

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GIETRZWAŁD

CZEŚĆ I

DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

Jednolity tekst

JEDNOLITY TEKST STANOWI ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XX/200/2016
RADY GMINY GIETRZWAŁD Z DNIA 13 WRZEŚNIA 2016 R.

WYKONAWCA ZMIANY STUDIUM Z 2016R.

EKOPLAN Pracownia Urbanistyczna Wojciech Kwiatkowski
ul. Władysława Trylińskiego 2/115, 10-683 Olsztyn

GŁÓWNY PROJEKTANT:

inż. urb. Wojciech Kwiatkowski

ZESPÓŁ GŁÓWNEGO PROJEKTANTA:

inż. Wioletta Kwiatkowska

mgr inż. Paulina Lubińska

mgr inż. Aleksandra Rymer

STUDIUM GMINY OPRACOWANO W 2002R.

GŁÓWNI PROJEKTANCI:

mgr inż. arch. Kazimierz Grządka

mgr inż. Teresa Szymankiewicz - Szarejko

ZESPÓŁ GŁÓWNYCH PROJEKTANTÓW:

mgr Zbigniew Zaprzelski

mgr Marta Gwiaździńska

ekon. dypl. Bożena Kowalczyk

inż. Hanna Jędrasik

mgr inż. Hanna Kurowska

inż. Karol Więckowski

Elżbieta Markowska

Iwona Bohdziewicz

Czesława Pawlikowska

SPIS TREŚCI

1	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GIETRZWAŁD.....	7
2	POWIĄZANIA GMINY GIETRZWAŁD Z GMINAMI SĄSIEDNIMI	10
3	STAN ZAGOSPODAROWANIA.....	11
3.1	WYBRANE UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY	11
3.2	MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	13
3.3	FIZJOGRAFICZNE JEDNOSTKI STRUKTURALNE	17
4	UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEG.....	20
4.1	GEOMORFOLOGIA I BUDOWA GEOLOGICZNA.....	20
4.2	GLEBY	20
4.3	WODY POWIERZCHNIOWE	21
4.4	WODY PODZIEMNE.....	24
4.5	KOPALINY	25
4.6	KLIMAT	27
4.7	HAŁAS.....	27
4.8	PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE NIEJONIZUJĄCE.....	28
4.9	OSUWISKA	28
4.10	POWIETRZE	28
4.11	TERENY POWODZIOWE	29
4.12	MAŁA RETENCJA.....	29
5	OCHRONA PRZYRODY	30
5.1	OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	30
5.2	OBSZARY NATURA 2000	30
5.3	REZERWAT PRZYRODY	31
5.4	POMNIKI PRZYRODY.....	31
5.5	LASY OCHRONNE.....	34
6	RYS HISTORYCZNY I DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	34
6.1	CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH MIEJSCOWOŚCI GMINY GIETRZWAŁD	34
6.2	PRAWNE ZASADY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH	41
6.3	GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW	41
6.4	REJESTR ZABYTKÓW WOJ. WARM.-MAZ.	42
6.5	PARK KULTUROWY	43
6.6	ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE.....	43
6.7	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	44
6.8	ALEJE TYPOWANE DO OCHRONY.....	52

7	DEMOGRAFIA.....	53
8	GOSPODARKA	60
9	TURYSTYKA.....	63
10	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	66
11	ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	70
12	LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	73
13	STRUKTURA WŁASNOŚCI.....	75
14	SYSTEM KOMUNIKACJI.....	77
14.1	TRANSPORT DROGOWY	77
14.2	TRANSPORT KOLEJOWY	79
14.3	TRANSPORT ZBIOROWY	79
14.4	SZLAKI ROWEROWE	79
14.5	SZLAKI PIESZE	80
14.6	SZLAKI WODNE	80
15	SYSTEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	81
15.1	SYSTEM SIECI WODOCIĄGOWEJ.....	81
15.2	SYSTEM SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ	82
15.3	SYSTEM SIECI GAZOWEJ	82
15.4	SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY	83
15.5	SYSTEM CIEPŁOWNICZY	83
15.6	GOSPODARKA ODPADAMI.....	83
15.7	ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	84
16	PODSUMOWANIE	85
17	ANEKSY.....	87
18	WYKAZ TABEL, RYSUNKÓW, FOTOGRAFII I WYKRESÓW	98
19	BIBLIOGRAFIA	101

Wstęp

Podstawa formalno-prawna:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- Uchwała Nr XXV/240/2012 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 8 listopada 2012r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd.

Głównym celem studium jest ustalenie kierunków rozwoju oraz zasad polityki przestrzennej gminy na podstawie rozpoznanych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Podstawowe zadania studium, to:

- koordynacja przestrzenna podejmowanych przez samorząd decyzji w sprawie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- płaszczyzna negocjacji wprowadzania zadań rządowych i zadań samorządu wojewódzkiego służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych wpisanych do rejestru;
- koordynacja czasowa i przestrzenna podejmowania przez samorząd przedsięwzięć komunalnych;
- prowadzenie długofalowych działań w gospodarce nieruchomościami komunalnymi;
- programowanie w gminach przedsięwzięć publicznych;
- wspomaganie działań podmiotów gospodarczych i promocji gminy.

Metoda opracowania:

Przy opracowaniu „Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd” przyjęto następującą kolejność wykonywanych prac:

- rozpoznanie zasobu istniejących materiałów oraz opracowań, dotyczących terenu gminy i obszarów stykowych;
- analiza zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy;
- określenie diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy;
- określenie celów rozwoju gminy;
- przyjęcie koncepcji kierunków rozwoju gminy;
- określenie zasad polityki przestrzennej na obszarze gminy;
- dokonanie czynności formalno-prawnych.

Poszczególne etapy opracowania są konsultowane z władzami Gminy oraz społecznością lokalną.

Podstawową fazą prac nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, decydującą o kierunkach jej rozwoju oraz zasadach zagospodarowania przestrzeni jest analiza a następnie diagnoza uwarunkowań rozwoju, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju wynikają z położenia gminy w województwie w istniejących i projektowanych systemach oraz układach zewnętrznych. Dotyczą one różnych dziedzin np. środowiska przyrodniczego, infrastruktury technicznej, systemów transportowych, wdrażanych programów rządowych, zawartych umów międzynarodowych.

Uwarunkowania wewnętrzne stanowią o wartości i możliwości wykorzystania głównych potencjałów rozwoju tj. przyrodniczego, społecznego oraz gospodarczego. Podsumowaniem uwarunkowań rozwoju jest diagnoza, w której przedstawiony jest pełen obraz gminy z określeniem barier, ograniczeń, konfliktów oraz zagrożeń i preferencji rozwoju.

Elaborat studium:

Elaborat „Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd ” składa się z dwóch części.

Pierwszą część opracowania uzasadniającą przyjęte rozwiązania w „Zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” stanowi „Diagnoza uwarunkowań rozwoju”, składająca się z części tekstowej - załącznik nr 1 do uchwały oraz z załącznika graficznego w skali 1:25 000 - załącznik nr 2 do uchwały.

Drugą część opracowania stanowi tekst wraz z syntezą uwarunkowań zatytułowany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna”, składająca się z części tekstowej - załącznik nr 3 do uchwały oraz z załącznika graficznego w skali 1:25 000 – załącznik nr 4 do Uchwały.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o zagospodarowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GIETRZWAŁD

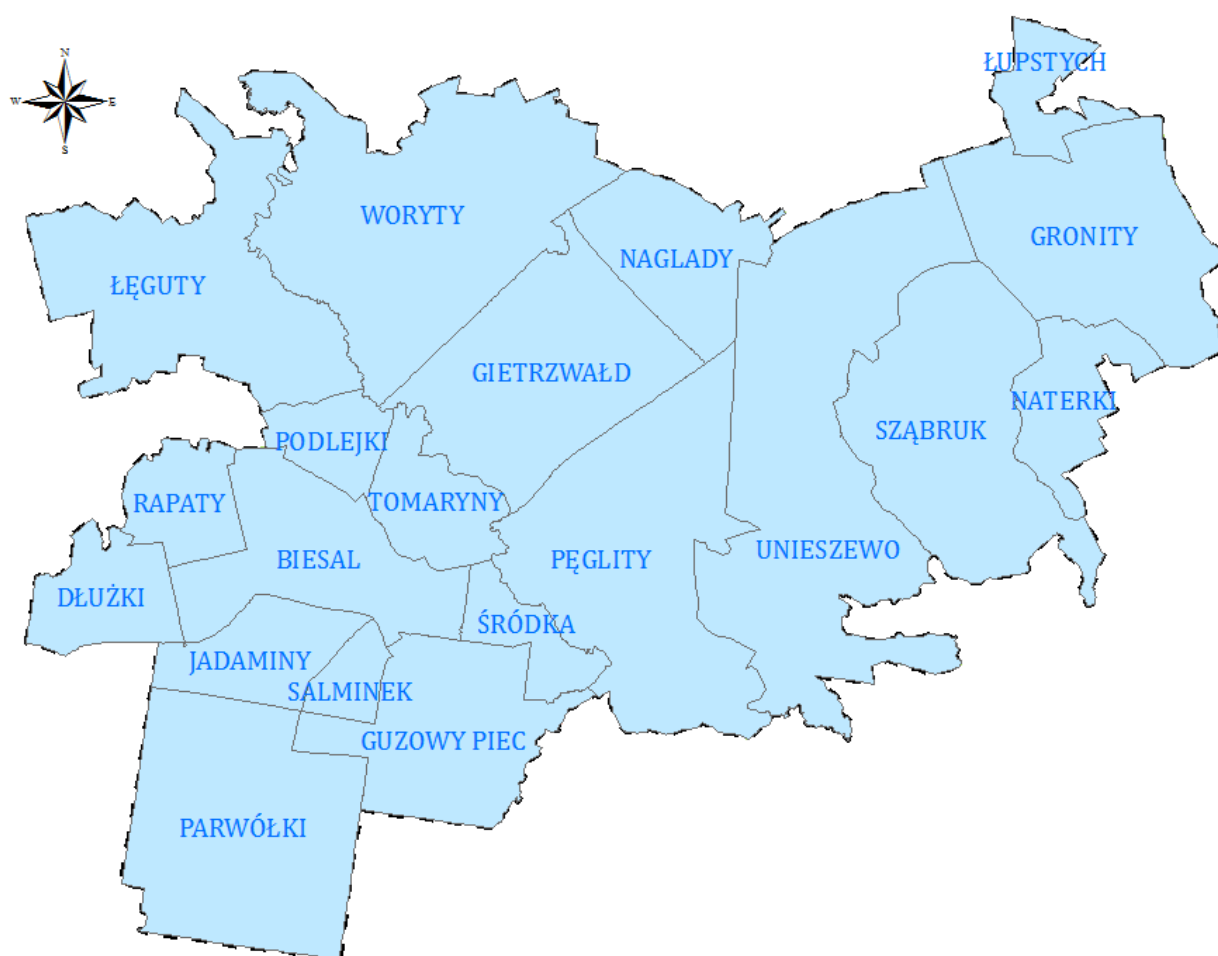
Gmina Gietrzwałd położona jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie olsztyńskim. Graniczy z gminami: Stawiguda, Olsztynek, Łukta, Ostróda, Jonkowo oraz z miastem Olsztyn.

Na koniec 2014r. gminę zamieszkiwało 6203 osób. Cechą charakterystyczną gminy jest to, że główny ośrodek obsługi – wieś Gietrzwałd jest czwartą co do wielkości miejscowością w gminie (miejscowość liczy 555 mieszkańców¹). Największą liczbę mieszkańców w gminie posiadają następujące miejscowości: Sząbruk (898 mieszkańców), Unieszewo (856 mieszkańców) i Biesal (608 mieszkańców).

Powierzchnia ogólna gminy Gietrzwałd wg. stanu na początek 2014r. wynosi 17233 ha (powierzchnia geodezyjna²).

Rysunek 1.

Podział gminy Gietrzwałd na obręby geodezyjne

Źródło: Opracowanie własne. Ekoplan Pracownia Urbanistyczna

¹ Dane wg. stanu na 31.12.2014r.

² ³ § 75, ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków: „W zbiorczych zestawieniach gruntów oprócz pól powierzchni wynikających z ewidencji, zwanych dalej „powierzchniami ewidencyjnymi”, wykazuje się również pola powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa według państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, zwane dalej „powierzchniami geodezyjnymi”, oraz różnice między tymi powierzchniami.”

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

W dotychczasowym rozwoju gminy głównymi funkcjami gospodarczymi były: rolnictwo, turystyka i leśnictwo. Podstawową funkcją rozwoju jest rolnictwo oraz działalność produkcyjno-usługowa. Niewielkie zakłady produkcyjne zlokalizowane są głównie w miejscowości Gietrzwałd oraz we wsiach: Łajsy i Naterki. Powiązanie gminy z regionem i krajem zabezpiecza droga krajowa nr 16.

Wieś Gietrzwałd posiada ukształtowaną strukturę funkcjonalno – przestrzenną. Usługi związane z obsługą ludności skoncentrowane są w centralnej części wsi wzdłuż ulicy Kościelnej i Szkolnej, położonej w ciągu dawnej drogi powiatowej Woryty-Gietrzwałd-Tomaszkowo. Północna część wsi to teren związany z dominującą funkcją na obszarze gminy, a także liczącą się w województwie i kraju – jest to obszar związany z zespołem pielgrzymkowym Sanktuarium Maryjnego.

Zabudowa mieszkalno - usługowa i zagrodowa obejmuje pozostały teren wsi rozciągając się równolegle do obejścia w ciągu drogi krajowej nr 16.

Na krańcach miejscowości przy wlotach do drogi krajowej nr 16 zlokalizowane są urządzenia związane z obsługą rolnictwa oraz produkcją i oczyszczalnią ścieków.

Na obszarze gminy zaczynają się kształtować i zaznaczać jednostki funkcjonalno - przestrzenne związane z ciążeniem do dużych ośrodków obsługi:

a) niewielka obszarowo część północno – wschodnia ciążąca do miasta Olsztyna i powiązana z nim funkcjonalnie (rejon miejscowości Łupstych);   b) część wschodnia i południowo – wschodnia związana z wsią Sząbruk;   c) środkowa związana z Gietrzwałdem;   d) oraz zachodnia związana z Biesalem.

Uwarunkowania przyrodnicze

Teren gminy odznacza się wysokimi walorami przyrodniczymi. Pozostaje to w związku z urozmaiconą rzeźbą terenu, bogactwem jezior i rzek, interesującą i bogatą w gatunki florą i fauną oraz zróżnicowaną szatą roślinną. Ważnym składnikiem szaty roślinnej są lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione, łącznie zajmujące około 50% powierzchni gminy tj. 8973 ha (pow. ewidencyjna³, stan wg. 2014r.). Są one ostoją występujących w tej gminie chronionych gatunków roślinnych, a także dla chronionej awifauny i innych gatunków zwierzęcych.

Na terenie gminy Gietrzwałd znajdują się m. in. obszary chronionego krajobrazu, obszary ochrony Natura 2000, rezerwat przyrody oraz kilkadziesiąt pomników przyrody ożywionej i nieożywionej.

Uwarunkowania kulturowe

Największą atrakcją turystyczną gminy i jednocześnie miejscem o wysokiej wartości kulturowej oraz religijnej jest Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie. Na terenie obszaru opracowania znajduje się kilkadziesiąt obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego m. in.: kościoły czy kapliczki. W wielu miejscowościach zachował się historyczny układ wsi. Wzdłuż drogi Gietrzwałd-Woryty znajduje się Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd-Woryty.

Warunki geograficzno-topograficzne

Gmina znajduje się na Warmii i na Mazurach jednocześnie, ponieważ przepływająca przez ten teren z południa na północ rzeka Pasłęka jest naturalną granicą między tymi dwoma historycznymi krainami. Tereny gminy cechują się różnorodnością form terenu z dużą ilością lasów typowych dla krajobrazu młodoglacjalnego, związanego z postojem i recesją lądolodu ostatniego zlodowacenia Wisły. W budowie geologicznej dominują utwory czwartorzędowe. Wyróżnić tu można osady morenowe powstałe w wyniku akumulacyjno-erozyjnej działalności

lodowca oraz osady piaszczysto-żwirowe powstałe w wyniku działalności lodowca i wód polodowcowych. Obszar gminy Gietrzwałd charakteryzuje się również wysoką jeziornością (12 jezior).

Powiązanie z ośrodkiem wojewódzkim

Cała gmina znajduje się w bezpośrednim oddziaływaniu miasta Olsztyna co widoczne jest w rozwoju poszczególnych funkcji gospodarczych, mniejszym niż na pozostałym obszarze województwa bezrobociem oraz korzystniejszymi wskaźnikami demograficznymi.

2 POWIĄZANIA GMINY GIETRZWAŁD Z GMINAMI SĄSIEDNIMI

Aglomeracja Olsztyn

Północno-zachodnia część gminy Gietrzwałd znajduje się na terenie aglomeracji Olsztyn (Rozporządzenie Nr 43 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w sprawie wyznaczenia aglomeracji Olsztyn i Rozporządzenie Nr 31 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia aglomeracji Olsztyn).

Aglomeracja Olsztyn o równoważnej liczbie mieszkańców 360 000 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Olsztyn, obejmująca swoim zasięgiem Miasto Olsztyn, miejscowości z terenu gminy Barczewo, Stawiguda, Purda, Dywity, Jonkowo oraz miejscowości z terenu gminy Gietrzwałd: Kudypy, Gronity, Naterki, Sząbruk, Unieszewo, Barwiny, Łupstych, Siła – zgodnie z Uchwałą Nr III/73/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30.12.2014r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Olsztyn oraz likwidacji dotychczasowej aglomeracji Olsztyn.

Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich

Gmina Gietrzwałd przynależy do Warmińskiego Związku Gmin. Obszar działania Związku obejmuje m. in. gminy z powiatu olsztyńskiego takie jak: Dobrze Miasto, Dywity, Purda, Stawiguda i Świątki. Wymienione ośrodki znajdują się w granicach administracyjnych powiatu olsztyńskiego i stanowią bezpośrednie sąsiedztwo okolicy miasta Olsztyn.

Ogólnie związek zrzesza ponad 60 gmin. Związek Gmin Warmińsko - Mazurskich został wpisany do Rejestru Związków Międzygminnych 09.05.1992 r. pod nr. 66.

Lokalna Grupa Działania

Gmina Gietrzwałd to jeden z członków Związku Stowarzyszeń „Kraina Drwęcy i Pasłęki”. Związek stanowi organizację pozarządową działającą jako Lokalna Grupa Działania (LGD). Związek Stowarzyszeń został zarejestrowany 13.03.2006r. w Krajowym Rejestrze Sądowym w Olsztynie pod numerem 252922. Opracowano również Statut regulujący zasady działania Związku. Celem Grupy jest przeprowadzanie działań zmierzających do rozwoju obszarów wiejskich poprzez m. in. aktywizację mieszkańców, promowanie obszaru, wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych.

Tereny znajdujące się na obszarze działania LGD „Kraina Drwęcy i Pasłęki” charakteryzują wybitne walory turystyczne, duży udział jezior i lasów. Gospodarka w gminach członkowskich opiera się głównie na rolnictwie, turystyce i usługach. Teren jest też jednolity pod względem charakterystyki społeczności lokalnych, które cechują: mała aktywność społeczna czy nieduża liczba działających organizacji pozarządowych.

W Lokalnej Strategii Rozwoju Związku gminę Gietrzwałd opisano następująco⁴:

- duży dział ludności w produkcyjnym wieku;
- niski wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym do 100 osób w wieku produkcyjnym;
- dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji;
- znaczny udział ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym;
- duży udział osób bezrobotnych stanowią osoby z wyższym wykształceniem;
- największy dochód budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

---

⁴ Zaprezentowane niżej dane odniesione są / porównane do sytuacji w innych gminach członkowskich

3 STAN ZAGOSPODAROWANIA

3.1 WYBRANE UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY

I. Cele i zasady zagospodarowania przestrzennego ustalone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego z 2015r. (Uchwała Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr VII/164/15 z dnia 27 maja 2015r.) wskazano nadrzędny cel polityki przestrzennej, do którego należy dążyć:

„Zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu.”

Osiągnięcie celu możliwe będzie poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Dążenie w gospodarowaniu przestrzenią do uporządkowania i harmonii pomiędzy różnymi elementami i funkcjami tej przestrzeni dla ochrony ładu przestrzennego, jako niezbędnego wyznacznika równoważenia rozwoju.
2. Podwyższenie konkurencyjności regionu, w szczególności poprzez podnoszenie innowacyjności i atrakcyjności jego głównych ośrodków miejskich.
3. Poprawa jakości wewnętrznej regionu poprzez promowanie integracji funkcjonalnej i tworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, z wykorzystaniem potencjałów wewnętrznych.
4. Poprawa dostępności terytorialnej regionu w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych poprzez rozwijanie systemów infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
5. Zachowanie i odtwarzanie wysokiej jakości struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska, stanowiące istotny element polityki rozwoju województwa.
6. Zwiększenie odporności przestrzeni województwa na zagrożenie naturalne i antropogeniczne oraz utratę bezpieczeństwa energetycznego, a także uwzględnienie w polityce przestrzennej regionu potrzeb obronnych państwa.

Gminę Gietrzwałd w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, zaliczono do obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Olsztyna. Gmina Gietrzwałd wraz z gminami: Dywity, Jonkowo, Purda, Stawiguda, Barczewo stanowi tzw. strefę zewnętrzną.

Gmina Gietrzwałd jest ukazana jako gmina, która w latach 2000-2010 odnotowała przyrost ludności w wieku produkcyjnym. Po części było to spowodowane położeniem w bliskim sąsiedztwie Olsztyna i napływem ludności miejskiej. Wzrosła koncentracja budownictwa mieszkalnego jednorodzinne. Występuje też znaczna koncentracja gospodarstw nieprowadzących działalności rolniczej. Sytuacja pod względem dostępności do sieci kanalizacyjnej również jest jedna z największych w województwie jeśli chodzi o gminy.

W opracowaniu zwrócono uwagę na problematykę związaną z nasileniem niekorzystnych zjawisk związanych z procesami osadnictwa. Gietrzwałd i inne sąsiadujące z Olsztynem gminy odczuwają tego negatywne skutki.

Gminę wyróżnia też wysoki wskaźnik nasycenia bazą noclegową w przeliczeniu na 1,0 km² powierzchni. Na terenie gminy wskazany jest rozwój turystyki religijnej (sakralnej).

II. Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku wskazuje politykę rozwoju opartą na następujących priorytetach strategicznych: konkurencyjna gospodarka, otwarte społeczeństwo i nowoczesne sieci, przy uwzględnieniu walorów

środowiska przyrodniczego. Niejednokrotnie to środowisko przyrodnicze stanowi determinantę zachowań inwestorów czy charakteru relacji człowiek-gospodarka.

W Strategii województwa gminę Gietrzwałd scharakteryzowano jako ośrodek charakteryzujący się wzrostem potencjału ludnościowego. Gmina uplasowała się na 85 pozycji w rankingu ogólnopolskim.

III. Studium Obszaru Problemowego Strefy Podmiejskiej Miasta Olsztyna. Projekt.

Opracowanie pt. „Studium obszaru problemowego strefy podmiejskiej miasta Olsztyna” to dokument stanowiący realizację polityki przestrzennej odnoszącej się do miasta Olsztyna i strefy podmiejskiej. Gmina Gietrzwałd jako jedna z gmin została zakwalifikowana do strefy podmiejskiej Olsztyna.

W opracowaniu wskazano, iż w gminie Gietrzwałd należy chronić ruralistyczne układy i zespoły zabudowy w niektórych miejscowościach gminy. Wymienione miejscowości zostały wyróżnione ze względu na walory krajobrazowe, dobre zachowanie substancji architektoniko-budowlanej. Kilka z nich cechuje się również dobrze zachowaną warstwą ruralistyczną i architektoniczną.

W dalszej części dokumentu gminę scharakteryzowano jako jedną z gmin podmiejskich Olsztyna o najwyższej gęstości zaludnienia. Obserwuje się trend rosnącej liczby mieszkańców. Strukturę wieku cechuje korzystna struktura. Jest to też jedna z gmin o niższym wskaźniku bezrobocia. Niski wskaźnik bezrobocia wynika z faktu, iż duża część mieszkańców gminy dojeżdża do pracy w Olsztynie.

Wieś Gietrzwałd stanowi gminny ośrodek obsługi o charakterze wielofunkcyjnym. Ciekawostką jest fakt, iż w samej wsi Gietrzwałd zaobserwowano mniejszą dynamikę rozwoju, co jest związane z dalszą odległością od Olsztyna. Atrakcyjniejsze pod względem zabudowy dla inwestorów były tereny bezpośrednio przyległe do Olsztyna.

Należy też nadmienić, iż w system kanalizacji miejskiej Olsztyna zostały włączone osiedla w miejscowościach: Kudypy, Naterki, Sząbruk, Gronity, Łupstych i Unieszewo. Przez Gietrzwałd przebiega też sieć gazowa niskiego i średniego ciśnienia.

Gminę Gietrzwałd cechuje również duża koncentracja terenów chronionych. Teren leśny w gminie Gietrzwałd oraz w gminach Stawiguda i Purda – jest proponowany do ujęcia w ciąg korytarza ekologicznego Polski – Korytarza Północnego.

We wsi Gietrzwałd zlokalizowane jest również Sanktuarium Maryjne, stanowiące ważne miejsce pielgrzymkowe i kultu religijnego o randze krajowej. To jedyne w Polsce miejsce, gdzie miały miejsce objawienia oficjalnie zaakceptowane przez Kościół. Inna z atrakcji turystycznych znajduje się we wsi Naterki – jest to pełnowymiarowe golfowe pole. W gminie znajduje się wiele miejsc noclegowych, szczególnie zlokalizowanych nad jeziorem Wulpińskim.

Głównym kierunkiem rozwoju przestrzennego są kierunki: wzdłuż drogi krajowej nr 16 Nagłady-Gietrzwałd, wzdłuż projektowanej obwodnicy Olsztyna we wsiach: Gronity, Sząbruk, Unieszewo, Naterki.

W zakresie zadań ponadlokalnych na terenie gminy Gietrzwałd wskazano: przebudowę odcinka drogi krajowej nr 16 na odcinku: Stare Jabłonki-Gietrzwałd, budowę południowej obwodnicy Olsztyna, przebudowę odcinka drogi powiatowej 1370 N Gietrzwałd-Unieszewo-Sząbruk-Tomaszkowo, przebudowę odcinka drogi powiatowej 1457 N Sząbruk-Naterki-Kudypy, przebudowę odcinka drogi powiatowej 1425 N Olsztynek-Mańki-Biesal.

Obszar gminy zaliczono do obszaru problemowego. Następuje m. in. opuszczanie siedlisk – wyludniają się tereny wiejskie, przestają być użytkowane w sposób rolniczy. Ludność migruje do miast w celu poszukiwania pracy. Szczególnie zauważalny jest ten trend w mniejszych miejscowościach położonych z dala od ciągów komunikacyjnych.

3.2 MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dla terenów gminy Gietrzwałd uchwalono szereg miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tabela nr 1):

Tabela 1.

Wykaz obowiązujących miejscowych planów dla terenów gminy Gietrzwałd

L. P.	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY GIETRZWAŁD	DATA PUBLIKACJI I NR DZIENNIKA URZĘDOWEGO WOJEWÓDZTWA
1	Ustalenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego terenów położonych nad jez. Wulpińskim w Gminie Gietrzwałd	XXVI/238/97 z 20 marca 1997r.	Nr 12, poz. 147 z 18.04.1997r.
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Woryty nad Jeziorem Rentyńskim	XXXI/281/97 z 25 września 1997r.	Nr 31, poz. 434 z 13 listopada 1997r.
3	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Gietrzwałd polegająca na wprowadzeniu funkcji mieszkalno-usługowej	XXVIII/256/97 z 15 maja 1997r.	Nr 20, poz. 272 z 01.07.1997r.
4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego-wieś Naterki, Gmina Gietrzwałd	IV/32/99 z 25 marca 1999r.	Nr 16, poz. 140 z 01.04.1999r.
5	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie geodezyjnym Woryty	VI/67/99 z 29 kwietnia 1999r.	Nr 27, poz. 423 z 02.06.1999r.
6	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębach geodezyjnych Gietrzwałd, Tomaryny, Rapaty	VI/68/99 z 29 kwietnia 1999r.	Nr 27, poz. 424 z 02.06.1999
7	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębach geodezyjnych Śródka i Guzowy Piec	VIII/84/99 z 29 lipca 1999r.	Nr 57, poz. 1022 z 08.09.1999r.
8	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębach geodezyjnych Sząbruk i Naterki	VIII/85/99 z 29 lipca 1999r.	Nr 57, poz. 1023 z 08.09.1999
9	Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego otoczenia Jeziora Ukiel w Olsztynie (osiedle Łupstych w obszarach oznaczonych symbolami: 74ZN, 87ZN, 101ZL.	XVI/178/2000 z 1 czerwca 2000r.	Nr 40, poz. z 06.07.2000r.
10	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego fragmentu Gminy Gietrzwałd w obrębie geodezyjnym Sząbruk, dotycząca zabudowy mieszkalno-usługowej	XVIII/200/2000 z 29 września 2000r	Nr 69, poz. 861 z 06.11.2000r.
11	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Parwółki	XXV/282/2001 z 29 sierpnia 2001r.	Nr 87, poz. 1311 z 20.09.2001r.
12	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Woryty	XXV/283/2001 z 29 sierpnia 2001r.	Nr 87, poz. 1312 z 20.09.2001r.
13	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Sząbruk w m. Siła	XXIX/343/2002 z 28 lutego 2002r.	Nr 47, poz. 746 z 28 lutego 2002r.
14	2002 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalno-usługowej we wsi Naterki w Gminie Gietrzwałd	XXX/360/2002r z 25 kwietnia 2002r.	Nr 67, poz. 1014 z 2002r.
15	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu osiedla Łupstych w Gminie Gietrzwałd	XXX/361/2002 z 25 kwietnia 2002r.	Nr 67, poz. 1015 z 2002r.
16	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zabudowę rekreacyjną indywidualną (letniskową) w m. Rentyny, obręb Woryty	XXXII/378/2002 z 28 czerwca 2002r.	Nr 93, poz. 1432 z 01.08.2002r.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L. P.	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY GIETRZWAŁD	DATA PUBLIKACJI I NR DZIENNIKA URZĘDOWEGO WOJEWÓDZTWA
17	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębach Unieszewo i Pęglity	XXXIII/388/2002 z 29 sierpnia 2002r.	Nr 137, poz. 1899 z 25.10.2002r.
18	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych w rejonie wsi Rentyny na działkach 229/20, 229/21, 229/22 w obrębie Woryty, Gmina Gietrzwałd	XXXV/410/2002 10 październik 2002	Nr 8, poz. 156 z 2003r.
19	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego fragmentu Gminy Gietrzwałd w obrębie Sząbruk dotyczącej zabudowy mieszkaniowej	II/13/2002 z 28 listopada 2002r.	Nr 8, poz. 157 z 09.01.2003r.
20	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w otoczeniu Jeziora Wulpińskiego (obręb geodez. Unieszewo)	V/35/2003 z 27 marca 2003r.	Nr 65, poz. 920 z 19.04.2003r.
21	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w sąsiedztwie Sanktuarium Maryjnego wieś Gietrzwałd	XII/107/2003 z 30 grudnia 2003r.	Nr 25, poz. 340 z 01.03.2004r.
22	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Nagłady Gmina Gietrzwałd	XIX/162/2004 z 17 września 2004r.	Nr 151, poz. 1859 z 3 listopada 2004r.
23	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu usług w zakresie kliniki rehabilitacyjnej miejscowości Jadaminy Gmina Gietrzwałd	XXVIII/260/05 z 10 listopada 2005r.	Nr 12, poz. 311 z 17 stycznia 2006r.
24	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkalno-usługowej miejscowości Unieszewo Gmina Gietrzwałd	XXVIII/261/05 z 10 listopada 2005r.	Nr 12, poz. 312 z 17 stycznia 2006r.
25	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w miejscowości Sząbruk	XXXIV/328/2006 z 25 maja 2006r.	Nr 89, poz. 1510 z 04 lipca 2006r.
26	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Łupstych Gmina Gietrzwałd	XXXIV/329/2006 z 25 maja 2006r.	Nr 89, poz. 1511 z 04 lipca 2006r.
27	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Gronity Gmina Gietrzwałd	XXXIV/330/2006 z 25 maja 2006r.	Nr 89, poz. 1512 z 04 lipca 2006r.
28	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zakazu zabudowy w części obrębów Nagłady i Gietrzwałd	XXXIV/335/2006 z 25 maja 2006r.	Nr 92, poz. 1539 z 10 lipca 2006r.
29	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów mieszkalno- usługowych i rekreacyjnych w obrębie Unieszewo, Gmina Gietrzwałd	XXXVI/349/2006 z 07 września 2006r.	Nr 155, poz. 2275 z 19.10.2006r.
30	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej we wsi Unieszewo, Gmina Gietrzwałd	IV/29/2007 z 14 lutego 2007r.	Nr 36, poz. 592 z 16.03.2007r.
31	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Gietrzwałd	X/108/2007 z 23 sierpnia 2007r.	Nr 143, poz. 1850 z 23.08.2007r.
32	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Sząbruk w gminie Gietrzwałd	XIX/189/08 z 24 kwietnia 2008r.	Nr 100, poz. 1751 z 23.06.2008r.
33	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Nagłady, Gmina Gietrzwałd	XVIII/169/2008 z 6 marca 2008r.	Nr 66, poz. 1301 z 25.04.2008r.
34	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Sząbruk	XXIII/223/08 z 28 sierpnia 2008r.	Nr 164, poz. 2327 z 17.10.2008r.
35	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkalno-usługowej, położonych w obrębie Sząbruk gmina Gietrzwałd	XXIV/235/08 z 25 września 2008r.	Nr 173, poz. 2538 z 07.11.2008r.,
36	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy rekreacyjnej i sportowej w rejonie wsi Naterki w gminie Gietrzwałd	XXVII/267/2008 z dnia 30 grudnia 2008r.	Nr 26, poz. 483 z dnia 19.02.2009r.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L. P.	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY GIETRZWAŁD	DATA PUBLIKACJI I NR DZIENNIKA URZĘDOWEGO WOJEWÓDZTWA
37	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w miejscowości Gietrzwałd	XXVII/266/2008 z 30 grudnia 2008	Nr 26, poz. 482 z dnia 19.02.2009r.
38	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w części miejscowości Naterki, gmina Gietrzwałd	XXX/314/2009 z dnia 23 kwietnia 2009r.	Nr 88, poz. 1482 z dnia 26.06.2009r.
39	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w miejscowości Sząbruk w gminie Gietrzwałd - część B	XXXIV/342/2009 z 3 września 2009r	Nr 151, poz. 2185 z dnia 13.10.2009
40	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy usługowej położonego w obrębie Gietrzwałd, gmina Gietrzwałd	XLIII/476/2010 z 22 lipca 2010r.	Nr 136, poz. 1826 z dnia 06.09.2010r.
41	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej położonych w obrębie Sząbruk, gmina Gietrzwałd	XLIII/474/2010 z 22 lipca 2010r.	Nr 136, poz. 1825 z dnia 06.09.2010r
42	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd w obrębie Sząbruk - działki nr 147/1 i 192/199	XLIII/475/2010 z 22 lipca 2010	Nr 156, poz. 1995 z dnia 05.10.2010r
43	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Woryty, gmina Gietrzwałd	XLIV/487/2010 z 2 września 2010	Nr 160, poz. 2062 z dnia 13.10.2010r
44	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w miejscowości Sząbruk w gminie Gietrzwałd (część „A”)	XLIV/485/2010 z 2 września 2010	Nr 160, poz. 2061 z dnia 13.10.2010r
45	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej w miejscowości Łupstych, gmina Gietrzwałd	Y/31/2011 z 24 lutego 2011r.	Nr 49, poz. 795 z dnia 20.04. 2011r.
46	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd w obrębie geodezyjnym Woryty -działka Nr 243	YII/43/2011 z 21 kwietnia 2011r.	Nr 71, poz. 1246 z dnia 08.06. 2011r.
47	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Parku Kulturowego Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd-Woryty	XX/82/2011 z 25 sierpnia 2011r.	Nr 139, poz. 2192 z dnia 26.09. 2011r.
48	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych położonych nad jeziorem Wulpińskim w obrębie Unieszewo, gmina Gietrzwałd	XV/139/2011 z dnia 28 grudnia 2012r.	poz. 769 z dnia 17 lutego 2012r.
49	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Sząbruk	XVI/147/2012 z 26 stycznia 2012r.	poz. 770 z dnia 17.02.2012r.
50	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w miejscowości Unieszewo, działka Nr 178/4 i działki o numerach od 172/11 do 172/19	XXIV/224/2012 z dnia 11 października 2012r.	poz. 3459 z dnia 12.12.2012r.
51	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Unieszewo	XXV/241/2012 z dnia 8 listopada 2012r.	poz. 3697 z dnia 28.12.2012r
52	Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części działki Nr 3348/14 w obrębie Gronity i części działki Nr 3342/7 w obrębie Naterki, gmina Gietrzwałd	XXVI/257 /2012 z dnia 29 grudnia 2012r.	poz. 667 z dnia 11 lutego 2013r.
53	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu Sząbruk, gmina Gietrzwałd	XXIX/278/2013 z dnia 31 stycznia 2013r.	poz. 1287 z dnia 21.03.2013r.
54	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd w obrębie Woryty	XXXI/3 06/2013 z dnia 28 marca 2013r.	poz. 1873 z dnia 15.05.2013r.

L. P.	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY GIETRZWAŁD	DATA PUBLIKACJI I NR DZIENNIKA URZĘDOWEGO WOJEWÓDZTWA
55	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w obrębie Łęguty, gmina Gietrzwałd	XXXIV/340/2013 z dnia 20czerwca 2013r.	poz. 2508 z dnia 20.08.2013r.
56	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w otoczeniu Jeziora Wulpińskiego - obręb Unieszewo	XXXV/347/2013 z dnia 22 sierpnia 2013r.	poz. 2813 z dnia 08.10.2013r.
57	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu obrębu Łupstych, gmina Gietrzwałd	XXXVII/3 76/2013 z dnia 30.10.2013r.	poz. 3762 z dnia 27 grudnia 2013r.
58	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w części obrębu geodezyjnego Gietrzwałd	XLV/463/2014 z dnia 24.06.2014r.	poz. 2608 z dnia 21 lipca 2014r.
59	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy rekreacyjnej w części obrębu Unieszewo, gmina Gietrzwałd	V/34/2015 z dnia 17 marca 2015 r.	poz. 1614 z dnia 29 kwietnia 2015r.
60	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu Woryty, gmina Gietrzwałd	V/34/2015 z dnia 17 marca 2015 r.	poz. 1615 z dnia 29 kwietnia 2015r.
61	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych nad jeziorem Wulpińskim w obrębie Unieszewo, gmina Gietrzwałd	V/33/2015 z dnia 17 marca 2015 r.	poz. 1613 z dnia 29 kwietnia 2015r.
62	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy rekreacyjnej i sportowej w rejonie wsi Naterki, gmina Gietrzwałd obejmującego fragment pola golfowego.	XIII/136/2015 z dnia 29 grudnia 2015r.	Poz. 600 z dnia 29 stycznia 2016r.
63	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w części obrębu Woryty	XIII/137/2015 z dnia 29 grudnia 2015 r	Poz. 601 z dnia 29 stycznia 2016r.
64	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w obrębie Woryty nad jeziorem Rentyńskim	XV/148/2016 z dnia 23 lutego 2016r	Poz. 1266 z dnia 16 marca 2016
65	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Gietrzwałd w części obrębu Sząbruku	XV/147/2016 z dnia 23 lutego 2016 r.	Poz. 1281 z dnia 21 marca 2016r.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zostały opracowane dla obszaru gminy o powierzchni wynoszącej ok. 1624 ha (co stanowi ok. 9,4 % ogólnej powierzchni gminy Gietrzwałd). Około 80 % wszystkich terenów objętych miejscowymi planami stanowią tereny o przeznaczeniu pod funkcje związane z zabudową terenu: mieszkalną, mieszkalno-usługową, turystyczną, wielofunkcyjną itd.

Wiele z tych terenów jest do dzisiaj niezagospodarowana. Opracowanie tylu planów pod rozwój zabudowy spowodowało zmiany w strukturze władania gruntami, co nie przełożyło się na dynamiczny i skoncentrowany rozwój zabudowy. Tym samym w wielu przypadkach wielohektarowe tereny przeznaczone pod rozwój zabudowy cechują się charakterem zabudowy rozproszonej, dla której nieekonomiczne jest realizowanie inwestycji gminnych w zakresie budowy dróg czy zaopatrzenia w podstawowe sieci infrastruktury technicznej. Z punktu widzenia ekonomii więcej korzyści finansowych przyniosłoby gminie realizowanie sieci infrastruktury technicznej dla terenów zwartej zabudowy.

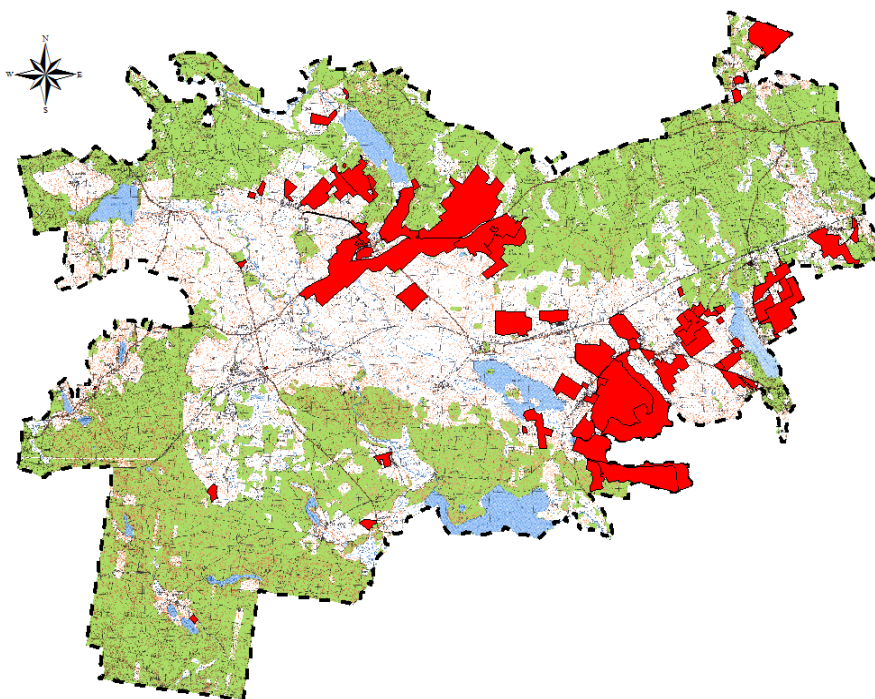
Innym problemem wynikającym z uchwalonych planów miejscowych jest brak zapewnienia na terenach rozwojowych możliwości realizacji podstawowych usług publicznych czy ogólnodostępnych terenów zieleni urządzonej a także usług sportu i rekreacji. W efekcie powyższego na terenach rozwojowych zauważalny jest brak urządzonych przestrzeni publicznych stanowiących podstawową cechą tożsamości wsi, gminy a w większej skali - również regionu.

Na poniższym rysunku wskazano kolorem czerwonym tereny, dla których obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Największe zagęszczenie przedmiotowych terenów występuje w obrębach geodezyjnych:

- Gietrzwałd, Woryty, Nagłady (tereny rozwoju zabudowy, Gietrzwałd stanowi siedzibę władz administracyjnych, teren zlokalizowany przy drodze krajowej nr 16 związany z obsługą podróżnych);
- Naterki, Gronity, Sząbruk, Unieszewo (tereny zabudowy mieszkalnej i rekreacji indywidualnej, obszary położone nad jeziorem Wulpińskim i Naterskim);
- Łupstych (tereny przyległe pod względem administracyjnym do miasta Olsztyn, zlokalizowane nad jeziorem Ukiel).

Rysunek 2.

Przestrzenne rozmieszczenie terenów, dla których obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Opracowanie własne. Ekoplan Pracownia Urbanistyczna

3.3 FIZJOGRAFICZNE JEDNOSTKI STRUKTURALNE

Obszar gminy Gietrzwałd charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami fizjograficznymi. Dało to podstawę do wydzielenia obszarów (jednostek strukturalnych) różniących się między sobą, a wewnętrznie mających podobne cechy środowiska przyrodniczego (tabela nr 2).

Głównymi kryteriami ich wydzielenia były: przydatność funkcjonalna, walory przyrodniczo – krajobrazowe i wrażliwość środowiska na działalność ludzką. Przestrzenne rozmieszczenie poszczególnych jednostek zostało zobrazowane na rysunku nr 2.

Tabela 2.

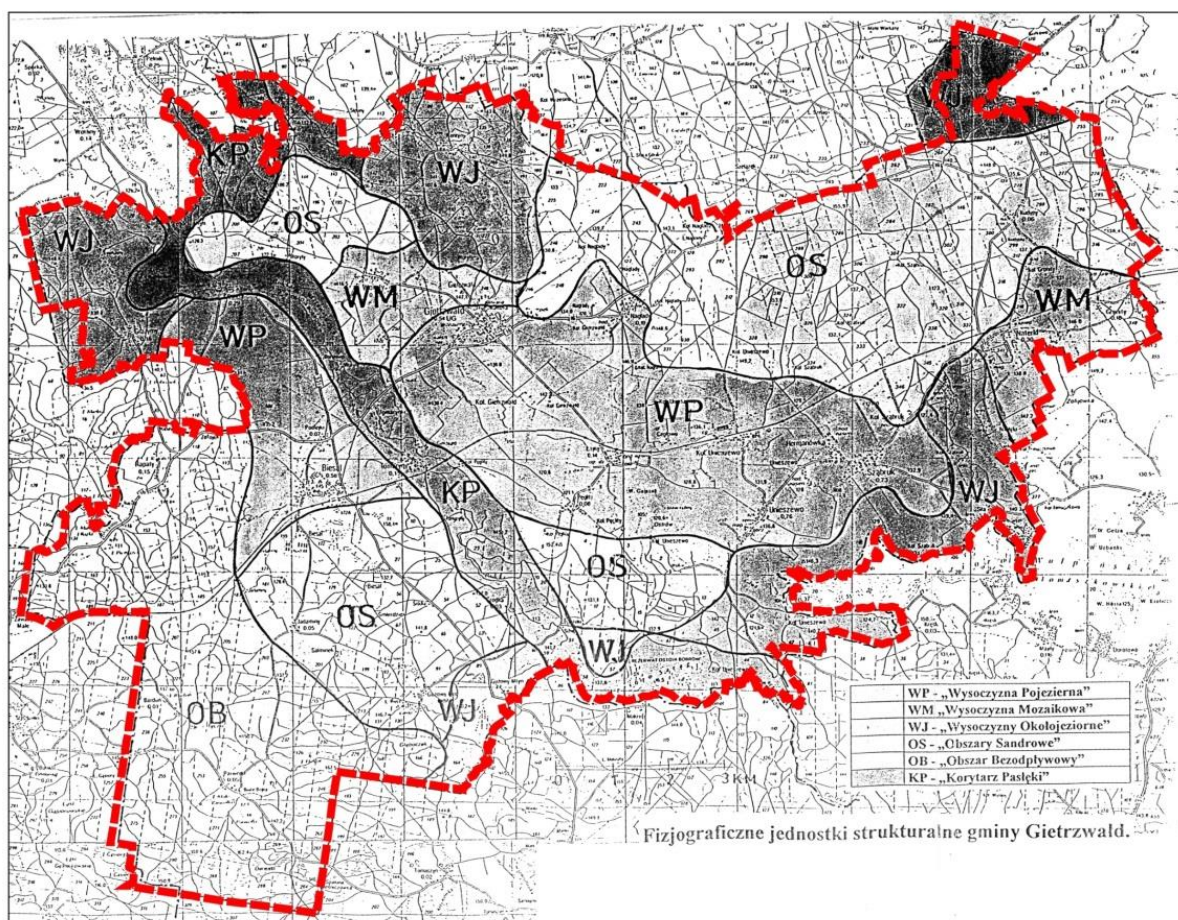
Fizjograficzne jednostki strukturalne gminy Gietrzwałd.

FIZJOGRAFICZNE JEDNOSTKI STRUKTURALNE GMINY GIETRZWAŁD		
SYMBOL	CHARAKTERYSTYKA JEDNOSTEK	ZASADY UŻYTKOWANIA
„WP”	„WP” „Wysoczyzna Pojezierna” Tereny rolnicze, charakteryzujące się występowaniem w przewadze urodzajnych gleb. Niska lesistość. W podłożu dominuje glina zwałowa i ilasto-pylaste osady zastoiskowe. Położone w zlewni pojezierniej, ale w oddaleniu od jezior. Wody podziemne na ogół izolowane od powierzchni terenu. Położone na obszarze chronionego krajobrazu.	Obszary stosunkowo odporne na działalność ludzką, lecz oddziaływujące pośrednio na mało odporne jeziora. Warunki przyrodnicze predestynują te obszary gminy do utrzymania funkcji rolnej jako podstawowej funkcji gospodarczej, a także rzemiosła i drobnego przemysłu. Postulowane formy przyjazne środowisku oraz ograniczanie rozwoju wielkoobszarowych monokultur, sprzyjanie mozaikowości krajobrazu. Zasadą w jednostkach osadniczych powinno być odprowadzenie ścieków kolektorem do oczyszczalni w ramach gminnego systemu. W zabudowie rozproszonej dopuszczalne indywidualne rozwiązania gospodarki ściekowej.
„WM”	„WM” „Wysoczyzna Mozaikowa”. Obszary faliste i pagórkowate, w przewadze rolnicze, w części obecnie rolniczo nieużytkowane. Przydatność rolnicza gleb zróżnicowana, podobnie mozaikowa budowa podłoża gruntowego. Położone w zlewni pojezierniej, ale w oddaleniu od jezior. Wody podziemne na ogół izolowane od powierzchni terenu. Położone na obszarze chronionego krajobrazu.	Obszary stosunkowo odporne na działalność ludzką, lecz oddziaływujące pośrednio na mało odporne jeziora. Predestynowane do rozwoju wielofunkcyjnego: funkcja rolna, osadnictwo, drobny przemysł i rzemiosło. Postulowane formy przyjazne środowisku. Zasadą w jednostkach osadniczych powinno być odprowadzenie ścieków kolektorem do oczyszczalni w ramach gminnego systemu. W zabudowie rozproszonej dopuszczalne indywidualne rozwiązania gospodarki ściekowej.
„WJ”	„WJ” „Wysoczyzny Okołojeziorne”. Obszary podobne w charakterze do „WM”, lecz położone w pobliżu jezior. Lokalnie znaczny udział kompleksów leśnych, głównie na siedliskach borowych. Na ogół bardzo wysokie walory krajobrazowe. Położone na obszarach chronionego krajobrazu.	Obszary oddziaływujące bezpośrednio na środowisko przyrodnicze jezior. Predestynowane głównie do funkcji rekreacyjnej w powiązaniu z jeziorami. W użytkowaniu terenów pożądanym jest wysoki udział trwałej zieleni, w tym dolesień. Na dopływach do jezior sugeruje się tworzenie zbiorników wodnych redukujących zanieczyszczenia (zbiorniki te można tworzyć np. przez wyeksploatowanie pokładów torfu i kredy jeziornej). Zasadą powinno być odprowadzenie ścieków kolektorem do oczyszczalni w ramach gminnego systemu.
„OS”	„OS” „Obszary Sandrowe”. Obszary równinne i faliste o wysokiej lesistości, z dużym udziałem zwartych kompleksów leśnych. W podłożu dominują osady piaszczyste. Lasy głównie sosnowe na siedlisku boru świeżego. Przydatność rolnicza gleb na ogół niska. Znaczna część terenów ma charakter wododziałowy i źródłiskowy. Lokalnie można się spodziewać wzmożonej infiltracji do wód wglębnych. Położone na obszarach chronionego krajobrazu.	Obszary o wysokiej randze przyrodniczej. Ważne dla stabilności stosunków wodnych. Predestynowane głównie do funkcji leśnej (lasów wielofunkcyjnych), a także lokalnie – do funkcji rekreacyjnej, osadnictwa. Zasadą powinno być odprowadzenie ścieków kolektorem do oczyszczalni w ramach gminnego systemu.
„OB”	„OB” „Obszar Bezodpływowy”. Obszar pagórkowaty z dominacją zwartego kompleksu leśnego. W podłożu dominują osady piaszczyste. Lasy głównie sosnowe na siedlisku lasu mieszanego świeżego. Przydatność rolnicza gleb niska. Obszar, którego wody nie mają powierzchniowego powiązania z ogólną siecią hydrograficzną. Jest to obszar wzmożonego zasilania wód wglębnych. Położone na obszarach chronionego krajobrazu.	Obszar o wysokiej randze przyrodniczej i krajobrazowej, szczególnie istotny dla jakości wód wglębnych. Predestynowany głównie do funkcji leśnej (lasów wielofunkcyjnych), a także lokalnie rekreacyjnej. Zasadą powinno być odprowadzenie ścieków kolektorem poza obszar, do oczyszczalni w ramach gminnego systemu. Nie powinno się odprowadzać ścieków w grunt.

FIZJOGRAFICZNE JEDNOSTKI STRUKTURALNE GMINY GIETRZWAŁD		
SYMBOL	CHARAKTERYSTYKA JEDNOSTEK	ZASADY UŻYTKOWANIA
„KP”	„KP” „Korytarz Pasłęki”. Dolina Pasłęki, dolnej Głwy i tereny przyległe. Osią pasa terenu jest rzeka Pasłęka, i rezerwat przyrody „Rzeka Pasłęka”. Wysoka ranga przyrodnicza o znaczeniu europejskim. Położone na obszarach chronionego krajobrazu.	Teren ważny jako naturalny korytarz środowiskowy o znaczeniu regionalnym oraz spełniający rolę strefy ochronnej rezerwatu rzeki Pasłęki. W celu zachowania drożności przyrodniczej korytarza zalecane jest ekstensywne użytkowanie terenu. Powinno się unikać tworzenia barier utrudniających migrację zwierząt.

Rysunek 3.

Rozmieszczenie fizjograficznych jednostek strukturalnych na terenie gminy Gietrzwałd

4 UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEG

4.1 GEOMORFOLOGIA I BUDOWA GEOLOGICZNA

Gmina Gietrzwałd położona jest w obrębie jednostki fizjograficznej zwanej Pojezierzem Olsztyńskim.

Pierwszą i dominującą przestrzennie jednostką geomorfologiczną jest sandr o rzeźbie przeważnie falistej. Budują go utwory piaszczyste i piaszczysto – żwirowe, osadzone przez wody lodowcowe w fazie pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego. Jego rzeźba jest w przewadze falista. Miejscami jego powierzchnia jest niemal równinna- jak w północno-zachodniej części gminy (między jeziorami Giłwa i Isąg) oraz na południe od Biesala. Natomiast w południowo-zachodniej części gminy charakteryzuje się on dynamiczną, pagórkowatą rzeźbą, którą podkreślają pagórki i wzgórza czołowo morenowe. Piaszczyste i piaszczysto-żwirowe strefy czołowo morenowe o intensywnym urzeźbieniu występują też na południowy-wschód od Biesala, na północny-wschód od jeziora Giłwa oraz w rejonie wsi Rapaty i wsi Dłużki.

Drugą jednostką geomorfologiczną o znacznym rozprzestrzenieniu jest wysoczyzna morenowa zbudowana w przewadze z glin zwałowych, będąca osadem moreny dennej lodowca fazy pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego. Rzeźba terenu jest na ogół falista. Rozciąga się ona niemal równoleżnikowym pasem od północno-zachodniej do południowo-wschodniej części gminy. Wśród niej występują płyty ilasto-pylastych utworów zastoiskowych np. w rejonie Gietrzwałdu, Łajs i Naterek.

Obszary wysoczyznowe rozczłonkowane są licznymi dolinami o przebiegu najczęściej zbliżonym do NW-SE, wypełnionymi osadami holoceniowymi. W mniejszym stopniu są to osady rzeczne (głównie piaski) a na większych powierzchniach osady jeziorne (mułki, gytie) lub organiczne (namuły i torfy). Wypełniają je też wody licznych jezior.

Znaczna część tych dolin to rynny subglacialne, na ogół głęboko (do 30-50m) wcięte w obszary wysoczyznowe. Większe z nich to:

- rynna biegnąca od jez. Isąg poprzez jez. Mielnik, jez. Dłużki (z odgałęzieniem do jez. Rapaty) do jez. Barduń i jez. Parwółki (z odgałęzieniem do jez. Helgut);
- rynna jez. Sarąg obejmująca też znaczną część doliny Pasłęki;
- rynna jez. Wulpińskiego obejmująca też długi odcinek doliny Giławki;
- rynna jez. Giłwa.

Powierzchnie terenów wyniesionych położone są przeważnie na wysokościach 120-150 m n.p.m. z kulminacją ok. 175 m n.p.m. w południowo-zachodniej części gminy. Natomiast główne doliny leżą na wysokościach 95-110 m n.p.m.

Miąższość utworów osadzonych w epoce lodowcowej jest zróżnicowana. Przeważnie wynosi 100-150 m, ale w podczwartorzędowych dolinach o przebiegu NW-SE występujących w rejonie Biesala i Naterek-dochodzi do 200-250 m. Podłoże podczwartorzędowe stanowią na ogół osady neogenu wykształcone w przewadze jako iły i mułki.

Według podziału geologicznego obszar gminy leży w obrębie syneklizy perybałtyckiej, w jej strefie przejściowej do wyniesienia mazursko – suwalskiego. Prekambryjska platforma skał krystalicznych nadbudowana jest skałami osadowymi o miąższościach rzędu 1,8 – 2,2 km. Powierzchnia stropowa skał krystalicznych dość stromo zapada w kierunku zachodnim.

4.2 GLEBY

Według danych, jakimi dysponuje Starostwo Powiatowe w Olsztynie, w 2014r. geodezyjna powierzchnia gminy Gietrzwałd wynosiła 17 233 ha. Użytki rolne zajmowały 36,7 % ogólnej powierzchni gminy tj. 6321 ha. Największy udział w strukturze użytków rolnych miały grunty orne (69,7 % powierzchni użytków rolnych) a następnie łąki i pastwiska trwałe (ok. 27% ogólnej powierzchni użytków rolnych).

Dominującym typem są gleby brunatne właściwe. Gleby bielcowe i brunatne wyługowane zajmują niewielką powierzchnię i skupiają się głównie w rejonie wsi Tomaryny, Podlejski, Łęguty i Gronity.

Najbardziej przydatne rolniczo w obrębie gminy są gleby kompleksu pszennego dobrego i pszenno-żytniego w przewadze IIIb i IVa klasy bonitacyjnej. Występują one na dużych powierzchniach w rejonie Sząbruka, Unieszewa, Łajs, Gietrzwałdu, Pęglit, Podlejek, Biesala i Łęgut. W składzie mechanicznym przeważają gliny lekkie, a w rejonie Łajs i Gietrzwałdu - ility i pyły ilaste. Gleby tych kompleksów charakteryzują się zasobnością w składniki pokarmowe i na ogół prawidłowymi stosunkami wodnymi.

Taki sam skład mechaniczny mają gleby kompleksu pszennego wadliwego występujące głównie na obszarach silnie skonfigurowanych i zboczach wysoczyzny. Są one mniej przydatne do upraw płużnych ze względu na trudności w uprawie mechanicznej, podatność na erozję i okresowo zbyt małą wilgotność. Większe ich skupienia występują na północnych obrzeżach jez. Wulpińskiego, a także na południe od Woryt oraz koło Sząbruka i Naterek.

Natomiast gleby kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego o podobnym do wyżej wymienionych składzie mechanicznym występują na ogół w zagłębieniach terenu i są zwykle nadmiernie wilgotne. Zajmują one nieduże powierzchnie głównie w rejonie Nagład, Łajs i Pęglit.

Gleby średniurodzajne kompleksu żytniego dobrego w przewadze IVb klasy bonitacyjnej zalegają na większych powierzchniach w rejonie Gronit, Naterek, na południe od Nagład, na północ od Woryt i koło Łęgut. W składzie mechanicznym przeważają piaski gliniaste lekkie na glinie lekkiej lub na piaskach, względnie - pyły. Są to gleby mniej zasobne w składniki pokarmowe i bardziej wrażliwe na suszę. Na północ od Łajs występują gleby pylaste podmokłe, kompleksu zbożowo-pastewnego lekkiego.

Gleby słabourodzajne kompleksu żytniego słabego i żytnio-łubinowego, głównie V i VI klasy botanicznej zalegają na znacznych powierzchniach w południowo-zachodniej części gminy - w rejonie Dłużek, Rapat, Biesala, Jadamin, Guzowego Pieca, a także w rejonie Woryt i Gronit oraz w dolinie Pasłęki. Są to gleby wytworzone z piasków słabogliniastych zalegających na piaskach luźnych, wrażliwe na suszę, często trwale za suche. Obecnie są one na ogół rolniczo nieużytkowane. W wyniku naturalnej sukcesji wtórnej, znaczne powierzchnie ugorowanych od lat terenów rolnych porastają młode zadrzewienia, głównie sosny i brzozy.

Trwałe użytki zielone, których największe obszary znajdują się w dolinie Giławki oraz Pasłęki należą głównie do użytków zielonych średnich kompleksu 2z, III i IV klasy bonitacyjnej. W skład jego wchodzi gleby torfowe, mułowo-torfowe i mady. Mniejszy udział mają gleby wchodzące w skład kompleksu 3z- użytków zielonych słabych, V i VI klasy bonitacyjnej.

W wyniku naturalnego procesu obniżania powierzchni zmeliorowanych łąk na glebach pochodzenia organicznego, część użytków zielonych ulega wtórnemu zabagnieniu.

4.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Teren gminy leży w zlewni trzech dużych rzek: Drwęcy, Pasłęki i Łyny. Do zlewni Drwęcy należy południowo-zachodni skraj gminy - faktycznie są to w większości obszary bez odpływu powierzchniowego. W zlewni Łyny znajduje się wschodnia część gminy (rejon Łupstycha, Kudyp, i Gronit). Pozostała część gminy - dominująca przestrzennie - leży w zalewni Pasłęki.

Z przeważającej części obszarów gminy wody płynące uchodzą do jezior - są to tereny zlewni pojeziernej. Poza zlewnią pojezierną położony jest jedynie dolny bieg Giławki z dopływającym do niej Kanałem Trojańskim (teren na północ od Woryt i Rentyn).

Dość duże powierzchnie zajmują tereny nie mające powierzchniowego powiązania z ogólną siecią hydrograficzną. Są to tereny bezodpływowe i występują głównie w południowo-zachodniej części gminy (m. in. zlewnia bezodpływowych jezior: Parwółki i Dłużek), a także na części terenów leśnych północnej części gminy.

A. RZEKI

Największą rzeką przepływającą przez teren gminy jest Pasłęka. Drugą co do wielkości jest rzeka Giłwa (Giławka) - prawy dopływ Pasłęki. Ponadto ciekami podstawowymi, płynącymi przez teren gminy są: Graźnica uchodząca do jez. Łęguty; Kanał Trojański - prawy dopływ Giłwy; Kanał Sząbruk i Kanał Siła - wpływające do jez. Wulpińskiego oraz Kanał Dajtki uchodzący do jez. Kortowskiego. W południowej części gminy (rejon Guzowego Młyna) znajduje się przejściowy odcinek rzeki Jemiołówki z Młynówką- uchodzącej do jez. Sarąg.

Rzeka Pasłęka

Rzeka Pasłęka to rzeka I rzędu (zlewnia Zalewu Wiślanego). Teren rzeki znajduje się w granicach rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęka”. Średnia z przepływów rocznych (SSQ) z wielolecia (1993r.-2003r.) na posterunku wodowskazowym w miejscowości Tomaryny wyniosła 1,05 m³/s.

W 2012r. przeprowadzono badanie jakości zlewni rzeki na odcinku: „Pasłęka od wypływu z jez. Sarąg do Marąga z jeziorem Łęguty i Isąg”. Wyniki badań przedstawiono w opracowaniu pt.: „Ocena jakości rzek badanych w 2012 roku” Delegatura w Elblągu. Elbląg 2013. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. Jakość wód kontrolowano w zakresie monitoringu diagnostycznego w ppk „Pasłęka-Pelnik”.

W 2012r. wykonano następujące badania:

- badanie makrofitów przeprowadzono w miejscowości Pelnik (teren sąsiedniej gminy - Łukty) dnia 26.07.2012r. – klasyfikacja wód do klasy II;
- makrobezkręgowce bentosowe – klasa II; elementy hydromorfologiczne – klasa I; elementy fizykochemiczne – klasa II;
- ocena stanu chemicznego – stan dobry. Wartości wybranych wskaźników nie przekroczyły wartości granicznych podanych w przepisach. Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych - spełnia wymogi zarówno dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, jak i dla obszarów ochrony gatunków ryb (wody przeznaczone do bytowania ryb).

Ocena elementów biologicznych i fizykochemicznych pozwoliła ocenić potencjał ekologiczny zlewni rzeki Pasłęki na badanym odcinku: „Pasłęka od wypływu z jez. Sarąg do Marąga z jeziorem Łęguty i Isąg” jako dobry i powyżej dobrego. Stan jednolitej części wód oceniono również jako dobry.

W opracowaniu wskazano też elementy antropogeniczne mające wpływ na jakość wód w obszarze zlewni rzeki Pasłęki:

- mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Grazymach odprowadzająca ścieki do rzeki Grażnicy uchodzącej do jez. Łęguty (51,5 m³d/d ścieków – dane własne Urzędu Gminy Gietrzwałd);
- mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia w Biesalu, z której ścieki odpływają poprzez rów melioracyjny do Pasłęki (46,5 m³d/d ścieków – dane własne Urzędu Gminy Gietrzwałd);
- mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Łęgutach wprowadzająca bezpośrednio ścieki komunalne do zlewni (24,0 m³d/d ścieków – dane własne Urzędu Gminy Gietrzwałd);
- ferma drobiu Biesal odprowadzająca ścieki technologiczne za pośrednictwem rowu melioracyjnego uchodzącego do jez. Łęguty.

Rzeka Giłwa

Giławka (Giłwa) jest prawym dopływem Pasłęki. Giłwa wypływa z jez. Wulpińskiego, przepływa przez jezioro Giłwa i na północno-zachodnim skraju gminy wpada do Pasłęki. Rzeka II rzędu.

Badanie stanu jakości wód rzeki przeprowadzone w 2008r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wykazało, iż stan ekologiczny badanej jednolitej części wód jest dobry. Badanie przeprowadzono tylko w jednym punkcie - powyżej ujścia do rzeki Pasłęki. Zawartość chlorofilu „a” wskazała na bardzo dobry stan ekologiczny wód. Ponadto wartości zbadanych elementów fizykochemicznych wskazały na I-II klasę jakości wód.

Główne punktowe źródło zanieczyszczające rzekę to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Gietrzwałdzie, która odprowadza ścieki poprzez rów melioracyjny – około 187,3 m³d/d ścieków.

Rzeka Jemiołówka.

Rzeka II rzędu, lewobrzeżny dopływ Pasłęki. W 2008r. przeprowadzono badanie jakości wód rzeki w przekroju pomiarowo-kontrolnym poniżej oczyszczalni ścieków w Olsztynku. Badania elementów biologicznych wskazały na stan ekologiczny dobry. Tylko dwa badane fizykochemiczne wskaźniki wskazały klasę I tj. temperatura wody i odczyn. Wskaźnikami obniżającymi jakość wody były m. in.: fosfor ogólny czy azot amonowy. Ogólny stan ekologiczny zbadanej jednolitej części wód rzeki wskazano na umiarkowany.

Główne punktowe źródło zanieczyszczeń rzeki powyżej badanego w 2008 roku przekroju, stanowi mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia dla Olsztyna zlokalizowana we wsi Wilkowo. Ścieki z oczyszczalni są odprowadzane do rzeki poprzez rów melioracyjny – około 2360 m³/d ścieków.

B. JEZIORA

Istotnym elementem sieci hydrograficznej gminy są jeziora. Jeziora znajdujące się w zlewni Pasłęki: Sarąg, Łęguty, Rentyńskie (Giłwa), Naterskie, Barduny, Rapaty, Dłużeczek, Pieniążek. Jeziora znajdujące się w zlewni Drwęcy: Helgut, Guzowy Piec, Parwółki, Małe Parwółki.

Wśród jezior powierzchnią wyróżnia się jezioro Sarąg, a głębokością jez. Łęguty. Większość jezior jest pochodzenia rynnowego. Charakterystyczne jest występowanie w zachodniej części gminy niewielkich akwenów hydrologicznie zamkniętych. Podstawowe parametry jezior przedstawiono w tabeli nr 3.

Ponadto do granic gminy przylegają duże akweny jeziorne m. in.: Isąg, i Wulpińskie w zlewni Pasłęki oraz Ukiel w zlewni Pregoly.

Tabela 3.

Wykaz jezior zlokalizowanych na terenie gminy Gietrzwałd

ZESTAWIENIE JEZIOR NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD			
L. p.	Nazwa jeziora	Pow. [ha]	Stan jeziora
1	Sarąg	183,0	Zagrożone degradacją
2	Rentyńskie /Giłwa/	100,8	-
3	Świetaino Naterskie	73,7	-
4	Łęguty /Dłużniewo/	60,9	Wody pozaklasowe
5	Białe Błota /Helgut/	16,7	Zbiornik o umiarkowanie zakłóconym środowisku
6	Guzowy Piec	9,6	Zbiornik o umiarkowanie zakłóconym środowisku
7	Parwółki	8,4	Zagrożone degradacją
8	Barduń /Barduny/	6,8	Zagrożone degradacją
9	Dłużeczek (Dłużki II)	6,0	Zagrożone degradacją
10	Rapaty	4,6	Zagrożone degradacją
11	Pieniążek (Dłużki I)	3,7	Zagrożone degradacją
12	Parwółki Małe	3,7	Zagrożone degradacją
	SUMA	477,9	

Źródło: Program Rozwoju Lokalnego na lata 2005-2010

Jez. Świętajno Naterskie

Jezioro zlokalizowane w południowo-wschodniej części gminy Gietrzwałd na terenie obszaru chronionego krajobrazu, w granicach mezoregionu Pojezierze Olsztyńskie. Jezioro jest płytkie, muliste. Rzeźba dna jest słabo zróżnicowana. Brzegi są miejscami płaskie a linia brzegowa regularna. Bezpośrednie sąsiedztwo zbiornika stanowią pola, łąki i lasy.

Ponad 20% powierzchni zlewni bezpośredniej zajmują obszary zabudowane. Sąsiedztwo zbiornika jest zagospodarowane też pod względem rekreacyjnym, zlokalizowano m. in. budynki rekreacji indywidualnej, gospodarstwo agroturystyczne czy zabudowane działki rekreacyjne. Badania trzeciego co do wielkości jeziora gminy Gietrzwałd przeprowadzono w 2012r. Wyniki badań przedstawiono w dokumencie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska o tytule: „Ocena jakości wód jezior badanych w 2012 roku”. Jakość wód jeziora w oparciu o zbadane elementy przedstawia się następująco:

- elementy biologiczne: chlorofil „a” i fitoplankton – stan ekologiczny jeziora określono jako zły; fitobentos okrzemkowy – stan bardzo dobry; makrofity – stan jeziora dobry.
- elementy fizykochemiczne: średnia widzialność – wartość graniczna dla I i II klasy wód; przewodność w 20°C – spełnienie norm klasy I i II; stężenie azotu ogólnego i fosforu ogólnego – w granicach określonych dla I i II klasy wód.
- stan ekologiczny – V klasa czystości; stan zły;
- stan chemiczny – stan dobry.

Jeziora: Sarąg, Łęguty, Giłwa

W latach 90. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie przeprowadził badanie jakości wód jezior takich jak: Sarąg, Łęguty czy Giłwa. Wg. kategorii podatności wody jez. Sarąg i Łęguty zakwalifikowano do klasy II, a jez. Giłwa – klasy III.

Główną przyczyną zanieczyszczeń wód było występowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń odprowadzających ścieki do dopływu jeziora.

4.4 WODY PODZIEMNE

Wody zwykłe (słodkie)

Podstawowym użytkowym piętnem wodonośnym na terenie gminy jest piętro czwartorzędowe, związane z plejstocenijskimi piaskami i żwirami zalegającymi przeważnie na głębokościach od kilkunastu do ok. 80 metrów. Czwartorzędowy poziom wodonośny ma często charakter nieciągły. Ogólnie jednak warunki zaopatrzenia terenów gminy w wodę z ujęć podziemnych należy ocenić jako korzystne.

Wg. Mapy Obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce, na terenie gminy Gietrzwałd nie znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych.

Na wschód od gminy Gietrzwałd znajduje się natomiast GZPW nr 213 – Zbiornik międzymorenowy Olsztyn. GZWP nr 213 to wstępnie rozpoznany obszar, w obrębie którego czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzuje się znaczną zasobnością i wydajnością. Na terenie gminy, w jej północno-wschodniej części znajduje się fragment obszaru ochronnego GZPW nr 213 w tym obszar o zastrzonych rygorach.

Ujmowane na terenie gminy studniami głębinowymi warstwy wodonośne na ogół charakteryzują się dobrymi lub średnimi parametrami filtracyjnymi (wydajności jednostkowe zawierają się przeważnie w przedziałach 3-10 lub 1-3 m³/godz./1m depresji zwierciadła wody). Pozwala to zwykle osiągać wydajności pojedynczych studni w wielkości kilkudziesięciu m³/godz. Zwierciadło wody w ujmowanych warstwach wodonośnych na ogół występuje pod napięciem subartezyjskim, a na południe od jez. Wulpińskiego –nawet pod ciśnieniem artezyjskim.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne na terenie gminy nie zostało rozpoznane. Zwykle jego wydajność jest mniejsza.

W części zachodniej gminy bazą drenażową ujmowanego studniami wierconymi poziomu wodonośnego jest dolina Pasłęki. Głównym jego obszarem zasilania są najprawdopodobniej bezodpływowe tereny południowo-zachodniej gminy.

W części wschodniej gminy obraz jest bardziej skomplikowany. Generalnie można sądzić, że poziom użytkowych warstw wodonośnych na wysoczyźnie na ogół związany jest hydraulicznie z wodami powierzchniowymi dolin subglacialnych.

Ujmowane studniami wierconymi warstwy wodonośne są przeważnie chronione od powierzchni utworami nieprzepuszczalnymi (głównie gliną zwałową) o grubości od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów. Słabszą izolację mają studnie w Łęguckim Młynie i Tomarynach. Są one narażone na zanieczyszczenia, czego wyrazem było występujące skażenie bakteriami typu fekalnego studni w Łęguckim Młynie.

Jakość wód użytkowego poziomu wodonośnego jest zróżnicowana. Dominują wody średniej jakości, które wymagają nieskomplikowanego uzdatniania ze względu na ponadnormatywne zawartości związków żelaza i manganu. Lokalnie zalegają wody dobre, nie wymagające uzdatnienia. W południowo-wschodniej części gminy, w rejonie jeziora Wulpińskiego występują wody wymagające skomplikowanego uzdatnienia.

Z wodociągów korzysta ok. 94,4 % mieszkańców gminy, a pochodząca z nich woda generalnie nadaje się do spożycia. Punkt poboru wody znajduje się w Jadaminach.

Wody mineralne

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego występują wody chlorkowo-sodowe. Część województwa, na której leży gmina Gietrzwałd określana jest jako stosunkowo perspektywiczna w występowanie wód mineralnych o znaczeniu leczniczym. Zalegania solanek o znaczeniu leczniczym i mineralizacji ogólnej rzędu 30-50 g/l można się spodziewać w piaskowcach dolnej i środkowej jury na głębokościach zbliżonych do 1km. Problematiczna jest sprawa osiągnięcia odpowiedniej wydajności ujęcia. Pod tym względem pewniejsza jest seria warmińska triasu dolnego, zalegająca na głębokości około 1,5 km, o wyższej mineralizacji - wymagającej rozcieńczenia wodą zwykłą.

Spodziewać się należy wód mineralnych pospolitych, nadających się głównie do kąpieli leczniczych i rekreacyjnych.

Wody geotermalne

Wody geotermalne, tj. wody podziemne o temperaturze powyżej 20°C zalegają w osadach mezozoiku i paleozoiku. Najwyższe temperatury posiadają wody zalegające najgłębiej w utworach kambru, na głębokości około 2 km. Temperatura tych wód może wynosić około 40°C. Są to solanki znacznie zmineralizowane - rzędu 100 - 200 g/dm³. Nieznana jest ich wydajność.

Ponadto w warstwach płytszych występuje energia niskotemperaturowa, zawarta w gruntach i wodach.

Wykorzystanie energii wód geotermalnych, występujących w rejonie gminy Gietrzwałd, wymagać będzie zastosowania pomp ciepłych. Dotyczy to prawdopodobnie również tych wód najcieplejszych - kambryjskich.

4.5 KOPALINY

Na obszarze gminy udokumentowane zostały złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej i kredy jeziornej oraz wstępnie rozpoznano złoża torfów i kruszywa naturalnego.

Zgodnie z danymi udostępnionymi na geoportalu Państwowego Instytutu Geologicznego (<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/index.jsf?conversationContext=2>) - na terenie gminy Gietrzwałd nie występują tereny i obszary górnicze.

Surowce ilaste ceramiki budowlanej

Surowce ilaste ceramiki budowlanej znajdują się głównie w rejonie Łajs i Gietrzwałdu. Geologicznie udokumentowano trzy złoża:

1. "Łajsy" - w 1966r. Zasoby wynosiły 4 mln m³. Na terenie złoża ustawiono obszar górniczy. Kopaliną są mułki ilaste do produkcji wyrobów cienkościennych ceramiki

budowlanej. Grubość nadkładu nad złożem wynosi średnio 1,1-1,6m, a miąższość złoża –średnio 5,5-6,3 m.

Wg. danych zawartych w opracowaniu pt.: „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg. stanu na 31.12.2013r.” zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 3105 tys. m³ a zasoby przemysłowe - 697 tys. m³. Złoże, z którego wydobyć zostało zaniechane. Złoże objęte koncesją Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

2. "Lajsy II". Udokumentowane w 1983r. Zasoby złoża wynoszą 0,6 mln. m³, grubość nakładu –średnio 0,5m, miąższość złoża –średnio 5,7-6,6m. Nie eksploatowane. Zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 569 tys. m³ (stan na: 31.12.2013r.). Złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo. Decyzją Marszałka GW.7422.79.2013 z dnia 08.01.2014r. zostało wykreślone z rejestru.

Złoże Lajsy i Lajsy II stanowią bazę surowcową dla cegielni w Łajdach.

3. "Pęglity" - zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 355 tys. m³, zasoby przemysłowe - 355 tys. m³. Złoże, z którego wydobyć zostało zaniechane. Objęte koncesją Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Decyzją Marszałka GW.7422.78.2013 z dnia 08.01.2014r. zostało wykreślone z rejestru.

Kreda jeziorna i kreda piszcząca

Złóża kredy jeziornej występują w dolinach rzek Giławki i Pasłęki. Udokumentowano dwa złoża do celów rolniczych (wapnowania gleb):

1. "Unieszewo" - w 1988 r. szacunkową wielkość oceniono na 418 tys. ton, (w tym 134 tys. ton w filarze ochronnym rzeki Giławki. Powierzchnia złoża: 8,7 ha, miąższość od 1,0m do 6,7m. Średnia zawartość CaO w złożu wynosi 42%. Zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 194,5 tys. ton (stan na: 31.12.2013r.). Złoże, z którego wydobyć zostało zaniechane.
2. "Barwiny" - w 1985 r. szacunkową wielkość oceniono na 1975 tys. ton (w tym 330 tys. ton w filarze ochronnym rzeki Pasłęki). Złoże znajduje się w dolinie Pasłęki u ujścia do jeziora Sarąg, przy czym jego część znajduje się na terenie gminy Olsztyn. Powierzchnia złoża wynosi 30 ha, miąższość od 1,0 do 7,6m. Zawartość CaO w złożu - średnio 46%. Zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 1645,00 tys. ton (stan na: 31.12.2013r.). Złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo.

W niektórych rejonach gminy stwierdzono również możliwość występowania kolejnych złóż kredy jeziornej m. in. w dolinie rzeki Giławki oraz cieku płynącego w okolicach Sząbruka.

Kruszywa naturalne

Złóża kruszywa nie zostały jeszcze udokumentowane. Występowanie kruszywa stwierdzono w rejonie Rapat, Gietrzwałdu, Łupstycha i Unieszewa. Kruszywo nie jest obecnie eksploatowane, występuje co najwyżej wydobyć na indywidualną skalę - w okolicy Rapat, Pęglit, Unieszewa i Naterek.

Eksploatacja w przeszłości oprócz Rapat koncentrowała się w rejonie Łupstycha i Unieszewa. Obecnie wydobyć tego surowca występuje tylko na niewielką skalę. Czynne lub okresowo czynne wyrobiska (na ogół piasku) stwierdzane są w rejonie Rapat, Pęglit, Unieszewa i Naterek, Woryt. Tereny, gdzie można się spodziewać domieszki frakcji żwirowej to wzgórza ożowe w Naterkach oraz na północ od Gronit i w rejonie Unieszewa (koło byłego wysypiska). Ponadto w przeszłości eksploatacja kruszywa grubego odbywała się na północ od Rentyn (strefa czołowomorenowa) - lecz jest to teren zalesiony.

Torf

Złóża torfu na terenie gminy zostały rozpoznane tylko dokumentacjami wstępnymi o zasobach szacunkowych. Obszar gminy jest bogaty w złoża torfu. Przeważają złoża torfu niskiego. Mniej jest złóż torfu przejściowego i wysokiego. Złóża duże zalegają w rejonie Rentyn i Kudyp. Torfy ze złóż zalegających na terenie gminy mogą być przydatne do celów rolniczych, ogrodniczych, a także balneologicznych - pod warunkiem spełnienia wymagań sanitarnych.

4.6 KLIMAT

Klimat gminy Gietrzwałd, podobnie jak klimat Polski, odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody. Związane jest to z przemieszczaniem się frontów atmosferycznych i częstą zmiennością mas powietrza. Fluktuacje stanów pogody są nawet większe niż w pozostałych nizinnych regionach kraju, co związane jest z różnorodnością fizjograficzną podłoża: urozmaiconą rzeźbą, występowaniem dużych kompleksów leśnych, obszarów podmokłych oraz bogatej sieci wód powierzchniowych.

Mazurska dzielnica klimatyczna – do której należy gmina Gietrzwałd – jest najchłodniejsza w nizinnej części Polski, a związane jest to głównie z chłodnymi zimami i wiosnami. Warunki te kształtują bardzo krótki okres wegetacyjny, który dla rejonu Olsztyna wynosi tylko około 200 dni. Dla porównania dla Szczecina i Wrocławia sezon wegetacyjny wynosi około 230 dni.

Średnia roczna temperatura w rejonie Olsztyna wynosi około 7,1°C. Średnia liczba dni gorących (powyżej 25°C) wynosi 26. Średnia liczba dni mroźnych (poniżej 0°C) wynosi około 50.

Roczne sumy opadów wynoszą średnio około 610 mm. Największe opady są latem (w lipcu około 90 mm), a najmniejsze zimą i wczesną wiosną (styczeń – kwiecień; 32 - 26 mm). Dni z opadem jest około 160 w roku. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio około 106 dni w roku. Najwięcej dni pochmurnych występuje późną jesienią (w grudniu), a najmniej późnym latem (we wrześniu). Zachmurzenie generalnie jest większe w okresie późnej jesieni i zimą, mniejsze w pozostałych porach roku.

Przeważają zdecydowanie wiatry z kierunku południowo – zachodniego (18%). Także dość znaczny udział mają wiatry z kierunku zachodniego (13%). Częstość wiania wiatrów z pozostałych kierunków wynosi średnio około 7-10%. Przeważają wiatry słabe i o średniej prędkości.

Na klimat lokalny ma wpływ rzeźba terenu. Obniżenia terenowe przyczyniają się do zalegania chłodnego, wilgotnego powietrza, dużych wahań dobowych temperatury, mniejszych prędkości wiatrów, występowania przymrozków wczesną jesienią.

Topoklimat terenów wyniesionych jest na ogół bardziej sprzyjający pobytowi ludzi. Cechą ujemną jest narażenie na działanie silnych wiatrów w kulminacjach pagórków.

4.7 HAŁAS

Największym zagrożeniem powodującym pogorszenie warunków akustycznych na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego jest niewątpliwie hałas komunikacyjny (głównie drogowy) i hałas przemysłowo-instalacyjny.

Hałas drogowy

W 2005r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził badania hałasu i natężenia ruchu wzdłuż drogi krajowej nr 16. Wyznaczono 6 punktów pomiarowych, w tym jeden na terenie gminy Gietrzwałd, w miejscowości Rapaty. Hałas badano w odległości 1,5 m od elewacji budynku najbardziej narażonego na oddziaływanie hałasu, na wysokości 4,0 m mierzonych od poziomu gruntu.

W badanym punkcie odnotowano przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku. Poziom hałasu L_{Aeq}^5 wyniósł 73,4 dB podczas gdy wartość dopuszczalna to 60 dB. Wskazano również, iż przez miejscowość Rapaty przejeżdża 405 samochodów lekkich i 97 ciężkich na godzinę.

Hałas przemysłowy

Głównym źródłem hałasu w województwie są place budów, urządzenia obiektów handlowych, zakłady przemysłu drzewnego, imprezy na otwartym powietrzu itp. W ostatnich latach zaobserwowano trend zmniejszania negatywnego oddziaływania hałasu przemysłowego na otoczenie w bieżącej porze.

---

⁵ $L_{Aeq D}$ – Równoważny poziom dźwięku A, wyrażonego w decybelach [dB], dla pory dnia (od godz. 6:00 do godz. 22:00)

4.8 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE NIEJONIZUJĄCE

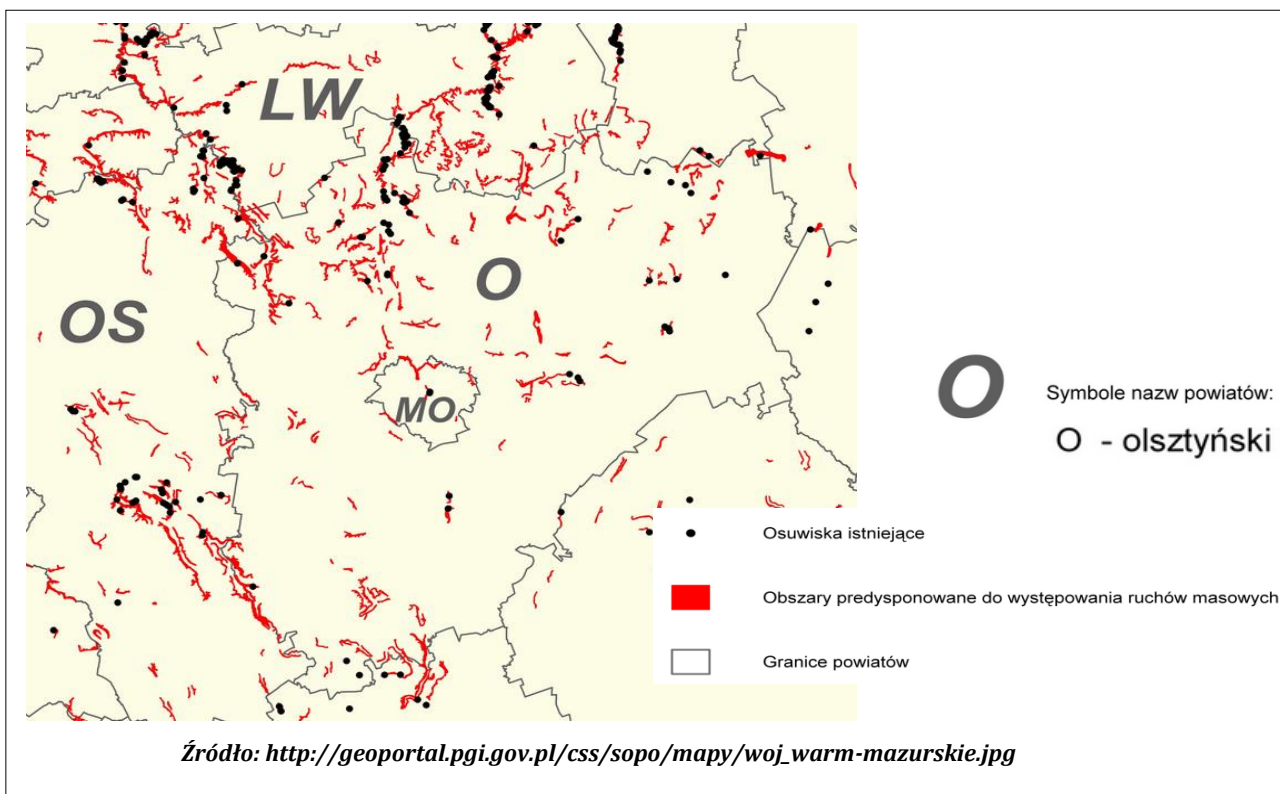
W 2011r. na terenie gminy Gietrzwałd przeprowadzono pomiary pól elektromagnetycznych. Pion pomiarowy zlokalizowany był w miejscowości Gietrzwałd i Nagłady. Wartość pomiaru wielkości fizycznej charakteryzującej promieniowanie elektromagnetyczne w Gietrzwałdzie wyniosła 0,07 V/m a w Nagładach – 0,14 V/m. Dopuszczalna wartość wskaźnika wynosi 7 V/m (V/m – jednostka pola elektrycznego tj. volt na metr). Nie została zatem przekroczona dopuszczalna norma.

4.9 OSUWISKA

Na terenie gminy Gietrzwałd zlokalizowano obszary predysponowane do występowania ruchów masowych.

Rysunek 4.

Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie warmińsko-mazurskim

4.10 POWIETRZE

Na terenie obszaru opracowania nie znajdują się stacje monitoringu jakości powietrza działające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wg. stanu na 2014r. Najbliższe stacje znajdują się w miastach Ostróda i Olsztyn. Pomiary są wykonywane automatycznie i mierzą miejskie tło zanieczyszczeń powietrza w rejonach dzielnic mieszkaniowych.

W 2012r. dokonano natomiast oceny jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Analiza zebranych danych wskazała na ogół dobrą jakość powietrza. Lokalnie występują miejsca cechujące się zwiększoną emisją zanieczyszczeń przemysłowych, samochodowych czy powstających podczas niepełnego spalania paliw stałych. Wartości średnioroczne zanieczyszczeń gazowych np. SO₂, NO₂ czy CO mają niskie notowane wartości stężeń, nie występują przekroczenia norm.

Południowo-zachodnia i zachodnia część województwa, w której zlokalizowana jest gmina Gietrzwałd, jest narażona na gorszą jakość powietrza. Główną przyczyną, która stanowi niebezpieczeństwo pogorszenia jakości powietrza jest wzrastająca ilość pojazdów mechanicznych na drogach, źle zlokalizowana funkcja przemysłowa czy spalanie paliw stałych o słabej jakości, ogrzewanie gospodarstw domowych sztucznymi tworzywami. W latach 2010-2012 zanotowano szczególnie przekroczenia norm benzo(a)pirenem i pyłem zawieszonym Pm10.

Z badań stanu powietrza atmosferycznego prowadzonych na terenie województwa w kompleksach leśnych (dotyczących zawartości tlenków siarki i azotu) można wnioskować, że ich zawartość jest niższa niż średnio w Polsce. Ich stężenia średnioroczne mieszczą się w normach obowiązujących dla obszarów specjalnie chronionych, takich jak leśne kompleksy promocyjne, uzdrowiska i parki narodowe.

4.11 TERENY POWODZIOWE

Na terenie gminy Gietrzwałd występują tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 1% (raz na 100 lat) oraz tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 10 % (raz na 10 lat), stanowiące obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Przedmiotowe tereny zostały wskazane na mapach stanowiących załączniki graficzne nr 2 i 4 do uchwały.

4.12 MAŁA RETENCJA

Zgodnie z „Programem małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2006-2015” na terenie gminy Gietrzwałd znajdują się jeziora i stawy do hodowli ryb:

- staw rybny w miejscowości Łajsy (zlewnia: Giłwa; powierzchnia: 17,0 ha; pojemność: 204,0 tys. m³);
- stawy rybne – 7 sztuk, w miejscowości Nagłady (zlewnia: Giłwa; powierzchnia: 0,53 ha; pojemność: 6,4 tys. m³);
- stawy rybne – 4 sztuki, w miejscowości Woryty (zlewnia: Giłwa; powierzchnia: 0,18 ha; pojemność: 2,2 tys. m³);
- staw rybny w miejscowości Śródka (zlewnia: Pasłęka; powierzchnia: 0,06 ha; pojemność: 0,7 tys. m³);
- staw rybny w miejscowości Sząbruk (zlewnia: Sząbruk; powierzchnia: 0,1 ha; pojemność: 1,2 tys. m³).

W dokumencie wskazano też projektowane jeziora i stawy do hodowli ryb - w miejscowościach takich jak: Woryty, Biesal, Śródka, Łajsy, Unieszewo, Gietrzwałd, Sząbruk.

5 OCHRONA PRZYRODY

5.1 OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszary chronionego krajobrazu - to największa powierzchniowo jednostka krajowego systemu obszarów chronionych, obejmująca wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów i względnie niezakłóconej równowadze ekologicznej. Obszary te podlegają zagospodarowaniu w taki sposób, aby zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszary chronionego krajobrazu pełnią rolę otulinową i łącznikową m.in. dla parków narodowych oraz krajobrazowych, łącząc sieć obszarów chronionych w jednolity i ciągły system.

Większość obszaru gminy Gietrzwałd objęta jest ochroną w postaci obszarów chronionego krajobrazu. Obszary te nie obejmują północno – wschodniej części gminy w okolicach miejscowości Naterki i Gronity, a także północno – zachodniej części gminy Gietrzwałd w okolicach miejscowości Biesal.

Zlokalizowane są fragmenty następujących obszarów chronionego krajobrazu:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny**, gdzie zastosowanie mają przepisy Uchwały Nr VIII/207/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny; zlokalizowany w północno-wschodniej części gminy;
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki**, gdzie zastosowanie mają przepisy Uchwały Nr VIII/208/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki; zlokalizowany w środkowej części gminy;
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich**, gdzie zastosowanie mają przepisy Rozporządzenia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr 150 z dnia 13 listopada 2008r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich; zlokalizowany w zachodniej części gminy.

Zaznacza się, że w/w przepisy zostały podane tylko informacyjnie i mogą ulec zmianie a w związku z tym, w przypadku opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy kierować się aktualnymi przepisami prawa.

5.2 OBSZARY NATURA 2000

Obszary Natura 2000 - forma ochrony o znaczeniu zarówno krajowym jak i wspólnotowym. Obszary Natura 2000 mogą w całości lub częściowo pokrywać się z obszarami objętymi innymi formami ochrony, ale mogą obejmować także obszary do tej pory nie objęte ochroną prawną. Przyjęte zasady gospodarowania na tych obszarach są odmienne od zasad określonych dla innych form ochrony przyrody, w tym także dotyczących dopuszczania do realizacji różnego typu przedsięwzięć. Głównym założeniem funkcjonowania systemu Natura 2000 jest „ochrona przez zachowanie form użytkowania ziemi sprzyjającym chronionym wartościom”.

Na terenie gminy Gietrzwałd znajdują się fragmenty obszarów Natura2000:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura2000:
  - o **Dolina Pasłęki** – kod obszaru: PLB280002; Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska. Obszar stanowi ptasią ostoję rangi europejskiej. Znajdują się tu zarówno gatunki ptaków wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak i ptaki ujęte w Polskiej Czerwonej Księdze np.: gąsiorek, zimorodek, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy. Lokalizacja w środkowej części gminy Gietrzwałd wzdłuż rzeki Pasłęki. Zastosowanie ma: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki PLB280002.
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Natura2000:

- **Rzeka Pasłęka** – kod obszaru: PLH280006; Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej. Obszar stanowi ostoję bobra w Polsce północno-wschodniej. Rzeka Pasłęka i jej dopływy to siedlisko ryb reofilnych i tarlisko ryb wędrownych. Obszar stanowi również ostoję ptaków o randze europejskiej E78. Przykładowe ważne gatunki zwierząt: bielik, czapla biała, dzięcioł czarny, wydra, bóbr, piskorz, głowacz białopłetwy. Niektóre ważne typy siedlisk przyrodniczych to: łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe; torfowiska przejściowe i trzęsawiska; zmiennowilgotne łąki trzęślicowe. Lokalizacja w środkowej części gminy Gietrzwałd wzdłuż rzeki Pasłęki. Zastosowanie ma: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 14 maja 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka PLH280006.
- **Dolina Drwęcy** – kod obszaru: PLH280001. Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej. Na obszarze znajdują się ważne dla Europy: gatunki roślin (np.: starodub łąkowy), zwierząt (np.: wydra, bóbr europejski, bocian biały, czerwończyk nieparek) i typy siedlisk przyrodniczych (np.: naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne; żyzne buczyny; wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi). Lokalizacja w południowo-zachodniej części gminy Gietrzwałd. Zastosowanie ma: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001.

Zaznacza się, że w/w przepisy zostały podane tylko informacyjnie i mogą ulec zmianie a w związku z tym, w przypadku opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy kierować się aktualnymi przepisami prawa.

5.3 REZERWAT PRZYRODY

Na terenie gminy znajduje się fragment rezerwatu „**Ostoja bobrów na rzece Pasłęce**”, co do którego zastosowanie mają przepisy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 5 stycznia 1970 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.

Rezerwat obejmuje rzekę Pasłękę wraz z gruntami, które przylegają od źródeł rzeki do granic miasta Braniewo, wraz z trzema przepływającymi jeziorami: Sarąg (o powierzchni 183 ha), Łęguty (o powierzchni 60,90 ha) i Isąg, zaporowym Jeziorem Pierchalskim oraz dolnymi odcinkami dopływów: Marąg, Drwęca Warmińska i Wałsza”.

Rezerwat utworzony został w celu zachowania siedlisk bobrów i charakteryzuje się zróżnicowaniem pod względem krajobrazowym. Innymi gatunkami, których obecność stwierdzono na terenie rezerwatu są: bielik, żuraw, orlik krzykliwy, wydra czy norka amerykańska. Szata roślinna rezerwatu cechuje się różnorodnością siedliskową. Spotykamy gatunki drzew takie jak m. in. sosny pospolite, jesiony wyniosłe, graby zwyczajne czy brzozy brodawkowate. Runo rezerwatu zamieszkuje wiele rzadkich i chronionych gatunków, wśród nich: lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko czy kopytnik pospolity.

5.4 POMNIKI PRZYRODY

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy Gietrzwałd znajdują się 32 pomniki przyrody w tym 2 głazy i 30 drzew - głównie dęby szypułkowe i lipy (tabela nr 4).

Tabela 4.

Wykaz pomników przyrody żywej i nieożywionej, znajdujących się na terenie gminy Gietrzwałd

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr ew.	Obiekt	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
1	95	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> - 2 szt.	425;340	25	N-ctwo Kudypy, m. Łęguty, cmentarz przy kościele ewangelickim	Rlb-16/95/52 29.12.1952 r.
2	264	głaz- granitognejs szary	800	0,8	m. Grazymy, przy drodze do Rapat	R.XII.264/61 27.11.1961 r.
3	310	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	480	27	Grazymy, 150m od drogi do Rapat	R-X-310/64 14.03.1964 r.
4	365	głaz	500	1	L-ctwo Łaski oddz. 93k (1971)	Nr 365/75 17.04.1975 r.
5	405	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 2 szt.	350	26	przy szosie Olsztyn-Ostróda, 500m od lotniska Dajtki	RGŻL-op-405/84 11.06.1984 r.
6	406	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 2 szt.	370, 520	26	Przy drodze Kudypy-Gronity, na skraju osady N-ctwa	RGŻL-op-406/84 11.06.1984 r.
7	442	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	230-340	30	L-ctwo Mielki oddz. 29a	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 12 poz. 236 z 31.12.1986r.
8	443	sosna zwyczajna <i>Pinus silvestris</i>	340	31	L-ctwo B. Błota oddz. 196f, przy drodze leśnej	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 12 poz. 236 z 31.12.1986r.
9	444	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	510	27	m. Grazymy, SW część parku Domu Opieki Społecznej dla Dorosłych (za oborą)	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 12 poz. 236 z 31.12.1986r.
10	445	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	360	22	SE brzeg J. Łęguty	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 12 poz. 236 31.12.1986r.
11	446	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> - aleja dł. 700m	270-400	17-23	Od parku do lasu przy drodze z Grazym na W	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 12 poz. 236 z 31.12.1986r.
12	499	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 4 szt.	270-360	27	N-ctwo Kudypy, NE od wsi Kudypy, oddz. 298a	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 4 poz. 88 z 15.03.1989 r. Zarz. Nr 21 Woj. Olsztyńskiego z 08.03.1989 r.
13	536	klon pospolity <i>Acer platanoides</i> - 2 szt., dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	450,530 330	19-23	m. Biesal, przy drodze gminnej, na gruncie A. Maca	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 6, poz. 86 z 19.02.1991 r. Zarz. Nr 16 Woj. Olsztyńskiego z dnia 11.02.1991 r.
14	537	sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i>	340	33	L-ctwo Barduń oddz. 220c	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 6, poz. 86 z 19.02.1991 r. Zarz. Nr 16 Woj. Olsztyńskiego z dnia 11.02.1991 r.
15	553	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	440	28	m. Podlejski, skarpa przy stodole 130 m od szosy Olsztyn-Ostróda	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 7, poz. 66 z 16.04.1992 r.
16	836	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> - aleja 40 szt., w tym 6	445, 324, 325, 410, 320, 317	20-25	N-ctwo Kudypy, L-ctwo Żelazowice, oddz. 104j,k, przy drodze Woryty-	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 20, poz. 202 z 08.09.1995 r.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr ew.	Obiekt	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
		pomnikowych			leśniczówka	
17	960	sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i> „Sosna z Gronit”	344	28	m. Gronity, N-ctwo Kudypy, L-ctwo Stary Dwór oddz. 338,	Dz. Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 152, poz. 2513 z 27.12.2001 r.
18	1199	świerk pospolity <i>Picea abies</i>	300	35	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 113m	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
19	1200	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	385	30	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 113n	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
20	1201	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	490	28	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 149d	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
21	1202	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	370	33	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 159d	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
22	1203	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	400	32	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 161c	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
23	1204	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	430	32	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 190h	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
24	1205	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	410	31	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Draby oddz. 191a	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
25	1206	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	380	26	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Barduń oddz. 207d	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
26	1207	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	515	28	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Barduń oddz. 182x	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
27	1208	dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	405	35	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Barduń oddz. 207d	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
28	1209	dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	383	35	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Barduń oddz. 207d	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
29	1211	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	283	29	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Białe Błota oddz. 274c	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
30	1212	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	380	30	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Ostrowin oddz. 290f	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
31	1213	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	400	30	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Ostrowin oddz. 293g	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.
32	1214	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	450	30	N-ctwo Stare Jabłonki, L-ctwo Ostrowin oddz. 312h	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 z 29.09.2004 r.

Źródło: <http://olsztyn.rdos.gov.pl/>

5.5 LASY OCHRONNE

Część powierzchni leśnych na terenie gminy zostało uznane za lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (klasyfikacja HCFV). Są to lasy: w rezerwach, obszary chronionego krajobrazu, wodochronne, glebochronne i lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Część lasów gminy Gietrzwałd objęta jest statusem ochronnym (las grupy I). Dotyczy to lasów we wschodniej części gminy - podmiejskie lasy masowego wypoczynku oraz mniejszych powierzchni lasów rezerwatowych, wodochronnych, glebochronnych, nasiennych i ostoi zwierząt. Między innymi z wymienionych względów lasy obszaru gminy wchodzi w skład większego obszaru lasów wielofunkcyjnych.

Reasumując, gmina Gietrzwałd stanowi ośrodek cechujący się wysokimi walorami przyrodniczymi. **Mnogość form ochrony przyrody wiąże się z koniecznością uwzględnienia przyjętych zapisów ochronnych jak i koniecznością wprowadzania nowych działań, ograniczających oddziaływanie człowieka na środowisko.**

6 RYS HISTORYCZNY I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1 CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH MIEJSCOWOŚCI GMINY GIETRZWAŁD

Charakterystyka historyczna układu ruralistycznego

Zagadnienie kształtu wsi wysuwa się na czoło zagadnień związanych z osadnictwem i jego formami na terenie byłych Prus lub Warmii.

Sama wieś Gietrzwałd obecnie ma charakter wielodrożnicy. Wielodrożnice powstawały na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych i nierzadko stawały się osadami o charakterze handlowo - usługowym. Powstawały one dzięki rozbudowie istniejących już wsi. Podstawową formą osadniczą na Warmii były owalnice i ulicówki. Cechą charakterystyczną owalnic i ulicówek było to, że działki pod zabudowę były wydzielane z pól uprawnych i niezależne od nich. Widoczny był tu wpływ warunków geograficznych. Wsie owalnice lokowano wokół placów, stawów lub po obu stronach rzek (w tym wypadku zabudowa wsi Gietrzwałd rozmieszczona była po obu stronach rzeki Giłwy). W późniejszym okresie rozbudowana do ulicówki.

Cechą charakterystyczną zagrody chłopskiej na Warmii było oddzielenie budynku mieszkalnego od pozostałej zabudowy gospodarczej. Budynek mieszkalny zwany murowańcem lub chałupą zajmował front działki siedliskowej i zwrócony był szczytem lub ścianą frontową do drogi.

Od strony drogi znajdowała się duża izba i alkierz, od podwórza sień i komora. W pobliżu domu stawiano budynki inwentarskie: stajnie dla koni oraz chlewy i obory, natomiast w poprzek działki siedliskowej stawiano stodołę.

Na tym terenie znano jeden typ stodoły. Były to trzyczęściowe budynki z klepiskiem pośrodku i dwoma sásokami. Oprócz tych budynków często na działkach lokowano wozownie, szopy na opał, szopy na narzędzia rolnicze, które często dostawiano do stodoły.

Pozycja społeczna często rzutowała na wielkość i rozplanowania zagrod chłopskich, a także na ich położenie we wsi. We wszystkich zagrodach obok zabudowań, podwórza i dróg dojazdowych znajdowały się niewielkie działki przeznaczone na ogródki kwiatowe (przed domami) jak również ogrody warzywne oraz sady z tyłu lub z boku zabudowań.

Gietrzwałd

Gietrzwałd, będący „sercem” gminy, wkomponowany jest w malowniczy krajobraz. Położony jest w dolinie rzeki Giłwy płynącej leniwie licznymi meandrami przez wieś. Obszar gminy Gietrzwałd oraz samej miejscowości odznacza się wybitnymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi.

Gietrzwałd posiada zwartą zabudowę. Dominantę architektoniczną stanowi usytuowana na wzgórzu wieża Bazyliki oraz kompleks Sanktuarium Maryjnego.

Fotografia 1.

Widok z lotu ptaka na wieś Gietrzwałd

Występują cztery typy zagród:

1. w pierwszym typie budynek mieszkalny usytuowany jest prostopadle do drogi. Dwa budynki gospodarcze - jeden ustawiony prostopadle a drugi równolegle do drogi. Wejście jest od podwórza, a brama wjazdowa od szczytu budynku mieszkalnego;
2. w typie drugim, budynek gospodarczy ustawiony jest równolegle do budynku mieszkalnego i względem niego przesunięty, wejścia od budynków są od strony drogi, a brama wjazdowa od frontu;
3. w typie trzecim budynek mieszkalny i budynek gospodarczy znajdują się na jednej osi i równolegle do drogi, wejścia do budynków od strony podwórza, a budynek mieszkalny od strony drogi;
4. w typie czwartym budynek mieszkalny znajduje się od strony drogi i równolegle do niej, działka jest wydłużona. Znajdują się trzy budynki gospodarcze, wejścia do budynków znajdują się od podwórza. Występują zagrody z podwórzem gospodarczym, wokół którego zlokalizowane są budynki gospodarcze. Występuje sad i warzywniak oraz ogród ozdobny, czasami przedogródek. W ostatnich latach przybyło wiele nowych zabudowań, szczególnie wzdłuż ulic Ogrodowej i Klonowej.

Budynki mieszkalne najczęściej to przedwojenne obiekty, niestety niektóre znacznie przekształcone. Budynki murowane są z czerwonej cegły lub częściowo otynkowane. Najczęstszy kształt posesji zbliżony jest do czworokąta, w przypadku niektórych typów działka jest bardziej wydłużona.

Panoramę na wieś zapewnia wyznaczona na załączniku nr 2 „Strefa ekspozycji krajobrazowo-kulturowej z zakazem zabudowy”, która powinna stać się podstawą wyznaczenia ograniczenia zabudowy na przedpolu widokowym.

Łęguty

Łęguty są wsią Sołecką, otoczoną lasami, jeziorami i polami uprawnymi. Przez Łęguty przepływa rzeka Pasłęka. Łęguty to wieś typowo popegeerowska, z zabudową wielorodzinną wzdłuż drogi (bloki z płyty żelbetonowej, czworaki), średnio zadbana. Główne punkty wsi to kościół i boisko z placem zabaw. W okolicy znajduje się jezioro Łęguty (Dłużniewo), które podnosi atrakcyjność miejscowości.

Woryty

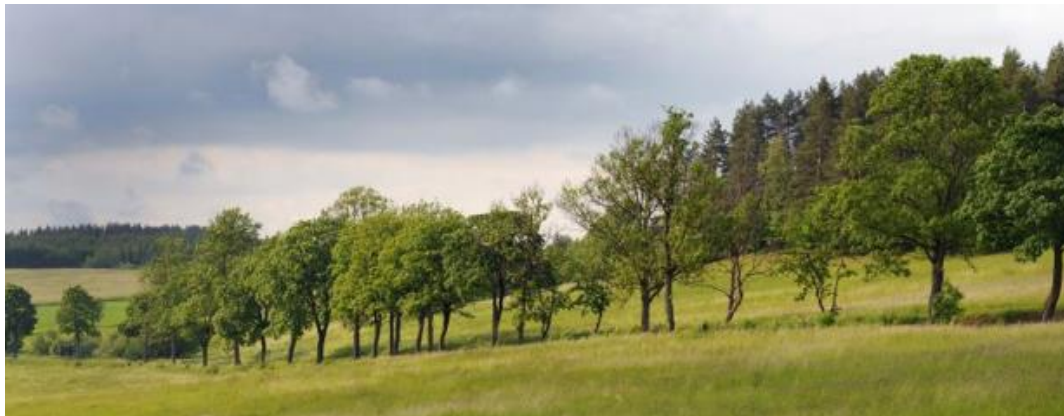
Wieś zlokalizowana w odległości ok. 2 km od Gietrzwałdu. Atrakcyjna pod względem turystycznym i przyrodniczym, położona wśród łąk i lasów. Krajobraz urozmaicają liczne

kapliczki przydrożne. Rodowici mieszkańcy prowadzą gospodarstwa rolne. We wsi nie ma kościoła i szkoły co stanowi uciążliwość dla mieszkańców Woryt.

Ciekawostką jest, iż na trasie Woryty-Gietrzwałd wzdłuż dawnej drogi powiatowej utworzono Park Kulturowy w celu ochrony przydrożnej alei drzew.

Fotografia 2.

Aleja drzew na drodze Gietrzwałd – Woryty stanowiąca park kulturowy

Wieś typu ulicówka. Budynki usytuowane po obu stronach drogi, dom mieszkalny od frontu. W miejscowości znajduje się zabudowa charakterystyczna dla regionu. Starsze budynki są zbudowane z czerwonej cegły licowej, posiadają skośne dachy o 45° kącie nachylenia połaci dachowych, dachy pokryte czerwoną dachówką. Najczęściej budynki są usytuowane główną kalenicą w przybliżeniu równolegle do drogi głównej.

Występują 3 typy zagród:

1. budynek usytuowany prostopadłe do drogi. Dwa lub trzy budynki gospodarcze zlokalizowane z lewej lub prawej strony budynku mieszkalnego;
2. budynek usytuowany prostopadłe lub równolegle do drogi. Budynki gospodarcze zlokalizowane prostopadłe lub równolegle do budynku mieszkalnego;
3. budynek usytuowany prostopadłe lub równolegle do drogi lub w niewielkim oddaleniu. Jeden lub dwa budynki gospodarcze.

Przeważają budynki mieszkalne zbudowane na planie prostokąta, dwukondygnacyjne, z dwuspadowym dachem krytym dachówką ceramiczną. Połacie boczne i szczytowe wysunięte. Czasami występują drewniane werandy przed głównym wejściem do budynku czy wystawki w dachu na osi centralnej elewacji frontowej.

Budynki gospodarcze również na planie prostokąta. Murowane z cegły, dachy dwuspadowe kryte dachówką ceramiczną.

Naterki

Naterki to obecnie jedna z najbardziej dynamicznie rozwijających się miejscowości w gminie. Wieś można podzielić na „starą” i „nową”. Pierwszą część stanowią typowe warmińskie domy z czerwonej cegły. Druga część to osiedle z nowoczesnymi domami i eleganckimi rezydencjami a także zabudowa rekreacji indywidualnej nad jeziorem. Obecnie wieś pełni głównie funkcję mieszkalną. Większość mieszkańców dojeżdża do pracy w miastach, głównie do Olsztyna. Znaczenie ma również turystyka i rekreacyjno-wypoczynkowa funkcja wsi, którą cechują duże walory przyrodnicze i malownicze położenie. Znajduje się tu jedno z większych w Polsce jezior, skansen maszyn rolniczych a też pole golfowe.

Obecnie można zaobserwować zmianę struktury mieszkańców Naterki – osiedlają się nowi mieszkańcy, głównie z Olsztyna, i stanowią oni coraz większy procent w stosunku do dawnych

mieszkańców wsi. Miejsca pracy oferuje m. in. tartak i stolarnie. Zlokalizowane są też dwa gospodarstwa rolne.

Rysunek 5.

Logo gminy Naterki

Występują dwa typy zagród:

1. pierwszy typ dzieli się na 2 podtypy: podtyp I to budynek mieszkalny usytuowany prostopadle do drogi, z prawej strony działki. Budynki gospodarcze zlokalizowane równolegle lub prostopadle do drogi, położone blisko lub w oddaleniu od drogi lub z mieszkalnym budynkiem zlokalizowanym pośrodku działki a gospodarczym z jego prawej strony, blisko drogi;
2. drugi typ dzieli się na 4 podtypy: podtyp I: mieszkalny budynek usytuowany główną kalenicą równolegle do drogi, pośrodku działki. Gospodarcze budynki równolegle do drogi, w lewej części działki. Podtyp II: mieszkalny budynek usytuowany główną kalenicą prostopadle do drogi i blisko niej. Budynki gospodarcze ustawione równolegle do drogi. Działka o wydłużonym kształcie. Podtyp III: budynek mieszkalny zlokalizowany pośrodku działki, równolegle do drogi. Budynek gospodarczy blisko domu, prostopadle do drogi. Podtyp IV: budynek mieszkalny z lewej strony działki, prostopadle do drogi. Dwa budynki gospodarcze usytuowane główną kalenicą równolegle do drogi, po przeciwnych stronach.

Kształty działek w Naterkach są zbliżone do kwadratu lub prostokąta, czasem posiadają kształt nieregularny. Budynki mieszkalne w większości murowane z czerwonej cegły, rzadziej drewniane. Budynki gospodarcze towarzyszą zabudowaniom mieszkalnym w liczbie od jednego do trzech.

Sząbruk

Największa miejscowość gminy Gietrzwałd. Położona nieopodal jeziora Wulpińskiego. W miejscowości znajduje się szkoła, Wiejski Dom Kultury, biblioteka. Znajdziemy tu też jeden z najstarszych na Warmii kościołów: Kościół pw. św. Mikołaja.

Wieś posiada ciekawą architekturę. Budynki mieszkalne charakteryzuje dwukondygnacyjność (parter i poddasze użytkowe), ciekawe ganki, budowa z czerwonej cegły. Budynki gospodarcze również z czerwonej cegły z drewnianą górą.

Fotografia 3.

Kościół pod wezwaniem świętego Mikołaja w Sząbruku

We wsi występują 3 rodzaje zagród:

1. budynek mieszkalny usytuowany główną kalenicą w przybliżeniu równolegle do głównej drogi, pośrodku lub z lewej strony. Budynki gospodarcze (jeden lub dwa) zlokalizowane w oddaleniu, usytuowane prostopadłe do drogi głównej. Wjazd na posesję mieści się z lewej strony działki;
2. budynek mieszkalny usytuowany główną kalenicą w przybliżeniu równolegle do głównej drogi, pośrodku działki. W niektórych przypadkach istnieją dobudówki z prawej strony budynków, prostopadłe usytuowane do drogi głównej. Budynki gospodarcze (od jednego do trzech) umieszczone równolegle lub prostopadłe do budynku mieszkalnego;
3. budynek mieszkalny usytuowany główną kalenicą w przybliżeniu równolegle do głównej drogi, pośrodku działki. Budynki gospodarcze stoją równolegle i prostopadłe do drogi głównej. Zlokalizowane pośrodku działki lub w oddaleniu od budynku mieszkalnego.

Unieszewo

Wieś składa się z dwóch części. Zabudowa jednej z nich skupia się wokół stacji PKP na linii Olsztyn - Ostróda, a druga położona jest 2 km dalej nad rzeczką Giłwą, nieopodal brzegu jeziora Wulpińskiego. Obie części wsi łączy droga powiatowa nr 1370 N.

Od strony zachodniej, pomiędzy miejscowością Łajsy i Unieszewo, znajduje się duży staw o naturalnym charakterze, który jest ostoją bardzo wielu gatunków zwierząt, w tym chronionych. Za stawem wieś opiera się o duży kompleks leśny o zróżnicowanym drzewostanie. Malownicza rzeźba terenu zachęca do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej kajakowej. Przez tereny sołectwa przepływa rzeczka Giłwa, wypływająca z jez. Wulpińskiego i wpadająca do rzeki Pasłęki, stanowiącej zachodnią granicę Warmii.

W dzisiejszej zabudowie wsi wciąż można doszukać się pierwotnego układu przestrzennego. Zabudowa usytuowana była wzdłuż dwóch łączących się przy wjeździe i wyjeździe dróg, przebiegających wokół wydłużonego, owalnego placu. Plac, pierwotnie niezabudowany, służył jako przestrzeń wspólna. W pierwszym okresie był często miejscem, gdzie spędzano bydło, tam też znajdował się z reguły niewielki, naturalny zbiornik wody. Później budowano tam np. szkołę, remizę czy kościół. Taki układ, przekształcany i modyfikowany na przestrzeni wieków jest w Unieszewie widoczny do dziś.

Rysunek 6.

Logo miejscowości Unieszewo

W centrum, na owalnym placu stoi budynek dawnej szkoły, która została podzielona na prywatne mieszkania ale istnieje również przestrzeń wspólna w postaci boiska i placu zabaw. Z uwagi na pierwotnie rolniczy charakter wsi przeważa zabudowa zagrodowa, sukcesywnie

modernizowana. Obok istniejących siedlisk powstaje również zabudowa jednorodzinna o charakterze podmiejskim.

Biesal

Wieś Biesal to jedna z większych osad w gminie Gietrzwałd. Zabudowa wsi ma charakter wielodrożnicy. Budynki są parterowe lub jednokondygnacyjne, pokryte w większości dachami spadzistymi. Zabudowa tworzy jednolity układ rozciągnięty wzdłuż gminnych i lokalnych dróg. Najstarsza część wsi rozpostarła się wzdłuż drogi biegnącej lekkim łukiem ze wschodu na zachód, niemal równoległe do przebiegających na południe od niej torów kolejowych. Za torami znajduje się stacja kolejowa.

Na niewielkim wzgórzu w części zachodniej został usadowiony na początku XX wieku niewielki kościółek. Obok mieści się przykościelny cmentarz, w sąsiedztwie funkcjonuje cmentarz komunalny, a w odległości około stu metrów są pozostałości cmentarza ewangelickiego. Przy drodze w okolicach tzw. drugiego przejazdu kolejowego zlokalizowany jest niewielki reliktowy stawek, za przejazdem ferma indyków. Szkoła zajmuje prawie centralne miejsce we wsi i wąską działką opiera się o wzgórze. Wieś posiada własne ujęcie wody, jest skanalizowana. Ścieki odprowadzane są do miejscowej oczyszczalni.

Rysunek 7.

Stacja kolejowa w Biesalu

Podlejski

Położone na północ od miejscowości Biesal, w odległości kilkuset metrów. W części północno-wschodniej Biesala poprzez nową zabudowę następuje stopniowe przybliżenie do Podlejski. Podlejski są położone wzdłuż doliny niewielkiego okresowego dopływu Pasłęki, na skrzyżowaniu dróg Olsztyn-Ostróda i Olsztynek-Morąg. Droga nr 16 przebiega środkiem miejscowości i jest źródłem wielu uciążliwości zarówno dla kierowców jak i mieszkańców.

Występują dwa typy zagród:

1. budynek mieszkalny zlokalizowany równoległe do drogi głównej. Budynki gospodarcze usytuowane prostopadle do drogi, w oddaleniu od budynku mieszkalnego;
2. budynek mieszkalny zlokalizowany równoległe do drogi głównej, pośrodku działki. Niektóre z budynków posiadają z prawej strony przybudówkę. Budynki gospodarcze przeważnie ustawione równoległe do budynku mieszkalnego.

Przewaga budynków mieszkalnych jednokondygnacyjnych z poddaszem użytkowym, murowanych z czerwonej cegły. Dachy dwuspadowe, kryte dachówką ceramiczną, o nachyleniu

połaci dachowych 40⁰-45⁰. Budynki gospodarcze najczęściej drewniane, na fundamentach kamiennych. Dachy dwuspadowe, kryte dachówką ceramiczną, o nachyleniu połaci dachowych 40⁰-45⁰.

W miejscowości Podlejski zatarła się struktura ruralistyczno-przestrzenna wsi co było skutkiem przesiedleń i migracji ludności. Nie zaobserwujemy tu wyraźnych kompozycyjnych osi zakończonych dominantą. Zachowały się tylko typowe dla Warmii krzyż i przydrożna kapliczka.

Gronity

Wieś pełni głównie funkcje mieszkalną i rekreacyjną – jest miejscem spędzania wolnego czasu jej mieszkańców, pracujących głównie w sąsiednim Olsztynie. Jest również miejscem pracy i życia dla pozostałych, utrzymujących się z pracy we własnych gospodarstwach rolnych i ogrodniczych (7 gospodarstw) oraz pracy we własnych małych firmach. Ponadto – z uwagi na położenie wśród lasów – Gronity dla mieszkańców sąsiedniego Olsztyna są atrakcyjnym celem rodzinnych wycieczek rowerowych, spacerów, a okoliczne lasy miejscem polowań i zbierania runa leśnego. Funkcje wsi wynikają z korzystnego położenia – niewielkiej odległości od miasta wojewódzkiego Olsztyn (ok. 3 km.), atrakcyjnie położonych działek pod budownictwo jednorodzinne, a także niezwykle atrakcyjnych warunków krajobrazowo-przyrodniczych.

Fotografia 4.

Przestrzeń publiczna w miejscowości Gronity

Zmiany w wyglądzie tradycyjnych wsi gminy Gietrzwałd

W ostatnim okresie w regionach gminy Gietrzwałd obserwuje się rozwój jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej nie związanej z działalnością rolniczą. Zjawisko osiedlania się nowych mieszkańców ma wpływ na zmianę wyglądu tradycyjnej wsi. W większości ludność napływową stanowią osoby zatrudnione w Olsztynie, dla których dana wieś gminna stanie się „sypialnią”. Pojawiają się domy w nowoczesnym stylu, które pod względem architektonicznym nie zawsze nawiązują do architektury danej wsi. Nie występuje też typowe dla zabudowy zagrodowej podwórze gospodarcze i budynki gospodarcze. Przy budowanych budynkach jednorodzinnych powstają ogrody z elementami małej architektury o charakterze rekreacyjnym.

6.2 PRAWNE ZASADY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH

Głównym aktem prawnym stanowiącym o ochronie zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa definiuje pojęcie zabytku, zabytku archeologicznego, historycznego układu ruralistycznego, krajobrazu kulturowego itp.

Przez zabytek należy rozumieć nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Ochrona zabytków ma głównie na celu kontrolę stanu zachowania zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zapewnienie różnorodnych warunków umożliwiających trwałe zachowanie zabytków czy zapobieganie ewentualnym zagrożeniom, które mogłyby spowodować uszczerbek zabytków.

Ochronę zabytków sprawują organy administracji publicznej. Natomiast opiekę nad zabytkami sprawują właściciele lub posiadacze zabytków. Opieka w tym przypadku polega na zapewnieniu warunków do m. in. popularyzowania czy upowszechniania wiedzy o zabytku i jego znaczeniu dla historii i kultury, naukowym badaniu, dokumentowaniu zabytku, prowadzeniu prac konserwatorskich, prac restauratorskich itp.

Ochronie i opiece podlegają zabytki nieruchome, zabytki ruchome i zabytki archeologiczne.

W omówionych poniżej punktach będzie również występowało pojęcie walorów krajobrazowych, które należy rozumieć jako wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim: rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka. Należy również wyjaśnić pojęcie krajobrazu kulturowego, przez który rozumie się przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

W dalszej części opracowania wskazane zostaną obiekty znajdujące się na terenie gminy Gietrzwałd, które zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków, wpisane do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, stanowiące zabytki archeologiczne czy istniejący park kulturowy.

6.3 GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW

Gmina Gietrzwałd jest w trakcie sporządzania gminnej ewidencji zabytków w celu objęcia ochroną obiektów, które wykazują wartość naukową czy historyczną. Przyjęcie gminnej ewidencji zabytków będzie skutkowało ochroną obiektów w niej ujętych. W ewidencji ujęte będą m. in.: zabytkowa zabudowa mieszkaniowa, zabytkowa zabudowa gospodarcza, zabytkowa zabudowa sakralna, zespoły dworsko – parkowe i folwarki, zabytkowa zabudowa usług użyteczności publicznej, kapliczki, cmentarze czy zabytki techniki. Wykaz obiektów, które ujmie się w sporządzanej gminnej ewidencji zabytków przedstawiono w rozdziale 17 niniejszego opracowania w aneksie nr 1.

6.4 REJESTR ZABYTEKÓW WOJ. WARM.-MAZ.

Tabela 5.

Wykaz obiektów ujętych w warmińsko-mazurskim rejestrze zabytków

L. p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru z datą wpisu
1	Barwiny	Park dworski	3724 z 30.12.1986
2	Biesal	Kaplica ewangelicko-augsburska, ob. rzym.-kat. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	A-2857 z 18.01.2000
3	Biesal	Zespół stacji kolejowej w tym: • budynek stacyjny, nr 9; • wieża ciśnień ze stacją pomp i magazynem; • budynek ekspedycji kolejowej; • 2 domy kolejarzy, nr 10 i 11; • 4 budynki gospodarcze	A-4592 z 02.04.2012
4	Gietrzwałd	Kościół par. p.w. NMP	268 (G/46) z 26.08.1949 oraz 994 z 27.03.1968
5	Gietrzwałd	Kapliczka	2859 z 19.03.1991
6	Gietrzwałd	Kapliczka	2860 z 19.03.1991
7	Gietrzwałd	Kapliczka	2861 z 19.03.1991
8	Gietrzwałd	Kaplica wotywna p.w. Św. Józefa, ob. kaplica pogrzebowa obok kościoła par.	A-2000 z 20.09.2002
9	Gietrzwałd	Kaplica przydrożna	269 (G/45) z 20.03.1957 oraz 991 z 27.03.1968
10	Gietrzwałd	Kaplica przydrożna, na terenie posesji nr 74	2864 z 19.03.1991
11	Gietrzwałd	Kaplica przydrożna, przy skrzyżowaniu dróg do Woryt	2863 z 19.03.1991
12	Gietrzwałd	Kaplica przydrożna, przy drodze Olsztyn - Ostróda	2903 z 19.03.1991
13	Gietrzwałd	Plebania	A-2862 z 20.09.2002
14	Gietrzwałd	Organistówka	A-1999 z 20.09.2002
15	Gietrzwałd	Dom nr 13	2866 z 04.09.1986 i 28.07.1992
16	Gietrzwałd	Dom nr 16	2867 z 25.01.1990
17	Gietrzwałd	Dom nr 31 (szkoła polska, drewniana)	3628 z 30.09.1985
18	Gietrzwałd	Dom nr 33	1412 z 10.08.1973
19	Grazymy	Pałac w zespole pałacowym	1011 z 21.02.1968
20	Grazymy	Park w zespole pałacowym	3726 z 30.12.1986
21	Guzowy Młyn	Zespół młyna - elektrowni wodnej, w tym: • młyn; • dom mieszkalny; • budowle hydrotechniczne	2868 z 16.17.1997
22	Łajsy	Pałac w zespole pałacowym	2870 z 15.12.1997
23	Łajsy	Spichlerz w zespole pałacowym	3753 z 11.10.1988
24	Łajsy	Park w zespole pałacowym	3725 z 30.12.1986
25	Łęguty	Kościół ewangelicko-augsburski	96 (Ł/3) z 18.07.1949 oraz 1006 z 21.02.1968
26	Łęguty	Cmentarz	96 (Ł/3) z 18.07.1949 oraz 1006 z 21.02.1968
27	Naglady	Kapliczka	2876 z 02.03.1992
28	Naglady	Kapliczka z dzwonnniczką	2877 z 12.02.1992
29	Sząbruk	Kościół par. p.w. Św. Mikołaja i Jana Ewangelisty	1004 z 19.03.1968
30	Sząbruk	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 19	2883 z 12.02.1992
31	Sząbruk	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 71	4193 z 12.02.1992
32	Sząbruk	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 73	2881 z 12.02.1992
33	Tomaryny	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 11	4190 z 12.02.1992
34	Tomaryny	Wieża obronna mostu kolejowego	2885 z 23.10.1997
35	Unieszewo	Kapliczka, przy posesji nr 6	2889 z 10.03.1997

L. p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru z datą wpisu
36	Unieszewo	Dom, d. szkoła polska	3631 z 30.09.1985
37	Unieszewo	Zespół stacji kolejowej, w tym: • budynek stacyjny z budynkiem ekspedycji kolejowej, nr 69; • 3 domy kolejarzy, nr 66; 67; 68; • 5 budynków gospodarczych; • d. karczma, ob. dom nr 65; • szpaler zieleni peronowej	A-4590 z 09.03.2012
38	Woryty	Kapliczka z dzwonnniczką	2895 z 02.03.1992
39	Woryty	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 11	2896 z 19.03.1991
40	Woryty	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 30	2897 z 12.02.1992
41	Woryty	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 33	2898 z 2.03.1992
42	Woryty	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 46	2899 z 10.03.1992
43	Woryty	Kapliczka przydrożna, przy posesji nr 48	2900 z 12.02.1992
44	Woryty	Dom nr 11, d. Szkoła polska	3629 z 30.09.1985

Źródło: www.wuoz.olsztyn.pl/; dane pozyskane dnia 01.06.2015r.

6.5 PARK KULTUROWY

Jedną z form ochrony zabytków w rozumieniu przepisów o ochronie i opiece nad zabytkami jest utworzenie parku kulturowego. Uchwałą z dnia 26 marca 2009r. Nr XXIX/301/2009 Rada Gminy w Gietrzwałdzie utworzyła **Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd-Woryty**.

Celem utworzenia Parku była ochrona wyjątkowych walorów krajobrazu kulturowego ziemi warmińskiej i wyróżniających się w nim krajobrazowo terenów, w tym historycznie ukształtowanej w wyniku działalności człowieka przestrzeni zawierającej twory cywilizacji i elementy przyrodnicze. Park obejmuje obszar dawnej drogi powiatowej nr 1423 N, biegnącej od miejscowości Gietrzwałd do Woryt. Wzdłuż dawnej drogi powiatowej nr 1423 N znajduje się aleja mieszana złożona z klonów pospolitych i jesionów wyniosłych.

Dla Parku opracowano również Plan Ochrony Parku Kulturowego stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy Gietrzwałd Nr XL/447/ 2010 z dnia 22.04.2010r.

6.6 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytki archeologiczne znajdujące się na terenie gminy wskazano w poniższej tabeli:

Tabela 6.

Wykaz zabytków archeologicznych

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD								
L. p.	Miejscowość	Obiekt	Nr Rejestru	Data wpisu	Nr działki	Nr stanowiska w miejscowości	Nr Decyzji	Obszar AZP
1	Łupstych	Gródek strażniczy	C-008	28.01.1949	3229/9	st. I	Pr.N.IV-1-7/49	24-60/27
2	Sząbruk	Osiedle obronne, wczesnożelazne	C-128	27.05.1983	209/1	st. I	26/A/83	25-60/6

Źródło: www.wuoz.olsztyn.pl/

6.7 STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Tabela 7.

Wykaz stanowisk archeologicznych

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
1.	Biesal	25-58	I	43	---	znalezisko luźne, epoka kamienia (dane archiwalne)
2.	Biesal	25-58	II	7	---	kopiec, nowożytność
3.	Biesal	25-58	III	8	---	1/ osada, wczesne średniowiecze; 2/ osada, pradzieje
4.	Biesal	25-58	IV	15	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
5.	Biesal	25-58	V	16	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ osada, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
6.	Biesal	25-58	VI	17	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
7.	Biesal	25-58	VII	18	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
8.	Biesal	25-58	VIII	27	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
9.	Dłużki	25-58	I	1	---	ślad osadnictwa, nowożytność
10.	Dłużki	25-58	II	2	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
11.	Gietrzwałd	24-59	I	1	---	grodzisko, wczesne średniowiecze (dane archiwalne)
12.	Gietrzwałd	24-59	II	2	---	osada, starożytność (dane archiwalne)
13.	Gietrzwałd	24-59	III	3	---	osada, neolit (dane archiwalne)
14.	Gietrzwałd	24-59	IV	4	---	znalezisko luźne, neolit (dane archiwalne)
15.	Gietrzwałd	24-59	V	5	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
16.	Gietrzwałd	24-59	VI	30	---	1/ ślad osadnictwa, nowożytność; 2/ ślad osadnictwa,

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
						starożytność
17.	Gietrzwałd	24-59	VII	29	---	osada, epoka brązu
18.	Gietrzwałd	25-59	VIII	4	---	śląd osadnictwa, paleolit/mezolit
19.	Gietrzwałd	25-59	IX	5	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
20.	Gietrzwałd	25-59	X	6	---	osada, późne średniowiecze
21.	Gietrzwałd	25-59	XI	7	---	śląd osadnictwa, starożytność
22.	Gietrzwałd	25-59	XII	17	---	śląd osadnictwa, nowożytność
23.	Gietrzwałd	25-58	XIII	19	---	śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze
24.	Gronity	24-60	I	28	---	śląd osadnictwa, epoka brązu (dane archiwalne)
25.	Gronity	24-60	II	1	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
26.	Gronity	24-60	III	2	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
27.	Gronity	24-60	IV	3	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność; 3/ śląd osadnictwa, pradzieje
28.	Gronity	24-60	V	4	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
29.	Gronity	24-60	VI	5	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
30.	Gronity	24-60	VII	6	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
31.	Gronity	24-60	VIII	7	---	śląd osadnictwa, nowożytność
32.	Gronity	24-60	IX	24	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
33.	Gronity	24-60	X	25	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
34.	Gronity	25-60	XI	25	---	1/ śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ śląd osadnictwa,

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
						nowożytność
35.	Gronity	25-60	XII	26	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
36.	Gronity	24-60	XIII	29	---	1/ osada, średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
37.	Guzowy Piec	26-59	I	57	---	1/ ślad osadnictwa, epoka kamienia; 2/ ślad osadnictwa, pradzieje; 3/ osada, średniowiecze; 4/ osada, nowożytność
38.	Guzowy Piec	26-59	II	58	---	1/ osada, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
39.	Guzowy Piec	26-59	III	59	---	osada, nowożytność
40.	Guzowy Piec	26-59	IV	60	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
41.	Jadaminy	25-58	I	24	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
42.	Jadaminy	25-58	II	25	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
43.	Jadaminy	25-58	III	26	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
44.	Łęguty	25-58	I	9	---	ślad osadnictwa, nowożytność
45.	Łęguty	25-58	II	11	---	ślad osadnictwa, epoka kamienia
46.	Łęguty	25-58	III	13	---	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
47.	Łęguty	25-58	IV	14	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
48.	Łęguty	25-58	V	34	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze
49.	Łęguty	25-58	VI	36	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
50.	Łupstych	24-60	I	27	C-008 z 28.01.49 r.	gródek strażniczy „Stary Szaniec”, wczesne średniowiecze

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
51.	Łupstych	24-60	II	18	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
52.	Łupstych	24-60	III	13	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
53.	Łupstych	24-60	IV	14	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
54.	Łupstych	24-60	V	15	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
55.	Łupstych	24-60	VI	17	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
56.	Naglady	24-59	I	23	---	śląd osadnictwa, nowożytność
57.	Naglady	24-59	II	24	---	śląd osadnictwa, starożytność
58.	Naglady	24-59	III	25	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
59.	Naglady	24-59	IV	26	---	1/ osada, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
60.	Naglady	24-59	V	27	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
61.	Naglady	24-59	VI	28	---	śląd osadnictwa, starożytność
62.	Naterki	25-60	I	11	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
63.	Naterki	25-60	II	15	---	śląd osadnictwa, nowożytność
64.	Naterki	24-60	III	23	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
65.	Parwółki	26-58	I	1	---	osada, późne średniowiecze
66.	Parwółki	26-58	II	2	---	osada, późne średniowiecze
67.	Parwółki	26-58	III	3	---	osada, późne średniowiecze
68.	Parwółki	26-58	IV	4	---	grodzisko?, późne średniowiecze
69.	Parwółki	26-58	V	5	---	śląd osadnictwa, nowożytność
70.	Parwółki	26-58	VI	6	---	osada, nowożytność (dane archiwalne)
71.	Pęglity	25-59	I	8	---	1/ śląd osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
72.	Pęglity	25-59	II	12	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
73.	Pęglity	25-59	III	13	---	śląd osadnictwa, późne

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
						średniowiecze
74.	Pęglity	25-59	IV	14	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
75.	Pęglity	25-59	V	15	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
76.	Pęglity	25-59	VI	16	---	ślad osadnictwa, nowożytność
77.	Podlejki	25-58	I	41	---	cmentarzysko, okres wpływów rzymskich
78.	Podlejki	25-58	II	42	---	znalezisko luźne, epoka brązu
79.	Podlejki	25-58	III	3	---	1/ osada?, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność; 3/ ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona
80.	Podlejki	25-58	IV	4	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
81.	Podlejki	25-58	V	5	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
82.	Podlejki	25-58	VI	6	---	1/ cmentarzysko?, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze
83.	Podlejki	25-58	VII	12	---	ślad osadnictwa, nowożytność
84.	Podlejki	25-58	VIII	22	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
85.	Podlejki	25-58	IX	23	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
86.	Podlejki	25-58	X	30	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
87.	Podlejki	25-58	XI	31	---	ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich
88.	Podlejki	25-58	XII	32	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa,

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
						nowożytność
89.	Podlejki	25-58	XIII	33	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
90.	Podlejki	25-58	XIV	37	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ osada, nowożytność
91.	Podlejki	25-58	XV	38	---	ślad osadnictwa, epoka kamienia
92.	Rapaty	25-58	I	35	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
93.	Rentyny	24-59	I	7	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
94.	Rentyny	24-59	II	10	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
95.	Rentyny	24-59	III	11	---	ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza
96.	Rentyny	24-59	IV	18	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, starożytność
97.	Rentyny	24-59	V	19	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ osada, starożytność
98.	Rentyny	24-59	VI	20	---	1/ ślad osadnictwa, epoka kamienia; 2/ ślad osadnictwa, starożytność
99.	Salminek	25-58	I	39	---	mielerz, chronologia nieokreślona
100.	Sząbruk	25-60	I	6	C-128 z 27.05.83 r.	1/ osiedle obronne, wczesna epoka żelaza; 2/ osada, wczesne średniowiecze
101.	Sząbruk	25-60	II	7	---	1/ ślad osadnictwa, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
102.	Sząbruk	25-60	III	8	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ osada, średniowiecze; 3/ osada, nowożytność
103.	Sząbruk	25-60	IV	9	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
104.	Sząbruk	25-60	V	16	---	osada, wczesne średniowiecze
105.	Sząbruk	25-60	VI	17	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
106.	Sząbruk	25-60	VII	18	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
						epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
107.	Sząbruk	25-60	VIII	19	---	1/ ślad osadnictwa, epoka brązu' 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
108.	Sząbruk	25-60	IX	20	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
109.	Sząbruk	25-60	X	21	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
110.	Sząbruk	25-60	XI	22	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
111.	Sząbruk	25-60	XII	23	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
112.	Sząbruk	25-60	XIII	24	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
113.	Sząbruk	25-60	XIV	27	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
114.	Sząbruk	25-60	XV	28	---	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
115.	Sząbruk	25-60	XVI	29	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
116.	Sząbruk	25-60	XVII	30	---	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
117.	Sząbruk	25-60	XVIII	34	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
118.	Sząbruk	25-60	XIX	35	---	ślad osadnictwa, nowożytność
119.	Sząbruk	25-60	XX	36	---	ślad osadnictwa, nowożytność
120.	Śródka	25-59	I	11	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
121.	Tomaryny	25-59	I	18	---	ślad osadnictwa, nowożytność
122.	Tomaryny	25-59	II	9	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
123.	Tomaryny	25-59	III	10	---	1/ ślad osadnictwa,

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
						nowożytność; 2/ ślad osadnictwa, starożytność
124.	Tomaryny	25-58	IV	20	---	1/ ślad osadnictwa, epoka kamienia; 2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 4/ osada, nowożytność
125.	Tomaryny	25-58	V	21	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze
126.	Tomaryny	25-58	VI	28	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
127.	Tomaryny	25-58	VII	29	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
128.	Unieszewo	25-60	I	31	---	ślad osadnictwa, epoka kamienia (dane archiwalne)
129.	Unieszewo	25-59	II	1	---	ślad osadnictwa, neolit (dane archiwalne)
130.	Unieszewo	26-59	II	69	---	1/ ślad osadnictwa, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, pradzieje
131.	Unieszewo	26-60	III	18	---	ślad osadnictwa, okres nowożytny
132.	Unieszewo	25-59	IV	2	---	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze (dane archiwalne)
133.	Unieszewo	25-59	V	3	---	osada, późne średniowiecze (dane archiwalne)
134.	Woryty	24-59	IX	6	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
135.	Woryty	24-59	X	8	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
136.	Woryty	24-59	XI	9	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
137.	Woryty	24-59	XII	12	---	osada, neolit
138.	Woryty	24-59	XIII	13	---	1/ cmentarzysko, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze
139.	Woryty	24-59	XIV	14	---	1/ osada, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
140.	Woryty	24-59	XV	15	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, starożytność
141.	Woryty	24-59	XVI	16	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, starożytność
142.	Woryty	24-59	XVII	17	---	osada, średniowiecze
143.	Woryty	25-58	XVIII	10	---	ślad osadnictwa, epoka brązu

6.8 ALEJE TYPOWANE DO OCHRONY

Tabela 8.

Wykaz alei przydrożnych typowanych do ochrony

WALORYZACJA ALEI PRZYDROŻNYCH				
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Droga lub odcinek drogi typowany do ochrony	Uwaga
1	531	Łukta – Podlejki	Cały przebieg	Aleja typowana do ochrony jako element krajobrazu kulturowego
2	1230N	Ostróda – Lubajny – skrzyżowanie z drogą nr16 – Stare Jabłonki – Buńki – Parwółki – Tomaszyn Mańki	Odcinek od skrzyżowania z drogą nr 7 do lasu za Starymi Jabłonkami	
3	1370N	Gietrzwałd – Łajsy – Cegłowo – Unieszewo – Sząbruk – Tomaszkowo – droga kraj. nr 51	Na całej długości	
4			Odcinek dojazdowy z Unieszewa do stacji kolejowej Unieszewo. Odcinek dojazdowy z majątku ziemskiego Łajsy do przejazdu kolejowego Łajsy	Propozycja wpisu do rejestru zabytków
5	1425N	Podlejki – Olsztynek	Na całej długości	Aleja typowana do ochrony jako element krajobrazu kulturowego
6	1457 N	droga kraj. nr 16 (Kudypy) – Sząbruk		
7	Droga wewnętrzna gminna	Unieszewo – Kolonia Unieszewo	Na całej długości	Aleja typowana do ochrony

Źródło: Waloryzacja i program ochrony alei przydrożnych woj. warmińsko-mazurskiego oraz opracowanie własne

7 DEMOGRAFIA

Zagadnienia demograficzne

Wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego, 31.12.2013r. gminę zamieszkiwało faktycznie 6348 mieszkańców (tabela nr 9). Powierzchnia gminy zajmuje powierzchnię 172 km², co przy obecnej liczbie mieszkańców daje gęstość zaludnienia około 37 osób/km².

Tabela 9.

Zmiany liczby ludności zamieszkującej gminę na przełomie lat 2003-2013

Rok/Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania	5201	5254	5295	5352	5450	5621	5734	5980	6066	6191	6348
Gęstość zaludnienia [liczba osób/1km ²]	30	30	30	31	32	33	33	35	35	36	37
Liczba małżeństw na 1000 ludności	5,6	5,2	4,7	5,8	4,3	6,6	9,2	4,7	4,5	4,6	3,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

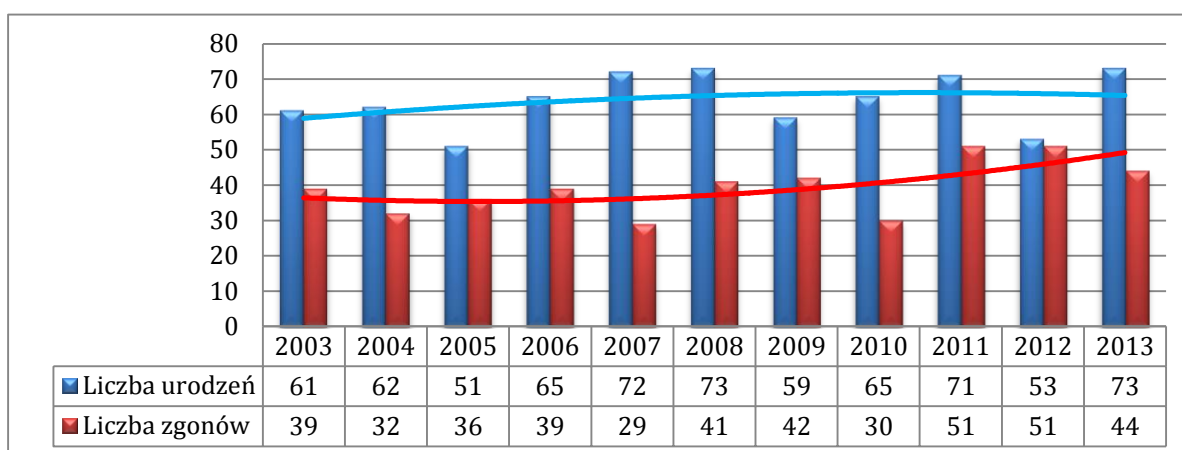
Z danych własnych i prowadzonych ewidencji przez Urząd Gminy w Gietrzwałdzie, na koniec 2014r. liczba ludności w wybranych miejscowościach przedstawiała się następująco: Sząbruk – 898 mieszkańców, Unieszewo – 856, Biesal – 608, Gietrzwałd – 555, Gronity – 449, Woryty – 389, Naterki – 389, Łupstych – 286, Łęguty – 254, Nagłady – 286.

Największy przyrost liczby mieszkańców pomiędzy 2009r. a 2014r. odnotowano w Sząbruku (wzrost o 156 osób), Gronitach (przyrost o 72 osoby), Unieszewie (65 osób), Nagładach (53 osoby). Zmniejszenie liczby zameldowań nastąpiło m. in. w miejscowościach: Guzowy Piec, Kudypy.

W większości wsi gminnych obserwuje się przyrost liczby mieszkańców głównie za sprawą napływu ludności z Olsztyna. Ludność odpływową z gminy stanowią zazwyczaj ludzie młodzi, którzy nie mają tu perspektyw zawodowych.

Wykres 1.

Dynamika zmian liczby urodzeń i liczby zgonów w gminie Gietrzwałd w latach 2003-2013

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Poziom przyrostu naturalnego od 2009 roku (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) dla gminy Gietrzwałd utrzymuje się na dodatnim poziomie i jest większy niż poziom przyrostu naturalnego dla województwa warmińsko-mazurskiego (tabela nr 10).

W przyszłości zgodnie z ogólną tendencją spadek liczby urodzeń może również nastąpić

w gminie Gietrzwałd. Jednak w najbliższym okresie prognozuje się napływ ludności z miasta Olsztyna, szczególnie osób w wieku produkcyjnym co będzie miało wpływ na wskaźnik przyrostu naturalnego – będzie na dodatnim poziomie.

Tabela 10.

Przyrost naturalny i saldo migracji w gminie Gietrzwałd na tle województwa warmińsko-mazurskiego

PRZYROST NATURALNY I SALDO MIGRACJI W GMINIE GIETRZWAŁD I WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM				
Rok	Gmina Gietrzwałd		Województwo warmińsko-mazurskie	
	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Przyrost naturalny	Saldo migracji
Wskaźnik na 1000 ludności				
2009	3,0	19,5	2,3	-2,0
2010	5,9	14,7	1,9	-1,9
2011	3,3	10,9	1,2	-2,1
2012	0,3	14,8	0,6	-1,8
2013	4,6	20,0	-0,2	-2,6

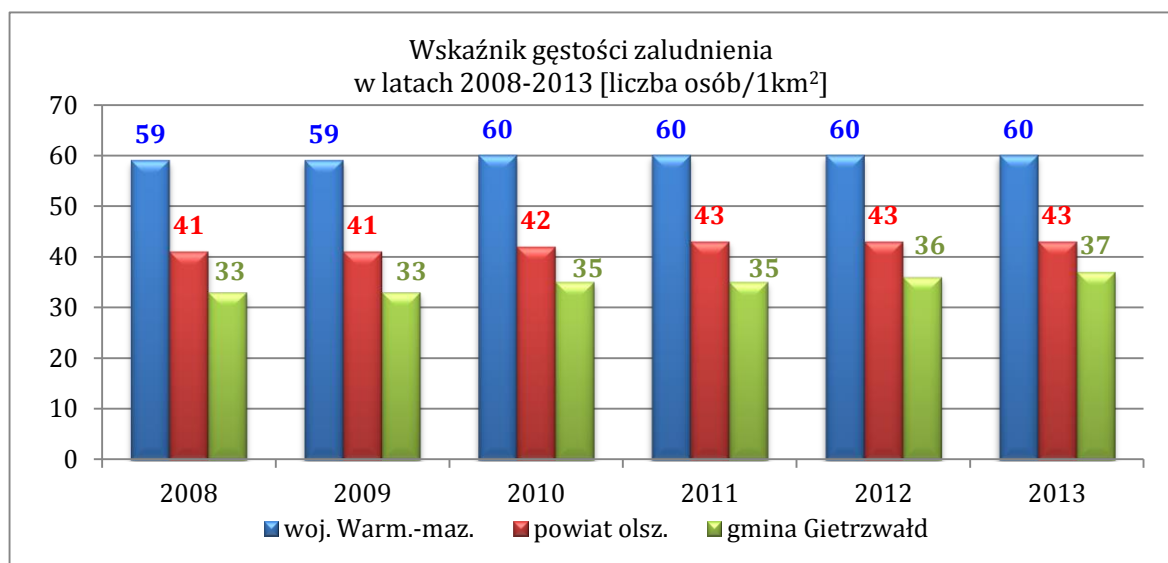
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Nie bez znaczenia na wzrost liczby mieszkańców ma sąsiedztwo miasta Olsztyn. Szczególnym zainteresowaniem pod względem zamieszkania cieszą się takie miejscowości jak: Gronity, Naterki, Sząbruk, Unieszewo, Łupstych, Nagłady i Gietrzwałd. Czynniki decydującymi o rozwoju demograficznym są również przyrost naturalny i saldo migracji.

Gęstość zaludnienia w gminie Gietrzwałd jest niższa niż w powiecie olsztyńskim (43 osoby/km²) i województwie warmińsko-mazurskim (60 osób/km²) (wykres nr 2). Należy jednak mieć na uwadze, iż w gminie Gietrzwałd odnotowuje się w ostatnich latach wzrost gęstości zaludnienia co wskazano na poniższym wykresie. Gęstość zaludnienia w województwie i powiecie utrzymuje się na stabilnym, niemal niezmiennym poziomie.

Wykres 2.

Zmiany wskaźnika gęstości zaludnienia w latach 2008-2013 w gminie Gietrzwałd

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Saldo migracji w województwie warmińsko-mazurskim przyjmuje natomiast ujemny poziom w analizowanych latach 2009-2013. W 2013r. saldo migracji na 1000 osób w województwie warmińsko-mazurskim wyniosło -2,6. Przyczyną tego zjawiska w województwie warmińsko-mazurskim jest ogólna tendencja zmniejszenia się liczby urodzeń związana ze zmianą stylu życia, a także pogarszającymi się warunkami ekonomicznymi. Jednak w gminie Gietrzwałd pod względem przyrostu naturalnego sytuacja jest korzystna, ponieważ nie osiągnął on wartości ujemnej, a jednocześnie jest on wyższy niż w województwie warmińsko-mazurskim. W 2013r. przyrost naturalny w województwie był ujemny i wyniósł -0,2 a dla gminy Gietrzwałd – wyniósł 4,6.

Migracje

Saldo migracji wewnętrznych (zameldowania i wymeldowania gminne) a także saldo migracji zagranicznych (wymeldowania za granicę i zameldowania z za granicy) w 2013r. było dodatnie (tabela nr 11). Liczba ludności napływowej przekroczyła liczbę ludności odpływowej. Największą różnicę liczebną pomiędzy obiema grupami stwierdzono w 2013r. – dla migracji wewnętrznych wyniosła 120 osób (saldo dodatnie w 2013r.) a dla migracji zagranicznych – 42 osoby (saldo ujemne w 2005r.).

Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 osób w 2003r. było na poziomie ujemnym równym -6,4 a w 2013r. na poziomie dodatnim równym 0,8.

Ludność odpływową stanowią mogą w dużej mierze ludzie młodzi, migrujący w celach ekonomicznych np. do Olsztyna lub w celach edukacyjnych. Ponadto może istnieć migracja mieszkańców wsi, sąsiadujących w miastem do danego miasta. Dotyczy to szczególnie szybko rozwijających się ośrodków miejskich. Z kolei ludność miejska przeprowadza się na tereny wiejskie w poszukiwaniu ciszy i wiejskiego krajobrazu, z dala od zgiełku dużego miasta.

Na terenie gminy wciąż występują znaczne rezerwy terenu pod budownictwo mieszkalne jednorodzinne. Szczególnie wzrost liczby mieszkańców zauważalny jest miejscowościach położonych niedaleko od miasta Olsztyn i wzdłuż drogi krajowej nr 16. Przedmiotowe wsie stają się „sypialniami” dla ludności pracującej w Olsztynie. Rosnące w ostatnim dziesięcioleciu saldo migracji wewnętrznych mogło być spowodowane właśnie napływem ludności z miasta Olsztyn w celu osadniczym.

Na rozmiary migracji w przypadku gminy Gietrzwałd ma również wpływ infrastruktura komunikacyjna (dobre skomunikowanie z Olsztynem i z gminami sąsiednimi) umożliwiającą szybkie podróżowanie czy rozbudowa infrastruktury społecznej.

Tabela 11.

Zmiany wskaźnika salda migracji w latach 2003-2013 w gminie Gietrzwałd

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo migracji wewnętrznych	55	45	49	60	66	95	108	90	67	91	120
Saldo migracji zagranicznych	-33	-41	-42	-12	-16	-6	3	-3	-1	0	5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gmina Gietrzwałd jest też drugą gminą w powiecie pod względem wielkości wskaźnika migracji na pobyt stały tj. saldo migracji na 1000 osób wynosi 20. Wyższy poziom wskaźnika salda migracji (wg. danych z 2013r.) wystąpił tylko w gminie Stawiguda i wyniósł 32,8. Najniższy wskaźnik był w gminie miejsko-wiejskiej Biskupiec, na poziomie ujemnym i wyniósł minus 6,5. Dodatkowo saldo migracji na 1000 osób odnotowano również w innych gminach leżących w pobliżu Olsztyna: Dywity (14,9), Jonkowo (16,4) czy Purda (11,8). Wskaźnik przyjął ujemną wartość m. in. w gminach: Dobrze Miasto, Kolno czy Świątki.

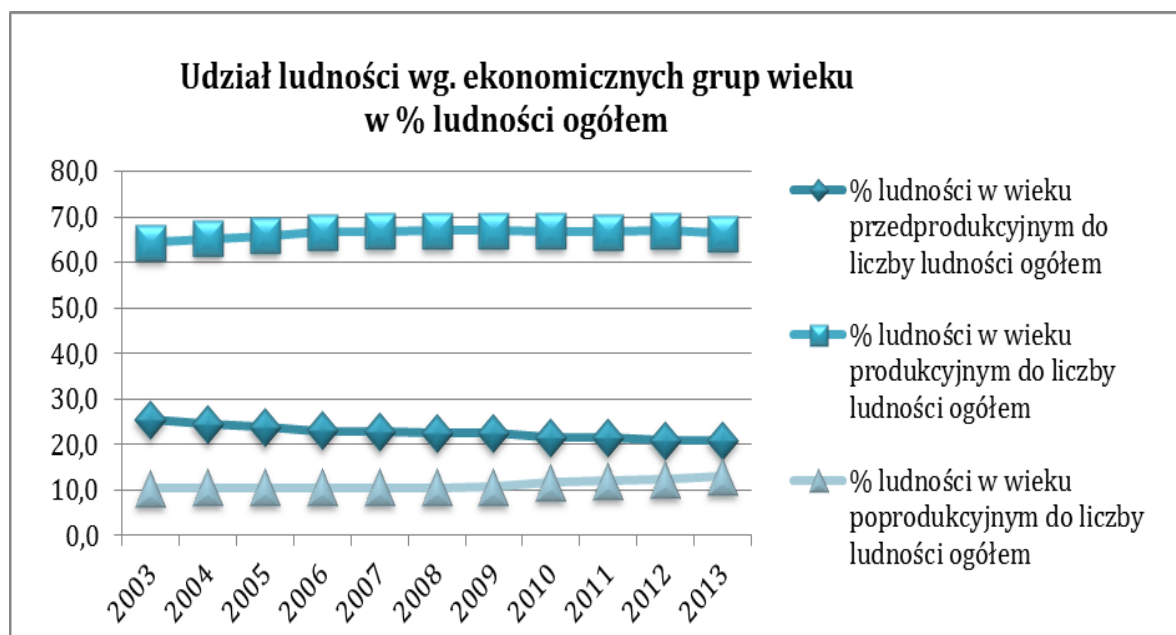
Można przypuszczać, iż zaistniały trend może oznaczać, iż ludność z terenów oddalonych od miasta Olsztyn migruje do stolicy województwa. Natomiast saldo migracji w pobliskich gminach jest dodatnie z tytułu napływu ludności z Olsztyna na tereny podmiejskie i tam się osiedlania (miejscem pracy często pozostaje Olsztyn).

Ekonomiczne grupy wieku

Zmiany liczby ludności pod względem podziału na ekonomiczne grupy wieku (ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym) w latach 2003-2013 ukazano na poniższym wykresie (wykres nr 3).

Wykres 3.

Zmiany wskaźnika udziału ludności wg. ekonomicznych grup wieku w ludności gminy ogółem, w latach 2003-2013

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W analizowanych latach 2003-2013 zaobserwowano wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym i spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Udział procentowy liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w 2013r. był o niemal 5 % niższy niż w 2003r. (2003r. – 25,3 %; 2013r. – 20,7%). Mniejszą dynamikę zmian wykazał wskaźnik liczby ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Tabela 12.

Struktura ludności według wieku w gminie Gietrzwałd w porównaniu z sytuacją w powiecie olsztyńskim i województwie warmińsko-mazurskim

STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU W GMINIE GIETRZWAŁD, POWIECIE OLSZTYŃSKIM I WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM						
UDZIAŁ LUDNOŚCI WG. EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM						
Jednostka administracyjna	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2012r.	2013r.	2012r.	2013r.	2012r.	2013r.
Woj. warm.-maz.	19,3	19,0	65,0	64,7	15,7	16,3
Powiat olsztyński	20,0	19,8	66,4	66,0	13,7	14,3
Gmina Gietrzwałd	20,8	20,7	64,0	66,4	12,2	12,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Pracujący

Według danych z końca 2012r. w gminie Gietrzwałd liczba pracujących osób wynosiła 730 z czego większość stanowili mężczyźni. Zatrudnienie kształtowało się następująco:

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 100 osób;
- przemysł i budownictwo – 269 osób;
- handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja – 119 osób zatrudnionych;
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi – 242 osoby.

Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z ważniejszych problemów województwa warmińsko-mazurskiego. Problem ten dotknął szczególnie dotkliwie mieszkańców obszarów wiejskich, a jego skala świadczy o szczególnie trudnej sytuacji mieszkańców wsi na rynku pracy.

Pod koniec 2013r. w gminie Gietrzwałd było zarejestrowanych jako bezrobotne 401 osób (w tym 187 mężczyzn i 214 kobiet).

- udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 9,5 %;
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 8,3 %;
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 10,9 %.

Dla porównania ogólna liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 10 9181 (tabela nr 13). Niecałe 0,4 % osób bezrobotnych w województwie stanowiły osoby z gminy Gietrzwałd.

Tabela 13.

Zmiany liczby bezrobotnych w gminie Gietrzwałd w porównaniu do sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2009-2013

ROK	GMINA GIETRZWAŁD		WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE	
	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI [LICZBA OSÓB]	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM [%]	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI [LICZBA OSÓB]	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM [%]
2009	334	8,7	10 9181	11,7
2010	364	9,1	10 5942	11,1
2011	348	8,6	10 7333	11,3
2012	388	9,4	11 3223	12,0
2013	401	9,5	11 5873	12,4

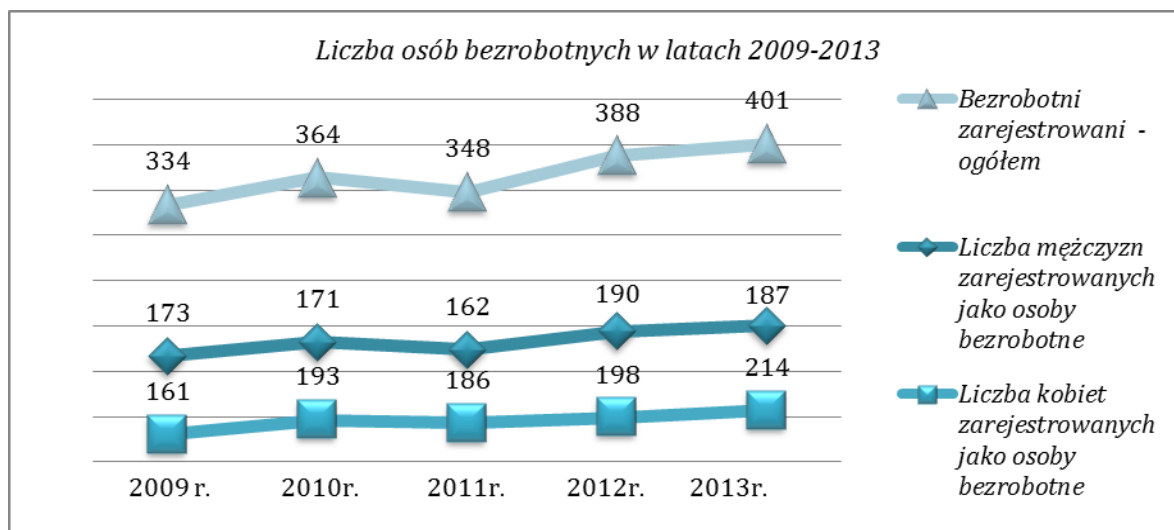
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W 2009r. w gminie Gietrzwałd zarejestrowane były 334 osoby bezrobotne. W ciągu ostatnich lat (2009-2013) odnotowuje się systematyczny wzrost liczby osób bezrobotnych.

Poniżej przedstawiono zmiany liczebności osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w latach 2009-2013:

Wykres 4.

Liczba osób bezrobotnych w latach 2009-2013 w gminie Gietrzwałd

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Spośród osób pozostających bez pracy większość stanowią kobiety. Liczba mężczyzn zarejestrowanych jako osoby bezrobotne wzrosła z poziomu 173 w 2009r. do 187 w 2013r. Większy przyrost zanotowano w grupie kobiet – tu liczba bezrobotnych wzrosła o 53 osoby na przełomie badanych lat.

Pomimo odnotowanego wzrostu liczby osób bezrobotnych w latach 2009-2013 odnotowano spadek udziału osób korzystających z pomocy społecznej:

- w 2012r. 232 gospodarstwa korzystały ze środowiskowej pomocy społecznej, a w 2013r. – 228 gospodarstw;
- udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem spadł z poziomu 14,2% w 2009r. do 9,7% w 2013r;
- udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku również spadł z poziomu 43,9% w 2009r. do 30,0% w 2013

Tabela 14.

Pomoc społeczna w gminie Gietrzwałd w porównaniu do sytuacji w powiecie olsztyńskim

	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI OGÓŁEM	GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ	UDZIAŁ OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDNOŚCI OGÓŁEM	UDZIAŁ DZIECI W WIEKU DO LAT 17, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W OGÓLNEJ LICZBIE DZIECI W TYM WIEKU
2009r.				
powiat olsz.	7687	5409	12,8	47,6
gmina Gietrzwałd	334	271	14,2	43,9
2010r.				
powiat olsz.	7574	5364	12,3	44,2
gmina Gietrzwałd	364	254	12,3	37,6
2011r.				
powiat olsz.	7801	5262	11,5	41,4
gmina Gietrzwałd	348	229	10,2	34,3

	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI I OGÓŁEM	GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ	UDZIAŁ OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDNOŚCI OGÓŁEM	UDZIAŁ DZIECI W WIEKU DO LAT 17, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W OGÓLNEJ LICZBIE DZIECI W TYM WIEKU
2012r.				
powiat olsz.	8488	5390	11,5	38,1
gmina Gietrzwałd	388	238	10,3	31,4
2013r.				
powiat olsz.	8949	5798	12,1	36,2
gmina Gietrzwałd	401	234	9,7	30

W latach 2009-2011 wydatki budżetu gminy Gietrzwałd na zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zmalały. W 2009r. przedmiotowe wydatki stanowiły 324 541,32 zł. W 2011r. – 165 411,73 zł.

Prognoza

Reasumując, w najbliższych latach w gminie Gietrzwałd będzie obserwowany wzrost liczby mieszkańców - co będzie związane z trendem polegającym na napływie i osiedlaniu się ludności z miasta Olsztyn.

Tereny gminy są położone w bliskiej odległości do Olsztyna, dobrze skomunikowane, działki budowlane są położone atrakcyjnie, na terenie gminy występują atrakcyjne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Nowo wydzielone działki budowlane w atrakcyjnej okolicy będą systematycznie wyprzedawane i zabudowywane, głównie przez obecnych mieszkańców Olsztyna.

Prognozuje się stały napływ ludności na tereny gminy spowodowany m. in. znaczną liczbą działek inwestycyjnych na sprzedaż, przeznaczonych pod budownictwo jednorodzinne. Prognozuje się, iż rozwój funkcji mieszkalnej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej w miejscowościach takich jak: Gronity, Naterki czy Sząbruk. Nie przewiduje się takiej sytuacji w miejscowościach oddalonych od Olsztyna, oddalonych od drogi krajowej nr 16 np. w Łęgutach, Parwólkach czy Jadaminach.

Przewiduje się natomiast spadek liczby rodowitych mieszkańców gminy, szczególnie osób młodych. Migracje będą miały przyczynę zarobkową (w poszukiwaniu pracy) czy edukacyjną (wyjazd na uczelnie wyższe).

8 GOSPODARKA

Gmina Gietrzwałd ma charakter rolniczo-przemysłowy. Podstawową funkcją rozwoju jest rolnictwo oraz działalność produkcyjno-usługowa.

W ostatnich latach w gminie Gietrzwałd obserwowano coroczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Na koniec 2013r. na terenie gminy Gietrzwałd było zarejestrowanych w rejestrze REGON 611 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowana większość z nich bo aż 592 należało do sektora prywatnego. Zaledwie 19 podmiotów zaliczało się do sektora publicznego. 468 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą.

Liczba podmiotów z sektora publicznego w badanych latach 2009-2013 utrzymywała się na jednakowym poziomie tj. 18 podmiotów w 2009r. i 19 podmiotów w 2013r. (tabela nr 15). Liczba podmiotów zaliczonych do sektora prywatnego wzrosła w analizowanym okresie o ponad 100. W 2013r. wzrosła również liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o 31 w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tabela 15.

Zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie Gietrzwałd w latach 2009-2013

	2009r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	482	516	541	576	611
w tym sektor publiczny	18	18	18	19	19
w tym sektor prywatny	464	498	523	557	592
Podmioty wg. PKD 2007 - ogółem	482	516	541	576	611
w tym rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	41	44	49	50
w tym przemysł i budownictwo	105	113	130	129	137
w tym pozostała działalność	340	362	367	398	424
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg. sekcji PKD 2007	b.d.	b.d.	b.d.	437	468

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jedną z przyczyn rosnącej liczby podmiotów może być obserwowany w ostatnich latach napływ ludności z Olsztyna. Wielu napływowych mieszkańców prowadzi własną działalność gospodarczą - szczególnie w miejscu zamieszkania (domu). Dodatkowo rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej stanowi bodziec do lokalizacji usług i przedsiębiorstw związanych z obsługą tych terenów.

W 2013r. w gminie Gietrzwałd 468 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą (sektor prywatny) co dawało 9 miejsce gminie w klasyfikacji gmin powiatu olsztyńskiego (tabela nr 16). Największa liczba osób fizycznych prowadzących działalność była w gminach: Dywity, Barczewo i Biskupiec. Należy mieć na uwadze, iż gminy: Barczewo, Biskupiec, Dobrze Miasto, Olsztynek i Jeziorany to gminy miejsko-wiejskie a przeważnie to miasto jest głównym miejscem lokalizacji działalności gospodarczej i usług, a nie teren wiejski. W miastach liczba działających podmiotów gospodarki narodowej może być większa z uwagi na większe zagęszczenie ludności a co za tym idzie większe zapotrzebowanie na punkty usługowe służące zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkańców.

Tabela 16.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Gietrzwałd w porównaniu do sytuacji w pozostałych gminach powiatu

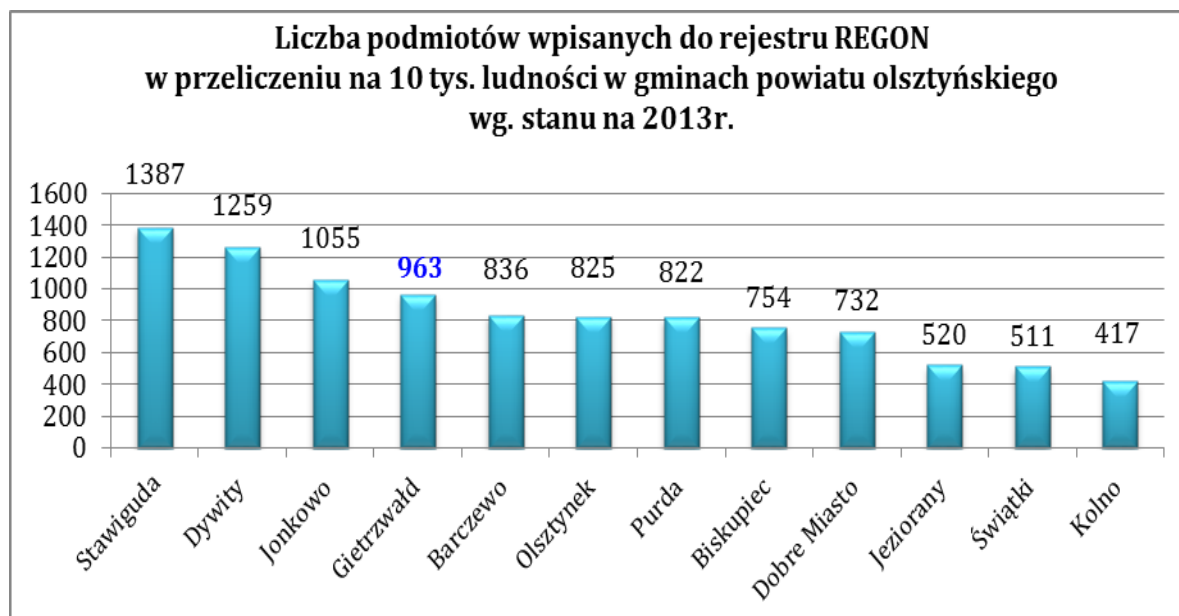
L. P.	GMINA	OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ (SEKTOR PRYWATNY)
1	Stawiguda	856
2	Dywity	1167
3	Jonkowo	586
4	Gietrzwałd	468
5	Purda	559
6	Olsztynek	833
7	Barczewo	1117
8	Dobre Miasto	805
9	Biskupiec	1037
10	Świątki	167
11	Jeziorany	289
12	Kolno	96

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, stan na koniec 2013r.

Gmina Gietrzwałd zajmuje również 4. miejsce w powiecie pod względem liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności (wykres nr 5) oraz 2. miejsce w klasyfikacji pod względem liczby nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (tabela nr 17).

Wykres 5.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminach powiatu olsztyńskiego w 2013r.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela 17.

**Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w gminach powiatu
olsztyńskiego
w 2013r.**

L. P.	GMINA	NOWO ZAREJESTROWANE FUNDACJE, STOWARZYSZENIA, ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW
1	Jeziorany i Stawiguda	4
2	Gietrzwałd	3
3	Biskupiec i Purda	2
4	Barczewo, Dobre Miasto, Dywity, Jonkowo i Olsztynek	1
5	Kolno i Świątki	0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, stan na 2013r.

9 TURYSTYKA

Atrakcje turystyczne na terenie gminy Gietrzwałd

Największą atrakcją turystyczną na terenie gminy Gietrzwałd jest Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie - neogotycki kościół z XV wieku wraz z piękną drewnianą Pietą z 1425r. Najważniejsze miejsce w całym obiekcie sanktuarijnym stanowi Kapliczka Objawień. Na terenie Sanktuarium znajduje się Droga Krzyżowa usytuowana malowniczo na skraju lasu oraz Aleja Różańcowa prowadząca do Cudownego Źródełka. Obiekt posiada własną bazę noclegową - Dom Pielgrzyma i Dom Rekolekcyjny. Ciekawym przedsięwzięciem były zrealizowane w ostatnich latach Ogrody Gietrzwałdzie. Nowe tereny rekreacyjne można podzielić na kilka części. „Ogród nad rzeką”, czyli zielony pasaż, będący otoczeniem dużej pętli gietrzwałdzkiej – trasy spacerowej wyznaczonej w ramach projektu, „bulwar targowy” – placyk widokowo-targowy z ławami-kramami dla drobnych wystawców, „bulwar nad rzeką” – trakt spacerowy z zatoczką widokową oraz nowym pięknym mostem nad Giłwą oraz „ogród na wzgórzu” – czyli zbocze widokowe z amfiteatrem i zapleczem, wyposażone w miejsca postojowe. Przebudowano również jeden ze starych budynków przy ul. Spacerowej, który teraz stanie się domem pracy twórczej czyli pracownią artystyczną. Zmianom uległa również sama ulica Spacerowa: jest nowa nawierzchnia, parkan, parking.

Ponadto na gości czeka pomost dla kajaków, fontanna z wodopojem, unikalne rzeźby, plac zabaw dla małych dzieci czy miejsce na rodzinny grill. Z elementów funkcjonalnych należy wymienić ciąg komunikacyjny dla niepełnosprawnych, platformy i tarasy widokowe, nowe sanitariaty, schody, słupy na afisze, stylowe lampy i ławki parkowe oraz dodatkowe kosze na śmieci. Ogólnie inwestycja obejmuje obszar 16 tys. m².

Na turystów czekają też atrakcje zlokalizowane w innych miejscowościach. Na uwagę zasługuje również jeden z najstarszych kościołów na Warmii – Kościół pw. św. Mikołaja w Sząbruku. Kościół wybudowano pod koniec XV wieku. W kolejnych wiekach m. in. dobudowano wieżę, założono strop a też dobudowano nowy kościół trójnawowy. Strop i sufit kościoła zdobią malunki, a okna witraże.

Wieża obronne w Tomarynach to kolejna atrakcja na mapie gminy Gietrzwałd. Zbudowane na przełomie X i XI wieku. Tego typu budowla miała zazwyczaj na celu ochronę strategicznych punktów typu most czy kolej. To wojskowa, ufortyfikowana budowla lub schron bojowy ze strzelnicami, który służył do samodzielnej obrony.

Pałac usytuowany na wzgórzu, w malowniczej wsi Grazyń to kolejny ciekawy obiekt turystyczny. Rezydencja zbudowana na planie prostokąta otoczona parkiem krajobrazowym z zachowanym w całości założeniem folwarcznym z XIX wieku.

W Łęgutach zwiedzimy dwór z XIX wieku.

W Naterkach znajduje się zaś Skansen maszyn rolniczych o unikalnej kolekcji ponad 200 kieratów, z drewnianymi młockarniami, maszynami z początków XX wieku, czy zabytkowym wiatrakiem typu koźlak z 1899 r. Naterki to również miejscowość gdzie swą siedzibę ma klub golfowy. To luksusowy ośrodek hotelowo-golfowy, który powstał w celu stworzenia swoim gościom najlepszych warunków do nauki gry w golf oraz wypoczynku.

Leśne Arboretum w Kudypach to ogród botaniczny zawierający kolekcję drzew i krzewów. Wielowiekowy drzewostan, około 1000 gatunków drzew i krzewów, oczka wodne, kładki, mostki i zadaszenia – to główne atuty Arboretum. Nadleśnictwo Kudypy zaprasza na ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne oraz do Ośrodka Edukacji Leśnej „Kudypska Polana”.

Na drodze Woryty-Gietrzwałd utworzono Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty mający na celu głównie ochronę przydrożnej alei drzew.

Warto również zwrócić uwagę na krajobraz i zabudowę typową dla Warmii – historyczne układy ruralistyczne (opisane we wcześniejszej części przedmiotowego opracowania), przydrożne kapliczki i krzyże, aleje drzew wzdłuż dróg. Szczególną uwagę zwraca się na fakt, iż w większych wsiach występuje po kilka kapliczek warmińskich. Stanowią one symbol Warmii, element rozpoznawczy tego regionu. W gminie znajdziemy ponad 70 kapliczek, niektóre są nawet z dzwonami.

Gmina Gietrzwałd to również tereny leśne i jeziora. W granicach administracyjnych gminy znajduje się kilkanaście jezior. Turystom jest udostępniona bogata oferta noclegowa: od zabudowy rekreacji indywidualnej, przez pola kempingowe, pola namiotowe, campingi, letniska, gospodarstwa agroturystyczne po ośrodki wypoczynkowe i hotele. Na terenie gminy istnieją też wypożyczalnie sprzętu wodnego i stadniny koni. Co roku Gminę odwiedza ok. miliona turystów. To doskonałe miejsce wypoczynku dla wędkarzy i wodniaków (jeziora, szlak kajakowy), piechurów (szlaki i rowerzystów (szlaki rowerowe)).

Fotografia 5.

Charakterystyczna warmińska kapliczka przydrożna zlokalizowana w gminie Gietrzwałd

W poniższej tabeli nr 18 podano liczbę osób korzystającą z noclegów, liczbę turystycznych obiektów noclegowych oraz liczbę miejsc noclegowych w poszczególnych gminach powiatu olsztyńskiego.

Tabela 18.

Turystyka w gminie Gietrzwałd na tle turystyki w powiecie olsztyńskim

GMINA POWIATU OLSZTYŃSKIEGO	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCA Z NOCLEGÓW W OKRESIE I- XII 2013R.	LICZBA TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH W VII 2013R.	LICZBA MIEJSC NOCLEGOWYCH W VII 2013R.
Barczewo	23470	6	774
Stawiguda	15728	6	551
Olsztynek	12570	11	1249
Gietrzwałd	9513	9	630
Purda	8563	9	1044
Kolno	5014	2	260
Biskupiec	3652	6	124
Jonkowo	366	0	0
Dywity	310	1	14
Jeziorany	198	2	46
Dobre Miasto	137	1	20
Świątki	0	0	0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Region Warmii

Z Gietrzwałdu można wyjeżdżać do atrakcyjnych miejsc położonych w obrębie Warmii, Mazur i Powiśla. Zwiedzając liczne miejscowości o szczególnych walorach dziedzictwa kulturowego tej ziemi. Warto wymienić tu: Kościół Katedralny i Zamek w Olsztynie - mocno związany z wielkim astronomem Mikołajem Kopernikiem, Zamek w Lidzbarku Warmińskim i Kolegiata w Dobrym Mieście oraz pięknie wkomponowaną w krajobraz Drogę Krzyżową w Głotowie koło Dobrego Miasta, Barokowy Kościół w Świętej Lipce, Stoczek Warmiński, katedra Fromborska i Zalew Wiślany.

Piękno krainy Warmii podkreślają ciekawe obiekty architektoniczne, gotyckie kościoły, zamki obronne, urokliwe kapliczki obronne, parki i pałace. Region kusi malowniczym krajobrazem oraz unikalnym środowiskiem przyrodniczym, które w części wchodzi w skład obszaru Zielone Płuca Polski. Tutaj można poznać ciekawą roślinność i osobliwe zwyczaje jeleni, dzików, bobrów, żurawi, bocianów, łabędzi oraz szczególnie chronionych orłów bielików. Naturalne nieskażone środowisko stwarza świetne warunki przyrodolecznicze. W licznych gospodarstwach agroturystycznych regionu można spędzać czas w sposób niekonwencjonalny poprawiając zdrowie i kondycję fizyczną, a w ciszy wiejskiej odpoczywać i wzmacniać więzi rodzinne.

10 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Usługi

Siedziba Urzędu Gminy i Posterunek Policji znajdują się w miejscowości Gietrzwałd. Największe nagromadzenie liczby punktów usługowych (sklepy, punkty gastronomiczne, inne punkty usługowe) występuje w Gietrzwałdzie, Biesalu, Sząbruku i Unieszewie. Wymienione miejscowości są największymi sołectwami w gminie Gietrzwałd. W miejscowości Kudypy swą siedzibę ma Nadleśnictwo Kudypy.

Oświata

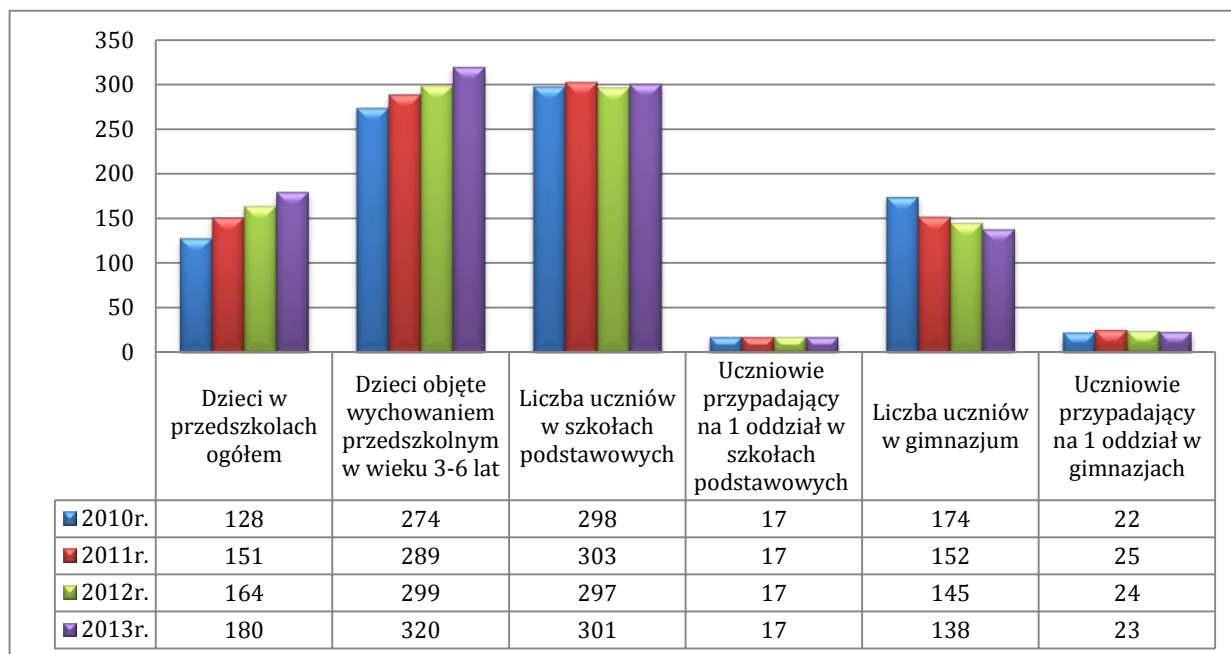
Na terenie Gminy funkcjonuje dobrze zorganizowana sieć szkół. Edukacja na poziomie szkolnictwa podstawowego odbywa się w trzech obwodach szkolnych. W Gminie funkcjonuje jedno Gimnazjum - w Gietrzwałdzie oraz trzy Zespoły Szkolno - Przedszkolne: w Biesalu, Gietrzwałdzie i Sząbruku. W 2011r. utworzono jeszcze jedno przedszkole - Przedszkole Niepubliczne „Jaś i Małgosia” w miejscowości Sząbruk.

Dane pokazane w poniższej tabeli odnośnie przedszkoli wykazują rosnącą stale od 2010r. liczbę dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Prognozuje się, że liczba przedszkoli w okresie perspektywicznym przy zachowanym dodatnim saldzie migracji i dodatnim przyroście naturalnym, może okazać się niedostateczna w stosunku do przyszłych potrzeb.

W ostatnich 4 latach liczba uczniów szkół podstawowych utrzymywała się na stabilnym poziomie. Liczba uczniów w gimnazjum w Gietrzwałdzie wykazywała tendencję malejącą i spadła od 174 uczniów w 2010r. do 138 uczniów w 2013r. Jedną z hipotetycznych przyczyn mających wpływ na zaistniałą sytuację może być fakt dojeżdżania i odbywania nauki w gimnazjach w pobliskim Olsztynie.

Wykres 6.

Liczba dzieci w przedszkolach i uczniów w gminie Gietrzwałd w latach 2010-2013

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Kultura i sport

Na terenie gminy funkcjonują aż trzy domy kultury: Gminny Ośrodek Kultury w Gietrzwałdzie, Wiejski Dom Kultury w Biesalu, Wiejski Dom Kultury w Sząbruku. Jest to fakt pozytywny i rzadko obecnie praktykowany przez samorządy lokalne na terenie województwa. W ramach tych instytucji działają między innymi pracownie plastyczne, teatralne, muzyczne i rytmiczne. Organizowane są różnego rodzaju zajęcia, imprezy cykliczne i okolicznościowe: wystawy, galerie, konkursy plastyczne, aukcje, bale i koncerty.

Ponadto w Gminie funkcjonuje kilkanaście organizacji (głównie stowarzyszeń i fundacji) – ich wykaz zamieszczono w poniższej tabeli nr 19:

Tabela 19.
Wykaz organizacji działających na terenie gminy Gietrzwałd

L. p.	ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD	SIEDZIBA
1	Stowarzyszenie Właścicieli i Współwłaścicieli „Osiedla WIDOK”	Łupstych
2	Gminny Klub Sportowy Gietrzwałd-Unieszewo	Sząbruk
3	Rentyńskie Stowarzyszenie Ekologiczne GIŁWA	Rentyny
4	Stowarzyszenie „Garian” w Gronitach	Gronity
5	Stowarzyszenie Woryty	Woryty
6	Grupa Nieformalna U-BABKI	Unieszewo
7	Towarzystwo Unieszewian Bardzo Aktywnych	Unieszewo
8	Stowarzyszenie „Piękny Most” w Sząbruku	Sząbruk
9	Naterkowska Inicjatywa Kobiet	Naterki
10	Stowarzyszenie Kulturalno-Sportowe DIAMENT	Naterki
11	„Oczyrna Dziecka” Fundacja Pomocy Dzieciom	Woryty
12	Fundacja Przyjaciół Sanktuarium Matki Bożej Gietrzwałdzkiej	Gietrzwałd
13	Stowarzyszenie Gietrzwałd	Gietrzwałd
14	Stowarzyszenie Miłośników Łupstycha „ABISTIKS”	Łupstych
15	Stowarzyszenie Przyjaciół Biesala	Biesal
16	Stowarzyszenie Guzowy Piec	Guzowy Piec
17	Fundacja Pomocy Dzieciom – Hipoterapia „Galopem po zdrowie”	Olsztyn-Gietrzwałd

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Gietrzwałd

Cztery z wymienionych w tabeli organizacji posiada siedziby poza granicami gminy, ale działalność prowadzą na terenie gminy Gietrzwałd.

Większość organizacji stanowią organizacje opierające się na pracy własnej swoich członków i wolontariuszy. Pracownicy są zatrudniani sporadycznie i zazwyczaj okresowo w celu realizacji jednego, danego projektu. Głównymi kierunkami działań są:

- rozwój społeczny gminy i poszczególnych miejscowości;
- edukacja (zajęcia świetlicowe, szkolne grupy teatralne, warsztaty dla dorosłych);
- zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, tradycji Warmii i Mazur (organizacja lokalnych festynów, świąt wsi, tradycyjnego spotkania byłych i obecnych mieszkańców Warmii - czego przykładem może być mecz Polska-Niemcy rozgrywany w Naterkach);
- współpraca z innymi społecznościami;
- sport, rekreacja i turystyka i ekologia (udział w rozgrywkach ligowych piłki nożnej od juniora po seniora, rajdy piesze, spływy kajakowe).

Podstawowym źródłem finansowania działań, które realizują organizacje są dotacje z budżetu lokalnego samorządu lub innych źródeł, zbiórki publiczne, środki pozyskiwane od sponsorów oraz składki członkowskie.

Warto wspomnieć, iż współpraca odbywa się również z organizacjami zlokalizowanymi na terenie innych gmin:

- Fundacja Albatros – Bukwałd, gmina Dywity;
- Fundacja Rozwoju Regionu Łukta – Łukta, gmina Łukta;
- Olsztyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych – Olsztyn;
- Stowarzyszenie ESWIP – Elbląg;
- Związek Stowarzyszeń „Kraina Drwęcy i Pasłęki” – gmina Łukta (gmina Gietrzwałd jest członkiem zarządu związku);
- Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe „Sasina”.

Wszystkie wydarzenia i osiągnięcia Gminy opisywane są w „Gazecie Gietrzwałdzkiej”, dwutygodniku ukazującym się w nakładzie 550 egzemplarzy. Dwutygodnik zamieszcza artykuły, komentarze, wywiady, reportaże, ogłoszenia oraz wszelkie zaproszenia na imprezy kulturalne i sportowe na terenie Gminy. Od 12 lat działa amatorski teatr o nazwie „Wspaniały teatr bez nazwy”, który mieszkańcom Gminy w ciągłej działalności zapewnia dobrą zabawę i sztukę aktorską na właściwym poziomie.

Urządzenia sportowe (stadion, boisko) znajdują się we wszystkich większych miejscowościach. Obiekty te są w średnim stanie technicznym, wymagają prac urządzeniowych (ogrodzenia, budowy zaplecza i odpowiednich urządzeń). Na terenie gminy funkcjonują dwa boiska orliki: Sząbrucki Orlik i Biesalski Orlik.

Niezadawalający jest stan sanitarny i porządkowy plaży i kąpieliska w Rentynach. Na terenie gminy znajdują się również plaże wiejskie i place zabaw.

Pomoc społeczna

W Grazymach funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej, podlegający Starostwu Powiatowemu. Jest to placówka opiekuńcza przeznaczona dla upośledzonych mężczyzn i dysponuje 94 miejscami. W ramach zadań zleconych Gminie w dziedzinie pomocy społecznej udziela pomocy w formie: zasiłków stałych, zasiłków okresowych i składek na ubezpieczenie zdrowotne.

W Biesalu znajduje się Dom Seniora – Mazury „Młodzi Duchem”. Dom Opieki zapewnia miejsca dla osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych. Udzielane są świadczenia w zakresie opieki, pielęgnacji czy rehabilitacji.

W 2013r. ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 228 gospodarstw domowych. Oznacza to spadek w porównaniu z 2012r. kiedy to liczba przedmiotowych gospodarstw kształtowała się na poziomie 232. W 2013 r. 193 rodziny z terenu gminy Gietrzwałd otrzymywały zasiłki rodzinne na dzieci.

W odniesieniu do sytuacji w innych gminach powiatu olsztyńskiego – sytuacja w gminie Gietrzwałd przedstawia się dobrze.

Opieka zdrowotna

W 2012r. na terenie gminy funkcjonowały 3 przychodnie świadczące ambulatoryjną opiekę zdrowotną. Znajdowały się w miejscowościach: Gietrzwałd, Sząbruk i Biesal.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Gietrzwałd ma obowiązek do zapewnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego. W ramach tej ustawy Gmina nawiązała współpracę z lokalnymi służbami (Policja) oraz wspiera działalność OSP i zabezpiecza niezbędną infrastrukturę techniczną poprzez Zarząd Oddziału Gminnego OSP w swojej strukturze.

W Gietrzwałdzie znajduje się Posterunek Policji Komisariatu Policji z Olsztynku, KMP w Olsztynie.

Dokonując oceny zagrożeń występujących na terenie działania Komisariatu Policji w Gietrzwałdzie należy stwierdzić, że nie odnotowano tu szczególnego zagrożenia przestępczością zorganizowaną. Współpraca w zakresie zadań policji układa się z Urzędem Gminy Gietrzwałd bardzo dobrze.

Na terenie Gminy współpracuje z nią sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w: Sząbruku, Unieszewie, Nagładach, Gietrzwałdzie, Worytach, Biesalu.

Zagrożenie pożarami dotyczy przede wszystkim kompleksów leśnych, zajmujących blisko 50,0% obszaru Gminy. Głównym elementem działalności operacyjnej jednostek gaśniczych jest skuteczny udział w gaszeniu pożarów, usuwaniu miejscowych zagrożeń, skutków wypadków drogowych, a także uczestnictwo w ćwiczeniach taktyczno - bojowych. Środki finansowe na ochronę przeciwpożarową w Gminie przyznawane są ze środków budżetowych Gminy.

Strażnice Ochotniczej Straży Pożarnej zlokalizowane są w miejscowościach: Gietrzwałd, Biesal, Sząbruk, Woryty, Nagłady i Unieszewo.

Cmentarze

W zarządzie gminy są trzy cmentarze komunalne: w Rapatach, BiFesalu i Guzowym Piecu. Są też 4 cmentarze parafialne: w Gietrzwałdzie, Biesalu, Sząbruku i Łęgutach. Cmentarze parafialne dysponują rezerwą terenową.

Tabela 20.

Wykaz cmentarzy zlokalizowanych w gminie

CMENTARZE NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD			
L. p.	Miejscowość	Nazwa	Charakterystyka
1	Biesal	ewangelicki	Na płaskim terenie w centrum wsi, cmentarz komunalny
2	Biesal	katolicki/ d. ewangelicki	W centrum wsi na wzniesieniu koło kościoła, cmentarz komunalny
3	Barduń	ewangelicki	W głębi lasu
4	Gietrzwałd	katolicki/ d. ewangelicki	Na wzgórzu poza wsią, z kościołem połączony drogą asfaltową i polną
5	Guzowy Piec	ewangelicki	We wsi na wzniesieniu, cmentarz komunalny, czynny
6	Łęguty	ewangelicki	Na wzniesieniu, we wsi koło kościoła, przy drodze asfaltowej
7	Łęguty	ewangelicki	Przy kościele ewangelickim
8	Parwółki	ewangelicki	W środku lasu na polance
9	Rapaty	ewangelicki	Na stoku, za wsią, cmentarz komunalny działka o nr ew. 94, cmentarz czynny
10	Śródka	ewangelicki	Ewangelicki, cmentarz komunalny działka o nr ew. 57, cmentarz nieczynny – zakaz pochówku
11	Sząbruk	katolicki	Na wzniesieniu we wsi

Źródło: Dane Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i dane własne Urzędu gminy Gietrzwałd

11 ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Na terenie gminy Gietrzwałd funkcjonują 543 gospodarstwa rolne (tabela nr 21). Około 60 % ogólnej liczby wszystkich gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni do 5 ha. Prawie 20 % stanowią te o powierzchni wynoszącej minimum 10 ha.

Tabela 21.

Liczba gospodarstw rolnych w gminie Gietrzwałd

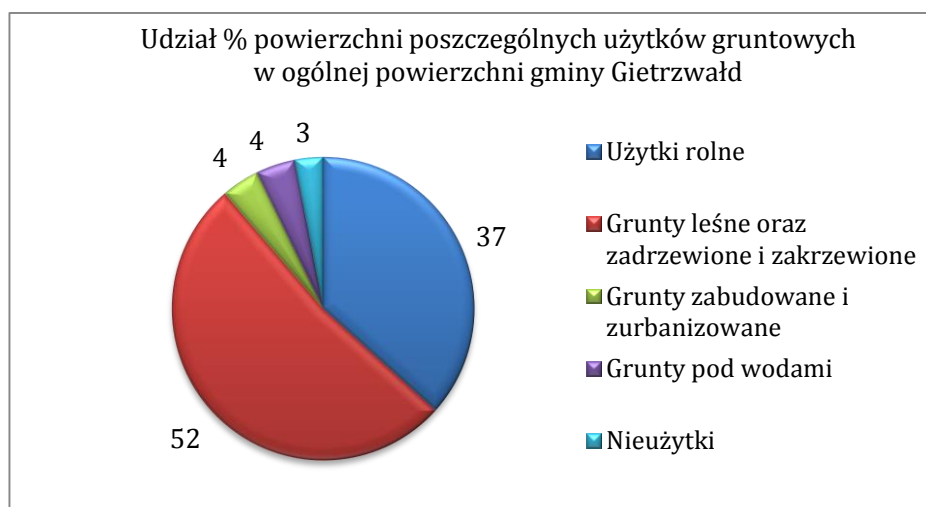
LICZBA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE GIETRZWAŁD	
Liczba gospodarstw rolnych ogółem	543
Podział na grupy obszarowe:	
gospodarstwa do 1 ha włącznie	19
gospodarstwa 1 ha - 5 ha	315
gospodarstwa 5 ha - 10 ha	107
gospodarstwa 10 ha - 15 ha	34
gospodarstwa 15 ha i więcej	68

Źródło: Dane własne Urzędu gminy Gietrzwałd, stan na XII 2014r.

Udział procentowy poszczególnych grup użytków gruntowych w gminie Gietrzwałd prezentuje poniższy wykres nr 7:

Wykres 7.

Udział procentowy poszczególnych użytków gruntowych w ogólnej powierzchni gminy

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Charakterystyka funkcji rolniczej wybranych miejscowości

Najkorzystniejsze warunki do rozwoju rolnictwa występują w środkowej części gminy. Dobre gleby (kompleks pszenny dobry, z szerokim wachlarzem doboru roślin uprawnych jak pszenica, buraki cukrowe, rzepak i inne), mniejsza niż na pozostałym obszarze gminy wrażliwość terenu na antropopresję, oraz korzystne warunki ekonomiczne (dobre powiązanie komunikacyjne oraz niewielka odległość terenu gminy od miasta Olsztyna - to zespół cech, który sprzyja rozwojowi rolnictwa.

Na obszarze tym występują korzystne warunki do powstawania gospodarstw farmerskich o powierzchni 100 ha i więcej lub specjalistycznych na mniejszych areałach. Jest to obszar obrębów geodezyjnych: Łajsy, Sząbruk, Biesal, Gietrzwałd, Nagłady, Unieszewo, Łęguty.

Na pozostałym obszarze gminy gospodarstwa rolne będą uzupełnieniem funkcji turystycznej lub odwrotnie - w zależności od lokalnych warunków.

W miejscowości Łęguty głównym lokalnym pracodawcą jest firma BGW HOLDING Sp. z o.o. Gospodarstwo Rolne, które przejęło obiekty i grunty po byłym PGR i zajmuje się wyłącznie produkcją roślinną oraz firma „KLAR” Sp. z o.o. Wskazane Gospodarstwo Rolne zajmuje się tylko produkcją roślinną – 316 ha jest obsadzone orzechem włoskim a pozostała część to pola uprawne.

Rolniczy charakter ma wieś Unieszewo. Na terenie miejscowości przeważają gleby brunatne wytworzone z glin, średnio zwięzłe i ciężkie. Rolnictwem zajmuje się 11 indywidualnych gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 25 ha. W uprawach rolnych przeważają zboża (pszenżyto, owies, mieszanki zbożowe), ziemniaki, rzepak. Płody rolne dostarczane są na giełdy lub targowiska miejskie. Chowem zwierząt gospodarskich (drobiu, bydła mlecznego, oraz trzody chlewnej) zajmuje się niewiele gospodarstw.

Na terenie miejscowości Biesal nie ma indywidualnych gospodarstw rolnych a grunty orne są dzierżawione przez Gospodarstwo Rolne „Rollajsy”. Funkcjonuje też zakład hodowli indyków, który jest filią zakładu „Indykpol” z siedzibą w Olsztynie.

Wieś Naterki utraciła charakter rolniczy. Rolnictwo nie jest mocno rozwiniętą gałęzią sektora produkcyjno-usługowego. Pojedyncze gospodarstwa rolne służą raczej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców niż dużej działalności gospodarczej. Obecnie Naterki pełnią funkcję mieszkalną i wypoczynkowo-rekreacyjną.

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju rolnictwa w gminie i prognoza zmian

Położenie gminy Gietrzwałd w tzw. „strefie żywicielskiej” aglomeracji miejskiej Olsztyna ukierunkowało większość gospodarstw na produkcję wielokierunkową ze specjalizacją wynikającą z istniejących rynków zbytu. Ponadto na obszarze gminy wytworzyły się ośrodki produkcji rolnej z wyspecjalizowanymi gospodarstwami rolnymi.

Największe gospodarstwa rolne funkcjonujące na terenie gminy Gietrzwałd specjalizują się głównie w hodowli indyków i produkcji zbóż paszowych.

Kierunek drobiarski związany jest w dużej mierze z silnym oddziaływaniem miasta na kierunki rozwoju funkcji gospodarczych na obszarze przyległym. Jest to zjawisko korzystne, gdyż świadczy o dostosowaniu się obszaru gminy do gospodarki rynkowej, w której decydujące znaczenie ma rynek zbytu, a nie system nakazowo rozdzielczy.

Analiza powyższych uwarunkowań rozwoju rolnictwa na obszarze gminy pozwala na wyodrębnienie na jej obszarze terenów o preferencjach do rozwoju gospodarstw o charakterze farmerskim. Jest to obszar położony w środkowej części gminy. Na obszarze tym znajdują się znaczne rezerwy gruntów rolnych do zagospodarowania, będące w zasobach AWRSP. Jest to także obszar o najkorzystniejszych w gminie warunkach przyrodniczo rolniczych i stosunkowo najmniejszych ograniczeniach ze względu na wrażliwość terenu na antropopresję.

Na pozostałym obszarze gminy uwarunkowania przyrodnicze stwarzają szereg ograniczeń do produkcji rolnej wynikających z wrażliwości obszaru na antropopresję oraz z funkcji ochronnych terenu. Obszar ten preferowany jest do rozwoju rolnictwa ekologicznego (zintegrowanego).

Gietrzwałd to gmina o bardzo wysokiej lesistości, dużej jeziorności oraz niskim udziale użytków rolnych. Mało korzystna sytuacja jest w udziale użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych. Jest to ograniczenie do hodowli przeżuwaczy oraz wymusza większy udział roślin pastewnych w strukturze zasiewów. Innym ograniczeniem rozwoju produkcji zwierzęcej (niska obsada w hodowli bydła) są nieuregulowane stosunki wodne. Znaczna ilość użytków rolnych wymagająca uregulowania stosunków wodnych (zmeliorowania).

Rolnictwo

Funkcja rolnicza w gospodarstwach małych (tj. o powierzchni wynoszącej maksymalnie 5 ha) będzie miała perspektywy rozwoju jedynie w powiązaniu z funkcją turystyczną (agroturystyka). W innych przypadkach istnienie i funkcjonowanie gospodarstw o tak małym areale gruntów jest nieekonomiczne.

Gmina Gietrzwałd posiada predyspozycje do rozwoju funkcji agroturystycznej: walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe czy Sanktuarium Maryjne z miejscem Objawień będące krajowym miejscem kultu religijnego.

12 LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Lesistość

Lesistość gminy jest wysoka. Według Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego za rok 2013 (wg. stanu na 31.12.2012r.) grunty leśne zajmują 49,9 % jej powierzchni (tabela nr 22). Dla porównania lesistość województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 30,9 %. Grunty leśne w gminie Gietrzwałd zajmują 8901,1 ha z czego 8605,7 ha zajmują lasy. Właścicielem ponad 96 % ogólnej powierzchni lasów jest Skarb Państwa. Powierzchnia lasów zwiększa się corocznie - ulegają bowiem zalesieniu nieużytki rolne, jak również prowadzi się odnawianie lasu na wyrębach. Dla porównania - na początku 2014r. lasy zajmowały już 8 897 ha a grunty zadrzewione i zakrzewione – 76 ha.

Tabela 22.

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Gietrzwałd

Dane wg. stanu na 31.12.2012r.	Gmina Gietrzwałd
Grunty leśne [ha]	8901,1
W tym lasy [ha]	8605,7
Grunty leśne – własność prywatna [ha]	601,7
Grunty leśne – własność Skarbu Państwa [ha]	8296,8
Grunty leśne – własność gmin [ha]	2,6
Lesistość w %	49,9
Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia [ha]	17,8

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego – 2013

Powierzchnia lasów to w większości zwarty kompleks leśny, ciągnący się z północno-wschodniej części Gminy w stronę Jonkowa, a w południowo-zachodniej w stronę Ostródy i Olsztyńska.

Lasy Gminy są pozostałością historycznej puszczy galindzkiej, charakteryzują się wielopiętrowością, oraz różnorodnością drzewostanu. Dominującym gatunkiem jest sosna, zajmująca około 88% powierzchni lasów. Inne gatunki drzew - w kolejności występowania- to: brzoza, olcha, świerk, dąb, buk. Średni wiek drzewostanów wynosi około 55 lat.

Wśród siedlisk leśnych zdecydowaną przewagę mają siedliska borowe, a wśród nich bór mieszany świeży. Siedliska boru świeżego występują na dużych powierzchniach na północ od Woryt, w rejonie Guzowego Pieca i Nagład, a także w okolicach Naterek i Łupstycha.

Siedliska lasowe – występujące w mniejszości- koncentrują się głównie w południowo-zachodniej części gminy (na zachód od Biesala i Jadamin). Wśród nich dominuje las mieszany świeży. Las świeży zajmuje niewielkie powierzchnie.

Siedliska wilgotne i bagienne zalegają na niewielkich powierzchniach, zwykle na zagłębieniach i obniżeniach terenu.

Tereny leśne gminy znajdują się w gospodarczej gestii trzech nadleśnictw: Kudypy (część wschodnia gminy), Stare Jabłonki (część zachodnia gminy), Jagiełek (południowy fragment gminy).

Część lasów objętych jest statusem ochronnym (las grupy I). Dotyczy to przede wszystkim dużej części lasów wschodniej części gminy (rejon Łupstycha, Kudyp, Gronit i Naterek). Są to podmiejskie lasy masowego wypoczynku. Ponadto mniejsze powierzchnie leśne na terenie gminy zostały uznane za lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (klasyfikacja HCFV). Są to lasy: w rezerwatach, obszary chronionego krajobrazu, wodochronne, glebochronne i lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Na terenie Nadleśnictwa Kudypy utworzono na powierzchni około 7 ha Leśne Arboretum Warmii i Mazur w Kudypach im. Polskiego Towarzystwa Leśnego, będące formą dendrologicznego ogrodu botanicznego. W skład ogrodu wchodzi m. in. dział flory polskiej z drzewami i krzewami rodzimych odmian czy las naturalny (wiekowy las naturalny z drzewami uznanymi za pomniki przyrody).

Lasy terenu gminy wchodzą w skład obszaru lasów wielofunkcyjnych, tj. spełniających funkcje: ochrony przyrody, rekreacji i turystyki, produkcji drewna oraz zachowania bazy genetycznej ekotypów sosny.

Struktura siedliskowa oraz w części wiekowa i status prawny lasów na terenie gminy są na ogół bardzo sprzyjające dla rozwoju turystyki.

Przemysł leśny

Przemysł rozwinięty na terenie gminy oparty jest o przetwórstwo surowców lokalnych to jest: produkty rolne, drewno i surowce mineralne. Istniejące uwarunkowania do rozwoju rolnictwa, duża ilość lasów, oraz istniejące złoża surowców mineralnych pozwalają prognozować, że dalszy rozwój tej funkcji gospodarczej oparty będzie na tych samych zasadach.

Na terenie gminy funkcjonują liczne tartaki i zakłady stolarskie.

Leśnictwo na terenie gminy jest funkcją, w której oprócz zadań związanych z gospodarką leśną duże znaczenie mają zadania ochronno – hodowlane. Wysoki pozysk drewna wynika głównie z uintensywnienia zabiegów hodowlanych. Średnio roczne pozyskania grubizny z terenu gminy jest to wielkość zarówno zabezpieczająca nieszkodliwość i trwałość użytkowania jak i konieczność gospodarczą. Występujące bezrobocie na terenie gminy stwarza możliwości uzyskania dodatkowo pracowników do prac pielęgnacyjnych w drzewostanach porolnych wymagających stałej interwencji.

13 STRUKTURA WŁASNOŚCI

Struktura użytkowania w gminie Gietrzwałd

Powierzchnia geodezyjna gminy Gietrzwałd wg. danych na 2014r. wynosiła 17 233 ha (powierzchnia ewidencyjna: 17 254 ha).

Ze względu na grupy rejestrowe wyróżniono następujące grunty:

1. Skarbu Państwa:
  - z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (powierzchnia ewidencyjna: 9 946 ha);
  - przekazane w użytkowanie wieczyste (pow. ew.: 130 ha);
2. spółek Skarbu Państwa, przedstawicieli państwowych i innych państwowych osób prawnych (pow. ew.: 1 ha);
3. gmin i związków międzygminnych:
  - z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie (pow. ew.: 348 ha);
  - przekazane w użytkowanie wieczyste (pow. ew.: 8 ha);
4. będące własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele nie są znani (pow. ew.: 0 ha);
5. osób fizycznych (pow. ew.: 5 040 ha);
6. spółdzielni (pow. ew.: 2 ha);
7. kościołów i związków wyznaniowych (pow. ew.: 64 ha);
8. wspólnot gruntowych (pow. ew.: 0 ha);
9. powiatów:
  - z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (pow. ew.: 70 ha);
  - przekazane w użytkowanie wieczyste (pow. ew.: 0 ha);
10. województw:
  - z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (pow. ew.: 10 ha);
  - przekazane w użytkowanie wieczyste (pow. ew.: ha);
11. będące przedmiotem własności i władania osób niewymienionych w pkt. 1-14 (pow. ew.: 1 635 ha).

Tabela 23.

Wykaz użytków gruntowych gminy Gietrzwałd

UŻYTKI GRUNTOWE WYKAZYWANE W EWIDENCJI GRUNTÓW I BUDYNKÓW			
Podział		Pow. ew. (ha)	
1. Użytki rolne	Grunty orne - R		4 413
	Sady - S-R, S-Ł, S-Ps itd.		8
	Łąki trwałe -Ł		764
	Pastwiska trwałe - Ps		951
	Grunty rolne zabudowane - B-R, B-Ł, B-Ps itd.		133
	Grunty pod stawami - Wsr		4
	Grunty pod rowami - W		48
2. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy - Ls		8 897
	Grunty zadrzewione i zakrzewione - Lz-R, Lz-Ł itd.		76
3. Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe - B		163
	Tereny przemysłowe - Ba		23
	Inne tereny zabudowane - Bi		63
	Zurbanizowane tereny niezabudowane - Bp		22
	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - Bz		17
	Tereny komunikacyjne	Drogi - dr	313
		Tereny kolejowe - Tk	87

UŻYTKI GRUNTOWE WYKAZYWANE W EWIDENCJI GRUNTÓW I BUDYNKÓW		
Podział		Pow. ew. (ha)
	Inne - Ti	0
	Użytki kopalne - K	7
4. Grunty pod wodami	Morskimi wewnętrznymi - Wm	0
	Powierzchniowymi płynącymi - Wp	551
	Powierzchniowymi stojącymi - Ws	172
5. Użytki ekologiczne - E-Ws, E-Wp, E-Ls itd.		0
6. Nieużytki - N		526
7. Tereny różne - Tr		16

Grunty komunalne

Na koniec 2013r. w gminie Gietrzwałd 352,9 ha jej powierzchni stanowiły grunty komunalne. Ponad 97 % z nich stanowiły grunty tworzące gminny zasób nieruchomości (343,9 ha). Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste zajmowały powierzchnię 9 ha (w tym grunty przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym – 2,1 ha).

Mieszkaniowy zasób gminy Gietrzwałd

Mieszkaniowy zasób gminy stanowią lokale mieszkalne stanowiące własność gminy Gietrzwałd albo gminnych osób prawnych a także lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów.

Zasób komunalny gminy Gietrzwałd przedstawia się następująco:

1. 29 budynków:
  - a) 17 budynków jest w całości własnością gminy (zamieszkuje je 249 osób);
  - b) 12 budynków nie będących w całości własnością gminy np. budynki stanowiące własność wspólnot mieszkaniowych z udziałem gminy;
2. 67 mieszkań o łącznej powierzchni wynoszącej 2447,57m² (167 izb):
  - a) lokale w budynkach gminnych – w liczbie 45;
  - b) lokale w budynkach, których właścicielem jest po części gmina i osoba prywatna – 22;
3. 48 lokali komunalnych i 16 socjalnych, 5 pomieszczeń tymczasowych.

Gminny zasób mieszkaniowy gminy Gietrzwałd wymaga nakładów pieniężnych na wykonanie remontów czy wyposażenie lokali w instalacje techniczne. Budynki charakteryzujące się zużyciem technicznym, gdzie remont byłby nieopłacalny należy zakwalifikować do rozbiórki lub wykreślić lokale z zasobu.

Innym rozwiązaniem jest sprzedaż niektórych budynków, dla których przeprowadzenie remontu również jest nieopłacalne co pozwoliłoby za uzyskane ze sprzedaży środki nabyć inne nieruchomości, w których wydzielono by lokale zamienne i socjalne.

Prognozuje się, iż w 2016r. w gminnym zasobie mieszkaniowym znajdą się 54 lokale i 6 pomieszczeń tymczasowych z tzw. Gminnego Zasobu Pomieszczeń Tymczasowych.

14 SYSTEM KOMUNIKACJI

14.1 TRANSPORT DROGOWY

W niniejszym podrozdziale zamieszczono wykaz dróg krajowych przebiegających przez gminę, dróg wojewódzkich, dróg powiatowych i dróg gminnych o statusie drogi publicznym (tabele nr: 24-27).

Tabela 24.

Wykaz dróg krajowych na terenie gminy Gietrzwałd

DROGI KRAJOWE		
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi krajowej
1	16	granica województwa warmińsko-mazurskiego – Kisielice – Hawa – Ostróda – Olsztyn – Barczewo – Biskupiec – Mrągowo – Mikołajki – Orzysz – Ełk – granica województwa

Źródło: Wykaz dróg krajowych zgodny z zarządzeniem Nr 73 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 02.12.2008r.

Tabela 25.

Wykaz dróg wojewódzkich na terenie gminy Gietrzwałd

DROGI WOJEWÓDZKIE		
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi wojewódzkiej
1	531	Łukta - Podlejski

Źródło: <http://www.zdw.olsztyn.pl/>

Tabela 26.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gietrzwałd

DROGI POWIATOWE					
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi powiatowej	Przebieg - gminy	Kategoria	Standard ZUD ⁶
1	1230N	Ostróda - Lubajny - Stare Jabłonki - Mańki	gm. Gietrzwałd gm. Olsztynek	L	VI
2	1370N	Gietrzwałd - Sząbruk - Tomaszkowo - dr. krajowa nr 51	gm. Gietrzwałd gm. Stawiguda	Z	V
3	1425N	Podlejski - Olsztynek	gm. Gietrzwałd gm. Olsztynek	Z	VI
4	1457N	dr. krajowa nr 16 (Kudypy) - Sząbruk	gm. Gietrzwałd	L	V

Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 10/54/08/III Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 lutego 2008r.

⁶ Standardy zimowego utrzymania dróg powiatowych na terenie powiatu olsztyńskiego. Załącznik nr 1 do umowy Nr 29/ZP/2010

Tabela 27.

Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie gminy Gietrzwałd

DROGI GMINNE PUBLICZNE		
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi gminnej
1	158001 N	Grazymy – gr. gm.
2	158002 N	gr. gm. - Rapaty
3	158003 N	Łęguty – gr. gm.
4	158004 N	gr. gm. - Rapaty
5	158005 N	gr. gm. (Pelnik) - Woryty
6	158006 N	Woryty – dr. kraj. nr. 16
7	158007 N	Podlejki - Biesal
8	158008 N	dr. kraj. nr. 16 - Tomaryny
9	158009 N	Biesal – Jadaminy – Salminek – Guzowy Piec
10	158010 N	Parwółki – Guzowy Piec
11	158011 N	dr. pow. nr. 1425 N - Salminek
12	158012 N	dr. pow. nr. 1425 N (Biesal) - Śródka
13	158013 N	gr. gm. (Wrzesina) - Gietrzwałd
14	158014 N	dr. gm. nr. 158013 N - Nagłady
15	158015 N	Nagłady – Unieszewo (stacja PKP)
16	158016 N	dr. pow. nr. 1372 N (Unieszewo) – gr. gm.
17	158017 N	gr. gm. – Łupstych – dr. kraj. nr. 16
18	158018 N	Łupstych – dr. kraj. nr. 16
19	158019 N	dr. pow. nr. 1457 N (Kudypy) - Gronity
20	158020 N	Gronity – gr. gm.
21	158021 N	Gronity – gr. gm.
22	158022 N	dr. gm. nr. 158020 N (Gronity) – Naterki – gr. gm.
23	158068 N	Dłużki, dr. kr. nr 16 – Dłużki (dz. nr 56)
24	158069 N	Dłużki, dr. kr. nr 16 – Dłużki(dz. nr 64 i 63/2)
25	158070 N	Dłużki, dr. kr. nr 16 – Dłużki – kolonia (dz. nr 62/2)
26	158071 N	Dłużki, dr. kr. nr 16 – Dłużki – kolonia (dz. nr 33/12 i 61/5)
27	158072 N	Nagłady, dr. kr. nr 16 – dr. leśna w kier. gm. Jonkowo (dz. nr 180)
28	158073 N	Nagłady, dr. kr. nr 16 - Nagłady – kolonia (dz. nr 77/2)
29	158074 N	Nagłady, dr. kr. nr 16 – Nagłady (dz. nr 89/5)
30	158075 N	Nagłady, dr. kr. nr 16 - Nagłady – kolonia (dz. nr 136/2)
31	158076 N	Nagłady, dr. kr. nr 16 – Nagłady (dz. nr 180/5)
32	158077 N	Nagłady, dr. kr. nr 16 – Nagłady (dz. nr 77/3)
33	158079 N	Gietrzwałd, dr. kr. nr 16 – Gietrzwałd – kolonia (dz. nr 419/3)
34	158081 N	Gietrzwałd, ul. Polna (dz. nr 410/3)
35	158082 N	Gietrzwałd, dr. kr. nr 16 - Gietrzwałd – kolonia (dz. nr 406)
36	158084 N	Podlejki, dr. kr. nr 16 – Podlejki – kolonia (dz. nr 11/6)
37	158085 N	Podlejki, dr. kr. nr 16 – Podlejki (dz. nr 73/1 i 72/1)

DROGI GMINNE PUBLICZNE		
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi gminnej
38	158086 N	Podlejki, dr. kr. nr 16 – Podlejki (dz. nr 70)
39	158087 N	Podlejki, dr. kr. nr 16 – Podlejki – kolonia (dz. nr 17/9)
40	158088 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – dr. gm. nr 158004 N (dz. nr 101)
41	158089 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty - kolonia (dz. nr 122/3 i 122/4)
42	158090 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 148)
43	158091 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 162)
44	158092 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty – kolonia (dz. nr 4)
45	158093 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 60/1 i 60/2)
46	158095 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 11)
47	158096 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 135)
48	158097 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 154/1)
49	158098 N	Rapaty, dr. kr. nr 16 – Rapaty (dz. nr 17/7 i 17/4)
50	158099 N	Gietrzwałd, dr. nr. nr 16 – Gietrzwałd – kolonia (dz. nr 419/5)
51	158100 N	Gietrzwałd, dr. nr. nr 16 – Gietrzwałd – kolonia (dz. nr 150/3)
52	158101 N	Naterki, dr. gm. nr 158022 – Naterki (dz. nr 24/2)
53	158102 N	Sząbruk, dr. pow. nr 1457 N – Sząbruk (dz. nr 127/25)
54	158103 N	Dawna dr. powiat. – Guzowy Młyn – Łajsy
55	158104 N	Dawna dr. powiat. – Unieszewo – do gr. gm.
56	158105 N	dr. pow. 1370 N – granica gminy (Rentyny)
57	158106 N	dz. nr 499/7 i 74

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Gietrzwałd

14.2 TRANSPORT KOLEJOWY

Przez gminę Gietrzwałd przebiega linia kolejowa nr 353 Poznań- Łąwa – Ostróda- Olsztyn – Korsze – Skandawa znaczenia państwowego, I rzędna, w większości zelektryfikowana. Linia ta wiąże przejścia graniczne na północy i zachodzie Polski. Na terenie gminy znajdują się trzy stacje kolejowe: Biesal, Naterki, Unieszewo. We wsi Unieszewo znajduje się również bocznicza kolejowa.

14.3 TRANSPORT ZBIOROWY

Obecnie podstawową formą przewozów zbiorowych na terenie Gminy jest komunikacja autobusowa, obsługiwana przez autobusy Państwowej Komunikacji Samochodowej (PKS) i „minibusy” przewoźników prywatnych. Realizowane przewozy są jednak niewystarczające z punktu widzenia potrzeb mieszkańców, gdyż wiele miejscowości na terenie Gminy pozostaje poza zasięgiem komunikacji zbiorowej.

Do miejscowości Łupstych kursuje autobus miejski z miasta Olsztyn.

14.4 SZLAKI ROWEROWE

Na terenie gminy Gietrzwałd znajduje się sieć atrakcyjnych ścieżek rowerowych. Trasy wiodą przez lasy, nad jeziorami i przez tereny posiadające wartości kulturowo-krajobrazowe. Gminna Rada Sportu organizuje także bezpłatne rowerowe rajdy.

- **Szlak niebieski** - długość: 19,6 km. Trasa przebiega następująco: Gietrzwałd - Woryty - Nowy Młyn - Stętkiny Porbady - Wrzesina – Gietrzwałd.
- **Szlak żółty** - długość: 11,8 km. Trasa przebiega następująco: Gietrzwałd - Rentyny - Gietrzwałd.

- **Szlak czarny** - długość: 15,6 km. Trasa przebiega następująco: Biesal - Tomaryny - Śródka - Guzowy Piec - Salminek - Jadaminy - Biesal.

Na załączniku graficznym pt.: "Diagnoza uwarunkowań rozwoju gminy Gietrzwałd" wskazano również przebieg innych szlaków rowerowych przebiegających przez gminę.

Przez obszar gminy Gietrzwałd przebiega również projektowana międzynarodowa trasa rowerowa **Tysiąca Jezior Północnych** – wiąże ona Pojezierze Pomorskie z Pojezierzem Mazurskim. Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego prowadzi przez Iławę, Ostródę, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Węgorzewo, Gołdap w kierunku Litwy i Białorusi.

14.5 SZLAKI PIESZE

Szlak św. Jakuba – słynny europejski szlak pielgrzymkowy. Pierwotnie szlak zaczynał się w Estonii i biegł do Hiszpanii do grobu św. Jakuba Apostoła. Obecnie szlak w dużym stopniu utracił religijny charakter i stał się szlakiem trekkingowym.

14.6 SZLAKI WODNE

Na rzece Pasłęce znajduje się szlak kajakowy. Spływ kajakowy rzeką na jej odcinku przebiegającym na terenie gminy Gietrzwałd wymaga uprzedniego uzyskania zgody na spływ. Zgodę wydaje Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie.

15 SYSTEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

15.1 SYSTEM SIECI WODOCIĄGOWEJ

Z sieci wodociągowej korzysta 94,4 % ogólnej liczby mieszkańców gminy Gietrzwałd. Wg. stanu na 31.12.2013r. długość sieci wodociągowej wynosiła 150,0 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych była równa 1418.

Większość miejscowości na terenie Gminy posiada sieć wodociągową podłączoną do Stacji Uzdatniania Wody. Wodociągi wiejskie posiadają miejscowości: Łupstych, Kudypy, Gronity, Naterki, Sząbruk, Siła, Unieszewo, Barwiny, Cegłowo, Łajsy, Pęglity, Gietrzwałd, Nagłady, Woryty, Rentyny, Podlejski, Łęguty, Biesal, Tomaryny, Tomarynki, Rapaty, Dłużki, Śródka, Smoleń, Guzowy Młyn.

Jedynie południowo-zachodni rejon gminy - Sołectwa: Jadaminy, Parwółki i Guzowy Piec obecnie nie posiadają sieci wodociągowej.

Wodę w Gminie pozyskuje się ze studni głębinowych pobierających wodę z utworów czwartorzędowych.

Charakterystyka stacji uzdatniania wody w Gminie

- a) **SUW w Gietrzwałdzie** - obsługuje miejscowości: Gietrzwałd, Woryty, Rentyny, Nagłady, Łajsy, Pęglity. Parametry poboru: $Q = 40 \text{ m}^3/\text{h}$. Wody popłuczne odprowadzane są krytym rurociągiem podziemnym do rowu mającego połączenie z jez. Giłwa.
- b) **SUW w Sząbruku** - obsługuje miejscowości: Sząbruk, Siła, Naterki, Gronity, Kudypy. Parametry poboru: $Q = 82 \text{ m}^3/\text{h}$. Wody popłuczne odprowadzane są rurociągiem podziemnym do rowu melioracyjnego uchodzącego do jeziora Świętajno - Naterskie.
- c) **SUW w Unieszewie** - obsługuje miejscowość Unieszewo, Cegłowo. Parametry poboru: $Q = 10 \text{ m}^3/\text{h}$. Wody popłuczne odprowadzane są do naturalnego zbiornika wodnego.
- d) **SUW w Biesalu** - obsługuje miejscowości: Biesal, Tomaryny, Podlejski, Tomarynki, Rapaty, Dłużki, Śródka, Zdrojek. Parametry poboru: $Q = 28,3 \text{ m}^3/\text{h}$. Wody popłuczne odprowadzane są kanałem krytym do stawu.
- e) **SUW w Łęgutach** - obsługuje miejscowość Łęguty. Parametry poboru: $Q = 15 \text{ m}^3/\text{h}$. Wody popłuczne odprowadzane są siecią kanalizacyjną do rzeki Pasłęki.
- f) **SUW w Jadaminach** - kontenerowa lokalna stacja uzdatniania wraz z siecią wodociągów. Uruchomiona w 2010r. Planuje się, po wybudowaniu wodociągu Biesal - Jadaminy (w związku z planowanym zwodociągowaniem kolonii Biesal, m.in. terenów inwestycyjnych gminy i budynku socjalnego) przeniesienie stacji uzdatniania do miejscowości Parwółki. Zaistniała by wówczas możliwość włączenia do stacji zakładowej sieci wodociągowej LP w celu zaopatrzenia mieszkańców w wodę.

Woda podawana do sieci ze stacji uzdatniania wody w Gietrzwałdzie, Biesalu, Sząbruku, Łęgutach i Unieszewie pod względem fizyko-chemicznym i mikrobiologicznym odpowiada wymaganiom sanitarnym określonym w załączniku nr 1-2 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Potwierdzeniem tego są przeprowadzane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną badania wody. Jakości nie spełnia woda tylko w ujęciu gospodarczym w Jadaminach.

Na terenie gminy istnieją możliwości ujmowania wód użytkowych wgłębnymi (brak deficytu wody) - w perspektywie nie będzie to stanowiło bariery rozwojowej.

Ponadto na terenie Gminy działa szereg ujęć i sieci wodociągowych obsługujących konkretne budynki lub zespoły budynków eksploatowanych przez osoby prywatne i przedsiębiorstwa. Na terenie gminy występują również małe zakładowe stacje wodociągowe jak: INDYKPOL Biesal, Zaskwierki, Obiekt „Romantyka” w Łęguckim Młynie, Pensjonacik „Iza” w Łopkajnach, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Sp. z o.o. „Rollajsy” w Łajsach, Wienenberger w Unieszewie.

15.2 SYSTEM SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ

Gospodarka ściekowa Gminy obejmuje dwa obszary:

- wschodnia część gminy, sąsiadująca z miastem Olsztynem skierowuje ścieki do systemu kanalizacji sanitarnej miasta. Olsztyn obejmuje miejscowości: Kudypy, Naterki, Sząbruk, Gronity, Łupstych, Unieszewo, Barwiny. Teren ten objęty jest wyznaczoną Aglomeracją Olsztyn gdzie zastosowanie ma Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, który wyznacza realizację w/w założeń aglomeracji do 31 grudnia 2015r.;
- zachodnia część gminy posiada trzy oczyszczalnie ścieków: w Gietrzwałdzie, Biesalu i Łęgutach obsługujące miejscowości: Gietrzwałd, Łajsy, Rentyny, Biesal, Podlejski, Łęguty Nagłady, Woryty i Pęglity.

Funkcjonuje też mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Grazymach. Jest to zakładowa oczyszczalnia Domu Pomocy Społecznej.

Tabela 28.

Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gietrzwałd

ISTNIEJĄCE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW				
L. p.	Wieś	Przepływ [m ³ /d]	Lokalizacja, nr działki ew.	Odbiornik
1	Gietrzwałd	Q _{dśr} = 400 Q _{dmax} =500	52, 49, 51/2, 32 Obręb Gietrzwałd	Rów melioracyjny uchodzący do rzeki Giłwy
2	Łęguty	Q _{dśr} = 23	5/20 obręb Łęguty	Rzeka Pasłęka
3	Biesal	Q _{dśr} = 173	10/5 obręb Biesal	Rów melioracyjny uchodzący do rzeki Pasłęki

Źródło: Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych gminy Gietrzwałd na lata 2012-2016

Gospodarka ściekowa na pozostałym terenie Gminy oparta jest w głównej mierze o zbiorniki bezodpływowe. W 2014r. na terenie gminy znajdowało się 160 szczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe (szamb), 10 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1 stacja zlewna.

Istniejące, często nieszczelne szamba stanowią potencjalne źródła trwałych zanieczyszczeń użytkowych warstw wodonośnych. Na tych terenach zaleca się realizację sieci kanalizacji sanitarnej i to zadanie powinno stanowić priorytet.

Do osiągnięcia 100% skanalizowania gminy pozostały miejscowości: Cegłowo, Tomarynki, Tomaryny, Śródka, Salminek, Jadaminy, Parwółki, Barduń, Zaskwierki, Łęgucki Młyn, Łobkajny, Zdrojek, Rapaty, Dłużki oraz zabudowa kolonijna w miejscowościach: Biesal, Gietrzwałd, Gronity, Sząbruk, Unieszewo.

Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta 80,8 % ogólnej liczby mieszkańców gminy Gietrzwałd. Wg. stanu na 31.12.2014r. długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła 128,4 km. Liczba przyłączy była równa 1331.

15.3 SYSTEM SIECI GAZOWEJ

Przez Gietrzwałd przebiega też sieć gazowa niskiego i średniego ciśnienia. Z zaopatrzenia w gaz z sieci gazowej korzysta część mieszkańców Gietrzwałdu, Naterki, Unieszewa i Sząbruka t.j. 12,4 % ogólnej liczby ludności. Jedynie wieś Naterki, kompleks zabudowy rekreacji indywidualnej Sząbruk – Siła, wieś Sząbruk oraz stacja PKP w Unieszewie posiadają sieć gazową rozdzielczą.

Na terenie miejscowości Gietrzwałd gaz jest doprowadzony jedynie do budynku gimnazjum.

15.4 SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY

Obszar Gminy Gietrzwałd usytuowany jest na terenie działania Zakładu Energetycznego S.A. w Olsztynie w Rejonach Energetycznych Ostróda i Olsztyn. Zaopatrzenie w energię elektryczną Gminy odbywa się ze stacji GPZ Gietrzwałd 110/15 kV pracującej w relacji linii 110 kV MĄTKI – OSTRÓDA. W GPZ Gietrzwałd pracującym w układzie H4 zainstalowane są dwa transformatory 110/15 kV o mocy 10 MVA i 16 MVA. Stacja ta po stronie 15 kV wyposażona jest w 32 polową rozdzielnię, z której wyprowadzone są linie rozdzielcze 15 kV przebiegające przez teren gminy, drugostronnie włączone do:

- GPZ 110/15 Olsztyn;
- GPZ 110/15 kV Ostróda;
- GPZ 110/15 Olsztynek;
- do stacji 15/15 kV PZ Mostkowo, 15/15 kV PZ ŁUKTA;
- oraz dwie linie SN 15 kV zasilające stacje przekształtnikową zasilającą trakcję PKP w Biesalu.

Energia elektryczna do odbiorców doprowadzona jest, w większości poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV promieniowo podłączone do sieci rozdzielczej 15 kV. Przez teren Gminy przebiega dwutorowa linia napowietrzna wysokiego napięcia 110 kV stanowiąca ważny element Sieci Rozdzielczej 110 kV, relacji Mątki – Olsztynek i Mątki – Olsztyn. Ważnym elementem sieci energetycznej przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego jest też elektrownia wodna w Gietrzwałdzie.

Wszystkie miejscowości poprzez linie energetyczne 15 kV i stacje transformatorowe zasilane są w energię elektryczną.

15.5 SYSTEM CIEPŁOWNICZY

Wsie w Gminie nie posiadają centralnego zaopatrzenia w ciepło. Obecnie zaopatrzenie w ciepło odbywa się w sposób indywidualny poprzez małe lokalne kotłownie zaopatrujące w ciepło poszczególne obiekty. Do celów grzewczych w gospodarstwach domowych wykorzystywane jest głównie paliwo stałe.

15.6 GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie gminy Gietrzwałd obowiązuje „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Gietrzwałd” stanowiący Załącznik do Uchwały Rady Gminy Gietrzwałd Nr XXX /290/ 2013 z dnia 7 marca 2013 r. W gminie funkcjonuje Zakład Gospodarki Komunalnej przy ul. Olsztyńskiej 2 w Gietrzwałdzie.

Zgodnie z opracowaniem pn. „Wykaz firm które uzyskały wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie gminy Gietrzwałd” na terenie gminy działają następujące przedsiębiorstwa posiadające zezwolenia na świadczenie usług związanych z utrzymaniem czystości i porządku w gminie: Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o., REMONDIS OLSZTYN Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością S.K.A., KOMA Usługi Komunalne Jakub Maniak, „KRYSTAN” Stanisław Szczerba, Olsztyński Zakład Komunalny Sp. z o.o., M P K Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „CZYŚCIOCH” Sp. z o.o., Zakład Usług Transportowych i Komunalnych s.c. Dariusz Jastrzębski Edwarda Jastrzębska oraz Błysk-Bis Sp. z o.o.

Gmina Gietrzwałd jest jedną z gmin ujętych w programie pn. „System zagospodarowania odpadów komunalnych w Olsztynie. Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów.” Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o. o. w Olsztynie. Program ma na celu rozwiązanie problemu gospodarki odpadami na terenie 37 gmin województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach realizacji inwestycji jest przewidziana m. in. budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Olsztynie, Stacji Przeladunkowych wraz z Punktami Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów czy rekultywacja 8 składowisk odpadów przeznaczonych do zamknięcia.

15.7 ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W obrębie Łęguty zlokalizowana jest elektrownia biogazowa zlokalizowana w południowo-zachodniej części działki o nr ew. 4/110. Moc nominalna – 1,052 MW. Biogazownia wykorzystuje odpady organiczne takie jak: kiszonki z kukurydzy, gnojownicy, gliceryny itp.

Ponadto na terenie gminy zaobserwować można uliczne lampy solarne. Instalacja lamp solarnych jest szczególnie opłacalna pod względem ekonomicznym na terenach odległych od istniejącej zabudowy miejscowości. Doprowadzenie linii energetycznych do odległych miejsc generuje większe koszty finansowe. Lampy solarne w stosunku do tradycyjnego oświetlenia generują większe oszczędności.

Ponadto na terenie gminy znajdują się obiekty małej energetyki wodnej:

- Łęgucki Młyn –jaz, w zlewni Pasłęki km 137+250, o mocy 70 kW;
- Łęguty – jaz, w zlewni Pasłęki km 138+650, o mocy 20 kW;
- Gietrzwałd w zlewni Giłwy km 10+890, o mocy 20 kW;
- Gietrzwałd w zlewni Giłwy, o mocy 10 kW.

16 PODSUMOWANIE

Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Gmina Gietrzwałd jest niezwykle zróżnicowaną jednostką. Charakteryzuje się różnorodnością przyrodniczo-kulturową. Na jej terenie występują trzy fragmenty obszarów chronionego krajobrazu, trzy fragmenty obszarów Natura 2000, ponad 30 pomników przyrody i rezerwat przyrody. Niewątpliwie mnogość form ochrony przyrody wiąże się również z aspektem negatywnym – tj. reżimami w zakresie wprowadzania funkcji przemysłowych i produkcyjnych.

Równie bogate jest dziedzictwo kulturowe gminy Gietrzwałd – zaczynając od Sanktuarium Maryjnego w miejscowości Gietrzwałd (stanowiącego miejsce kultu religijnego o znaczeniu krajowym) a kończąc na szeregu obiektów zabytkowych i parku kulturowym. Wiele miejscowości gminy posiada tradycyjną, warmińską zabudowę wsi. Układy ruralistyczne wybranych miejscowości powinny zostać poddane ochronie. Na terenie gminy znajdziemy również mnóstwo kapliczek warmińskich, krzyży i przydrożnych alei drzew.

Gospodarka i turystyka

Głównymi funkcjami, jakie rozwijają się w gminie są: rolnictwo, usługi i przemysł. Miejsca pracy oferują np. ферmy drobiu czy tartaki. Rozwój funkcji leśnej ma związek z dużą lesistością – lasy zajmują około połowę ogólnej powierzchni gminy. Najkorzystniejsze warunki przyrodniczo – rolnicze do uprawy rolnictwa występują w obrębach geodezyjnych: Podlejski, Gietrzwałd, Łęguty i Pęgłity. Korzystne – w obrębach: Biesal, Gronity, Naterki, Woryty, Sząbruk, Tomaryny, Unieszewo. Najłabsze w obrębach: Dłużki, Łupstych, Guzowy Piec, Parwółki, Śródka. W pozostałych obrębach geodezyjnych (Gronity, Jadaminy, Nagłady, Rapaty, Salminek) występują przeciętne warunki przyrodniczo – rolnicze do rozwoju funkcji rolnej.

Gmina cechuje się też dużym potencjałem turystycznym – znajdziemy tu lasy, kilkanaście jezior a także inne atrakcje turystyczne jak choćby wymienione wcześniej Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie, ogród botaniczny w Kudypach czy pole golfowe w Naterkach. Gmina jest jedną z najchętniej odwiedzanych przez turystów gmin powiatu olsztyńskiego. Miejsca noclegowe oferują hotele, pola kempingowe czy gospodarstwa agroturystyczne. Ofertę turystyczną gminy Gietrzwałd mogą wzbogacić m. in. regionalna kuchnia, kultywowanie i promowanie ludowych tradycji i obrzędów oraz rękodzielnictwo.

Wpływ Olsztyna na rozwój gminy Gietrzwałd

Gmina znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie Olsztyna, stolicy województwa. Wpływ ośrodka miejskiego na gminę jest szczególnie widoczny w miejscowościach zlokalizowanych we wschodniej części gminy – Sząbruku, Worytach, Naterkach, Unieszewie i Gronitach. W wymienionych wsiach obserwuje się stopniowy zanik funkcji rolniczych a rozwój funkcji mieszkalnej jednorodzinnej. Dobre połączenie komunikacyjne z Olsztynem wpływa na napływ ludności miejskiej na tereny wiejskie w gminie Gietrzwałd. Większość osiedleńców dojeżdża do pracy w mieście. Napływ ludności miejskiej ma wpływ również na architekturę wsi warmińskiej. Nierzadko powstają bogate rezydencje a nie każda swym wyglądem nawiązuje do tradycyjnej zabudowy wsi warmińskiej. Innym problemem, na jaki należy zwrócić uwagę jest aspekt integracji ludności „starej” (rdzenna ludność, często biedniejsza) z „nową” (ludność napływowa z Olsztyna, zazwyczaj o wyższym statusie majątkowym, często nieintegrującą się z miejscowością, w której mieszka czy gminą Gietrzwałd).

Zachodnia część gminy rozwija się z mniejszą dynamiką. W tamtejszych miejscowościach obserwuje się mniejsze przyrosty ludności w porównaniu z rokiem poprzednim. Nie wszystkie miejscowości są ponadto zwodociagowane i skanalizowane.

Prognoza demograficzna

Gmina Gietrzwałd to również gmina, którą cechuje dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji. Liczba ludności w ostatnich latach wzrasta systematycznie. Prognozuje się, że

liczba ludności w okresie perspektywicznym będzie rosła, głównie z powodu napływu ludności miejskiej. W gminie występuje podaż działek budowlanych na sprzedaż, wydzielonych geodezyjnie głównie pod budownictwo mieszkalne jednorodzinne. Liczba ludności „rdzennej”, będzie malała – głównie młode osoby będą migrowały do miast w celu zarobkowym i edukacyjnym.

W porównaniu do pozostałych gmin z powiatu olsztyńskiego, gmina Gietrzwałd zalicza się do grupy gmin gdzie zauważa się dużą dynamikę zmian i potencjał rozwoju. W związku z powyższym istotne jest określenie w części Studium dotyczącej Kierunków zasad polityki przestrzennej i kierunków rozwoju, które umożliwią dalszy rozwój gminy Gietrzwałd i będą oparte na rzeczywistych możliwościach gminy i uwarunkowaniach jej rozwoju. Szczególną uwagę należy zwrócić na opracowywane w przyszłości miejscowe plany zagospodarowania terenu przy sporządzaniu których należy mieć na uwadze chłonność projektowanej zabudowy, ruchy migracyjne i prognozy demograficzne.

17 ANEKSY

1. GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
1.	Barduń , dz. geod. nr 3227/1	cmentarz ewangelicki, dawny z żeliwnym krzyżem nagrobnym oraz żeliwnymi ogrodzeniami kwater	XIX w.	---
2.	Barduń 1	budynek mieszkalny, murowany, ob. leśnictwo	koniec XIX – początek XX w.	---
3.	Barduń 3	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
4.	Barwiny , dz. geod. nr 6/18	park krajobrazowy	początek XX w.	A-1746 z 30.12.1986 r.
5.	Biesal , dz. geod. nr 18	kaplica ewangelicka, ob. kościół rzymskokatolicki, parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	1924 r.	A-4138 z 18.01.2000 r.
6.	Biesal, dz. geod. nr 18	cmentarz ewangelicki, przykościelny, ob. parafialny	początek XX w.	A-4138 z 18.01.2000r.
7.	Biesal, dz. geod. nr 21	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
8.	Biesal, dz. geod. nr 140	zespół stacji kolejowej wraz z historyczną zabudową w postaci siedmiu obiektów, z brukowanym dojazdem oraz z zielenią urządzoną	1871 – 1873 r.	A-4592 z 02.04.2012 r.
9.	Biesal 3	budynek mieszkalny, murowany z budynkiem gospodarczym	początek XX w.	---
10.	Biesal, przy Straży Pożarnej	kapliczka przydrożna		---
11.	Biesal 18	budynek mieszkalny, murowany	1910 r.	---
12.	Biesal 26	budynek mieszkalny, drewniany	koniec XIX - początek XX w.	---
13.	Biesal 30	zespół dworsko-folwarczny: - dwór - stajnia - obora/chlew	początek XX w.	---
14.	Biesal 39	budynek mieszkalny, murowany	lata 20. XX w.	---
15.	Biesal 46	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
16.	Biesal 47	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
17.	Biesal 49	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
18.	Biesal 51	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
19.	Biesal 56	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
20.	Biesal 57	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
21.	Biesal 62	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
22.	Biesal 63	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
23.	Biesal 64	budynek mieszkalny, murowany	lata 20. XX w.	---
24.	Biesal 66	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
25.	Biesal 74	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
26.	Biesal, koło 82	kapliczka	koniec XIX – początek XX w.	---
27.	Biesal 83	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
28.	Dłużki 1	budynek mieszkalny, murowany	1928 r.	---
29.	Dłużki 9	budynek mieszkalny, murowany	1918 r.	---
30.	Dłużki 15	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
31.	Dłużki 19	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
32.	Gietrzwałd , ul. Drzewna	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
33.	Gietrzwałd, ul. Klasztorna 1	organistówka, ob. budynek administracyjny Sanktuarium Matki Bożej Gietrzwałdzkiej	1884 r.	A-4234 z 20.09.2002 r.
34.	Gietrzwałd, ul. Klasztorna 2 (d. 17)	budynek klasztorny, ob. seminarium	przełom XIX i XX w.	---
35.	Gietrzwałd, ul.	kapliczka przy budynku Domu Rekolekcyjnego	po 1884 r.	A-3127 z

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
	Klasztorna 2			19.03.1991 r.
36.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 3	budynek mieszkalny, murowany, tzw. dom Samulowskich	2. połowa XIX w.	A-1198 z 19.09.1973 r.
37.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 4	kościół p.w. Narodzenia NMP oraz dwa barokowe obrazy i gotycka, drewniana pieta	XV w., 1878 – 1884 r.	A-221 z 26.08.1949 r.
38.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 4	kaplica wotywna p.w. św. Józefa, ob. kaplica pogrzebowa	ok. 1880 r.	A-4235 z 20.09.2002 r.
39.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 4	kapliczka na cmentarzu przykościelnym, tzw. kapliczka objawienia	po 1884 r.	A-3103 z 19.02.1991 r.
40.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 4	kapliczka na cmentarzu przykościelnym	po 1884 r.	A-3133 z 19.03.1991 r.
41.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 4	ogrodzenie kwatery na cmentarzu przykościelnym	2. połowa XIX w.	---
42.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 4	plebania, ob. dom zakonny Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich	1915 r.	A-4236 z 20.09.2002 r.
43.	Gietrzwałd, ul. Kościelna 5	budynek mieszkalny, murowany, dawniej budynek szkoły polskiej	2. połowa XIX w.	A-1596 z 30.09.1985 r.
44.	Gietrzwałd, skrzyżowanie ulic: Kościelnej, Olsztyńskiej, Ostródzkiej i Szkolnej	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3128 z 19.03.1991 r.
45.	Gietrzwałd, skrzyżowanie ulicy Kościelnej i Stadionowej	kapliczka przydrożna	koniec XVIII w.	A-222 z 20.03.1957 r.
46.	Gietrzwałd, ul. Kwiatowa 1 (d. nr 55)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
47.	Gietrzwałd, ul. Kwiatowa 5 (d. nr 56)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
48.	Gietrzwałd, ul. Łąkowa, koło nr 2 (d. nr 109)	krzyż przydrożny, żelazny	1914 r.	---
49.	Gietrzwałd, ul. Olsztyńska 9 (d. 16)	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX w.	A-3002 z 25.01.1990 r.
50.	Gietrzwałd, ul. Olsztyńska 16 (d. nr 14)	budynek mieszkalny, murowano-drewniany	koniec XIX w.	---
51.	Gietrzwałd, ul. Olsztyńska 27 (d. 2)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
52.	Gietrzwałd, ul. Olsztyńska 75 (d. nr 106)	zespół: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	koniec XIX – początek XX w.	---
53.	Gietrzwałd, ul. Ostródzka 1	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
54.	Gietrzwałd, ul. Ostródzka 8 (d. nr 44)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
55.	Gietrzwałd, ul. Ostródzka, obok nr 15 (d. nr 43)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3132 z 19.03.1991 r.
56.	Gietrzwałd, ul. Ostródzka, obok nr 32	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
57.	Gietrzwałd, ul. Spacerowa 9 (d. nr 68)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
58.	Gietrzwałd, ul. Spacerowa 32 i 34 (d. 74)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3129 z 19.03.1991 r.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
59.	Gietrzwałd, ul. Stadionowa	cmentarz katolicki, parafialny	XIX w.	---
60.	Gietrzwałd, ul. Szkolna	krzyż przydrożny, drewniany	1868 r.	---
61.	Gietrzwałd, ul. Szkolna 8 (d. nr 103)	budynek szkolny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
62.	Gietrzwałd, ul. Szkolna 13 (d. nr 101)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora murowana	koniec XIX – początek XX w.	---
63.	Gietrzwałd, ul. Szkolna, koło nr 17/17A (d. nr 100)	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
64.	Gietrzwałd, ul. Świętego Jakuba 10 (d. nr 87)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
65.	Gietrzwałd, ul. Zakonna 1 (d. 13)	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	2. połowa XIX w.	A-1708 z 4.09.1986 r.
66.	Grazymy , dz. geod. nr 2	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
67.	Grazymy 1	budynek pałacu w zespole pałacowo-folwarcznym	1924 r., na wcześniejszych fundamentach	A-767 z 21.02.1968 r.
68.	Grazymy, dz. geod. nr 1/1, nr budynków 2 i 2a	zabudowa gospodarcza zespołu pałacowo-folwarcznego: - stajnia - budynek gospodarczy - suszarnia owoców - mur - szklarnia - oficyna	początek XX w.	---
69.	Grazymy, dz. geod. nr 3 i 1/3	park krajobrazowy w zespole pałacowo-folwarcznym	początek XX w.	A-1754 z 30.12.1986 r.
70.	Grazymy 3	budynek mieszkalny, murowany w zespole folwarcznym (pięciorak)	początek XX w.	---
71.	Grazymy 4	budynek mieszkalny, murowany w zespole folwarcznym (trojak)	początek XX w.	---
72.	Grazymy 5	budynek mieszkalny, murowany w zespole folwarcznym (czworak)	początek XX w.	---
73.	Gronity	wiadukt kolejowy kamienny	lata 80. XIX w.	---
74.	Gronity, ul. Gietrzwałdzka 3 (d. 2)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
75.	Gronity, ul. Olsztyńska 4 (d. 16)	budynek mieszkalno-gospodarczy, murowano-drewniany	koniec XIX w.	---
76.	Gronity, ul. Olsztyńska 17 (d. 25)	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX w.	---
77.	Gronity, ul. Olsztyńska 19 (d. 24)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
78.	Gronity, koło , ul. Olsztyńska 19 (d. 24)	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
79.	Gronity, ul. Olsztyńska, koło nr 36	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
80.	Guzowy Młyn 33	zespół młyna i elektrowni wodnej	początek XX w.	A-4030 z 16.12.1997 r.
81.	Guzowy Piec , dz. geod. nr 33	cmentarz ewangelicki, ob. katolicki	XIX w.	---
82.	Guzowy Piec 2	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX –	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
			początek XX w.	
83.	Guzowy Piec 3	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
84.	Guzowy Piec 4	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX – początek XX w.	---
85.	Guzowy Piec 5	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX – początek XX w.	---
86.	Guzowy Piec 6	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX – początek XX w.	---
87.	Guzowy Piec 9	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
88.	Guzowy Piec 12	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
89.	Guzowy Piec 14	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
90.	Guzowy Piec 15	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	początek XX w.	---
91.	Guzowy Piec 17	budynek szkolny, murowany, ob. pensjonat	koniec XIX – początek XX w.	---
92.	Guzowy Piec 18	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
93.	Guzowy Piec 20	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX w.	---
94.	Guzowy Piec 21	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
95.	Jadaminy 2	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX w.	---
96.	Jadaminy 4	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
97.	Jadaminy, koło nr 4	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
98.	Jadaminy 6	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
99.	Kudypy, plac na rozdrożu drogi Olsztyn-Sząbruk- Unieszewo	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	
100.	Kudypy 4	budynek mieszkalny, murowany (Nadleśnictwo)	koniec XIX – początek XX w.	---
101.	Łajsy 1	budynek szkolny, murowany	początek XX w.	---
102.	Łajsy 14	budynek dróżnicówki, murowany	koniec XIX w.	---
103.	Łajsy 2	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym	1881 – 1882 r.	A-4027 z 15.12.1997 r.
104.	Łajsy, dz. geod. nr 23/23	zabudowa gospodarcza zespołu dworsko- folwarcznego: obora, stajnia, stodoła, chlew	koniec XIX w.	A-1751 z 30.12.1986 r.
105.	Łajsy, dz. geod. nr 23/23	spichlerz murowany w zespole dworsko- folwarcznym	koniec XIX w.	A-2518 z 11.10.1988 r.
106.	Łajsy, dz. geod. nr 12/23	park krajobrazowy w zespole dworsko- folwarcznym	koniec XIX w.	A-1751 z 30.12.1986 r.
107.	Łęgucki Młyn 1	młyn i tartak – elektrownia wodna	początek XX w.	---
108.	Łęguty, dz. geod. nr 4/4	cmmentarz ewangelicki	XVIII w.	---
109.	Łęguty, dz. geod. nr 4/4	kościół ewangelicki wraz z wyposażeniem wnętrza oraz otaczającymi drzewami i cmentarzem	1737 – 1738 r.	A-3 z 18.07.1949 r.
110.	Łęguty, dz. geod. nr 1/4, 1/6, 1/7, 1/22	zabudowa gospodarcza zespołu folwarcznego (rządówka, obora/stajnia/spichlerz, cegielnia, chlewnia I, chlewnia II, stodoła I, stodoła II oraz pozostałości parku	początek XX w.	---
111.	Łęguty, dz. geod. nr 23/4	elektrownia wodna	początek XX w.	---
112.	Łęguty 3	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
113.	Łęguty 7a/7b	budynki mieszkalne, murowane (szkolne)	początek XX w. – lata 20.-30. XX w.	---
114.	Łupstych, koło nr 39a	kapliczka „z trzema dębami”	koniec XIX w.	---
115.	Łupstych 44	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
116.	Łupstych 46	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
117.	Naglady, ul. Wiejska	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3286 z

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
	11			2.03.1992 r.
118.	Naglady 35	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
119.	Naglady 38	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
120.	Naglady 40	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
121.	Naglady, ul. Brzozowa 9 (d. nr 34)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
122.	Naglady, skrzyżowanie ulic Unieszewskiej i Śródleśnej	krzyż przydrożny	1915 r.	---
123.	Naglady, ul. Wiejska 11 (d. 28)	kapliczka z dzwonnniczką	2. połowa XIX w.	A-3274 z 12.02.1992 r.
124.	Naglady, ul. Wiejska 17 (d. nr 25)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
125.	Naglady, ul. Wiejska, koło nr 27 (d. nr 22)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
126.	Naglady, ul. Wiejska 34 (d. nr 17)	budynek mieszkalny, murowany	1935 r.	---
127.	Naglady, ul. Wiejska 38 (d. nr 19)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
128.	Naglady, ul. Żurawia, koło nr 18 (d. nr 45)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
129.	Naglady, ul. Żurawia 34 (d. nr 41)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
130.	Naterki, ul. Bursztynowa 13 (d. nr 22)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
131.	Naterki, ul. Bursztynowa 14 (d. nr 20)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
132.	Naterki, ul. Bursztynowa 15 (d. nr 23)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
133.	Naterki, ul. Bursztynowa, przy nr 16	kapliczka z dzwonnniczką	2. połowa XIX w.	---
134.	Naterki, ul. Bursztynowa 25 (d. nr 11)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
135.	Naterki, ul. Bursztynowa 33 (d. 9)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
136.	Naterki, ul. Bursztynowa 37 (d. 8)	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
137.	Naterki, ul. Diamantowa 3 (d. nr 41)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
138.	Naterki, ul. Diamantowa 10 (d. 40)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
139.	Naterki, koło , ul. Hestii 7 (d. 6)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
140.	Naterki, ul. Golfowa 17 (d. 14)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany (z facjata i	lata 20. XX w.	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
		balkonem) - budynek gospodarczy		
141.	Naterki, ul. Golfowa 21 (d. 12)	zespół szkolny: - szkoła - budynek gospodarczy I - budynek gospodarczy II	początek XX w.	---
142.	Naterki, ul. Rubinowa	zespół kolejowy: - budynek strażnicy kolejowej - nastawnia	lata 80. XIX w.	---
143.	Naterki, Plac na Rozdrożu	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
144.	Nowy Młyn , dz. geod. nr 406	kaplica filialna	1874 r.	---
145.	Nowy Młyn 84	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
146.	Parwółki , dz. geod. nr 3253/4	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
147.	Parwółki 4	budynek szkolny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
148.	Parwółki 7	budynek mieszkalny, murowany	1932 r.	---
149.	Pęglity 3	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
150.	Pęglity 4	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
151.	Pęglity, koło nr 5	krzyż drewniany	początek XX w.	---
152.	Pęglity 9	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy - stodoła	koniec XIX – początek XX w.	---
153.	Pęglity, koło nr 10	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
154.	Pęglity 13	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany (dworek) - obora	początek XX w.	---
155.	Pęglity 15	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
156.	Pęglity, koło nr 15	krzyż metalowy	koniec XIX – początek XX w.	---
157.	Pęglity 19	budynek szkolny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
158.	Pęglity 20	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	początek XX w.	---
159.	Podlejki 6	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
160.	Podlejki, koło nr 6	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
161.	Podlejki 7	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX w.	---
162.	Podlejki 9	obora murowana	początek XX w.	---
163.	Podlejki 10	budynek mieszkalny, murowany	lata 20. XX w.	---
164.	Podlejki – Łukta (w granicach Gminy Gietrzwałd)	aleja przydrożna	początek XX w.	---
165.	Rapaty , dz. geod. nr 94	cmentarz ewangelicki, ob. komunalny	XIX w.	---
166.	Rapaty 2	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
167.	Rapaty 8	budynek mieszkalny, murowano-drewniany	koniec XIX – początek XX w.	---
168.	Rapaty 11	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
169.	Rapaty 12	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
170.	Rapaty, koło nr 18	dzwonnica murowana	początek XX w.	---
171.	Rapaty 19	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX –	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
			początek XX w.	
172.	Rapaty 24	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
173.	Rapaty 31	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.---	---
174.	Rapaty 32	budynek mieszkalny, murowany	1925 r.	---
175.	Rentyny , dz. geod. nr 3188/4	krzyż żelazny	początek XX w.	---
176.	Rentyny 2	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	2. połowa XIX w.	---
177.	Rentyny, koło nr 4	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
178.	Rentyny 5	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	koniec XIX – początek XX w.	---
179.	Rentyny, koło nr 5	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	---
180.	Rentyny 6	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	koniec XIX – początek XX w.	---
181.	Rentyny 7	budynek mieszkalny, murowany (dworek)	początek XX w.	---
182.	Salminek 3	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
183.	Sząbruk , dz. geod. nr 96	cmentarz katolicki, dawny, ob. parafialny	XIX w.	---
184.	Sząbruk, skrzyżowanie ulic: Steffena, Samulowskiego i Kopernika	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
185.	Sząbruk, skrzyżowanie ulic: Hermana i Samulowskiego	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
186.	Sząbruk, ul. Jagodowa 13 (d. nr 53)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	początek XX w.	---
187.	Sząbruk, ul. Jagodowa 15 (d. nr 52)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - wozownia	koniec XIX – początek XX w.	---
188.	Sząbruk, ul. Jagodowa 44 (d. nr 55)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
189.	Sząbruk, ul. Poziomkowa 7 (d. nr 68)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	początek XX w.	---
190.	Sząbruk, ul. Promienna 2 (d. nr 71)	budynek mieszkalny, murowany	lata 20. XX w.	---
191.	Sząbruk, ul. Promienna 2 (d. 71)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3270 z 12.02.1992 r.
192.	Sząbruk, ul. Ptasia Aleja, przy nr 3	kapliczka przydrożna	początek XX w.	---
193.	Sząbruk, ul. Ptasia Aleja 5 (d. nr 61)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
194.	Sząbruk, ul. Ptasia Aleja 7 (d. nr 59)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
195.	Sząbruk, ul. Samulowskiego 8 (d. 19)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3271 z 12.02.1992 r.
196.	Sząbruk, ul. Sportowa 1	budynek mieszkalny, murowany (organistówka)	koniec XIX – początek XX w.	---
197.	Sząbruk, ul. Steffena 5 (d. nr 9)	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
198.	Sząbruk, ul. Steffena, przy nr 5	krzyż przydrożny, drewniany z figurą Chrystusa	początek XX w.	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
199.	Sząbruk, ul. Steffena 9/11 (d. nr 5)	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
200.	Sząbruk, ul. Steffena 12 (d. nr 3)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	lata 20. XX w.	---
201.	Sząbruk, ul. Steffena 19 (d. nr 73)	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
202.	Sząbruk, ul. Steffena 19 (d. 73)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3278 z 12.02.1992 r.
203.	Sząbruk, ul. Św. Anny 1 (d. 28)	kościół parafialny p.w. św. Mikołaja i Anny	koniec XV w.	A-832 z 19.03.1968 r.
204.	Sząbruk, ul. Św. Anny 1 (d. nr 28)	plebania	koniec XIX – początek XX w.	---
205.	Sząbruk, ul. Św. Anny 1 (d. nr 28)	kaplica św. Antoniego	1932 r.	---
206.	Sząbruk, ul. Św. Anny 1 (d. nr 28)	ogrodzenie cmentarza	koniec XIX w.	---
207.	Sząbruk, ul. Św. Anny	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
208.	Sząbruk, ul. Św. Brunona 1 (d. nr 43)	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
209.	Sząbruk, ul. Św. Brunona 12 (d. nr 40)	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	2. połowa XIX w.	---
210.	Sząbruk, ul. Św. Huberta 118 (d. nr 88)	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy - obora	koniec XIX – początek XX w.	---
211.	Śródka, dz. geod. nr 57	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
212.	Śródka 9	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
213.	Śródka 18	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
214.	Tomaryny, dz. geod. nr 241/2	wieża obronna mostu kolejowego na Paście	1897 – 1902 r.	A-4013 z 23.10.1997 r.
215.	Tomaryny 86	zagroda: - dom ryglowy - budynek gospodarczy - stodoła - piwnice (przy drodze dojazdowej do gospodarstwa)	początek XX w.	---
216.	Tomaryny 1	budynek zajazdu, murowany	lata 20. XX w.	---
217.	Tomaryny 5	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
218.	Tomaryny 11	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3276 z 12.02.1992 r.
219.	Tomaryny 18	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	2. połowa XIX w.	---
220.	Tomaryny 19	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
221.	Tomaryny 21	dróżniczówka	koniec XIX w.	---
222.	Tomaryny 23	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	1921 r.	---
223.	Unieszewo, za wsią, przy szosie w kierunku Sząbruka	krzyż przydrożny, metalowy	początek XX w.	---
224.	Unieszewo, we wsi,	krzyż przydrożny, metalowy	początek XX w.	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
	przy kościele			
225.	Unieszewo, w centrum wsi	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
226.	Unieszewo, przy szosie, pomiędzy północną i południową częścią wsi	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
227.	Unieszewo 4	budynek mieszkalny, drewniany (chałupa)	2. połowa XIX w.	---
228.	Unieszewo 6	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy - obora	początek XX w.	---
229.	Unieszewo 6	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3299 z 10.03.1992 r.
230.	Unieszewo 7	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX w.	---
231.	Unieszewo, koło nr 15	kapliczka z dzwonniceką	2. połowa XIX w.	---
232.	Unieszewo 18	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
233.	Unieszewo 36	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
234.	Unieszewo 37	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
235.	Unieszewo 41	budynek dawnej szkoły polskiej, ob. mieszkalny	1931 r.	A-1597 z 30.09.1985 r.
236.	Unieszewo 42	budynek mieszkalny, murowany	lata 20.-30. XX w.	---
237.	Unieszewo 51	budynek szkolny, murowany	początek XX w.	---
238.	Unieszewo 54	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
239.	Unieszewo 56	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
240.	Unieszewo 65, 66, 67, 68, 69	zespół stacji kolejowej wraz z historyczną zabudową w postaci dziesięciu budynków oraz zielenią urządzonej	1873 r.	A-4590 z 9.03.2012 r.
241.	Unieszewo 70	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
242.	Unieszewo 75	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
243.	Unieszewo 77	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
244.	Unieszewo 78	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
245.	Unieszewo 84	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
246.	Unieszewo 88a	zespół dworsko-folwarczny: - dwór - trzy budynki gospodarcze - stodoła	koniec XIX w.	---
247.	Unieszewo, przy nr 88a	kaplica przydrożna	koniec XIX w.	---
248.	Unieszewo	aleja przydrożna: Gietrzwałd – Łajsy – Cegłowo – Unieszewo – Sząbruk – Tomaszkowo - odcinek dojazdowy z Unieszewa do stacji kolejowej Unieszewo	początek XX w.	---
249.	Unieszewo	aleja przydrożna: Gietrzwałd – Łajsy – Cegłowo – Unieszewo – Sząbruk – Tomaszkowo - odcinek dojazdowy z majątku ziemskiego Łajsy do przejazdu kolejowego Łajsy	początek XX w.	---
250.	Woryty, dz. geod. nr 154/1, w centrum wsi	kapliczka z dzwonniceką	2. połowa XIX w.	A-3285 z 2.03.1992 r.
251.	Woryty, dz. geod. nr 154/1, przy drodze	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
	do Gietrzwałdu			
252.	Woryty 3	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy	lata 30. XX w.	---
253.	Woryty 11	budynek szkoły polskiej, ob. mieszkalny	koniec XIX – początek XX w.	A-1594 z 30.09.1985 r.
254.	Woryty 11	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3130 z 19.03.1991 r.
255.	Woryty 12	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
256.	Woryty, naprzeciwko nr 12	obora ze stodołą	początek XX w.	---
257.	Woryty 20	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - spichlerz - stodoła	początek XX w.	---
258.	Woryty 21	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
259.	Woryty 25	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany (dwór) - budynek gospodarczy I - budynek gospodarczy II	koniec XIX – początek XX w.	---
260.	Woryty 30	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - stodoła	koniec XIX – początek XX w.	---
261.	Woryty 30	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3279 z 12.02.1992 r.
262.	Woryty 33	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
263.	Woryty 33	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3293 z 2.03.1992 r.
264.	Woryty 43	budynek szkolny, murowany	początek XX w.	---
265.	Woryty 46	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3300 z 10.03.1992 r.
266.	Woryty 48	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	A-3277 z 12.02.1992 r.
267.	Woryty 51	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
268.	Woryty 52	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - budynek gospodarczy I - budynek gospodarczy II	koniec XIX – początek XX w.	---
269.	Woryty 59	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
270.	Woryty 61	budynek mieszkalny, murowany	koniec XIX – początek XX w.	---
271.	Woryty 67e	budynek mieszkalny, murowany (dworek)	koniec XIX w.	---
272.	Woryty, koło nr 67e	kapliczka przydrożna z dzwonnica	2. połowa XIX w.	---
273.	Woryty 70	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	koniec XIX – początek XX w.	---
274.	Woryty 71	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	początek XX w.	---
275.	Woryty, koło nr 71	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---
276.	Woryty 77	zagroda: - budynek mieszkalny, murowany - obora	koniec XIX – początek XX w.	---
277.	Woryty, koło nr 77	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	---

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd
Diagnoza uwarunkowań rozwoju

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
278.	Zaskwierki (Dorotowo)	zespół dworsko-folwarczny	koniec XIX w.	---
279.	Zaskwierki (Dorotowo) 13	stodoła ryglowa	koniec XIX w.	---
280.	Zaskwierki (Dorotowo) 14	obora murowana	koniec XIX w.	---
281.	Zaskwierki (Dorotowo) 14	obora murowana	koniec XIX w.	---
282.	Zdrojek 36	budynek mieszkalny, murowany	początek XX w.	---
283.	Gietrzwałd – Łajsy – Cegłowo – Unieszewo – Sząbruk – Tomaszkowo – droga kraj. nr 51	aleja przydrożna w granicach Gminy Gietrzwałd	początek XX w.	---
284.	Gietrzwałd (droga kraj. nr 16) – Woryty – Rentyny – droga woj. nr 527	aleja przydrożna na odcinku Gietrzwałd - Woryty	początek XX w.	---
285.	Droga kraj. nr 16 (Kudypy) – Sząbruk	aleja przydrożna	początek XX w.	---

18 WYKAZ TABEL, RYSUNKÓW, FOTOGRAFII I WYKRESÓW

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów dla terenów gminy Gietrzwałd.....	13
Tabela 2. Fizjograficzne jednostki strukturalne gminy Gietrzwałd.....	18
Tabela 3. Wykaz jezior zlokalizowanych na terenie gminy Gietrzwałd.....	23
Tabela 4. Wykaz pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, znajdujących się na terenie gminy Gietrzwałd.....	32
Tabela 5. Wykaz obiektów ujętych w warmińsko-mazurskim rejestrze zabytków.....	42
Tabela 6. Wykaz zabytków archeologicznych.....	43
Tabela 7. Wykaz stanowisk archeologicznych.....	44
Tabela 8. Wykaz alei przydrożnych typowanych do ochrony.....	52
Tabela 9. Zmiany liczby ludności zamieszkującej gminę na przełomie lat 2003-2013.....	53
Tabela 10. Przyrost naturalny i saldo migracji w gminie Gietrzwałd na tle województwa warmińsko-mazurskiego.....	54
Tabela 11. Zmiany wskaźnika salda migracji w latach 2003-2013 w gminie Gietrzwałd.....	55
Tabela 12. Struktura ludności według wieku w gminie Gietrzwałd w porównaniu z sytuacją w powiecie olsztyńskim i województwie warmińsko-mazurskim.....	56
Tabela 13. Zmiany liczby bezrobotnych w gminie Gietrzwałd w porównaniu do sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2009-2013.....	57
Tabela 14. Pomoc społeczna w gminie Gietrzwałd w porównaniu do sytuacji w powiecie olsztyńskim.....	58
Tabela 15. Zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie Gietrzwałd w latach 2009-2013.....	60
Tabela 16. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Gietrzwałd w porównaniu do sytuacji w pozostałych gminach powiatu.....	61
Tabela 17. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w gminach powiatu olsztyńskiego w 2013r.....	62
Tabela 18. Turystyka w gminie Gietrzwałd na tle turystyki w powiecie olsztyńskim.....	64
Tabela 19. Wykaz organizacji działających na terenie gminy Gietrzwałd.....	67
Tabela 20. Wykaz cmentarzy zlokalizowanych w gminie.....	69
Tabela 21. Liczba gospodarstw rolnych w gminie Gietrzwałd.....	70

Tabela 22. Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Gietrzwałd.....	73
Tabela 23. Wykaz użytków gruntowych gminy Gietrzwałd.....	75
Tabela 24. Wykaz dróg krajowych na terenie gminy Gietrzwałd.....	77
Tabela 25. Wykaz dróg wojewódzkich na terenie gminy Gietrzwałd.....	77
Tabela 26. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gietrzwałd.....	77
Tabela 27. Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie gminy Gietrzwałd.....	78
Tabela 28. Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gietrzwałd.....	82

WYKAZ FOTOGRAFII

Fotografia 1. Widok z lotu ptaka na wieś Gietrzwałd	35
Fotografia 2. Aleja drzew na drodze Gietrzwałd – Woryty stanowiąca park kulturowy	36
Fotografia 3. Kościół pod wezwaniem świętego Mikołaja w Sząbruku.....	37
Fotografia 4. Przestrzeń publiczna w miejscowości Gronity	40
Fotografia 5. Charakterystyczna warmińska kapliczka przydrożna zlokalizowana w gminie Gietrzwałd.....	64

WYKAZ RYSUNKÓW

Rysunek 1. Podział gminy Gietrzwałd na obręby geodezyjne.....	7
Rysunek 2. Przestrzenne rozmieszczenie terenów, dla których obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	17
Rysunek 3. Rozmieszczenie fizjograficznych jednostek strukturalnych na terenie gminy Gietrzwałd.....	19
Rysunek 4. Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie warmińsko-mazurskim	28
Rysunek 5. Logo gminy Naterki	37
Rysunek 6. Logo miejscowości Unieszewo.....	38
Rysunek 7. Stacja kolejowa w Biesalu	39

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 1. Dynamika zmian liczby urodzeń i liczby zgonów w gminie Gietrzwałd w latach 2003-2013.....	53
Wykres 2. Zmiany wskaźnika gęstości zaludnienia w latach 2008-2013 w gminie Gietrzwałd....	54

Wykres 3. Zmiany wskaźnika udziału ludności wg. ekonomicznych grup wieku w ludności gminy ogółem, w latach 2003-2013.....	56
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych w latach 2009-2013 w gminie Gietrzwałd	58
Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminach powiatu olsztyńskiego w 2013r.	61
Wykres 6. Liczba dzieci w przedszkolach i uczniów w gminie Gietrzwałd w latach 2010-2013..	66
Wykres 7. Udział procentowy poszczególnych użytków gruntowych w ogólnej powierzchni gminy.....	70

19 BIBLIOGRAFIA

A. Opracowania:

1. *Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg. stanu na 31.12.2013r.* Państwowy Instytut Geologiczny. Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2014
2. Decyzja Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych
3. Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Olsztyn (GZWP nr 213), Państwowy Instytut Geologiczny i Hydroconsult Sp. z o. o., Warszawa 2007
4. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030; 13.12.2011r.
5. Lokalna Strategia Rozwoju „Krainy Drwęcy i Pasłęki”. Związek Stowarzyszeń. Łukta 2013
6. Migracje ludności. Materiały dydaktyczne. Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej. Uniwersytet Łódzki.
7. Numeracja Dróg Gminnych Woj. Warm. – Mazurskiego. Tekst Jednolity Uchwały nr 62/290/04/II Zarządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dn. 14 grudnia 2004 r. Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 10/55/08/III Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 lutego 2008r.
8. Ocena jakości rzek badanych w 2012 roku. Delegatura w Elblągu. Elbląg 2013. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
9. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2013. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Olsztyn 2014
10. Ocena jakości wód jezior badanych w 2012 roku. Olsztyn 2013. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
11. Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Gietrzwałd. Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXIII/317/06 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 20 kwietnia 2006r.
12. Plan Ochrony Parku Kulturowego Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty
13. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego; 2015r.
14. Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Gietrzwałd na lata 2012-2016
15. Program małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2006-2015
16. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2004 roku. Olsztyn 2005. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
17. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2005 roku. Olsztyn 2006. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
18. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2006 roku. Olsztyn 2007. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
19. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2008 roku. Olsztyn 2009. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
20. Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2013
21. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku
23. Rozporządzenie Nr 31 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia aglomeracji Olsztyn
24. Rozporządzenie Nr 43 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w sprawie wyznaczenia aglomeracji Olsztyn
25. Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, stan na 01.04.2014r.

26. Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku; Załącznik do Uchwały Nr XIV/253/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 21 lutego 2012 r.
27. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025; 25.06.2002r.
28. Studium obszaru problemowego strefy podmiejskiej miasta Olsztyna. Projekt. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Olsztyn 2008.
29. Tabela inwentaryzacyjna drogi nr 1423 wykonana w ramach opracowania Waloryzacja i program ochrony alei przydrożnych woj. warmińsko-mazurskiego. Regionalny Ośrodek Badan Dokumentacji Zabytków w Olsztynie
30. Uchwała Nr XXIII/215/2005 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 17 lutego 2005r. w sprawie Programu Rozwoju Lokalnego na lata 2005-2010
31. Uchwała Nr XX/194/2008 rady Gminy Gietrzwałd z dnia 29 maja 2008 roku w sprawie Planu Odnowy i Rozwoju Wsi Naterki
32. Uchwała Nr XXIX/301/2009 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 26 marca 2009r. w sprawie utworzenia Parku Kulturowego Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd-Woryty w gminie Gietrzwałd
33. Uchwała Nr XXXIV / 341 / 2009 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 03 września 2009 roku w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy miejscowości Łęguty
34. Uchwała Nr XXXIX / 422 / 2010 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 25 marca 2010 roku zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy miejscowości Łęguty
35. Uchwała Nr XLIV/483/2010 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 2 września 2010 roku w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Gietrzwałd
36. Uchwała Nr IX/64/2011 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 30 czerwca 2011 roku zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Biesal
37. Uchwała Nr XXXII/314/2013 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 25 kwietnia 2013 roku w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Unieszewo
38. Uchwała Rady Gminy Gietrzwałd Nr XXXIX/392/2013 z dnia 30 grudnia 2013r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Gietrzwałd na lata 2014–2021
39. Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
40. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody.
41. Waloryzacja i program ochrony alei przydrożnych woj. warmińsko-mazurskiego. Stowarzyszenie na rzecz ochrony krajobrazu kulturowego Mazur SADYBA. Krzysztof Worobiec. Regionalny Ośrodek Badan Dokumentacji Zabytków w Olsztynie
42. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Gminy Gietrzwałd na lata 2012 – 2016
43. Wykaz dróg krajowych zgodny z zarządzeniem Nr 73 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 02.12.2008 r.
44. Wykaz firm które uzyskały wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie gminy Gietrzwałd
45. Wyznaczenie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych, etap II. Pasłęka. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział Morski Gdynia. 2004/2005.
46. Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/317/06 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 20 kwietnia 2006r. - Plan gospodarki odpadami dla gminy Gietrzwałd; lata: 2004-2007 z perspektywą obowiązywania w latach 2008-2011.
47. Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 10/54/08/III Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 lutego 2008r. Numeracja dróg powiatowych woj. warm. – mazurskiego, tekst jednolity Uchwały nr 62/289/04/II Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dn. 14 grudnia 2004 r.

48. Załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy Gietrzwałd Nr XL/447/ 2010 z dnia 22.04.2010r.
49. Załącznik do uchwały Rady Gminy Gietrzwałd Nr XLVII/514/10 z dn. 09.11.2010r. - Plan Odnowy Miejscowości Gronity
50. Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 5 stycznia 1970 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody

B. Serwisy internetowe:

1. Arboretum w Kudypach: <http://www.kudypy.olsztyn.lasy.gov.pl/>
2. Biuletyn Informacji Publicznej Regionalnego Portalu Informacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego: http://bip.warmia.mazury.pl/gietrzwald_gmina_wiejska/
3. Geoportal Powiatu Olsztyńskiego: <http://powiatolszynski.geoportal2.pl/>
4. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska: <http://powietrze.gios.gov.pl/>
5. Główny Urząd Statystyczny: <http://stat.gov.pl/>
6. Gmina Gietrzwałd: <http://gietrzwald.pl/>
7. Informacja Turystyczna Gminy Gietrzwałd: <http://www.it.gokgietrzwald.pl/>
8. Lasy Państwowe: <http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>
9. Naterki: <http://www.naterki.com/>
10. Obszary Natura2000: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>
11. Obszary Natura2000: <http://obszary.natura2000.org.pl/>
12. Państwowa Służba Hydrogeologiczna: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>
13. Państwowy Instytut Geologiczny: <http://geoportal.pgi.gov.pl/>
14. Państwowy Instytut Geologiczny:
http://geoportal.pgi.gov.pl/css/sopo/mapy/woj_warm-mazurskie.jpg
15. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych: <http://rdlpolsztyn.gisnet.pl/>
16. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie: <http://olsztyn.rdos.gov.pl/>
17. Regionalny Portal Informacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego:
<http://portal.warmia.mazury.pl/>
18. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku: <http://www.rzgw.gda.pl/>
19. Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie: <http://www.wuoz.olsztyn.pl/>
20. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o. o. Olsztyn:
<http://www.zgok.olsztyn.pl/>
21. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie: <http://www.zdw.olsztyn.pl/>
22. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych: <http://start.geomeliportal.pl/>
23. Związek Stowarzyszeń „Kraina Drwęcy i Pasłęki”: <http://www.leader.frll.org.pl/>
24. <http://biogazienergia.pl/aktualnosci/25/url>
25. <http://www.domwarminski.pl/>
26. <http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/>
27. <http://www.konsultacje.olsztyn.eu/>
28. <http://stawiguda.wm.pl/184979,Ameryka-tez-oszczedza.html#axzz3RKq4aI9M>
29. <http://www.szlaki.mazury.pl/>

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GIETRZWAŁD

CZEŚĆ II

KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO I POLITYKA PRZESTRZENNA

Jednolity tekst

- Tekst wyróżniony czcionką Cambria - stanowi dotychczasową treść, pozostawioną w dokumencie Studium
- Tekst wyróżniony czcionką Cambria – kursywą - stanowi zmianę w treści dokumentu Studium

JEDNOLITY TEKST STANOWI ZAŁĄCZNIK NR 3
DO UCHWAŁY NR XX/200/2016
RADY GMINY GIETRZWAŁD Z DNIA 13 WRZEŚNIA 2016 R.

WYKONAWCA ZMIANY STUDIUM Z 2016R.

EKOPLAN Pracownia Urbanistyczna Wojciech Kwiatkowski
ul. Władysława Trylińskiego 2/115, 10-683 Olsztyn

GŁÓWNY PROJEKTANT:

inż. urb. Wojciech Kwiatkowski

ZESPÓŁ GŁÓWNEGO PROJEKTANTA:

inż. Wioletta Kwiatkowska

mgr inż. Paulina Lubińska

mgr inż. Aleksandra Rymer

STUDIUM GMINY OPRACOWANO W 2002R.

GŁÓWNI PROJEKTANCI:

mgr inż. arch. Kazimierz Grządka

mgr inż. Teresa Szymankiewicz - Szarejko

ZESPÓŁ GŁÓWNYCH PROJEKTANTÓW:

mgr Zbigniew Zaprzelski

mgr Marta Gwiazdzińska

ekon. dypl. Bożena Kowalczyk

inż. Hanna Jędrasik

mgr inż. Hanna Kurowska

inż. Karol Więckowski

Elżbieta Markowska

Iwona Bohdziewicz

Czesława Pawlikowska

SPIS TREŚCI

1.	CELE ROZWOJU	7
2.	KIERUNKI ORAZ ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA	9
2.1	CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW CHRONIONYCH	9
2.2	KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ DOTYCZĄCE OBSZARÓW CHRONIONYCH	9
2.3	ZAGROŻENIA I OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	14
3.	KIERUNKI ORAZ ZASADY OCHRONY I WZBOGACANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	17
3.1	CHARALTERYSTYKA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE.....	17
3.2	KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	17
4.	KIERUNKI ROZWOJU FUNKCJI GOSPODARCZYCH	22
4.1	TURYSTYKA	22
4.2	ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	23
4.3	LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	24
4.4	PRZEMYSŁ I RZEMIOSŁO PRODUKCYJNO - USŁUGOWE	26
5.	DEMOGRAFIA, KIERUNKI ROZWOJU SIECI OSADNICZEJ ORAZ OBSŁUGI LUDNOŚCI	27
5.1	DEMOGRAFIA	27
5.2	BEZROBOCIE I POZIOM ZUBOŻENIA MIESZKAŃCÓW	27
5.3	OBSŁUGA LUDNOŚCI	27
5.4	MIESZKALNICTWO	30
6.	BILANS TERENU.....	32
6.1	OKREŚLENIE MAKSYMALNEGO W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ	32
6.2	CHŁONNOŚĆ TERENÓW PRZEZNACZONYCH W MIEJSCOWYCH PLANACH POD ZABUDOWĘ	33
6.3	CHŁONNOŚĆ TERENÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO— PRZESTRZENNEJ POŁOŻONYCH NA OBSZARZE GMINY	34
6.4.	PORÓWNANIE MAKSYMALNEGO W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ ZE STANEM ISTNIEJĄCYM	34
6.5	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ	34
6.6	POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY	36
7	KIERUNKI PRZEKSZTAŁCEŃ STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ GMINY	36
7.1	PRZEZNACZENIE TERENU.....	36
7.2	JEDNOSTKI STRUKTURALNE	38
8.	KIERUNKI ROZWOJU UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO.....	44
8.1	UKŁAD NADRZĘDNY	44

8.2	UKŁAD PODSTAWOWY	45
8.3	UKŁAD UZUPEŁNIAJĄCY	46
9.	KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	48
9.1	GOSPODARKA WODNA	48
9.2	GOSPODARKA ŚCIEKOWA.....	49
9.3	GOSPODARKA GAZOWA	50
9.4	GOSPODARKA CIEPLNA.....	51
9.5	GOSPODARKA ODPADAMI.....	51
9.6	ELEKTROENERGETYKA	51
9.7	INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA	52
9.8	ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	53
10.	CELE PUBLICZNE	54
11.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	58
12.	OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	59
13.	POLITYKA PRZESTRZENNA ZWIĄZANA Z OBRONNOŚCIĄ I BEZPIECZEŃSTWEM PAŃSTWA ORAZ TERENY ZAMKNIĘTE .	60
14.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PROCEDURY PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI.....	61
15.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY WIĘKSZEJ NIŻ 2000 m ²	62
16.	OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	63
17.	WYMAGANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ I WÓD PUBLICZNYCH.	64
18.	OBSZARY LUB OBIEKTY, DLA KTÓRYCH W ZŁOŻU KOPALINY WYZNACZA SIĘ FILAR OCHRONNY I TERENY GÓRNICZE ...	65
19.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY	66
20.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REWITALIZACJI, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI ORAZ OBSZARY PROBLEMOWE	67
21.	TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY ORAZ TERENY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA	68
	ZAKAZ LOKALIZACJI NOWEJ ZABUDOWY.....	68
	OGRANICZENIA W UŻYTKOWANIU TERENU.....	68
22.	OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD	69
23.	ZWARTA ZABUDOWA	70
24.	WYKAZ TABEL I WYKRESÓW	80

WSTĘP

Podstawa prawna, cel i zadania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

Pierwsze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd zostało opracowane zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku oraz na podstawie Uchwały nr XXVIII/323/01 Rady Gminy w Gietrzwałdzie z dnia 20.12.2001 roku. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd zostało uchwalone przez Radę Gminy w Gietrzwałdzie Uchwałą nr XXXIV/408/2002 z dnia 03 października 2002r.

W latach 2003r. i 2006r. opracowywano zmiany Studium dla fragmentów gminy Gietrzwałd. Kompleksowe zmiany Studium obejmujące zasięg całej gminy zostały uchwalone w 2007r. i 2010r.

Obecna kompleksowa zmiana Studium wynika z Uchwały Nr XXV/240/2012 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 8 listopada 2012r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. Zmiana Studium obejmuje teren w granicach administracyjnych całej gminy Gietrzwałd.

Głównym celem zmiany studium jest ustalenie kierunków rozwoju oraz zasad polityki przestrzennej gminy w nawiązaniu do zmian legislacyjnych - głównie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Po zmianie przedmiotowej ustawy, okazało się że studium w swojej obecnej formie nie zawiera wszystkich elementów wskazanych w ustawie. W ostatnich latach zmianie uległy również uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wynikające z rozwoju gminy. Przedmiotowa zmiana studium jest też związana z koniecznością uwzględnienia w polityce przestrzennej przemian jakie obecnie zachodzą na terenie gminy w zakresie rozwoju gospodarczego i przestrzennego gminy Gietrzwałd. Szczególną dynamikę zmian zaobserwowano we wschodniej części gminy, gdzie zauważono wpływ miasta Olsztyn na rozwój budownictwa mieszkalnego jednorodzinnego i zanik rolniczego sposobu użytkowania ziemi.

Dokonując zmiany opracowania zaktualizowano również dane dotyczące dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Występujące formy ochrony przyrody i zabytków narzucają pewne reżimy w rozwoju gminy co należało mieć na uwadze określając kierunki rozwoju gospodarczego i infrastruktury technicznej.

Ponadto zaktualizowano i wskazano na załączniku graficznym prawidłowy przebieg granic administracyjnych gminy, szczególnie przy granicy z gminą miejską Olsztyn. Określenie prawidłowego przebiegu granic gminy ma ważne znaczenie szczególnie przy określaniu zasad zagospodarowania terenów zlokalizowanych przy granicy z gminami sąsiednimi.

Podstawowe zadania studium, to:

- koordynacja przestrzenna podejmowanych przez samorząd decyzji w sprawie sporządzania planów miejscowych;
- płaszczyzna negocjacji wprowadzania zadań rządowych i zadań samorządu wojewódzkiego służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych wpisanych do rejestru;
- koordynacja czasowa i przestrzenna podejmowania przez samorząd przedsięwzięć komunalnych;
- prowadzenie długofalowych działań w gospodarce nieruchomościami komunalnymi;
- programowanie w gminach przedsięwzięć publicznych;
- wspomaganie działań podmiotów gospodarczych i promocji gminy.

Metoda opracowania:

Przy opracowaniu obecnej zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd” przyjęto następującą kolejność wykonywanych prac:

- ocena obowiązującego studium uwarunkowań pod kątem zgodności z ustawami, które obowiązują w obecnym czasie;
- rozpoznanie zasobu istniejących materiałów oraz opracowań dotyczących terenu gminy i obszarów stykowych;
- analiza zmian w uwarunkowaniach rozwoju przestrzennego wynikająca z opracowań planistycznych i wydanych decyzji oraz ich realizacji;
- sprawdzenie zgodności realizowanych kierunków rozwoju z zakładanymi w obowiązującym studium celami rozwoju gminy;
- określenie zasad polityki przestrzennej na obszarze objętym zmianą studium;
- czynności formalno-prawne.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd opracowana jest w formie jednolitego tekstu i rysunku studium.

Elaborat studium

Elaborat „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd” składa się z dwóch części.

Pierwszą część opracowania stanowi „Diagnoza uwarunkowań rozwoju”, składająca się z części tekstowej i graficznej w skali 1 : 25 000.

Drugą część opracowania stanowi jednolity tekst zatytułowany „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. *Kierunki rozwoju przestrzennego i polityka przestrzenna*” oraz rysunek w skali 1 : 25 000.

Pierwszą część Studium stanowi diagnoza stanu obecnego gminy Gietrzwałd, w której dokonano analizy zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju wynikają z położenia gminy w województwie w istniejących i projektowanych systemach oraz układach zewnętrznych. Dotyczą one różnych dziedzin np. środowiska przyrodniczego, *środowiska kulturowego*, infrastruktury technicznej czy systemów transportowych. Informacje dotyczące uwarunkowań zewnętrznych zawarte są m. in. w planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego.

Uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią o wartości i możliwości wykorzystania głównych potencjałów rozwoju tj. przyrodniczego, społecznego oraz gospodarczego zostały przeanalizowane pod kątem zmian wynikających ze społeczno - gospodarczego rozwoju gminy i zagospodarowania przestrzennego.

Drugą część opracowania rozpoczynają zdefiniowane cele rozwoju przestrzennego gminy, które stanowią intencję przyszłych działań przestrzennych w nawiązaniu do istniejących potencjałów i barier rozwoju rozpoznanych w diagnozie.

W celu określenia możliwości wykorzystania istniejących potencjałów rozwoju dla każdego z wyodrębnionych w diagnozie obszarów o podobnych uwarunkowaniach zostały opracowane kierunki rozwoju. W każdym obszarze określono preferencje, bariery i zagrożenia rozwoju w następujących elementach: obszarowych (środowisko przyrodnicze, funkcje gospodarcze), węzłowych (sieć osadnicza), infrastrukturalnych i społecznych.

Elementy liniowe to jest: infrastrukturę techniczną i systemy transportowe, przeanalizowano dla obszaru gminy określając preferencje i bariery funkcjonowania tych układów. Zostały określone kierunki rozwoju oraz została przypisana polityka przestrzenna, która pozwoli na lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów oraz osiągnięcie założonych celów rozwoju.

1. CELE ROZWOJU

MISJA ROZWOJU

Misją samorządu lokalnego jest takie zagospodarowanie przestrzenne gminy, które wykreuje ją jako atrakcyjne, przyjazne oraz wyjątkowe miejsce zamieszkania i rekreacji na skalę regionu i kraju a także przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

CELE GENERALNE (grupy celów)

A. Cele ekologiczne i kulturowe

- ochrona walorów i warunków funkcjonowania oraz ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych w celu zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy do życia mieszkańcom oraz do rozwoju funkcji turystycznej;
- ochrona jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych dla celów rozwoju społeczno - gospodarczego oraz zabezpieczenia zasobów wód w dobrym stanie dla przyszłych pokoleń;
- *przywracanie wartości użytkowych i estetycznych zdegradowanym obszarom;*
- likwidowanie kolizji między funkcjonowaniem ekosystemów a działalnością człowieka (konflikty i zagrożenia środowiska);
- powiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych oraz przystosowanie ich do nowych potrzeb w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru gminy;
- *ochrona historycznych układów ruralistycznych wybranych miejscowości;*
- *zahamowanie szybkiego odpływu wód roztopowych, opadowych oraz utrzymanie właściwego poziomu retencji wód powierzchniowych (mała retencja);*
- *poprawa stanu melioracji;*
- zachowanie ładu przestrzennego w jednostkach osadniczych w celu tworzenia współczesnych wartości kulturowych;
- *rozwój bazy gastronomicznej i propagowanie regionalnej kuchni;*
- *promowanie i upowszechnianie produktów regionalnych wytworzonych przez mieszkańców tj. rzemiosła i rękodzieła ludowego;*
- *kultywowanie tradycji i ludowych obrzędów w celu zachowania kulturowej tożsamości mieszkańców gminy;*
- *promowanie cyklicznych imprez i wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie gminy Gietrzwałd.*

B. Cele społeczno - gospodarcze

- wielofunkcyjny rozwój gospodarczy gminy w oparciu o równorzędny rozwój funkcji rolnej, leśnictwa, turystyki i przedsiębiorczości;
- kreowanie rozwoju gospodarczego gminy z uwzględnieniem procesów dostosowanych do norm europejskich;
- podniesienie standardu i atrakcyjności oraz rozbudowa zainwestowania turystycznego;
- *w związku ze znaczną liczbą turystów odwiedzającą gminę Gietrzwałd (ok. milion osób na rok) - dążenie do rozwoju usług agroturystycznych w celu zapewnienia możliwości noclegu dla przybyłych turystów; poprawa jakości i standardu bazy noclegowej w istniejących gospodarstwach agroturystycznych;*
- *zaangażowanie władz samorządowych w promocję ośrodków turystycznych funkcjonujących na terenie gminy;*
- *korzystanie z funduszy unijnych w celu realizacji zadań inwestycyjnych związanych rozwojem m. in. turystyki, usług ogólnodostępnych;*
- wykorzystanie do rozwoju społeczno - gospodarczego gminy jej położenia geograficznego

- w sąsiedztwie miasta Olsztyn oraz w ciągu drogi krajowej nr 16;
- rozbudowa istniejących ośrodków koncentracji przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych;
  - restrukturyzacja obszarów wiejskich w kierunku zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie, a zwiększenia w usługach i przedsiębiorczości;
  - rozwój przetwórstwa rolno - spożywczego na bazie produktów wytworzonych na obszarze gminy i terenów sąsiednich;
  - poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności do usług, podniesienie standardu urządzeń infrastruktury społecznej oraz poprawę warunków mieszkaniowych;
  - *przeciwdziałanie bezrobociu i zjawisku polegającemu na odpływie ludności w wieku produkcyjnym (np. migracje zarobkowe głównie ludzi młodych do miasta Olsztyna);*
  - *wyznaczanie terenów inwestycyjnych przewidzianych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w sposób adekwatny do: rzeczywistych potrzeb gminy, jej rozwoju gospodarczego, obecnego i przyszłego salda migracji. Chłonność terenów przewidzianych pod zabudowę nie powinna być znacząco zawyżona w stosunku do liczby obecnych i przyszłych mieszkańców gminy Gietrzwałd (prognozy demograficzne i przeszacowanie demograficzne).*

C. Cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej z uwzględnieniem bezpieczeństwa państwa

- zaspokojenie potrzeb ludności poprzez uzbrojenie gminy w odpowiedniej ilości i jakości w infrastrukturę techniczną *np. dążenie do skanalizowania i zwodociągowania wszystkich miejscowości gminy Gietrzwałd. W szczególności dążenie do rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej na terenach przyległych do jezior i obszarze aglomeracji olsztyńskiej;*
- poprawa warunków technicznych systemów komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych w celu zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy dla inwestorów oraz polepszenia dostępności do usług mieszkańcom gminy;
- *budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy;*
- zachowanie w zagospodarowaniu przestrzennym warunków niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemu obronnego państwa.

2. KIERUNKI ORAZ ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA

2.1 Charakterystyka obszarów chronionych

Na terenie gminy znajdują się obszary objęte formami ochrony przyrody, o których mowa w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody. Zagospodarowanie przestrzeni na tych obszarach powinno być zgodne z postanowieniami zawartymi w odpowiednich przepisach prawa odnoszących się do danej formy ochrony przyrody. Wykaz terenów chronionych wskazano w poniższej tabeli:

Tabela 1.

Akty prawne definiujące nakazy i zakazy obowiązujące na obszarach chronionych

TYP OBSZARU PODLEGAJĄCEGO OCHRONIE	GLÓWNY DOKUMENT CHARAKTERYZUJĄCY OGRANICZENIA W ZAGOSPODAROWANIU TERENÓW OBJĘTYCH POSZCZEGÓLNYMI FORMAMI OCHRONY PRZYRODY
<i>Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny</i>	<i>Uchwała Nr VIII/207/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny</i>
<i>Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki</i>	<i>Uchwała Nr VIII/208/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki</i>
<i>Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich</i>	<i>Rozporządzenie Nr 150 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 13 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich</i>
<i>Dolina Pasłęki kod obszaru: PLB280002</i>	<i>Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki PLB280002</i>
<i>Rzeka Pasłęka kod obszaru: PLH280006</i>	<i>Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 14 maja 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka PLH280006</i>
<i>Dolina Drwęcy kod obszaru: PLH280001</i>	<i>Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001</i>
<i>Rezerwat „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”</i>	<i>Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 5 stycznia 1970 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody</i>
<i>Pomniki przyrody</i>	<i>Rozporządzenie wojewody lub uchwała rady gminy w sprawie uznania za pomnik przyrody</i>

W/w przepisy zostały podane tylko informacyjnie i mogą ulec zmianie a w związku z tym, w przypadku opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy kierować się aktualnymi przepisami prawa.

2.2 Kierunki polityki przestrzennej dotyczące obszarów chronionych

Obszary chronionego krajobrazu

Za wiodącą funkcję w obrębie obszaru chronionego krajobrazu należy uznać funkcję ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, również ochrony różnorodności siedliskowej i gatunkowej; za towarzyszącą - funkcję osłony ekologicznej dla ekosystemów wodnych.

Specyfika obszarów chronionych o dopuszczonej działalności gospodarczej (obszary chronionego krajobrazu) stanowi przesłankę do wprowadzania funkcji komplementarnych, takich jak: turystyka (w tym turystyka specjalistyczna), rekreacja, agroturystyka, rolnictwo przyjazne środowisku (rolnictwo ekologiczne), pszczelarstwo, myślistwo i inne.

Obszary chronionego krajobrazu powinny być kreowane jako obszary wielofunkcyjne, a rozwój turystyki i rekreacji stanowić winien ważną motywację do podnoszenia standardu życia

mieszkańców.

Ograniczenia dla swobodnej gospodarki przestrzennej obowiązujące na obszarach chronionych należy traktować jako korzystną prawną barierę przed substandardowym gospodarowaniem, będącym przyczyną nieładu w przestrzeni.

Jako zasadnicze wyznaczniki standardów w gospodarce przestrzennej na obszarach chronionych należy przyjąć:

- priorytetową realizację inwestycji infrastruktury ochrony środowiska (systemy sieci wodociągowej oraz oczyszczania ścieków i zbierania odpadów stałych);
- realizację przedsięwzięć z uwzględnieniem ochrony krajobrazu jako całości i jego poszczególnych elementów, w tym szczególnie zadrzewień, wewnątrz krajobrazowych, osi widokowych i harmonijnej zabudowy oraz dziedzictwa kulturowego;
- zachowanie warunków równowagi środowiska przyrodniczego;
- przywracanie środowiska do właściwego stanu na terenach zdewastowanych i zdegradowanych (wyrębiska, wysypiska odpadów);
- wprowadzenie zalesień/zadrzewień na terenach najłagodniejszych gleb (tylko V i VI klasy przydatności rolniczej), terenach o znacznych nachyleniach stoków oraz w strefach wskazanych do zalesienia; przedsięwzięcia te muszą być realizowane zgodnie z przepisami o ocenach oddziaływania na środowisko. Wprowadzanie zalesień dokonuje zmiany zagospodarowania terenu i użytkowania gruntu zatem zgodnie z przepisami odrębnymi wymaga każdorazowo w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wydania decyzji o warunkach zabudowy;
- uwzględnienie możliwych preferencji ekonomicznych w przygotowaniu ofert zagospodarowania obszarów i obiektów chronionych;
- uwzględnianie w gospodarowaniu standardów unii europejskiej;
- zabrania się lokalizowania i budowy obiektów przemysłowych o znaczeniu ponadlokalnym, które mogą pogorszyć walory przyrodnicze;
- prowadzący gospodarkę leśną, wykonawcy czynności techniczno-leśnych muszą uwzględniać pozaprodukcyjne funkcje lasów oraz zapewnić zachowanie ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Na obszarach chronionego krajobrazu (zwanych dalej OCHK) obowiązują zakazy wskazane w Uchwałach Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Rozporządzeniu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego odnoszących się do danego OCHK. Zakazane jest między innymi:

- zabijanie dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry;
- realizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- likwidowanie i niszczenie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych;
- wydobywanie do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- dokonywanie zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybactwa;
- likwidowanie naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych
- lokalizowanie obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych.

Od wymienionych powyżej zakazów przewidziano również pewne odstępstwa i wyjątki, które wskazano w Rozporządzeniach i Uchwałach dotyczących ustanowienia danych obszarów chronionego krajobrazu.

Natura 2000

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody na obszarach Natura2000 (zarówno obszary specjalnej ochrony ptaków jak i obszary mające znaczenie dla Wspólnoty) zakazuje się realizacji działań, mogących na nie negatywnie oddziaływać, a w szczególności zakazuje się działań mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura2000;
- wpłynąć negatywnie na gatunki, o których mowa w celach ochrony obszaru Natura 2000;
- pogorszyć integralność obszaru Natura2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Od wymienionych zakazów istnieją wyjątki określone w przedmiotowej ustawie.

Obowiązujące plany zadań ochronnych

- dla obszaru Natura2000 Dolina Pasłęki obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki PLB280002;
- dla obszaru Natura2000 Dolina Drwęcy obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001;
- dla obszaru Natura2000 Rzeka Pasłęka obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 14 maja 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka PLH280006.

Ograniczenia związane z obszarem Natura2000 Rzeka Pasłęka (PLH280006):

a) lokalizacja nowej zabudowy:

Na terenach położonych w granicach obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka (obrzęby ewidencyjne Woryty, Tomaryny, Gietrzwałd) wprowadza się zakaz zabudowy - nie dotyczy terenów, dla których już uchwalono miejscowe plany, a także rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych oraz lokalizowania nowej zabudowy na przedłużeniu zwartej zabudowy wiejskiej.

b) realizacja przedsięwzięć, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000:

Przed realizacją przedsięwzięć, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 należy szczegółowo rozważyć ich wpływ na cele i przedmioty ochrony, a także na integralność i spójność sieci Natura 2000. Przy ocenie przedsięwzięć należy wziąć pod uwagę ustalenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka.

c) turystyka kajakowa:

Zwraca się również uwagę na zagadnienie turystyki kajakowej, która może negatywnie oddziaływać na wodne siedliska przyrodnicze, w szczególności na siedlisko 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculus fluitantis*) oraz siedliska gatunków zwierząt i roślin. Należy zatem zapobiec skutkowi w postaci penetracji tych siedlisk i ich przekształceń polegających m.in. na usuwaniu z rzeki powalonych drzew stanowiących przeszkody dla kajaków poprzez wyłączenie ze spływów odcinków Pelnik – Mostkowo oraz Pityny – Olkowo. Na pozostałych odcinkach spływy tylko za zgodą RDOŚ Olsztyn z uwagi ochronę rezerwatową.

W odniesieniu do planowanych inwestycji o charakterze turystycznym, każdorazowo

należy rozważyć ich wpływ na cele, przedmioty i integralność obszaru Natura 2000 Rzeki Pasłęka.

d) lokalizacja pomostów:

Innym zagadnieniem związanym z ochroną terenu Natura 2000 Rzeki Pasłęka jest realizacja pomostów. Należy ograniczyć budowę pomostów na jeziorze Łęguty, Sarag, Isag (jezioro znajdujące się na terenie gminy Łukta, południowy brzeg jeziora stanowi granicę między obiema gminami). Celem ograniczania zabudowy brzegów jezior pomostami jest ochrona siedliska 3150 starorzeczna i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion (podtypy 3150-1 i 3150-2) oraz siedlisk kozy Colitis taenia i 5339 różanki Rhodeus sericeus amarus. W celu ochrony siedliska 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (Ranunculion fluitantis) oraz siedlisk gatunków 1096 minoga strumieniowego Lampetra planeri i 1163 głowacza białopłetwego Cottus gobio.

e) zadrzewienia wzdłuż rzek: wzdłuż

Na terenie gminy Gietrzwałd należy odnawiać zadrzewienia rzeki Giłwy i na wybranych odcinkach rzeki Pasłęki - głównie w sąsiedztwie miejscowości Łęguty, Tomaryny, Śródka.

Ograniczenia związane z obszarem Natura2000 Dolina Pasłęki (PLB280002):

- a) Ustala się zakaz realizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy, w odległości min. 5 km od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki.
- b) Dla jednostki strukturalnej „PRT”:
  - jest to jednostka położona w środkowej części gminy i obejmuje miejscowości: Gietrzwałd, Biesal, Woryty, Łęguty, Nagłady, Łajsy, Cegłowo, Pęglity, Jadaminy, Tomaryny, Tomarynki, Podlejski. (...) Jest to jednostka wielofunkcyjna, co oznacza, że funkcje gospodarcze takie jak rolnictwo, leśnictwo, przemysł, przedsiębiorczość i turystyka mają równorzędne uwarunkowania rozwoju;
  - warunki przyrodnicze stwarzają tu stosunkowo mniej ograniczeń niż na pozostałym terenie gminy. Do głównych ograniczeń należy obszar włączony w Sieć Natura 2000 nr PLB 280002 Dolina Pasłęki oraz rezerwat przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”, na której ograniczenia w chwili obecnej wynikają z ustawy o ochronie przyrody do czasu opracowania planu ochrony na ten obszar”.
- c) Na terenach położonych w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki (obróby ewidencyjne Woryty, Tomaryny, Gietrzwałd) wprowadza się zakaz zabudowy - nie dotyczy terenów, dla których już uchwalono miejscowe plany, a także rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych oraz lokalizowania nowej zabudowy na przedłużeniu zwartej zabudowy wiejskiej.

Rezerwat przyrody

Na terenie rezerwatu „Ostoja bobrów na rzece Pasłęka” obowiązuje zakaz przebywania osób do tego nieupoważnionych z wyjątkiem administracji lasów państwowych a na jeziorach – z wyjątkiem pracowników Państwowego Gospodarstwa Rolnego (z wyjątkiem gruntów stanowiących własność prywatną) oraz zakaz wznoszenia budowli i urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych. Rezerwat stanowi bardzo istotne ogniwo w systemie obiektów chronionych, o ponadregionalnym znaczeniu i wielofunkcyjnych zadaniach. Oprócz podstawowej ochrony bobra, ochroną objęto siedliska roślin i zwierząt, a także unikalny krajobraz.

Dla terenu rezerwatu obowiązuje Zarządzenie Nr 22/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”. Zgodnie z przepisami Zarządzenia, na obszarze rezerwatu zakazuje się między innymi: wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy

urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych; niszczenia lub uszkodzania drzew i innych roślin; zbioru ściółki leśnej, grzybów czy ziół leczniczych; łowienia ryb i raków; zanieczyszczania wody i terenu rezerwatu. Od wskazanych zakazów obowiązują wyjątki wskazane w Zarządzeniu.

Ponadto planuje się utworzenie dwóch rezerwatów: „Gąsior” i „Bobrynek”, których fragment będzie znajdował się na terenie gminy Gietrzwałd i na terenie sąsiedniej gminy:

- w południowo-zachodniej części gminy projektowane jest utworzenie rezerwatu „Gąsior” – dla ochrony mieszanego starodrzewu z udziałem dębu, sosny i buka. W obręb rezerwatu wejdą żywe siedliska leśne i jezioro Gąsior;
- przedmiotem ochrony w projektowanym rezerwacie „Bobrynek” ma być modelowy krajobraz młodogłacalny: moreny czołowe, oz, bagna, jeziora rynnowe i wytopiskowe wraz z typową szatą roślinną o wysokim stopniu naturalności. Na terenie gminy Gietrzwałd znajdzie się niewielki fragment rezerwatu, pozostała część rezerwatu zlokalizowana na terenie gminy sąsiedniej.

Pomniki przyrody

Drzewa będące pomnikami przyrody są objęte ochroną do momentu ich samoistnego rozpadu (dotyczy terenu niezabudowanego, w przypadku gdy drzewo nie zagraża ludziom i mieniu).

W stosunku do pomników przyrody nieożywionej i ożywionej ustala się zakazy takie jak:

- zamieszczania tablic reklamowych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- uszkodzania, niszczenia i przekształcania pomników przyrody;
- zanieczyszczania gleby i zmiany stosunków wodnych gdy nie ma to uzasadnienia służącego ochronie przyrody itp.;
- wylewania gnojownicy (nie dotyczy nawożenia gruntu o rolniczym wykorzystaniu);
- realizacji prac ziemnych, które trwale zniekształcą rzeźbę terenu (nie dotyczy: prac przeciwpowodziowych, prac związanych z urządzeniami wodnymi np. ich naprawą).

Wymienione wyżej zakazy nie dotyczą wykonywania zadań służących: prowadzeniu akcji ratowniczych, obronności kraju podczas zagrożenia jego bezpieczeństwa, likwidacji nieprzewidzianych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, ochronie przyrody (wcześniejsze uzgodnienie z organem, który ustanowił formę ochrony przyrody), realizacji inwestycji celu publicznego (wcześniejsze uzgodnienie z organem, który ustanowił formę ochrony przyrody).

Aleje przydrożne

Należy poddać ochronie i konserwacji oraz rekonstrukcji aleje i zadrzewienia przydrożne stanowiące istotną wartość estetyczną w otwarcjach i ciągach widokowych. Należy chronić aleje poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Lasy glebochronne

Przyjmuje się ogólną zasadę trwałości szaty leśnej i umiarkowanego stosowania cięć pielęgnacyjnych, sanitarnych i odnowieniowych oraz należy dążyć do wytworzenia dolnego piętra lub podszytu o ile nie występują one naturalnie w danym zbiorowisku.

Lasy wodochronne

Należy stosować zasady zagospodarowania zapewniające stałą obecność szaty leśnej, a więc rębnie częściowe, gniazdowe, stopniowe lub przerębnową. Rębnia zupełna może być stosowana tylko w sytuacjach klęskowych.

Pozostałe lasy

W strefie bezpośrednio przyległej do źródeł i ujęć wody, w lasach łęgowych, na torfach i na siedliskach bagiennych, wzdłuż linii brzegowej cieków i zbiorników wodnych oraz w strefach wododziałowych obowiązuje zakaz stosowania środków chemicznych z wyjątkiem przypadków gdy

zagrożone jest istnienie lasu.

W/w przepisy wykonawcze do poszczególnych form ochrony przyrody zostały podane tylko informacyjnie i mogą ulec zmianie a w związku z tym, w przypadku opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy kierować się aktualnymi przepisami prawa.

Zgodnie z wyznaczonymi celami rozwoju postuluje się stworzenie w uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska możliwości korzystania dla celów dydaktycznych, naukowych i krajoznawczych z terenów cennych przyrodniczo. Na obrzeżach kompleksów leśnych, w miejscowościach stworzyć należałoby bazę noclegową całoroczną z pełnym wyposażeniem w zależności od potrzeb i wieku osób zainteresowanych tą formą wypoczynku. Zwiększy to atrakcyjność terenu dla turystyki oraz stworzy nowe miejsca pracy dla ludności gminy.

Ponadto na terenach prawnie chronionych funkcje gospodarcze winny być podporządkowane zasadom ochrony wynikającym z przepisów prawnych.

Na obszarach chronionych dopuszcza się rozwój funkcji mieszkalno-usługowej i innych funkcji, które nie będą uciążliwe dla środowiska, przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów prawnych.

2.3 Zagrożenia i ochrona środowiska przyrodniczego

A. Wody powierzchniowe

Stan czystości wód powierzchniowych i zagrożenie ich zanieczyszczenia jest jednym z podstawowych problemów. Wrażliwość wód powierzchniowych wynika z położenia niemal całej niezalesionej powierzchni gminy w zlewni jezior, które z natury mają niewielką zdolność do samooczyszczania – w porównaniu do wód płynących.

Położenie w zlewni pojeziernej powoduje konieczność wysokiego stopnia oczyszczania ścieków. Powinno się też minimalizować dopływy substancji biogenych i organicznych z pól. Na obszarze zlewni pojeziernej ochronę czystości wód powierzchniowych, głównie jezior, realizować będzie się przez zwiększenie reżimów w gospodarce ściekowej, wprowadzenie form gospodarowania mało uciążliwych dla środowiska, tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowywanych trwałą zielenią i nie zabudowywanych, przywracanie dopływom jezior co najmniej II klasy czystości a także budowę buforowych zbiorników wodnych na dopływach jezior.

Należy zwrócić też uwagę na potrzebę retencjonowania wód powierzchniowych na terenach zlokalizowanych poza obszarami chronionymi.

B. Wody podziemne

Zgodnie z ustawą z dnia 26 sierpnia 2013 r. Prawo ochrony środowiska, wody podziemne i obszary ich zasilania powinny być chronione poprzez zmniejszanie ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania; utrzymywanie równowagi zasobów tych wód.

Strefa ochronna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Wg. Mapy Obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce, na terenie gminy Gietrzwałd nie znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych. Na wschód od gminy Gietrzwałd znajduje się natomiast GZPW nr 213 – Zbiornik międzymorenowy Olsztyn GZWP nr 213 to wstępnie rozpoznany obszar, w obrębie którego czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzuje się znaczną zasobnością i wydajnością.

Na terenie gminy, w jej północno-wschodniej części znajduje się fragment obszaru ochronnego przedmiotowego zbiornika - w tym jego część stanowi obszar o zaostrzonych rygorach (granice wskazano na załączniku graficznym do niniejszej części tekstowej dokumentu).

Strefa ochrony ujęcia wody

Na terenie gminy funkcjonują następujące stacje uzdatniania wody, wokół których wyznaczono strefy ochronne ujęć:

- SUW w Gietrzwałdzie - teren bezpośredniej strefy ochronnej ujęcia - teren w promieniu 10 m od obrysów ujęcia;

- SUW w Sząbruku - teren bezpośredniej strefy ochronnej ujęcia - teren w promieniu 10 m od obrysów ujęcia;
- SUW w Unieszewie - teren w promieniu 10 m od obrysów ujęcia;
- SUW w Biesalu - teren bezpośredniej strefy ochronnej ujęcia - w kształcie trapezu o wymiarach 47,0 m x 47,0 m x 19,0 m x 43,0 m x 11,0 m w odległości min. 8,5 m od obudów studni,
- SUW w Łęgutach - teren bezpośredniej strefy ochronnej ujęcia - w kształcie czworoboku o wymiarach AB = 33,0m, BC = 29,5m, CD = 33,6m, AD = 31,4m. W pozwoleniach wodnoprawnych na eksploatację ujęć wody nie wyznaczono terenu pośredniej strefy ochronnej;
- SUW w Jadaminach.

Na terenie strefy ochronnej ujęcia wody obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody określone w ustawie Prawo wodne.

Zagrożenia

Zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych użytkowego poziomu wodonośnego jest szczególnie możliwe w południowo-zachodniej części gminy. Są to obszary wzmożonej infiltracji wód opadowych do wód podziemnych.

Gospodarka ściekowa na tym terenie powinna się opierać na odprowadzeniu ścieków poza ten obszar, gdyż w jego obrębie nie ma możliwości ich utylizacji.

Podstawowymi odbiornikami oczyszczonych ścieków powinny być wody płynące. Możliwość odprowadzania oczyszczonych ścieków w grunt powinna być stosowana w pojedynczych przypadkach, w oddaleniu od jednostek osadniczych. Należy przeprowadzić szczegółowe rozpoznanie geologiczne i nie powinno to dotyczyć południowo-zachodniej części gminy. Należy unikać stosowania zbiorników bezodpływowych, szczególnie w zabudowie zwartej i w południowo-zachodniej części gminy.

Oczyszczone ścieki winny spełniać parametry wskazane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Ponadto występuje obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Należy też spełnić przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, w której mowa między innymi, iż czas dopływu ścieków do jeziora nie powinien być krótszy niż 24 godziny.

C. Ruchy masowe

Ze względu na specyficzną budowę geologiczną w powiązaniu z dynamiczną rzeźbą terenu i stosunkowo dużymi spadkami, niektóre tereny na obszarze gminy zagrożone są ruchami masowymi. Dotyczy to szczególnie części zboczy w rejonie miejscowości Gietrzwałd, gdzie występowały w przeszłości i obecnie (zbocze na południe od cmentarza) osuwiska ziemne. Wobec tego inwestowanie na tych terenach, szczególnie na zboczach w rejonie Gietrzwałdu, wymaga ostrożności i powinno być poprzedzone ekspertyzami geologiczno-inżynierskimi.

D. Powietrze atmosferyczne

Zagrożenie dla czystości powietrza atmosferycznego istnieje w zasadzie tylko w sezonie grzewczym. W stosowanych systemach grzewczych zaleca się unikać paliwa wysokoemisyjnego. Szczególnym nadzorem powinno się otaczać obiekty uciążliwe ze swej natury – jak dzięki wysypiska i oczyszczalnie ścieków.

E. Hałas

Zagrożenia hałasem, szczególnie drogowym występują wzdłuż drogi krajowej nr 16 w związku ze znacznym nasileniem ruchu pojazdów. Źródłem hałasu może być też linia kolejowa przebiegająca przez gminę lub większe zakłady przemysłowe np. tartaki.

W zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku należy stosować przepisy Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Dokument wskazuje dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od rodzaju zabudowy i źródła hałasu. W przypadku, gdy źródłem hałasu jest droga lub linia kolejowa poziom hałasu nie może być większy niż ($L_{Aeq D}^1$):

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – obowiązuje dopuszczalny poziom hałasu wynoszący maks. 61 dB;
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i zamieszkania zbiorowego, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, zabudowy zagrodowej, mieszkaniowo-usługowe – maks. 65 dB.

Rozwiązaniem, jakie pozwoli na obniżenie poziomu hałasu są modernizacje i przebudowy dróg czy też budowy ekranów akustycznych. W przypadku projektowanej zabudowy – należy zachować taką odległość, by spełnione zostały normy hałasu i wibracji wskazane w przepisach odrębnych. W przypadku istniejącej zabudowy – rozwiązania techniczne, które zapewnią właściwe warunki akustyczne w budynku.

F. Sieć ekologiczna – korytarz ekologiczny Pasłęki

Zagrożenia sieci ekologicznej, w tym głównie korytarza ekologicznego rzeki Pasłęki można podzielić na trzy rodzaje:

- zagrożenia bezwzględne polegające np. na całkowitej likwidacji roślinności na dużym obszarze;
- monotypizację krajobrazu:
  - o kierunkowa wewnętrzna, związana z intensyfikacją form użytkowania (np. melioracje, nawożenie, niszczenie chwastów, introdukowanie gatunków użytkowych), prowadzącą do ubożenia składu gatunkowego i stopniowych przekształceń warunków siedliska – ten rodzaj zagrożenia dla omawianego korytarza ekologicznego jest ograniczony przez ochronę rezerwatową terenu;
  - o obszarowa, związana z procesami zachodzącymi na większym obszarze (np. zmiany stosunków wodnych, długotrwały wpływ zanieczyszczeń itp.), eliminującą gatunki wrażliwe na zmianę określonego czynnika, a w efekcie prowadzącą także do przekształcenia struktur biocenoz – ten rodzaj zagrożenia jest realny przy intensyfikacji gospodarczej terenów sąsiadujących z korytarzem. W skrajnym przypadku wskazane jest wyznaczenie otuliny rezerwatu, w której będzie prowadzona racjonalna gospodarka utrzymująca w równowadze środowisko przyrodnicze i działanie człowieka;
- fragmentacja krajobrazu, związana z tworzeniem różnego rodzaju barier strukturalnych i funkcjonalnych, utrudniających lub uniemożliwiających migrację organizmów (np. w wyniku budowy dróg klasy co najmniej głównej ruchu przyspieszonego, likwidacji ciągów zadrzewień śródpolnych, zabudowy czy przegradzania dolin rzecznych itp.).

---

¹ $L_{Aeq D}$ – przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom. Równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6⁰⁰ do godz. 22⁰⁰)

3. KIERUNKI ORAZ ZASADY OCHRONY I WZBOGACANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

3.1 Charakterystyka obiektów zabytkowych podlegających ochronie

Na terenie gminy Gietrzwałd występuje szereg obiektów i terenów objętych ochroną w celu ochrony wartości zabytkowych: obiekty proponowane do ujęcia w sporządzanej obecnie gminnej ewidencji zabytków, obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, park kulturowy, zabytki archeologiczne, stanowiska archeologiczne czy aleje typowane do ochrony.

3.2 Kierunki ochrony środowiska kulturowego

Gmina Gietrzwałd położona jest na terenie obszaru kulturowego Warmii i Mazur. Znaczna ilość obiektów zabytkowych położonych w miejscowościach, zabytkowe układy ruralistyczne oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur powinny być zachowane i zrewitalizowane, przystosowane do pełnienia nowych funkcji służących np. poprawie jakości życia mieszkańców czy funkcji turystycznej.

Kierunkiem wszelkich działań w zakresie obiektów zabytkowych na terenie gminy Gietrzwałd powinna być ich ochrona. Działania realizujące ochronę to:

- zamieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednich zaleceń dotyczących zasad ochrony zabytków;
- niezbędna ścisła współpraca władz, właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- wykonanie opracowań w zakresie studiów historyczno - krajobrazowych i historyczno - ruralistycznych dla wsi i założeń;
- zahamowanie oraz niedopuszczenie do procesów zniszczeń obiektów zabytkowych polegających na rozbiórce budynków, robotach ziemnych, wysypywaniu śmieci i tworzeniu składowisk na zabytkowych terenach zielonych, wycince starodrzewia;
- popularyzacja rodzimych tradycji, zabytków i kultury;
- adaptacja obiektów zabytkowych z zachowaniem walorów i wartości historycznych z równoczesnym realizowaniem celów edukacyjnych, poznawczych, turystycznych i naukowych;
- korzystanie z funduszy i programów unijnych.

W zakresie ochrony i opieki nad zabytkami należy stosować m. in.: przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.

A. Miejscowości postulowane do objęcia ochroną historycznego układu wsi i zalecenia odnośnie kształtowania nowej zabudowy

Należy zachować historyczne układy ruralistyczne we wsiach: Pęglity, Łupstych, Nagłady, Gronity, Naterki, Sząbruk, Tomaryny, Łęguty, Woryty, Rapaty, Gietrzwałd, Unieszewo, Dłużki - ze względu na znaczną liczbę cennych obiektów budownictwa wiejskiego wpisanych do ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie, zabytkowych układów zabudowy wsi oraz charakterystycznego otoczenia krajobrazowego.

We wskazanych wsiach należy wyznaczyć strefy ochrony historycznego układu wsi w obrębie, których powinien obowiązywać priorytet wymagań konserwatorskich nad prowadzoną działalnością inwestycyjną. Strefa ta obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji

o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy.

Na terenie objętym strefą obowiązuje ochrona zachowanej zabytkowej struktury architektoniczno-przestrzennej w postaci układu ruralistycznego, zabytków architektury, zabytkowych parków i cmentarzy, zabytkowej zieleni zorganizowanej.

Należy również chronić historyczny krajobraz kulturowy z widokami na historyczne ośrodki wiejskie, z dominantami m. in. w postaci kościołów.

W zakresie dokonywania zmian w budynkach historycznych, ujętych w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego i obecnie sporządzanej gminnej ewidencji zabytków – należy stosować przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Istnieje zakaz dokonywania zmian w budynkach historycznych, mogących doprowadzić do utraty wartości zabytkowej (wyburzania, nadbudowy, zmian kształtu dachów, zmian rodzaju pokrycia dachowego tj. wprowadzania współczesnego rodzaju pokrycia oraz przebudowy obiektów historycznych - w tym zmian w obrębie elewacji, z wyłączeniem prac adaptacyjnych uwzględniających walory zabytkowe obiektów, dokonanych na podstawie wytycznych konserwatorskich oraz zmian wynikających z ustaleń zdobytych na podstawie badań naukowych i konserwatorskich). Remonty budynków historycznych należy prowadzić na zasadach pozwalających zachować jako eksponowane walory zabytkowe elewacji tj. kompozycję elewacji, detal architektoniczny, rodzaj wykończenia elewacji, historyczny rodzaj materiałów budowlanych. Obowiązuje też ochrona układu dróg i placów, sposobu zabudowy wsi i zależności przestrzennych, występujących pomiędzy poszczególnymi częściami składowymi wsi.

B. Strefa ochrony konserwatorskiej oraz strefy ochrony ekspozycji Sanktuarium w Gietrzwałdzie

Szczególnie dużo troski konserwatorskiej należy poświęcić zespołowi pielgrzymkowemu z zabytkowym kościołem w Gietrzwałdzie. Obiekt i część miejscowości obejmuje się strefą ochrony konserwatorskiej, w której obowiązuje rygor w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Obowiązuje tu ochrona:

- historycznego układu ulic i placów;
- ochrona historycznej skali zabudowy.

Ochrona ekspozycji obejmuje obszar krajobrazu integralnie związany z Sanktuarium w Gietrzwałdzie oraz obszar postulowany do wyłączenia z zabudowy stanowiący przedpole założenia, położony w zachodniej części wsi pomiędzy Worytami i Gietrzwałdem. Teren ten powinien pozostać niezabudowany jako punkt widokowy na Sanktuarium (*ten i inne tereny z zakazem zabudowy wskazano na załączniku graficznym jako „Strefa ekspozycji krajobrazowo-kulturowej z zakazem zabudowy i miejscowości z zabytkowym układem ruralistycznym”*). Na terenie objętym strefą obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

- zakaz lokalizowania nowej zabudowy za wyjątkiem inwestycji celu publicznego;
- wszelkie zmiany zabudowy i zagospodarowania terenów na obszarze stref wymagają uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Zagrożeniem dla krajobrazu jest mało estetyczna i chaotyczna zabudowa na wyeksponowanych widokowo terenach. W miejscowych planach zagospodarowania terenu należy uszczegółowić warunki architektoniczne w celu wyeliminowania dowolnej interpretacji zapisu ustaleń.

C. Ochrona archeologiczna

Strefa bezwzględnej ochrony reliktywów archeologicznych obejmuje obszary, na których występują stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru zabytków archeologicznych. Obowiązuje tu całkowity zakaz jakiegokolwiek ingerencji w strukturę ich nawarstwień zaś opieka powinna sprowadzać się do prac pielęgnacyjnych po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego

Konserwatora Zabytków. Także stanowiska o własnej formie krajobrazowej (np. grodziska, kurhany, wały, groble) widoczne w terenie wymagają bezwzględne zachowania.

- stanowiska, których zainwestowanie wymaga prowadzenia ratowniczych badań archeologicznych poprzedzających inwestycję - to obiekty płaskie duże (osady, cmentarzyska, obozowiska) zewidencjonowane na obszarach AZP²;
- stanowiska, których zainwestowanie wymaga realizacji inwestycji pod nadzorem archeologicznym to obiekty płaskie małe tzw. ślady osadnictwa, zewidencjonowane na obszarach AZP.

Na stanowiskach archeologicznych o własnej formie terenowej i wpisanych do rejestru zabytków zakazuje się inwestycji budowlanych i działalności rolniczej, winny one pozostać nieużytkami.

W bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk archeologicznych w przypadku inwestowania należy prowadzić obserwację archeologiczną. W przypadku braku ewidencji AZP należy wykonać rozpoznanie powierzchniowe przed realizacją inwestycji.

W przypadku realizowania inwestycji na obszarze stanowiska archeologicznego, znajdującego się w ewidencji zabytków AZP, prace ziemne należy poprzedzić weryfikacyjnymi sondażowymi badaniami archeologicznymi; ich wyniki pozwolą na zajęcie stanowiska konserwatorskiego do zagospodarowania terenu.

D. Zabytki nieruchome ujęte w rejestrze zabytków woj. warm.-maz. oraz obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

W przypadku prac prowadzonych w zabytkach wpisanych do rejestru i w ich otoczeniu oraz w obszarach wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami – występuje konieczność uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzone prace.

Gmina Gietrzwałd jest w trakcie opracowywania gminnej ewidencji zabytków. Gminna ewidencja ma na celu objęcie ochroną obiektów, które wykazują wartość naukową czy historyczną. W gminnej ewidencji gminy Gietrzwałd wskazuje się: zabytkową zabudowę mieszkaniową, zabytkową zabudowę gospodarczą, zabytkową zabudowę sakralną, zespoły dworsko – parkowe i folwarki, zabytkową zabudowę usług użyteczności publicznej, kapliczki, cmentarze czy zabytki techniki. W przypadku inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów w ewidencji zabytków, ale nie objętych wpisem do rejestru zabytków, zgodnie z przepisami ustawy Prawo budowlane – występuje konieczność uzgodnienia lub uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

E. Historyczne parki i cmentarze

W obrębie cmentarza obowiązuje ochrona układu przestrzennego (alei, układu kwater), ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków, kaplic i innych elementów małej architektury tj. ogrodzenia, pompy wody.

W obrębie parków obowiązuje ochrona układu przestrzennego i historycznego sposobu zagospodarowania, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych elementów małej architektury.

W obrębie historycznych parków i cmentarzy zakazuje się zmian układu przestrzennego (aleje, nasadzenia, kwatery), wycinki starodrzewia, likwidacji historycznych elementów małej architektury, a w przypadku cmentarzy także zabytkowych nagrobków.

Wszelkie prace inwestycyjne dotyczące zabytkowych parków i cmentarzy należy poprzedzić właściwą dokumentacją konserwatorską, prowadzącą do określenia uwarunkowań historycznych i możliwości dalszego użytkowania.

---

² AZP czyli Archeologiczne Zdjęcie Polski polegające m. in. na poszukiwaniu i nanoszeniu na mapy stanowisk archeologicznych

Zakaz usuwania starodrzewia z terenu w/w historycznych parków, nakaz stosownego ich zabezpieczenia oraz ręcznego prowadzenia robót ziemnych w obrębie brył korzeniowych drzew, jak również obowiązek uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie działań związanych z w/w inwestycją zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W obrębie parków obowiązuje ochrona układu przestrzennego i historycznego sposobu zagospodarowania, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych elementów małej architektury. Zakazuje się zmian układu przestrzennego (aleje, nasadzenia, kwatery), wycinki starodrzewia, likwidacji historycznych elementów małej architektury,

F. Ewidencja kapliczek i krzyży przydrożnych typowych dla krajobrazu Warmii

Gmina Gietrzwałd posiada zewidencjonowane wszystkie kapliczki i krzyże przydrożne na swoim terenie w formie opracowania „Inwentaryzacja kapliczek na terenie Gminy Gietrzwałd” wykonaną w sierpniu 2004r.

G. Aleje przydrożne i park kulturowy

W latach 2005-2007 Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie opracował dokument dotyczący rozpoznania alei przydrożnych na terenie województwa. Na terenie gminy Gietrzwałd wskazano cenne przyrodniczo aleje zlokalizowane wzdłuż dróg: wojewódzkiej nr 531 oraz powiatowych o nr: 1230 N, 1370 N, 1425 N, 1457 N. Do ochrony typowano aleję wzdłuż całego przebiegu drogi lub jej fragmentu.

Aleje wzdłuż dróg o nr: 531, 1230 N, 1370 N, 1425 N, 1457 są typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego.

Fragment alei przy drodze nr 1370 N (odcinek dojazdowy z Unieszewa do stacji kolejowej Unieszewo; odcinek dojazdowy z majątku ziemskiego Łajsy do przejazdu kolejowego Łajsy) - propozycja wpisu od rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.

Szczególnie cenna jest też aleja wzdłuż dawnej drogi powiatowej nr 1423 N (obecnie droga gminna nr 158105 N) - aleja mieszana złożona z klonów pospolitych i jesionów wyniosłych. Teren ten objęto Parkiem Kulturowym Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd-Woryty. Dla Parku opracowano również Plan Ochrony Parku Kulturowego stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy Gietrzwałd Nr XL/447/ 2010 z dnia 22.04.2010r. W przedmiotowym dokumencie wskazano szczegółowe zasady zagospodarowania terenu, których należy przestrzegać w odniesieniu do terenów znajdujących się w granicach parku kulturowego.

Do ochrony typuje się również aleję drzew zlokalizowaną wzdłuż drogi Unieszewo-Unieszewo Kolonia.

Reasumując, działalność inwestycyjną na obszarach objętych ochroną konserwatorską można prowadzić zgodnie z zasadami integracji konserwatorskiej, to jest:

- zachowania i kontynuacji historycznych układów zabudowy,
- ochronie istniejących obiektów zabytkowych,
- nawiązania formą, detałem architektonicznym i rozplanowaniem nowej zabudowy do zabudowy tradycyjnej w tym położenie większego nacisku na stosowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego elementów kształtujących przestrzeń w tym stosowania obowiązującej linii zabudowy;
- zachowania historycznych zespołów osiedleńczych wraz siecią dróg i istniejącą zielenią wysoką,
- zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania ulic i placów, przebudowy obiektów dysharmonijnych,
- stosowania tradycyjnych materiałów budowlanych,
- adaptacji istniejących obiektów do nowej funkcji pod warunkiem utrzymania ich charakteru.

Parametry i wskaźniki kształtowania nowej zabudowy oraz zagospodarowania terenu dla zapewnienia ciągłości w kształtowaniu architektury lokalnej, charakterystycznej dla danego regionu, powinny uwzględniać historyczne elementy podlegające ochronie, takie jak:

- *linie zabudowy i skala zabudowy,*
- *sposób lokalizacji i rozmieszczenia budynków a też forma i gabaryty budynków architektury tradycyjnej i miejscowej,*
- *geometria oraz pokrycie dachu, kolorystyka dachów, nachylenie połaci dachowych z wyjątkiem - budynków usługowych, produkcyjnych i składowych,*
- *rodzaj stosowanych lokalnie materiałów budowlanych, stolarki otworowej oraz tradycyjnego dla regionu detalu budowlanego, zdobnictwa ciesielskiego, stolarskiego, kowalskiego.*

4. KIERUNKI ROZWOJU FUNKCJI GOSPODARCZYCH

4.1 Turystyka

Wybitne walory przyrodniczo krajobrazowe oraz położenie gminy sprzyjają rozwojowi funkcji rekreacyjnej o szerokim wachlarzu usług turystycznych. Oznacza to, że na terenie gminy występują korzystne warunki do rozwoju turystyki pobytowej, krajoznawczej, pielgrzymkowej, i innych.

W podrozdziale 2.2. niniejszego opracowania poruszono tematykę rozwoju turystyki kajakowej oraz lokalizacji pomostów. Zapisy przedmiotowego podrozdziału mają zastosowanie również w niniejszym podrozdziale 4.1.

Ze względu na wrażliwość południowo - zachodniej części terenu gminy na antropopresję, wskazane jest rozwijanie funkcji rekreacyjnej w oparciu o istniejące jednostki osadnicze, w których funkcja turystyczna byłaby stymulatorem do ich rozwoju.

Warunkiem inwestowania na tym terenie jest jednak zrealizowanie kanalizacji sanitarnej i odprowadzenie ścieków poza obszar zagrożony możliwością skażenia wód wglębnych.

Ze względu na wyjątkową wartość przyrodniczą obszaru gminy powinny dominować formy turystyki o charakterze ogólnodostępnym, całoroczne z wysokim standardem wyposażenia (bogaty zakres usług towarzyszących danym obiektom). Jest to korzystna forma turystyki z uwagi na możliwości kreowania nowych miejsc pracy przez cały rok.

Nie wykorzystany dotychczas potencjał do rozwoju turystyki stanowią kompleksy stawów rybnych jako łowiska specjalne. Największe z nich położone są w pobliżu miejscowości Łąsy i Sząbruk. Postuluje się wykorzystanie stawów do rozwoju wędkarstwa w oparciu o istniejące i nowe obiekty agroturystyczne lub pensjonatowe.

Miejscowości i obszary szczególnie preferowane do rozwoju turystyki to: Naterki nad jeziorem Naterskim oraz w rejonie pola golfowego, Siła, Rentyny, Guzowy Piec, Guzowy Młyn, Śródka, Dłużki, Rapaty oraz turystyka pielgrzymkowa związana z Sanktuarium Maryjnym w Gietrzwałdzie.

Ruch pielgrzymkowy oraz niepowtarzalny warmiński charakter wsi to niewykorzystany w pełni potencjał, który z niewielkiego Gietrzwałdu może uczynić wizytówkę Warmii i Mazur oraz jedną z głównych atrakcji - zaraz obok takich sztandarowych haseł jak Malbork, Pola Grunwaldzkie, Wilczy Szaniec, wielkie jeziora mazurskie i Kanał Elbląski.

Niewątpliwą szansą może być również rozwój agroturystyki. Agroturystyka stanowić może dodatkowe źródło dochodów dla mieszkańców gminy Gietrzwałd trudniących się jedynie rolnictwem. Ponadto gmina posiada niewystarczającą bazę noclegową, niedostateczną w stosunku do liczby turystów więc dodatkowe miejsca noclegowe okazałyby się bardzo dobrą inwestycją. Noclegi w gospodarstwach agroturystycznych zlokalizowanych na terenach o walorach przyrodniczo-kulturowych, na tradycyjnej warmińskiej wsi, z regionalną kuchnią wzbogaciłyby ofertę turystyczną gminy Gietrzwałd. Forma agroturystyki aktywizuje również społeczność lokalną i przyczynia się do poprawy jakości jej życia.

Nadmienia się, iż rozwój turystyki w gminie powinien stanowić wynik współpracy pomiędzy mieszkańcami a samorządem. Urząd Gminy powinien podejmować działania mające na celu promocję lokalnych ośrodków turystycznych i wspierać działalność mieszkańców (szczególnie w zakresie promocji produktów regionalnej kuchni, ludowego rękodzieła itp.).

Na terenie gminy w rejonie wsi Grazymy występuje obszar, który postuluje się przeznaczyć pod funkcję rekreacji, wypoczynku związaną ze stałym pobytem ludzi, emerytów z innych regionów kraju. Obecnie na tym terenie znajduje się ośrodek opiekuńczy (Dom Pomocy Społecznej) dla ludzi niepełnosprawnych. Jest to teren dobrze skomunikowany z ośrodkami obsługi gminy (Biesal, Gietrzwałd). Walory przyrodniczo - krajobrazowe z urozmaiconą rzeźbą terenu oraz sąsiedztwo zwartych kompleksów leśnych niewielkie istniejące zainwestowanie pozwolą na zrealizowanie tu osiedli dla ludzi wymagających opieki i spokoju, które będą

spełniać dwa podstawowe kryteria: czyste i o wysokich walorach środowisko przyrodnicze oraz położenie z dala od źródeł hałasu przy jednocześnie dobrym skomunikowaniu z ośrodkami usługowymi.

Postuluje się przyjęcie następujących standardów do dalszego rozwoju budownictwa rekreacji indywidualnej na obszarze gminy:

Budownictwo rekreacji indywidualnej, na działkach o pow. wynoszącej minimum 1000,0 m², powinno rozwijać się we wsiach, na zasadzie uzupełnień zabudowy lub rozwoju przestrzennego poszczególnych wsi.

Zaleca się lokalizację nowej zabudowy rekreacji indywidualnej na terenach do tego przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, co zapobiegnie niekontrolowanemu i chaotycznemu rozwojowi zabudowy letniskowej na terenach np. ochrony ekspozycji krajobrazowo-kulturowej lub cennych pod względem ekonomicznym z punktu widzenia inwestorów i gminy Gietrzwałd.

Nowe zainwestowanie turystyczne może być realizowane pod warunkiem spełnienia przez inwestorów warunków dotyczących uzbrojenia terenu w pełną infrastrukturę techniczną oraz spełnienia przepisów dotyczących ochrony przyrody.

Architektura obiektów winna skalą i stylem nawiązywać do cech budownictwa regionalnego tzn. dachy o nachyleniu około 35°- 45°, pokryte dachówką lub materiałem dachówko podobnym w odcieniu czerwieni. *Dopuszczalna ilość kondygnacji: maksymalnie 2 kondygnacje nadziemne w tym poddasze użytkowe. Zaleca się wykorzystanie tradycyjnych materiałów do budowy (cegła, kamień, drewno) oraz detali architektonicznych nawiązujących do charakteru tradycyjnej, historycznej zabudowy Warmii.*

4.2 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Rolnictwo, jak i pozostałe funkcje gospodarcze, obecnie ulega transformacji wynikającej z funkcjonowania gospodarki rynkowej oraz działań przygotowujących polski sektor rolny do konkurencji na rynkach europejskich.

Podstawowe kierunki polityki przestrzennej winny uwzględniać następujące działania w gospodarce żywnościowej

- wielkość arealów gospodarstw rolnych indywidualnych powinna wzrastać - tworzenie dużych (ok. 100ha) gospodarstw rolnych głównie nastawionych na produkcję roślinną (środkowa część gminy);
- tworzenie gospodarstw specjalistycznych hodowlanych o mniejszym areale wykorzystując w gminie sprzyjające warunki do rozwoju drobiarstwa;
- podstawowymi kierunkami rozwoju nadal pozostaną: produkcja roślinna, zwierzęca (głównie drobiarstwo) oraz przetwórstwo rolno – spożywcze w oparciu o lokalne produkty;
- w produkcji roślinnej oprócz wykształconych kierunków (produkcja zbóż i rzepaku) wskazany rozwój ogrodnictwa - warzywnictwa z uwagi na chłonny rynek jakim jest miasto Olsztyn;
- rozwój produkcji alternatywnej na terenach wiejskich w sąsiedztwie lasów jak: uprawa i zbieranie ziół, zbioru runa leśnego oraz rozwój pszczelarstwa;
- wysokie walory krajobrazowe obszarów wrażliwych na antropopresję położone w gminie Gietrzwałd, sprzyjają rozwojowi agroturystyki, która ułatwi rolnikom przetrwanie w okresie transformacji gospodarczej oraz wpłynie na wzrost poziomu życia na wsi, przez konieczność modernizacji budynków oraz rozwój usług komercyjnych w miejscowościach; Rozwój usług agroturystycznych jest też szansą na ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, aktywizację mieszkańców i wzrost ich dochodów;
- znaczna ilość terenu wód otwartych w gminie sprzyja rozwojowi rybactwa i rozwojowi

wędkarstwa;

- wykorzystanie naturalnych warunków sprzyjających tworzeniu stawów rybnych na gruntach mało przydatnych rolniczo;
- poprawa struktury skupu, przetwórstwa i sprzedaży artykułów rolniczych;
- zrównoważone respektowanie wymogów środowiska w rolnictwie;
- poprawa warunków życia ludności na wsi poprzez rozbudowę systemów infrastruktury technicznej oraz społecznej;
- *tereny rolne znajdujące się w pobliżu wód płynących i stojących należy zagospodarować w taki sposób, aby zahamować dopływ rolniczych zanieczyszczeń powierzchniowych do wód;*
- ogrodnictwo, sadownictwo i rybactwo powinno być związane z terenami wrażliwymi na antropopresję gdzie nie wskazane są uprawy w monokulturach ze względu na wskazanie utrzymania bioróżnorodności;
- postuluje się na obszarach wrażliwych na antropopresję wprowadzanie rolnictwa ekologicznego (zintegrowanego), które na obszarze tej gminy ma wyjątkowo sprzyjające warunki rozwoju przez brak zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego. Produkty rolne wytwarzane w takich gospodarstwach są poszukiwane na rynkach krajowych i za granicą;
- *na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej warunki zabudowy dla zabudowy zagrodowej i obiektów produkcji rolniczej należy ustalać na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy.*

Intensyfikacja rolnictwa może prowadzić do obniżenia bioróżnorodności terenów rolnych. Szczególnie należy chronić zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, tereny podmokłe, miedze, ekstensywnie użytkowane łąki i pastwiska.

Należy zatem unikać niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych. Nie zaleca się dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka. Nie należy też niszczyć naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Zaleca się tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej i zwiększenia różnorodności biologicznej; utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych.

4.3 Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy terenu gminy wchodzi w skład obszaru lasów wielofunkcyjnych, tj. spełniających funkcje: ochrony przyrody, turystyki, produkcji drewna oraz zachowania bazy genetycznej ekotypów sosny.

Gospodarka leśna w lasach powinna odbywać się zgodnie z zasadami określonymi w:

- *Planach Urządzenia Lasu - dla lasów Skarbu Państwa;*
- *Uproszczonych planach urządzenia lasu - dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz dla lasów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa;*
- *decyzji starosty wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów - dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha, niestanowiących własności Skarbu Państwa, zadania z zakresu gospodarki leśnej;*
- *zadania z zakresu gospodarki leśnej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów określa nadleśniczy - dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.*

Do zasad gospodarki leśnej odnoszą się m. in. przepisy ustawy o lasach.

Ze względu na wielostronne funkcje lasów w zagospodarowaniu przestrzennym, działalność gospodarcza winna być prowadzona z zachowaniem rozwoju zrównoważonego i zmierzać do:

- zachowania i ochrony układu istniejących płatów leśnych;
- zachowania biologicznej różnorodności lasów;
- utrzymania ich produkcyjnej zasobności;
- zachowania w równowadze ekosystemów leśnych;
- ochrony zasobów glebowych i wodnych w lasach;
- wykorzystania lasów dla celów edukacji ekologicznej;
- ochrony lasów glebochronnych i wodochronnych;
- ekologicznego wzbogacenia terenów leśnych poprzez rozwój jakościowy istniejących zadrzewień;
- w celu ochrony walorów krajobrazu należy zachować naturalną granicę rolno – leśną.

Zadaniem współczesnego leśnictwa jest znalezienie kompromisu między zasadnym prawem ludzi do wypoczynku w lesie, a ochroną jego ekosystemów i zasobów produkcyjnych. Ochrona zasobów leśnych może być realizowana przy spełnieniu następujących zasad polityki przestrzennej:

- zakaz realizacji zakładów przemysłowych, składowisk nieczystości i odpadów stałych i płynnych w lasach;
- zakaz realizacji obiektów ferm zwierzęcych drobiarskich i trzody chlewnej w odległości poniżej 400m od skraju kompleksów leśnych z uwagi na szkodliwe dla drzewostanów związki aerozoli generowane przez obiekty fermowe;
- zakaz budowy obiektów turystycznych całorocznych i sezonowych wewnątrz kompleksów leśnych o powierzchni obiektu wynoszącej powyżej 2000 m²;
- prace melioracyjne w pobliżu zwartych kompleksów leśnych winny być poprzedzone oceną ich wpływu na lasy;
- przy obiektach rekreacyjnych zlokalizowanych w lasach należy wyznaczyć obszar do zagospodarowania i użytkowania zgodnie z zasadami przewidzianymi dla lasów rekreacyjnych;
- należy przewidzieć budowę przepustów dla zwierząt, pod drogami przebiegającymi przez obszary leśne;
- w celu wzbogacenia granicy las - pole i las woda należy pozostawić pasy ochronne o szerokości 20 – 30 m złożone z roślinności zielnej, krzewów, niskich drzew i luźnego pietra górnego jako strefy ekotonowej.

Zalesienia

Ze względów przyrodniczych do zalesienia powinny być przeznaczane grunty rolne o małej przydatności rolniczej (oprócz nieużytków bagiennych i użytków łąkarskich), w szczególności położone w rejonie wsi Biesal - Jadaminy, Łęguty oraz równoleżnikowy pas terenu położony od toru kolejowego do drogi nr 16, a ciągnący się od wsi Nagłady do wsi Kudypy), obszar doliny Pasłęki, na terenach przywodnych (w tym na terenach bezpośredniej ochrony jezior) i silnie skonfigurowanych.

Dopuszcza się także zalesianie gruntów rolnych innych niż wymienione, jeżeli zostanie zaniechane ich użytkowanie rolne.

Zalesienia o określonych parametrach zalicza się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w związku z tym wymagają one przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Wprowadzanie zalesień dokonuje zmiany zagospodarowania terenu i użytkowania gruntu zatem zgodnie z przepisami odrębnymi wymaga każdorazowo w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wydania decyzji o warunkach zabudowy.

Tereny przewidziane w studium pod zalesienie oznaczone są w rysunku studium symbolem ZLS.

4.4 Przemysł i rzemiosło produkcyjno - usługowe

Produkcja przemysłowa na terenie gminy, to głównie zakłady nastawione na przetwórstwo surowców lokalnych takich jak: produkty rolne, drewno, surowce mineralne itp.

Ze względu na dotychczasowy rozwój oraz uwarunkowania przyrodnicze, postuluje się by na obszarze gminy nadal dominowały kierunki produkcji oparte o przetwórstwo surowców lokalnych oraz inne nieuciążliwe dla środowiska.

Nowe zakłady produkcyjne powinny być lokalizowane głównie w miejscowościach położonych w środkowej części gminy, które obecnie są ośrodkami koncentracji przedsiębiorczości tj.: Gietrzwałd, Łajsy, Cegłowo, Nagłady, Unieszewo, Sząbruk i Naterki w rejonie stacji kolejowej.

W pozostałych miejscowościach mogą być realizowane niewielkie zakłady związane z przetwarzaniem lokalnych produktów rolnych oraz inny rodzaj działalności służący zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców.

5. DEMOGRAFIA, KIERUNKI ROZWOJU SIECI OSADNICZEJ ORAZ OBSŁUGI LUDNOŚCI

5.1 Demografia

Ze względu na atrakcyjne położenie gminy w sąsiedztwie Olsztyna, często gmina ta jest wybierana na przyszłe miejsce zamieszkania. Ludność napływowa o wysokich dochodach i pozycji społecznej stanowić będzie coraz większy odsetek wśród ogółu mieszkańców.

Zmiany w zaludnieniu obszarów wiejskich, wywołane nadmiernym odpływem ludności i zmniejszaniem się przyrostu naturalnego przyczyniają się do negatywnych przemian struktury wieku i płci mieszkańców. Jednak struktura ludności według wieku w gminie Gietrzwałd jest korzystniejsza niż średnio w województwie.

Przewiduje się natomiast spadek liczby rodowitych mieszkańców gminy. Problemem, z jakim będzie musiała poradzić sobie gmina będzie niewątpliwie migracja odpływowa ludności młodej głównie w celach zarobkowych i poszukiwaniu pracy.

Zauważyć należy, iż niewątpliwym problemem, z jakim będzie musiał poradzić sobie samorząd gminny czy społeczności lokalne, będzie również kwestia integracji rodowitych mieszkańców wsi z ludnością napływową z miasta Olsztyn. Zauważa się też rosnące dysproporcje materialne. Są rodziny bardzo biedne z tzw. „starej wsi” (rodowici mieszkańcy) oraz bardzo bogate rodziny z nowego osiedla (ludność napływowa z miasta). Ludność napływowa o wysokich dochodach i pozycji społecznej stanowić będzie coraz większy odsetek wśród ogółu mieszkańców. Duża część osiedlających się będzie związana z miastem Olsztyn i zapewne tylko częściowo zintegruje się z obecnymi, „starymi” mieszkańcami.

5.2 Bezrobocie i poziom zubożenia mieszkańców

W gminie Gietrzwałd obserwuje się zjawisko strukturalnego bezrobocia, którym dotknięta jest wieś Łęguty – typowa popegeerowska wieś pełniąca obecnie głównie funkcję mieszkalną. Dużym problemem jest bezrobocie wśród młodzieży, która z braku perspektyw na stabilizację zawodową migruje do miast.

Wyższym wskaźnikiem bezrobocia charakteryzuje się też miejscowość Biesal. Największy odsetek osób, które migrują w poszukiwaniu pracy stanowią osoby młode.

Niski wskaźnik bezrobocia występuje w miejscowości Gronity. To wieś rozwojowa, do której napływa coraz więcej młodych rodzin z dziećmi. Prawie połowa mieszkańców to dzieci i młodzież. Większość osób zatrudniona jest w Olsztynie lub prowadzi gospodarstwo rolnicze i ogrodnicze.

Podobna sytuacja występuje w Naterkach. Do 10% ogólnej liczby mieszkańców Naterek stanowią osoby bezrobotne. Bliskość Olsztyna i dobre połączenia komunikacyjne sprawiają, że zatrudnienie można znaleźć w mieście w przypadku gdy w samych Naterkach nie ma ofert pracy. Problemem jest brak inwestycji przemysłowych w regionie generujących miejsca pracy oraz ucieczka wykształconych młodych ludzi z gminy. Zagroženiem dla mieszkańców jest brak czytelnej polityki rozwoju państwa i niski poziom wiedzy o następstwach integracji Polski z Unią Europejską.

5.3 Obsługa ludności

Polityka w zakresie obsługi ludności polegać powinna w przyszłości przede wszystkim na podnoszeniu standardu istniejących obiektów usługowych i ich niezbędnej rozbudowie oraz poprawie jakości świadczonych przez nie usług oraz budowie nowych urządzeń usługowych w miarę pojawiających się potrzeb społecznych.

Przyjmuje się z możliwością ich rozwoju istniejące na terenie gminy następujące obiekty ponadlokalne:

- Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie - konieczna rozbudowa programu urządzeń związanych z obsługą stale wzrastającego ruchu pielgrzymkowego (dom hotelowy dla pielgrzymów, dom seniora z zapleczem rehabilitacyjnym, muzeum regionalne, sklepik

- z pamiątkami, restauracja);
- pole golfowe w Naterkach.

Ponadto projektowane są:

- Skansen Maszyn Rolniczych w rejonie Unieszewa;
- w nawiązaniu do istniejącego Domu Opieki w Grazymach projektuje się rozwój tej funkcji na terenach położonych sąsiedztwie tj. domy opieki dla osób starszych, domy opieki dla dzieci, kliniki itp.
- *rozwojowi usług ponadlokalnych na terenie gminy sprzyja również jej położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Olsztyna.*

Funkcję głównych ośrodków usługowych w okresie perspektywicznym pełnić będą:

- Gietrzwałd - główny ośrodek obsługi, skupiający urządzenia usługowe obsługujące ludność całej gminy;
- Biesal - ośrodek równoważenia rozwoju na obszarze gminy (pomocniczy w stosunku do Gietrzwałdu) skupiający urządzenia usługowe obsługujące ludność zamieszkującą w zachodniej części gminy;
- Sząbruk - ośrodek równoważenia rozwoju na obszarze gminy (pomocniczy w stosunku do Gietrzwałdu) obsługujący mieszkańców wschodniej części gminy.

Projektowany zestaw najważniejszych obiektów stanowiących wyposażenie głównego ośrodka obsługi gminy - miejscowość Gietrzwałd:

Obiekty samorządowe

- gimnazjum;
- szkoła podstawowa I-VI;
- przedszkole;
- Gminny Ośrodek Kultury;
- biblioteka gminna;
- urządzenia sportowo-rekreacyjne;
- ochotnicza straż pożarna.

Obiekty w gestii innych jednostek

- apteka;
- placówki ochrony zdrowia;
- urząd pocztowo-telekomunikacyjny;
- Posterunek Policji;
- bank;
- kościół;
- cmentarz.

Obiekty komercyjne

- sklepy, placówki gastronomiczne, zakłady usługowe. Gietrzwałd, tak jak dotychczas będzie siedzibą jednostek administracyjnych, finansowych oraz komunalnych.

Typ projektowanych usług i wybór konkretnego rodzaju działalności gospodarczej na terenie miejscowości Gietrzwałd powinien być dostosowany do potrzeb mieszkańców i ludności odwiedzającej gminę.

Gmina stanowi m. in. cel turystyki religijnej co jest związane z lokalizacją miejsca objawień Maryjnych i Sanktuarium Maryjnego. Bazylika Gietrzwałdzka jest świątynią szczególnie obleganą i popularną jeśli chodzi o udzielanie sakramentów świętych takich jak chrztu świętego czy małżeństwa. W związku z powyższym w miejscowości Gietrzwałd należy rozwijać działalność usługową gastronomiczno-noclegową w celu obsługi gości i realizacji przyjęć (realizacja sal bankietowych z zapleczem gastronomicznym i możliwością zakwaterowania).

Miejscowość ma też atuty, które przemawiają za lokalizacją domów pomocy społecznej (domów późnej starości, domów seniora itp.): dobre skomunikowanie z miastem wojewódzkim

Olsztyn, walory przyrodnicze, krajobraz wiejski z dala od zgiełku miasta, dostępność podstawowych świadczeń i usług w tym zdrowotnych, strefy ekspozycji widokowych czy właśnie wyżej opisana lokalizacja miejsca kultu religijnego i Bazyliki Gietrzwałdzkiej.

Całość powyższych komponentów sprawia, że Gietrzwałd jest postrzegany jako miejsce idealne do wypoczynku i pobytu - szczególnie właśnie dla osób w podeszłym wieku, chorych przewlekle czy niepełnosprawnych. Lokalizacja w miejscowości domu pomocy społecznej jest więc szeroko uzasadniona, szczególnie ze względu na obecność Sanktuarium Maryjnego.

Obiekty usługowe stanowiące wyposażenie ośrodka usługowego poziomu I o poszerzonym zakresie, status takich ośrodków posiadać będą Sząbruk i Biesal:

Obiekty samorządowe

- szkoła podstawowa I-VI;
- przedszkole;
- Wiejski Dom Kultury;
- świetlica wiejska;
- biblioteka;
- urządzenia sportowe (wskazane zintegrowanie ze szkołą podstawową);
- ochotnicza straż pożarna.

Obiekty w gestii innych jednostek

- placówka ochrony zdrowia;
- kościół;
- cmentarz.

Obiekty komercyjne

- sklepy, placówki gastronomiczne, zakłady usługowe.

Prognoza

Sząbruk będzie w okresie perspektywicznym głównymi ośrodkami koncentracji samorządowych urządzeń usługowych.

W przyszłości w przypadku dużego przyrostu liczby mieszkańców w miejscowościach położonych we wschodniej części gminy, może zaistnieć potrzeba budowy podstawowych urządzeń usługowych (przedszkole, szkoła filialna, placówka upowszechniania kultury, urządzenia sportowo-rekreacyjne) w miejscowościach Gronity – Naterki i Łupstych. Zdecyduje o tym skala i dynamika rozwoju osadnictwa podmiejskiego. Lokalizacja podstawowych urządzeń usługowych powinna być rozstrzygnięta w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tych miejscowości.

W pozostałych miejscowościach będą funkcjonowały głównie komercyjne urządzenia usługowe takie jak: sklep, placówka gastronomiczna, urządzenia sportowo-rekreacyjne, zakłady usługowe i inne w zależności od potrzeb i aspiracji lokalnej społeczności, a także turystów wypoczywających na terenie gminy.

Nieuciążliwe urządzenia usługowe mogą być lokalizowane w granicach istniejącego zainwestowania miejscowości.

Projektowana zabudowa usługowa

Nowa zabudowa usługowa swoją formą architektoniczną powinna nawiązywać do cech architektury regionalnej (*nie dotyczy zabudowy usługowej realizowanej na terenie pola golfowego w rejonie Naterki*). Na potrzeby usług publicznych lub turystycznych można zaadaptować obiekty, które w wyniku wprowadzonych zmian przestają służyć celom, dla jakich zostały wybudowane (np. budynki poszkolne) *albo obiekty zabytkowe po ich rewitalizacji i dostosowaniu do pełnienia nowych funkcji*.

Poprawa warunków funkcjonowania, podnoszenie standardu istniejących obiektów samorządowych wymagać będzie działań remontowo-modernizacyjnych budynków oraz urządzenia zajmowanych działek.

W Sząbruku planowana jest budowa sali gimnastycznej oraz pełnowymiarowego boiska wraz z obiektami lekkoatletycznymi.

5.4 Mieszkalnictwo

Poprawa sytuacji mieszkaniowej w okresie perspektywicznym warunkowana będzie zwiększeniem dostępności mieszkań dla wszystkich grup ludności oraz podniesieniem standardu istniejących zasobów.

Jako główne ośrodki realizacji budownictwa mieszkaniowego na nowych terenach określa się miejscowości położone: we wschodniej części gminy: Gronity, Naterki, Łupstych, Sząbruk, Unieszewo; w części środkowej: Gietrzwałd i Nagłady; w części wschodniej: Biesal.

Zarówno w miejscowościach wyżej wymienionych jak i w pozostałych nowe budownictwo mieszkaniowe realizowane będzie na wolnych terenach zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Wytyczne architektoniczne dla nowej zabudowy mieszkalnej

Budownictwo wielorodzinne może być lokalizowane w sąsiedztwie istniejącej zabudowy wielorodzinnej jako jej uzupełnienie. Wysokość budynków wielorodzinnych nie może przekroczyć 3 kondygnacji w tym użytkowe poddasze. Dachy dwuspadowe kryte dachówką ceramiczną w kolorze ceglastej czerwieni. Budynki małe, maksymalnie dwu klatkowe. *Tylko na polu golfowym w Naterkach dopuszcza się budynki do 4 kondygnacji nadziemnych z dachami płaskimi i dwuspadowymi o kącie nachylenia 30°-45° pokryte dachówką ceramiczną w kolorze ceglastej czerwieni.*

Podstawową formą budownictwa będzie prywatne **budownictwo jednorodzinne**. *Dopuszcza się realizację* budynków mieszkalno-usługowych, mieszkalno-pensjonatowych i zabudowy rezydencjonalnej. *Projektowane budynki mieszkalne jednorodzinne powinny być jednolokalne.*

W procesie kreowania nowych wartości kulturowych, koniecznym działaniem jest stworzenie obrazu współczesnej wsi na Warmii i Mazurach. Wskazuje się konieczność nawiązania nową zabudową jednorodzinną do tradycji w nowej architekturze budynków, to jest:

- nowa zabudowa powinna nawiązywać do historycznych układów nie niszcząc zabytkowych założeń wiejskich;
- zastosowanie tradycyjnych materiałów;
- formy współczesne powinny harmonizować z istniejącym układem przestrzennym i nawiązywać do lokalnej tradycji architektonicznej w zakresie: gabarytów, bryły, skali, użytych materiałów, podziałów architektonicznych elewacji, kształtu dachu;
- tradycyjne ozdoby budynków, podcienia szczytowe, narożne, wypustowe, zdobienie okien drzwi, okiennic oraz ganki,
- zachowanie skali i charakteru zabudowy nawiązujących do walorów architektonicznych istniejącego starego budownictwa, pożądaną wysokość zabudowy jednorodzinnej określa się na 2 kondygnacje, w tym użytkowe poddasze, natomiast wysokość budynków wielorodzinnych do 3 kondygnacji w tym użytkowe poddasze,
- dachy dwuspadowe, o nachyleniu połąci 35° - 45°, pokryte dachówką ceramiczną lub materiałem dachówko podobnym w odcieniu czerwieni;
- kalenice budynków mieszkalnych równoległe do ulic;
- *kreowanie przestrzeni przy stosowaniu obowiązującej i nieprzekraczalnej linii zabudowy.*

Realizacja zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy powinna uwzględniać wyżej wymienione ogólne zasady i standardy:

- *na terenach zwartej zabudowy części obrębu geodezyjnego Woryty działalność usługowa na terenach na obszarach oznaczonych symbolem MU nie może powodować pogorszenia warunków zamieszkiwania i użytkowania sąsiednich budynków oraz lokali przeznaczonych na pobyt ludzi;*
- optymalnej koncentracji zabudowy w granicach istniejącego zainwestowania wsi;

- ograniczenia możliwości tworzenia nowej zabudowy zagrodowej do rzeczywistych potrzeb produkcji rolnej w gospodarstwach o większych areałach;
- *nowa zabudowa mieszkalna jednorodzinna niezwiązana z funkcją rolną, powinna pod względem architektonicznym nawiązywać do architektury danej miejscowości.*

Lokalizację zabudowy mieszkaniowej wynikającej z konieczności zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej określa się w miejscowościach: Sząbruk, Unieszewo, Gietrzwałd, Biesal, Woryty, Gronity, Łupstych, Naterki, Nagłady oraz w innych miejscowościach, jeżeli wynika to z interesu gminy, z wyłączeniem terenów Natura 2000 *poza zwarta zabudową wsi.*

Rewitalizacja istniejącej zabudowy

W przyszłości wskazana jest rewitalizacja istniejącej zabudowy wielorodzinnej po państwowych gospodarstwach rolnych w miejscowościach: Unieszewo, Sząbruk, Łęguty.

Ważnym działaniem będzie rewaloryzacja budynków mieszkalnych pochodzących sprzed 1944r. (mieści się w nich 66 % istniejących mieszkań) w celu poprawy ich stanu technicznego, podniesienia standardu oraz zachowania walorów kulturowych gminy.

Planowane kierunki rozwoju mieszkaniowego zasobu gminy

Działania zmierzające do poprawy wykorzystania i racjonalnej gospodarki mieszkaniowym zasobem Gminy³ to w szczególności:

- *systematyczna dbałość o istniejący zasób mieszkaniowy, poprawa stanu technicznego lokali i budynków oraz dochodzenie do założonych standardów;*
- *odzyskiwanie substandardowych lokali z przeznaczeniem na lokale socjalne;*
- *stopniowa likwidacja tzw. lokali wspólnych (ze wspólnym użytkowaniem pomieszczeń);*
- *bieżąca windykacja należności czynszowych oraz podejmowanie innych działań w celu zapewnienia regularnego i terminowego otrzymywania należności z tytułu czynszu;*
- *wspieranie najemców w zakresie wykonywania ulepszeń w lokalu, mających na celu podniesienie standardu technicznego lokalu;*
- *stymulowanie aktywności mieszkańców w zakresie zamian lokali, w celu dostosowania standardu i wielkości lokalu mieszkalnego do możliwości finansowych i stanu rodzinnego najemcy;*
- *zmniejszenie liczby wspólnot mieszkaniowych z niskim udziałem Gminy poprzez sprzedaż ostatnich lokali gminnych - gmina będzie również dokonywała sprzedaży mieszkań komunalnych na rzecz ich najemców co będzie miało m. in. wpływ na zrationalizowanie gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy, obniżenie kosztów utrzymania MZG, pozyskanie środków na utrzymanie MZG i pozyskiwanie środków na inwestycje mieszkaniowe Gminy;*
- *weryfikacja sposobu użytkowania lokali: ustalanie sytuacji wynajęcia, podnajęcia, oddania do bezpłatnego używania bez zgody wynajmującego oraz ustalanie czy najemca nie posiada tytułu prawnego do innego lokalu.*

Prowadzenie prawidłowej gospodarki nieruchomościami jest możliwe, gdy gmina posiada odpowiednie zasoby gruntów na obszarach o wzmożonym ruchu inwestycyjnym. Są one także niezbędne dla realizacji celów publicznych.

W związku z powyższym Samorząd Gminy celem powiększenia zasobów gruntów komunalnych powinien koncentrować się na:

- *nabywaniu gruntów w rejonach, w których będą podjęte uchwały o sporządzaniu planów miejscowych;*
- *nabywanie nieruchomości po korzystnych cenach z wolnego rynku;*
- *korzystanie z prawa pierwokupu, na terenach objętych działaniami w strategii gminy.*

---

³ Pojęcie „mieszkaniowego zasobu gminy (MZG)” zdefiniowano w pkt. 21 niniejszej części Studium

6. BILANS TERENU

6.1 Określenie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę

W celu określenia maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę, w tabeli 2 zostały zestawione dane dotyczące budynków mieszkalnych i mieszkalno- usługowych posiadających przynajmniej jedno mieszkanie oraz dane dotyczące zamieszkałej ludności na terenach gminy Gietrzwałd (lata 2008-2013 źródło danych Główny Urząd Statystyczny, lata 2014-2043 prognoza).

Tabela 2.

Prognoza zapotrzebowania na powierzchnię użytkową nowej zabudowy na obszarze gminy Gietrzwałd

rok	Ilość budynków mieszkalnych jednorodzinnych [jedn.]	Ludność [os.]	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m2]	Prognozowane zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową [m2]
2008	1122	5621		
2009	1174	5734		
2010	1211	5980		
2011	1406	6066		
2012	1440	6191		
2013	1484	6348	102,1	151516
2014	1571	6476		160399
2015	1663	6607		169792
2016	1711	6740		174693
2017	1760	6876		179696
2018	1810	7015		184801
2019	1862	7156		190110
2020	1915	7300		195522
2021	1970	7448		201137
2022	2026	7598		206855
2023	2084	7751		212776
2024	2143	7907		218800
2025	2205	8067		225131
2026	2268	8230		231563
2027	2333	8396		238199
2028	2399	8565		244938
2029	2468	8738		251983
2030	2539	8914		259232
2031	2611	9094		266583
2032	2686	9277		274241
2033	2763	9464		282102
2034	2842	9655		290168
2035	2923	9850		298438

2036	3007	10049	307015
2037	3093	10251	315795
2038	3181	10458	324780
2039	3272	10669	334071
2040	3366	10884	343669
2041	3462	11104	353470
2042	3561	11328	363578
2043	3663	11556	373992

Źródło: Opracowanie własne.

Prognozowana liczba mieszkańców na przestrzeni 30 lat wzrośnie o 5208 osoby, zakładając identyczny średni wzrost, jaki występował w latach 2003 - 2013. Przy prognozowaniu liczby budynków mieszkalnych, założono średni wzrost liczby budynków obliczony na przestrzeni lat 2008-2013, który wynosi 5,86 % w stosunku do roku poprzedniego. W przeciągu prognozowanych lat, maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkalną osiągnie liczbę 5208 budynków mieszkalnych.

Przyjęto, że jeden budynek mieszkalny jest równy zapotrzebowaniu na jedną działkę o przeznaczeniu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Pozwoli to wyznaczyć zapotrzebowanie na zabudowę oraz porównać ją z terenami pod zabudowę mieszkaniową wyznaczoną w studium.

W celu określenia zapotrzebowania na nową zabudowę, uwzględniono prognozowaną ilość budynków mieszkalnych oraz wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej budynku w gminie Gietrzwałd z roku 2013 (źródło danych: Główny Urząd Statystycznych) wynoszący 102,1m². W ciągu prognozowanych lat, zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w gminie wzrośnie o ok. 222 476 m², w porównaniu z rokiem 2013. Prognozowane zapotrzebowanie na mieszkalną powierzchnię użytkową jest zgodne z zaprojektowanymi terenami w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd.

W gminie Gietrzwałd będzie następował rozwój związany z zabudową jednorodziną, co jest konsekwencją m.in. bliskiego położenia względem Olsztyna. Rozwój zabudowy mieszkaniowej będzie niósł ze sobą konsekwencje związane ze zmniejszeniem powierzchni terenów rolniczych. Rozwój terenów mieszkaniowych zostanie w pewnym momencie ograniczony, ze względu na granicę lasów w części północnej i południowej gminy.

6.2 Chłonność terenów przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę

Obecnie na terenie gminy Gietrzwałd ok. 1624 ha jest pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co stanowi ok. 9,4 % powierzchni gminy. W dużej części miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obszary objęte opracowaniem, zostały przeznaczone pod funkcję mieszkaniową lub mieszkaniowo – usługową. Obszarami o największym pokryciu planów zagospodarowania przestrzennego są obręby geodezyjne: Gietrzwałd, Woryty, Nagłady, Naterki, Gronity, Sząbruk, Unieszewo (tereny zabudowy mieszkalnej i rekreacji indywidualnej, obszary położone nad jeziorem Wulpińskim i Naterskim). oraz Łupstych (tereny przyległe pod względem administracyjnym do miasta Olsztyn, zlokalizowane nad jeziorem Ukiel). Działki niezagospodarowane, lecz przeznaczone na cele mieszkaniowe występują w największych ilościach na terenach obrębu geodezyjnego Unieszewo Nagład, Woryt i Sząbruku i wynikają między innymi z uchwał nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podjętych w latach 2011-2013.

6.3 Chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej położonych na obszarze gminy

W celu analizy chłonności terenów o zwartej strukturze obliczono liczbę niezabudowanych działek gotowych pod zabudowę mieszkaniową we wszystkich sołectwach.

a) W ramach uzupełnień istniejącej zabudowy - wyznaczono 2537 działek przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową lub mieszkaniowo – usługową, które nie są jeszcze zagospodarowane.

b) Najwięcej działek niezabudowanych zaobserwowano na terenach wsi Unieszewo, Nagłady, Woryty oraz Sząbruk. Bezpośrednie położenie przy drodze krajowej nr 16 wpływa na atrakcyjność działek budowlanych w miejscowościach Nagłady, Woryty i Sząbruk. Natomiast w Unieszewie znajduje się stacja kolejowa, z której dojazd pociągiem do stacji Olsztyn Główny zajmuje ok. 15 minut.

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2014, na terenie gminy występują 1484 budynki o funkcji mieszkaniowej. Przeprowadzona analiza wykazała, że na terenie gminy Gietrzwałd znajduje się niezabudowanych 2537 działek pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo- usługową. Większość z nich objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

6.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę ze stanem istniejącym

Liczba mieszkańców w porównaniu z rokiem 2013 wzrosła o 5208 osoby, zakładając średni wzrost mieszkańców na poziomie 2,02 % w porównaniu z liczbą mieszkańców w roku poprzedzającym (średni wzrost procentowy obliczony na podstawie danych z GUS na lata 2003-2013). W roku 2043 liczba mieszkańców wynosić będzie 11 556, co stanowi podwojenie obecnego stanu. W związku z tym stwierdza się proporcjonalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej.

W celu analizy obliczono średni wzrost liczby zabudowań w latach 2008- 2013, który wynosił 5,86% w odniesieniu do roku poprzedniego. W roku 2043 prognozowane zapotrzebowanie wyniesie 3109 działek i proporcjonalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy. W obliczeniach uwzględniono dodatkowe 30% , które wiąże się z niepewnością procesów rozwojowych, wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania, w stosunku do wyników przeprowadzonej analizy. Obliczono i porównano maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy oraz chłonność terenów niezabudowanych, lecz z wykształconą strukturą zwartej zabudowy. Przeprowadzona analiza struktury zwartej zabudowy wykazała możliwość alokacji 2537 budynków mieszkalnych. Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową określone w 30-letniej prognozie jest większe, niż obecna chłonność terenów w pełni wykształconej zwartej strukturze zabudowy. Otrzymane wyniki porównano z założeniem, że na średnie gospodarstwo domowe na terenie gminy Gietrzwałd składa się 3 członków rodziny. Wyniki analizy pokryły się z prognozą liczby mieszkańców zamieszczoną w tabeli 2. Tereny do tej pory niezabudowane oznaczone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd pozwalają na rozwój gminy w granicach prognozowanego zwiększenia powierzchni użytkowej nowej zabudowy mieszkaniowej z uwzględnieniem dodatkowych 30% związanych z niepewnością procesów inwestycyjnych a zatem skala rozwoju zabudowy określona w studium jest zgodna z obliczonymi wskaźnikami.

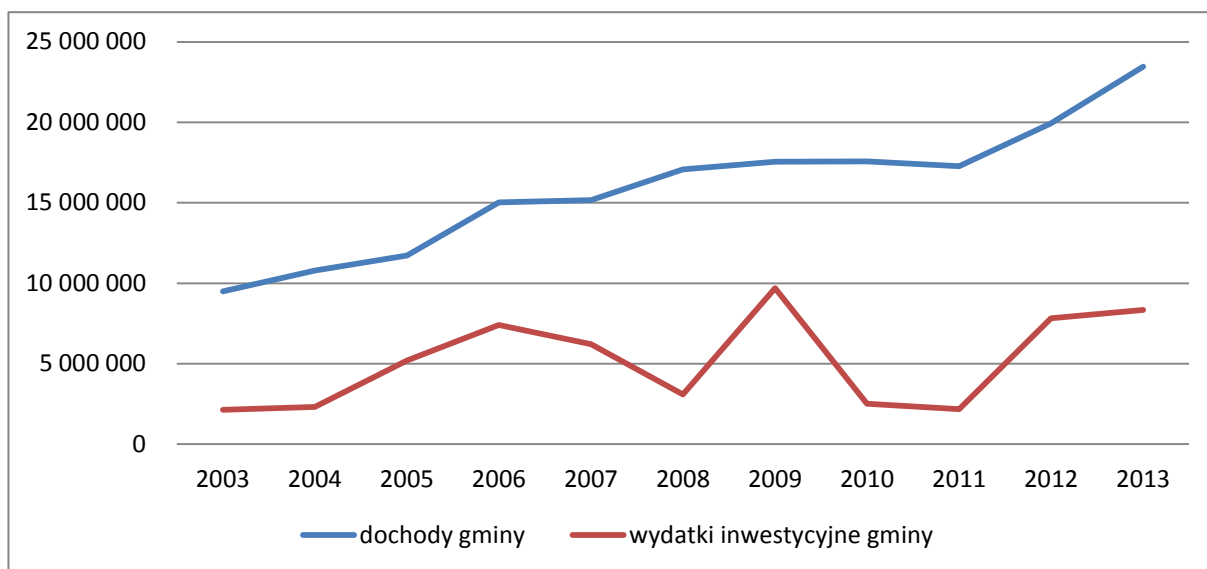
6.5 Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych, infrastruktury technicznej oraz społecznej

Analiza finansowa budżetowania inwestycji z zakresu budowy dróg i infrastruktury technicznej przez gminę jest niemożliwa, ze względu na brak danych na temat długoterminowych wpływów pieniężnych do budżetu gminy. Jedynym dostępnym dokumentem finansowym jakim może określić wysokość wpływów pieniężnych gminy jest budżet gminy.

Niestety, jest on sporządzany dla każdego roku osobno i nie jest dokumentem, który pomoże określić wysokość nakładów na budowę nowych dróg oraz sieci infrastruktury technicznej na przestrzeni 30 lat. Na wykres 1. zostały naniesione dochody gminy Gietrzwałd w poszczególnych latach oraz środki z budżetu gminy wydane na inwestycje. Wykres jest potwierdzeniem tezy zmienności środków w budżecie gminy w każdym roku. Chociaż widoczne są tendencje wzrostowe, nie można określić dokładnej prognozy funduszy poprzez duże zmienne między poszczególnymi latami. Zakładając dalszy rozwój Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna oraz dalsze dotacje programów Unii Europejskiej, można stwierdzić, że gmina Gietrzwałd powinna wykorzystywać dodatkowe środki związane z rozwojem infrastruktury, które nie są związane z budżetem jednostki. W perspektywie 30 lat, gmina będzie przeznaczać środki z własnego budżetu na rozbudowę, rozwój i utrzymanie dotychczasowego stanu infrastruktury. Wyjątkiem będą drogi wewnętrzne, których utrzymanie (np. na osiedlach), będzie zadaniem inwestorów, właścicieli terenów, na których przebiegają drogi.

Wykres 1.

Budżet gminy Gietrzwałd w latach 2003-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Wg. stanu na 31.12.2013r. długość sieci wodociągowej wynosiła ok. 150,0 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych była równa 1418, czyli 94,4% budynków na terenie gminy. Średnia dostępność do sieci wodociągowej w gminach wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim wynosi 77%. Na terenie gminy Gietrzwałd rejonami, które nie posiadają sieci wodociągowej są Sołectwa: Jadaminy, Parwółki i Guzowy Piec. Dodatkową, indywidualną możliwością realizacji w zakresie odprowadzenia ścieków są przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki, które zwalniają gminę z nakładu kosztów.

System kanalizacji sanitarnej w gminie Gietrzwałd, dzieli ją na obszar wschodni (którego ścieki są kierowane do systemu kanalizacji Olsztyna) oraz obszar zachodni (który posiada oczyszczalnię na terenie gminy). Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta 80,8 % ogólnej liczby mieszkańców gminy Gietrzwałd. Wg. stanu na 31.12.2014r. długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła ok. 128,4 km. Liczba przyłączy była równa 1331.

Podsumowując, mimo braku dokumentów gminy dotyczących przepływów pieniężnych i środków jakie może w analizowanych latach przeznaczyć na rozwój infrastruktury technicznej, można stwierdzić, że przy pomocy programów unijnych, gmina Gietrzwałd będzie w stanie pokryć rozwój infrastruktury technicznej dla nowej zabudowy.

6.6 Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

W związku z wykazaniem zapotrzebowaniem obszarów na nową zabudowę, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd przewiduje się wyznaczenie dodatkowych terenów do realizacji ośrodków budownictwa mieszkaniowego. Nową lokalizację terenów mieszkalnych przewiduje się we wschodniej części gminy: Gronity, Naterki, Łupstych, Sząbruk, Unieszewo; w części środkowej: Gietrzwałd i Nagłady; w części wschodniej: Biesal. Projektowane w studium nowe tereny rozwoju, są zgodne z wynikami analizy dotyczącej zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową zabudowy.

7 KIERUNKI PRZEKSZTAŁCENÍ STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ GMINY

Diagnoza uwarunkowań rozwoju gminy pozwoliła na wyodrębnienie na jej obszarze pięciu podstawowych jednostek strukturalnych - dwie jednostki oznaczone symbolem „T” i po jednej jednostce „T1”; „MT”; „PRT”. Różnią się one głównie uwarunkowaniami przyrodniczymi, predyspozycjami obszaru do rozwoju funkcji gospodarczych oraz kierunkami polityki przestrzennej. *Charakterystyka poszczególnych jednostek strukturalnych zostanie omówiona w dalszej części przedmiotowego rozdziału.*

Na wstępie wskazuje się, iż prezentowane poniżej zapisy odnoszące się do projektowanej zabudowy nie dotyczą obrębów geodezyjnych: Woryty, Tomaryny, Gietrzwałd, położonych w granicach obszaru Natura 2000 Rzeki Pasłęki oraz położonych w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki. Na wskazanych terenach dopuszcza się jedynie rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących obiektów budowlanych oraz lokalizowanie nowej zabudowy na przedłużeniu zwartej zabudowy wiejskiej. Poza omówionymi wyjątkami niedopuszczalna jest lokalizacja nowej zabudowy. Ponadto należy stosować pozostałe przepisy dotyczące ochrony przyrody, wskazane w aktach wykonawczych dotyczących danych form ochrony przyrody.

7.1 Przeznaczenie terenu

Zastosowane na rysunku studium gminy symbole literowe oznaczają następujące przeznaczenia podstawowe wyodrębnionych terenów:

A. „MU” - zabudowa mieszkalno- usługowa

Na terenach oznaczonych tym symbolem przyjmuje się istniejącą zabudowę i dopuszcza się realizację na nowych terenach zabudowy: mieszkalnej, *mieszkalno-usługowej* i usługowej związanej z obsługą ludności, pensjonatów, moteli, zajazdów przy drogach publicznych, *zaspokajaniem podstawowych potrzeb mieszkańców* oraz nieuciążliwych zakładów rzemieślniczych (uciążliwość obiektów nie wykracza poza teren działki).

Na terenach tych, wszystkie funkcje muszą być podporządkowane nadrzędnej, którą jest zabudowa mieszkalna. *Nowa zabudowa w miejscowościach o historycznym układzie wsi powinna wyglądem architektonicznym nawiązywać do tradycyjnej zabudowy Warmii.*

B. „UP” - usługowo - produkcyjna strefa przedsiębiorczości

Na terenie zlokalizowanym wzdłuż drogi krajowej, pomiędzy miejscowością Nagłady i Gietrzwałd wyznaczono strefę rozwoju przedsiębiorczości. Jest to teren mogący stanowić ofertę inwestycyjną gminy Gietrzwałd. Jedną z zalet lokalizacji strefy jest bardzo dobrze skomunikowanie z gminami ościennymi (m. in. miasto Olsztyn i Ostróda) oraz gminnymi wsiami.

Postuluje się wprowadzenie zabudowy o charakterze usługowym, turystycznym i produkcyjnym. Należy zapewnić promocję obszaru i stworzyć odpowiednie warunki dla inwestorów, zachęcające do inwestowania i lokowania tu własnej działalności gospodarczej.

C. „MUW”- zabudowa wielofunkcyjna

Tereny oznaczone tym symbolem odnoszą się głównie do:

- ośrodków obsługi gminy i większych miejscowości na terenie gminy Gietrzwałd tj. miejscowości Grazyń, Gietrzwałd, Biesal, Unieszewo, Nagłady i Sząbruk (obejmują w nich istniejącą zabudowę oraz kierunki rozwoju przestrzennego);
- terenów rozwojowych związanych z węzłami komunikacyjnymi drogi nr 16.

Na terenach tych funkcje: mieszkalna, usługowa i związana z produkcją i przedsiębiorczością są równorzędne. Wskazują na konieczność rozwoju miejsc pracy przy rozwoju mieszkalnictwa.

Na terenach obecnie zagospodarowanych i zabudowanych dopuszcza się dalsze użytkowanie terenu w istniejący sposób. Ponadto dopuszcza się rozbudowy, nadbudowy, adaptacje, zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów budowlanych i liniowych. Dopuszcza się też zmianę istniejącego sposobu zagospodarowania i wprowadzenia nowej funkcji.

Na terenach obecnie niezabudowanych a przeznaczonych w studium na cele zabudowy wielofunkcyjnej dopuszcza się realizację funkcji takich jak: mieszkaniowa, usługowa, produkcyjna, związana z infrastrukturą techniczną itp.

Rozwój wielofunkcyjny przyczyni się do wzrostu gospodarczego danych terenów i sprawi, że staną się atrakcyjnymi ośrodkami do zamieszkania. Należy dążyć do polepszenia dostępności komunikacyjnej i usługowej tych terenów.

Docelowo zakłada się powstanie ośrodków świadczących usługi dla swych mieszkańców, ludności z przyległych terenów i obsługi ruchu związanego z drogą krajową.

D. „MUT” zabudowa mieszkalno-usługowa i rekreacji indywidualnej

Na terenach oznaczonych tym symbolem przyjmuje się istniejącą zabudowę i dopuszcza się realizację na nowych terenach zabudowy mieszkalnej, usługowej, usług turystycznych i rekreacji indywidualnej.

Tereny te są głównie zlokalizowane w okolicy miejscowości: Rapaty, Zdrojek, Łobkajny, Rentyny, Parwółki, Guzowy Piec, Guzowy Młyn, Śródka, Barduń – a więc głównie w jednostce strukturalnej oznaczonej symbolem „T” i „T1”.

Szczególnie ważne jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego co zapobiegnie niekontrolowanemu rozwojowi zabudowy o zróżnicowanej architekturze.

E. „UTS” zabudowa usług turystycznych i sportu

Na terenie gminy Gietrzwałd zlokalizowano następujące tereny oznaczone symbolem UTS:

- teren w rejonie miejscowości Łupstych, położony nad jeziorem Ukiel - projektowane urządzeń turystyczne związane z położeniem terenu nad jeziorem. Na terenie tym po opracowaniu planu miejscowego można realizować plaże kąpieliska, hotele i inne usługi turystyczne;
- teren boiska zlokalizowanego w lesie w rejonie miejscowości Łupstych;
- teren nad jeziorem Wulpińskim w obrębie Barwiny. Dla przedmiotowego terenu zostały uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które przewidują na tym terenie realizację między innymi: publicznych plaż i kąpielisk, przystani wodnych, urządzeń campingowych dla różnych form pobytu;
- teren położony w obrębie Woryty. Obowiązujący dla tego terenu miejscowy plan przewiduje lokalizację zabudowy usługowej, hotelu, restauracji, basenu krytego i zaplecza gospodarczego;
- teren położony nad jeziorem Łęguty, gdzie mieści się Ośrodek Wypoczynkowy w Łęguckim Młynie. Ośrodek oferuje miejsca noclegowe. Na jego terenie znajduje się m. in.: stołówka, kawiarenka, korty tenisowe, boiska. Dla terenu nie istnieje obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

F. „UTR”- tereny usług turystyki i rekreacji indywidualnej

Dotyczy terenów *głównie* położonych nad jeziorem Wulpińskim. Na terenach tych przewiduje się *głównie* zabudowę usług turystycznych i rekreacji *indywidualnej*. *Teren o przeznaczeniu UTR znajduje się również w Guzowym Piecu - teren „Hotelu Bajkowy Zakątek - SPA na Mazurach”.*

Zabudowa rekreacji indywidualnej może być realizowana w niewielkim zakresie w nawiązaniu do istniejącej zabudowy w miejscowości Sząbruk i Unieszewo. Teren ten *głównie* powinien być zainwestowany urządzeniami usług turystycznych z miejscami noclegowymi całorocznymi.

Na terenach położonych bezpośrednio nad jeziorem Wulpińskim postuluje się pozostawienie terenów jako zielone i rozwój funkcji usług turystycznych i rekreacyjnych.

G. „US” - tereny sportowo-rekreacyjne

Dotyczy terenów położonych *m. in.* w rejonie wsi Unieszewo, Gronity, Woryty. Na tym terenie projektowana jest realizacja urządzeń sportowych i rekreacyjnych, *placów zabaw*. *Na terenie oznaczonym symbolem US w miejscowości Naterki zlokalizowany jest kompleks związany z polem golfowym.*

H. „ZLS” – projektowane zalesienia

Projektowane zalesienia znajdują się w m. in. okolicy miejscowości Łobkajny i Łęguty (przy drodze wojewódzkiej nr 531) oraz na terenach wskazanych do zalesień w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

I. „R” – tereny wyłączone spod zabudowy

Tereny zlokalizowane głównie wzdłuż drogi Woryty-Gietrzwałd, drogi gminnej nr 158013 N, drogi krajowej nr 16 w rejonie wsi Nagłady oraz wzdłuż drogi krajowej nr 16 w rejonie miejscowości Gietrzwałd. Są to obszary ochrony ekspozycji widokowej.

7.2 Jednostki strukturalne

A. Jednostka strukturalna „T”- turystyczna

Jednostki turystyczne „T” stanowią dwa obszary: jeden położony w północno - zachodniej części gminy, a drugi w południowej.

Obydwa obszary charakteryzują się wybitnymi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi i dominującą funkcją turystyczną. W obydwu obszarach *większość* terenu pokrywają kompleksy leśne i *cenne pod względem przyrodniczym* (obszar Natura 2000, rezerwat „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”, obszar chronionego krajobrazu).

W związku z tym, iż na terenie jednostki znajduje się fragment obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura2000 - Dolina Pasłęki – kod obszaru: PLB28002 – należy wprowadzić ograniczenia w zagospodarowaniu terenu w celu ochrony gatunków ptaków.

Ponadto na obszarze objętym Naturą 2000 zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych, które mogłyby stwarzać potencjalnie wysokie ryzyko utraty właściwego stanu ochrony ptaków, które są przedmiotem ochrony obszaru Natura2000. Na pozostałym terenie gminy dopuszcza się realizację elektrowni wiatrowych o mocy nieprzekraczającej 100kW – przy czym na terenach przyległych do obszarów Natura 2000 Dolina Pasłęki, elektrownie wiatrowe mogą być lokalizowane w odległości nie mniejszej niż 5,0 km od granicy obszaru.

Miejscowości na tych terenach są dobrze skomunikowane z ośrodkami usługowymi (Gietrzwałdem i Biesalem) drogą wojewódzką nr 531, drogą powiatową nr 1425N oraz drogami gminnymi. *Dominującą funkcją tych terenów w Studium jest mieszkalno-usługowa i rekreacji indywidualnej (MUT) oraz funkcja wielofunkcyjna (MUW).*

Obszar położony w północno-zachodniej części gminy, obejmuje *m. in.*: Rentyny, część *obrębu* Woryty, Łęgucki Młyn, Grazyimy i Łobkajny. Zainwestowanie turystyczne skoncentrowane jest w Rentynach nad jeziorem Giłwa (Rentyńskim), gdzie dominuje zabudowa rekreacji indywidualnej. W zachodniej części jednostki w miejscowości Grazyimy zlokalizowany jest Dom

Pomocy Społecznej. *Nad jeziorem Łęguty mieści się Ośrodek Wypoczynkowy w Łęguckim Młynie.* W tej części jednostki (Grazymy i Łobkajny) postuluje się zlokalizować osiedla rekreacji, wypoczynku związane ze stałym pobytem ludzi, emerytów z innych regionów w kraju. Teren ten posiada walory przyrodniczo - krajobrazowe z urozmaiconą rzeźbą terenu oraz sąsiedztwo zwartych kompleksów leśnych. Praktycznie jest wyludniony, poza DPS w Grazymach. *Wszystkie te czynniki to jest: niezanieczyszczone środowisko przyrodnicze o wysokich walorach oraz położenie z dala od źródeł hałasu przy jednocześnie dobrym skomunikowaniu z ośrodkami usługowymi stwarzają niepowtarzalne warunki na zrealizowanie tu obiektów dla ludzi wymagających opieki i spokoju.*

Drugi teren także o dominującej funkcji turystycznej położony jest w południowej części gminy i obejmuje zasięgiem miejscowości: Guzowy Młyn, Guzowy Piec, Śródka, Salminek, Mitelki (leśniczówka). Miejscowość Guzowy Piec posiada zainwestowanie turystyczne z miejscami noclegowymi całorocznymi. Teren ten posiada także znaczne rezerwy na rozwój funkcji turystycznej.

Stan uzbrojenia w infrastrukturę techniczną poszczególnych miejscowości :

- w Rentynach istnieje sieć wodociągowa i zrealizowana jest kanalizacja sanitarna;
- w Grazymach Ośrodek Pomocy Społecznej posiada uzbrojenie w postaci sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków - *planuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy kolonijnej m.in. w Grazymach;*
- w Śródce istnieje sieć wodociągowa zasilana z ujęcia wody w Biesalu - *planuje się budowę sieci kanalizacji sanitarnej;*
- w Guzowym Piecu w ośrodku szkoleniowo-wypoczynkowym znajduje się ujęcie wody, sieć wodociągowa, kanalizacja sanitarna i oczyszczalnia ścieków. Wieś nie posiada uzbrojenia zbiorowego – *planuje się budowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej;*
- Salminek jest małą wsią i nie posiada żadnego uzbrojenia. Na całym obszarze brak jest sieci gazowej.

Należy podjąć działania mające na celu skanalizowanie i docelowo odprowadzenie ścieków bytowo-gospodarczych z Ośrodka Wypoczynkowego w Łęguckim Młynie kolektorem przesyłowym do Łęgut.

Istniejąca koncepcja gazyfikacji gminy nie przewiduje objęcia siecią powyższych miejscowości. Jednakże, docelowo jeżeli zaistnieje takie zapotrzebowanie od poszczególnych odbiorców istnieje możliwość objęcia siecią powyższych miejscowości.

W obu jednostkach postuluje się rozwój funkcji turystycznej przyjmując dla nowej zabudowy turystycznej i budownictwa letniskowego zasady określone *we wcześniejszej części niniejszego dokumentu (podrozdział 4.1.).*

B. Jednostka strukturalna „T1” - turystyczna z ograniczeniami rozwoju

Jednostkę turystyczną T1 stanowi obszar położony w południowo - zachodniej części gminy, na którym teren nie posiada izolacji od podstawowego poziomu wodonośnego. Teren jednostki jest w 90% zalesiony co jest czynnikiem korzystnym przy tego typu wrażliwości obszaru na antropopresję. Jednostka obejmuje miejscowości *Zdrojek, Barduń, Rapaty, Dłużki i Parwółki.* Wsie stanowią enklawy śródlądne.

Miejscowości *Zdrojek, Rapaty i Dłużki* położone są przy drodze krajowej nr 16, a Parwółki przy drodze powiatowej nr 1230N. Miejscowości dobrze powiązane są z ośrodkami usługowymi (Gietrzwałdem i Biesalem).

W miejscowościach Parwółki i Dłużki znajduje się znaczna ilość zabudowy rekreacji indywidualnej oraz pensjonaty w Rapatach.

W rolnictwie powinny dominować gospodarstwa o ekologicznych formach gospodarowania oraz alternatywne formy jak, zielarstwo i pszczelarstwo.

W turystyce zabudowa na dużych ok. 1 ha działkach, pensjonatowa lub rezydencje. Nowe inwestycje turystyczne powinny być realizowane po skanalizowaniu wsi. Wymogi architektoniczne oraz zasady dla nowej zabudowy turystycznej i budownictwa letniskowego zostały określone w *m. in. w rozdziale 4.1. niniejszego opracowania*.

Stan uzbrojenia w infrastrukturę techniczną poszczególnych miejscowości:

- Rapaty, Zdrojek, Dłużki są zwodociągowane;
- Parwółki nie są zwodociągowane – *należy wybudować stację uzdatniania wody i sieć wodociągową*;
- żadna z miejscowości nie posiada kanalizacji sanitarnej ani sieci gazowej.

Projektuje się następujące rozwiązania: miejscowości Rapaty, Zdrojek, Dłużki należy skanalizować, a ścieki powinny być odprowadzone systemem przesyłowym do oczyszczalni ścieków w Gietrzwałdzie. Z uwagi na położenie terenów na zbiornikach bez izolacji od użytkowych warstw wodonośnych rozwiązanie kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Rapaty, Zdrojek, Dłużki należy potraktować priorytetowo.

Nie dopuszcza się na tym terenie odprowadzania ścieków w grunt, stosowania technologii małych, przydomowych oczyszczalni ścieków z odprowadzeniem ścieków po oczyszczeniu w grunt. W wyjątkowych wypadkach przejściowo dopuszcza się stosowanie szczelnych zbiorników bezodpływowych z tworzywa sztucznego, z atestem na użytkowanie, ścieki ze zbiorników muszą być wywożone do punktu zlewnego oczyszczalni ścieków przez uprawnione instytucje w tym zakresie. Wskazany jest monitoring szczelności zbiorników.

C. Jednostka strukturalna „MT” - mieszkalno - turystyczna

Jest to jednostka położona we wschodniej i południowo - wschodniej części gminy, w części graniczy z miastem Olsztynem. Obejmuje miejscowości *Barwiny, Łupstych, Kudypy, Gronity, Naterki, Sząbruk, Unieszewo, Siła* (strefy zabudowy oznaczone w rysunku studium następującymi symbolami: *MUT, MU, MUW, UTR, UTS, US*).

Miejscowości są dobrze powiązane z miastem Olsztynem oraz z ośrodkami obsługi gminy - Gietrzwałdem oraz Sząbrukiem nadrzędnym i podstawowym układem drogowym.

Większość zainwestowania jednostki stanowi zabudowa wielofunkcyjna oraz turystyczna z ośrodkami wypoczynkowymi, pensjonatami oraz zabudową rekreacji indywidualnej. *W rejonie Naterki, Barwin, Siły i Unieszewa postuluje się rozwój zabudowy rekreacji indywidualnej oraz usług turystycznych związanych głównie z jeziorem Naterskim i Wulpińskim.* Łupstych i Gronity są to miejscowości rozwoju osadnictwa podmiejskiego miasta Olsztyna – *tereny rozwoju głównie mieszkalnictwa jednorodzinnego.*

Zakłada się uzupełnienie skanalizowania wszystkich miejscowości siecią kanalizacji sanitarnej zbiorczej i odprowadzenie ścieków poza zlewnię jezior.

Postuluje się następujące rozwiązania:

- z uwagi na niewydatne i wymagające znacznych nakładów inwestycyjnych na renowację ujęcie wody w Unieszewie proponuje się wykonanie wodociągu łączącego Sząbruk z Unieszewem wzdłuż drogi powiatowej. Istniejące ujęcie wody w Unieszewie ulegnie likwidacji;
- należy doprowadzić do wymiany odcinka sieci wodociągowej AC (wzdłuż drogi powiatowej Sząbruk - Siła) na PE lub PCV – *na czas obecny wymieniono częściowo rurociąg azbestowy*;
- zgodnie z istniejącą koncepcją gazyfikacji gminy docelowo należy objąć siecią gazową następujące miejscowości: Barwiny i Gronity;

Istniejąca koncepcja gazyfikacji gminy nie przewiduje objęcia siecią Łupstychu, jednakże, docelowo jeżeli zaistnieje takie zapotrzebowanie od poszczególnych odbiorców istnieje możliwość objęcia siecią powyższej miejscowości z sieci gazowej miasta Olsztyna.

Na terenie jednostki postuluje się rozwój funkcji gospodarczych w następujących kierunkach:

- *postuluje się* rozwój budownictwa mieszkaniowego, usługowego i *rekreacji indywidualnej* w ramach rozbudowy istniejących zespołów zabudowy oraz *na terenach wskazanych w studium w celu zapobiegnięcia powstawania w sposób niekontrolowany i chaotyczny nowej zabudowy*;
- rozwój turystyki o charakterze ogólnodostępnym i wysokim standardzie wyposażenia na nowych wyznaczonych w studium terenach nad jeziorem Wulpińskim;
- rozwój nieuciążliwych zakładów usługowych i rzemieślniczych w oparciu o surowce lokalne.

Zasady rozwoju nowej zabudowy turystycznej zostały określone w *m. in. w rozdziale 4.1. niniejszego opracowania*.

Na terenach projektowanych pod zabudowę mieszkalno - usługową i wielofunkcyjną MUW poszczególne rodzaje inwestycji nie mogą ze sobą kolidować w zakresie uciążliwości. Poszczególne funkcje muszą być realizowane z zachowaniem następującej zasady, że w sąsiedztwie zabudowy mieszkalnej lub mieszkalno-usługowej nie wskazane jest lokalizowanie inwestycji uciążliwych wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko i odwrotnie *lub dla których raport wykaże negatywne oddziaływanie*.

Jednostka strukturalna „PRT” - przedsiębiorczość, rolnictwo, turystyka

Jest to jednostka położona w środkowej części gminy i obejmuje miejscowości: Gietrzwałd, Biesal, Woryty, Łęguty, Nagłady, Łajsy, Cegłowo, Pęglity, Jadaminy, Tomaryny, Tomarynki, Podlejski.

Na terenie jednostki znajdują się ośrodki obsługi gminy: Gietrzwałd wyposażony w urządzenia usługowe dla obsługi całego obszaru gminy oraz Biesal w urządzenia usługowe obsługujące zachodnią część gminy.

Ośrodki te powiązane są z miejscowościami w gminie oraz z miastem Olsztynem nadrzędnym i podstawowym układem dróg: krajową, wojewódzką, powiatowymi i gminnymi.

W Biesalu znajduje się Dom Seniora – Mazury „Młodzi Duchem”. Dom Opieki zapewnia miejsca dla osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekłe chorych. Udzielane są świadczenia w zakresie opieki, pielęgnacji czy rehabilitacji.

Jest to jednostka wielofunkcyjna, co oznacza, że funkcje gospodarcze takie jak rolnictwo, leśnictwo, przemysł, przedsiębiorczość i turystyka mają równorzędne uwarunkowania rozwoju. Warunki przyrodnicze stwarzają tu stosunkowo mniej ograniczeń niż na pozostałym terenie gminy. *Główne ograniczenia związane z zagospodarowaniem terenu są związane z lokalizacją obszaru Natura2000, obszaru chronionego krajobrazu i rezerwatu przyrody. Dla obszaru położonego w granicach obszaru Natura 2000 Rzeki Pasłęki oraz w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki (obróby ewidencyjne Woryty, Tomaryny, Gietrzwałd) – stwierdza się całkowity zakaz zabudowy (nie dotyczy terenów, dla których już uchwalono miejscowe plany, a także rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych oraz lokalizowania nowej zabudowy na przedłużeniu zwartej zabudowy wiejskiej).*

W związku z tym, iż na terenie jednostki znajduje się fragment obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura2000 - Dolina Pasłęki – kod obszaru: PLB28002 – należy wprowadzić ograniczenia w zagospodarowaniu terenu w celu ochrony gatunków ptaków.

Na terenie jednostki funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków: w Biesalu, Łęgutach i Gietrzwałdzie. Szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków rozwoju gospodarki ściekowej wskazano w podrozdziale 8.2. niniejszego opracowania.

Na obszarze jednostki przyjęto następujące kierunki rozwoju funkcji gospodarczych:

- w zakresie rolnictwa rozwój wielokierunkowy, duże gospodarstwa farmerskie oraz

mniejsze tworzące grupy producenckie, a na terenach wrażliwych na antropopresję (w sąsiedztwie rezerwatu) gospodarstwa ekologiczne i agroturystyka;

- w turystyce także rozwój wielokierunkowy od dużych obiektów turystycznych o wysokim standardzie wyposażenia w oparciu o jeziora oraz pole golfowe, po zabudowę rekreacji indywidualnej i pensjonatów w ramach uzupełnień istniejącej zabudowy wsi oraz terenów z istniejącym zainwestowaniem turystycznym oraz agroturystyką;
- leśnictwo w oparciu o zasady gospodarowania na obszarze lasów wielofunkcyjnych w zakresie zarządzania, ochrony i zagospodarowania lasu, utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych, gospodarowania zwierzyną, pozyskiwania, żywicy, choinek, karpiny, kory, igliwia, zwierzyny oraz produktów runa leśnego, a także sprzedaż tych produktów oraz realizację pozaprodukcyjnych funkcji lasu;
- przemysł i przedsiębiorczość, w których dominującą rolę powinno odgrywać przetwórstwo rolno - spożywcze, przetwórstwo drewna oraz surowców *ilastych ceramiki budowlanej*;
- w jednostce występują tereny prawdopodobnego występowania iłów, które po sporządzeniu dokumentacji mogą zostać przeznaczone do eksploatacji (produkcja cegły, dachówki itp.);
- lokalizacja zakładów w miejscowościach, które wyposażone są w infrastrukturę techniczną niezbędną do realizacji zakładów oraz obszarów aktywizacji w rejonach projektowanych węzłów na drodze krajowej nr 16.

Położenie miejscowości w większości na obszarze wielofunkcyjnym warunkuje następujące rozwiązania:

- *dokończenie realizacji sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Woryty oraz projektowanej zabudowy jednorodzinnej w obrębie Woryt z odprowadzeniem ścieków do kanalizacji Gietrzwałdu oraz objęcie miejscowości Nagłady i Woryty siecią gazową. Projektowaną zabudowę jednorodzinną w obrębie Woryt przewiduje się zaopatrzyć w wodę z Woryt;*
- powinna zostać wybudowana kanalizacja sanitarna w Tomarynach, a ścieki docelowo odprowadzone do oczyszczalni w Gietrzwałdzie;
- objęcie siecią gazową całego Gietrzwałdu zgodnie z koncepcją gazyfikacji, pełna realizacja kanalizacji burzowej na terenie miejscowości wraz z separatorami błota, piasku i produktów ropopochodnych;
- zgodnie z koncepcją gazyfikacji gminy należy doprowadzić gaz do następujących miejscowości: Biesal, Tomaryny, Podlejski, Woryty, Łęguty, Nagłady.

Warunki architektoniczne i zasady zagospodarowania dla nowej zabudowy, to głównie utrzymanie regionalnego charakteru obiektów budowlanych, na który składają się: wysokość budynków jednorodzinnych do 2 kondygnacji w tym użytkowe poddasze (budynki wielorodzinne do 3 kondygnacji w tym użytkowe poddasze), dachy dwuspadowe kryte dachówką, dachy o nachyleniu ok. 35⁰-45⁰. Wielkość działek przy zabudowie mieszkalno-usługowej minimum 1000 m², a przy działalności produkcyjnej czy usługowej uzależniona od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej. *Nowa zabudowa winna swą formą architektoniczną, zastosowaniem detali architektonicznych nawiązywać do tradycyjnej zabudowy Warmii.*

Struktura funkcjonalno - przestrzenna oraz kierunki rozwoju wsi Gietrzwałd

Miejscowość Gietrzwałd posiada wewnętrzną strukturę funkcjonalno - przestrzenną. W oparciu o tą strukturę winna się dalej rozwijać z zachowaniem następujących zasad polityki przestrzennej:

- tworzące się centrum usługowo - administracyjne wsi wymaga uporządkowania i uzupełnień, zwłaszcza istotna jest lokalizacja nowych parkingów przy obiektach

- usługowych w związku z dużą zmiennością liczby przebywających tu turystów;
- nowa zabudowa produkcyjna i magazynowa powinna się rozwijać w nawiązaniu do istniejących obiektów generujących pewne uciążliwości, przy zjazdach na drogę nr 16 oraz w kierunku południowym przy drodze do Łajs,
- pozostała zabudowa z rozmieszczonymi w niej usługami publicznymi stanowi główną zabudowę wsi. Należy zachować istniejący układ ruralistyczny starej zabudowy mieszkalno – usługowej po obu stronach rzeki Giłwa. Nowa zabudowa mieszkalna (głównie zabudowa jednorodzinna) winna się rozwijać w części północno - zachodniej wsi na wyznaczonych w planie miejscowym terenach.

Na terenie zlokalizowanym pomiędzy Gietrzwałdem i Nagładami wskazano usługowo-produkcyjną strefę rozwoju przedsiębiorczości. Na terenie strefy zakłada się powstanie terenów inwestycyjnych związanych z działalnością usługową, produkcyjną czy turystyczną.

Zaopatrzenie w wodę

Istniejące, wydajne ujęcie wody w pełni zaspakaja potrzeby odbiorców. W perspektywie nie przewiduje się zmiany sposobu uzysku wody pozostawiając istniejące ujęcie wody jako wystarczające.

W perspektywie adaptuje się istniejące magistrale wodociągowe i sieć rozdzielczą, a w przypadku zabudowy nowych terenów wsi zajdzie konieczność budowy nowych sieci rozdzielczych. Wydajność ujęcia jest dla tych celów wystarczająca.

Gospodarka ściekowa

Miejscowość *Gietrzwałd* objęta jest w pełni siecią kanalizacji sanitarnej. System ten funkcjonuje prawidłowo doprowadzając ścieki bytowo-gospodarcze do istniejącej oczyszczalni ścieków. *W przyszłości planuje się rozbudowę oczyszczalni a także skanalizowanie miejscowości, które obsługują obecnie oczyszczalnie w Biesalu i Łęgutach. Szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków rozwoju gospodarki ściekowej wskazano w podrozdziale 8.2. niniejszego opracowania.*

Kanalizacja deszczowa

Miejscowość posiada fragmentaryczną kanalizację burzową. W perspektywie należy dążyć do skanalizowania wszystkich powierzchni utwardzonych na terenie wsi oraz zainstalowania na wylotach tej sieci separatorów piasku i szlamów.

Gospodarka cieplna

W perspektywie należy dążyć do wyeliminowania bądź modernizacji istniejących kotłowni indywidualnych na paliwo stałe z przechodzeniem na paliwo ekologiczne.

Gospodarka gazowa

Do miejscowości doprowadzony jest gaz gazociągiem średniego ciśnienia z kierunku Tomaszkowa. Gaz przewodowy przebiega w ulicach: Ogrodowej, Klonowej, Kościelnej, Zakonnej i Źródlanej. Należy dążyć do pełnej realizacji sieci gazowej na terenie wsi zgodnie z istniejącą koncepcją gazyfikacji. Ponadto należy dążyć do eliminacji istniejących wyeksploatowanych źródeł ciepła na paliwo stałe z wykorzystaniem gazu ziemnego przewodowego.

8. KIERUNKI ROZWOJU UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO

Na podstawie uwarunkowań rozwoju gminy Gietrzwałd założono podział funkcjonalny dróg na układ:

- nadrzędny;
- podstawowy;
- uzupełniający.

8.1 Układ nadrzędny

Droga krajowa nr 16

W układzie nadrzędnym pozostaje droga krajowa nr 16 (*przebieg drogi: granica województwa warmińsko-mazurskiego – Kisielice – Iława – Ostróda – Olsztyn – Barczewo – Biskupiec – Mrągowo – Mikołajki – Orzysz – Ełk – granica województwa*).

Droga krajowa nr 16 według planów Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad przewidziana jest do przebudowy do klasy GP - główna ruchu przyspieszonego. Dla drogi krajowej nr 16 zabezpieczyć należy pas terenu o szerokości 100m w liniach rozgraniczających ze zwiększoną rezerwą terenu pod budowę węzłów *na odcinku Stare Jabłonki – Gietrzwałd, przebieg trasy obwodnicy Olsztyna i lokalizację węzła pn. Olsztyn Zachód*.

Na odcinku przebiegającym przez teren gminy przebudowy przewidziane do wykonania na drodze nr 16 przedstawiają się następująco:

- przebudowa drogi na odcinku Stare Jabłonki-Gietrzwałd wg uzgodnionego wariantu;
- na odcinku Dłużki - Podlejski przewiduje się poprowadzenie drogi po nowym śladzie na południe od istniejącego śladu drogi. Wynika to z konieczności dostosowania parametrów drogi do rangi drogi krajowej o klasie GP;
- w celu podłączenia wsi Rapaty i Podlejski należy zarezerwować teren pod budowę węzłów;
- w celu podłączenia miejscowości Gietrzwałd należy zarezerwować teren od strony Ostródy na budowę węzła;
- podłączenie wsi Nagłady poprzez węzeł „Nagłady” oraz poprzez pasy włączenia i wyłączenia od strony Ostródy i Olsztyna.

Po rozbudowie do parametrów technicznych klasy GP, droga krajowa będzie zapewniała połączenia z siecią dróg lokalnych tylko za pomocą węzłów drogowych. W miejscowościach podłączonych do drogi krajowej nr 16 poprzez węzły dwupoziomowe proponuje się lokalizację usług, hurtowni lub wytwórni związanych z koniecznością szybkiego dostępu do głównego układu komunikacyjnego oraz przejść granicznych. Projektowane urządzenia sieci infrastruktury technicznej należy lokalizować poza pasem istniejących i projektowanych dróg krajowych, a przejścia projektować prostopadle do osi drogi, z zachowaniem przepisów prawa.

Proponowana lokalizacja obiektów związanych z obsługą ruchu drogowego skomunikowana z drogą nr 16 będzie możliwa wyłącznie po rozbudowie drogi do układu dwujezdniowego, po spełnieniu wymaganych warunków technicznych określonych w przepisach odrębnych.

W przypadku lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej należy uwzględnić oddziaływanie hałasu wynikające z ruchu drogowego na istniejących i planowanych odcinkach dróg krajowych. Na podstawie analizy „Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko dla budowy obwodnicy Olsztyna w ciągu drogi krajowej nr 16 od km 0+000 do km 7+860 i od km 24+320 do km 27+993,60 oraz w ciągu S51 od km 7+860 do km 24+320” oraz w związku z tym, że ruch samochodowy systematycznie wzrasta – prognozuje się, iż wystarczającą odległością w przypadku lokalizowania zabudowy mieszkaniowej będzie minimum 150,0 m, licząc od osi drogi krajowej. Wskazane jest, by przed zabudową mieszkaniową od strony drogi krajowej projektować zabudowę usługową, tak by stanowiła dodatkowo element ekranujący hałas od drogi krajowej.

Planowana przebudowa drogi nr 16 powinna być wykonana tak, aby mogły być zachowane powiązania ekologiczne, Studium zakłada potrzebę wykonania technicznych urządzeń w postaci przepustów, przejść rowerowo-piesznych oraz przejazdów pod lub nad drogą nr 16.

Obwodnica miasta Olsztyn

Przez teren gminy Gietrzwałd przebiegać będzie również obwodnica m. Olsztyn.

Realizacja obwodnicy jest planowana w latach 2015-2019. Dla planowanej południowej obwodnicy Olsztyna w ciągu drogi krajowej nr 16 została zakończona procedura przetargowa na wybór wykonawcy, a dla odcinka w ciągu drogi S51 obecnie trwa procedura przetargowa. Realizacja inwestycji planowana jest w latach 2015-2019. Cała południowa obwodnica Olsztyna będzie drogą o długości 24,7 km. Oprócz dziesięciokilometrowego odcinka Olsztyn Zachód - Olsztyn Południe wraz z węzłem Południe, w ciągu drogi ekspresowej S51 budowana będzie druga część obwodnicy o długości 14,7 km, biegnąca od węzła Olsztyn Południe do węzła Olsztyn Wschód. Odcinek obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 16 o długości 10 km będzie drogą klasy GP, odcinek obwodnicy w ciągu drogi krajowej S51 o długości 14,7 km będzie drogą klasy S. Inwestycja polegać będzie na budowie odcinka obwodnicy o przekroju dwujezdniowym wraz z budową dróg serwisowych, remontem wybranych dróg lokalnych, budową obiektów inżynierskich oraz urządzeń ochrony środowiska. Inwestycja realizowana będzie w systemie „Projektuj i buduj”. Do wykonawcy oprócz robót budowlanych będzie należało wykonanie dokumentacji zamiennej wielobranżowej węzłów w zakresie projektu budowlanego oraz dokumentacji zamiennej w zakresie ewentualnej zmiany sposobu wzmocnienia podłoża i umocnienia skarp, a także uzyskanie wszystkich warunków technicznych, uzgodnień, opinii i decyzji. Budowa obwodnicy Olsztyna poprawi układ drogowy i warunki transportowe Olsztyna i okolic. Umożliwi eliminację znaczącej części ciężkiego ruchu z zatłoczonego centrum miasta oraz poprawną obsługę podróży tranzytowych dalekich a także bliskich (pomiędzy oddalonymi dzielnicami czy sąsiednimi miejscowościami). Poprawiony system transportowy miasta i okolic poprawi również atrakcyjność regionu i umożliwi szybszy rozwój gospodarczy.

Zgodnie z opracowanym projektem budowlano-wykonawczym i uzyskaną decyzją o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (NR 06/13 z dnia 03 czerwca 2013 r.) dla zadania pn. „Budowa obwodnicy Olsztyna w ciągu drogi krajowej nr 16” lokalizacja węzła drogowego pn. Olsztyn Zachód została ustalona na skrzyżowaniu obwodnicy z istniejącą drogą krajową nr 16.

Węzeł Olsztyn Zachód (Kudypy) na skrzyżowaniu projektowanej obwodnicy z istniejącą drogą krajową nr 16 będzie realizowany etapowo. Etap pierwszy, który rozpocznie się w 2015r. przewiduje budowę skrzyżowania typu rondo turbinowe z wydzieloną relacją skrętną od strony Barczewa.

8.2 Układ podstawowy

W układzie podstawowym obsługującym bezpośrednio wydzielone jednostki funkcjonalne znajdują się następujące drogi:

- **droga wojewódzka** nr 531 Łukta – Podlejski;
- **drogi powiatowe** nr: 1230 N, 1370N, 1457N i 1425N; Drogi powiatowe nr 1370N i nr 1425N stanowią drogi kategorii „Z”, do których zastosowanie ma Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Wodnej w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Drogi powiatowe nr 1457N i nr 1230 N stanowią drogi kategorii „L”;

Ustalenia dotyczące kierunków zmian

- Dla drogi wojewódzkiej nr 531 Łukta – Podlejski planuje się podniesienie parametrów klasy technicznej do klasy drogi zbiorczej Z. Szerokość ulicy w liniach rozgraniczających dla dróg klasy „Z” powinna wynosić co najmniej 20,0 m dla ulic o przekroju jednojezdniowym.
- Drogi powiatowe za wyjątkiem drogi nr 1370N i nr 1425N należy projektować w klasie L (lokalna) i zabezpieczyć pas drogowy: szerokość ulicy w liniach rozgraniczających dla dróg

klasy „L” powinna wynosić co najmniej 12,0 m dla ulic o przekroju jednojezdniowym.

- Drogi gminne należy projektować w klasie L (lokalna) lub D (dojazdowa) i zabezpieczyć dla nich pas drogowy: szerokość ulicy w liniach rozgraniczających dla dróg klasy „L” powinna wynosić co najmniej 12,0 m dla ulic o przekroju jednojezdniowym, a dla dróg klasy „D” - co najmniej 10,0 m.
- Dopuszcza się możliwość zmiany kategorii drogi wojewódzkiej na kategorię drogi powiatowej.

8.3 Układ uzupełniający

- Pozostałe drogi powiatowe i gminne tworzą w gminie układ uzupełniający. Wszystkie drogi tworzące w gminie układ uzupełniający wymagają poprawienia stanu technicznego dla prawidłowego funkcjonowania gminy i prawidłowej obsługi mieszkańców.
- **drogi gminne** - na terenie gminy Gietrzwałd zlokalizowano 57 dróg gminnych publicznych. Należą one do dróg szczególnie ważnych dla prawidłowej obsługi powstających nowych osiedli i rozwijającej się zabudowy i usług. Wykonanie na nich nawierzchni twardej ułatwi mieszkańcom dojazdy do pracy i szkół, a także wyeksponuje te piękne miejsca dla spacerów i wypraw rowerowych mieszkańcom pobliskich osiedli.
- Drogi gminne należy projektować w klasie L (lokalna) lub D (dojazdowa) i zabezpieczyć dla nich pas drogowy: szerokość ulicy w liniach rozgraniczających dla dróg klasy „L” powinna wynosić co najmniej 12,0 m dla ulic o przekroju jednojezdniowym, a dla dróg klasy „D” - co najmniej 10,0 m.

Dostosowanie parametrów dróg do obciążenia ruchem pojazdów wysokotonażowych

Zlokalizowane na terenie gminy złoża surowców mineralnych, w przypadku przystąpienia do ich eksploatacji, komunikacyjnie będą obsługiwane przez drogi publiczne gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe. W związku z tym, że transport związany z eksploatacją kruszyw ma negatywne oddziaływanie na wszystkie kategorie dróg, dopuszczalne naciski pojedynczej osi pojazdu na nawierzchnię jezdni nie mogą przekroczyć faktycznej nośności tych dróg.

Linia kolejowa

Przez gminę Gietrzwałd przebiega linia kolejowa nr 353 Poznań- Łąka - Ostróda-Olsztyn - Korsze - Skandawa znaczenia państwowego, I rzędna, w większości zelektryfikowana. Linia ta wiąże przejścia graniczne na północy i zachodzie Polski. W gminie Gietrzwałd linia ta posiada trzy stacje kolejowe: Biesal, Naterki, Unieszewo. We wsi Unieszewo znajduje się również bocznicą kolejowa.

W celu odciążenia istniejących dróg w słabym stanie technicznym w Studium proponuje się zwiększenie wykorzystania istniejącej bocznicą do transportu towarów masowych w tym głównie cegły z pobliskich zakładów. Linia kolejowa stanowi teren zamknięty, o którym mowa w rozdziale 11 niniejszego opracowania.

Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy planowana jest realizacja ścieżek rowerowych służących dwóm różnym rodzajom ruchu: dla ruchu lokalnego oraz rowerowych tras turystycznych wzdłuż mało uczęszczanych dróg lokalnych, przebiegających w pobliżu interesujących zabytków kultury i obiektów przyrodniczych.

Przy projektowaniu ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków rowerowych należy zadbać o ich połączenia. W ramach przedsiębiorczości własnej mieszkańców gminy szlaki rowerowe powinny być uzupełnione urządzeniami typu: miejsca widokowe, miejsca biwakowe, mała gastronomia, itp.

Ścieżki rowerowe gmina będzie lokalizować poza pasem drogowym drogi krajowej nr 16, niezależnie od niwelety i przekroju drogi krajowej.

Polityka przestrzenna gminy w zakresie komunikacji przedstawia się następująco:

Stymulowanie rozwoju przestrzennego gminy, poprzez:

- zapewnienie powiązań z krajowym systemem transportowym;
- zapewnienie dostępności celów podróży, umożliwiające mieszkańcom gminy udział w różnych formach aktywności społeczno – gospodarczej;
- zapewnienie wymaganego standardu podróży (czasu i warunków jazdy);
- stworzenie odpowiednich warunków dowozu i wywozu surowców i produktów;
- łagodzenie uciążliwości funkcjonowania transportu.

Jako główne zasady przyjęto, iż obsługa zainwestowanych terenów oraz nowych przedsięwzięć budowlanych pod względem obsługi komunikacyjnej powinna następować wyprzedzająco lub co najwyżej równolegle z inwestowaniem.

Istniejący obecnie układ dróg na terenie gminy Gietrzwałd jest zadawalający, w związku z czym poprawa układu komunikacyjnego powinna następować poprzez ciągłą modernizację istniejących dróg.

Podstawowe zagadnienia polityki komunikacyjnej na szczeblu lokalnym wymagają określenia:

- prowadzenia ruchu rowerowego - trasy lokalne nad brzegami jezior i w miejscach atrakcyjnych turystycznie;
- lokalizacji parkingów w miejscach atrakcyjnych dla turystów - współpraca z samorządami wojewódzkim i powiatowym;
- sposobu prowadzenia ruchu tranzytowego i docelowego - współpraca z samorządem wojewódzkim;
- przebudowy odcinków dróg gminnych i powiatowych (samorząd powiatowy) w celu usprawnienia funkcjonowania układu komunikacyjnego gminy;
- przeglądu dróg gminnych i powiatowych pod kątem funkcjonalności.

9. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

9.1 Gospodarka wodna

Większość miejscowości Gminy posiada zbiorowe ujęcia wody i jest zwodociągowana siecią rozdzielczą bądź przesyłową magistralną. *Procent miejscowości zwodociągowanych według ilości mieszkańców wynosi 94,4 %.*

Wydajność istniejących ujęć wody obecnie jest wystarczająca. Dla potrzeb perspektywicznych przewiduje się rozbudowę istniejących ujęć wody. Uwzględniając jakość wody surowej (Unieszewo) i wielkość produkcji przyjęto, że w miarę realizacji Programu zaopatrzenia w wodę Gminy Gietrzwałd zostaną wyłączone z eksploatacji SUW w Unieszewie i Łęgutach.

Planowana jest rozbudowa ujęcia wody w Sząbruku o studnię i zbiorniki retencyjne oraz pośrednie stacje pomp w Naterkach lub Gronitach. Zgodnie z Dyrektywą 98/83/RWE należy zwrócić szczególną uwagę na jakość wody i jej wpływ na zdrowie ludności. W związku z tym istnieje konieczność modernizacji i wymiany sieci wodociągowych zużytych, i wykonanych z nieodpowiedniego materiału, ponieważ nie dają one możliwości przesyłu wody odpowiedniej jakości.

Konieczna jest sukcesywna modernizacja części ujęć wody, sieci, w szczególności sieci wodociągowej realizowanej w latach wcześniejszych (lata 70-te i wcześniej). W miejscowości Unieszewo częściowo wymienione zostały odcinki sieci wodociągowej. Rozprowadzenie wody w Gietrzwałdzie jest niezbędne na terenach przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę usługową wzdłuż drogi krajowej Nr 16 od Nagład do rzeki Pasłęki oraz na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkalno-usługową. Należy podjąć działania w celu podłączenia do sieci wodociągowej zabudowy kolonijnej.

Generalnie gospodarka wodna nie stanowi bariery rozwojowej gminy. Budowa i rozbudowa sieci wodociągowej uzależniona jest jedynie od możliwości finansowych gminy.

W latach 2014-2016 planowane są następujące inwestycje dotyczące rozwoju urządzeń wodociągowych

- *likwidacja odcinka wodociągu z rur azbestowo-cementowych w m. Unieszewo poprzez zastąpienie istniejącego z rur PE lub PVC o śr. $\varnothing$ 110 mm o dł. łącznej $L = 0,4$ km;*
- *cd. etapu Guzowy Piec, dł. 1,4 km;*
- *Biesal – Jadaminy I (kolonia Biesal w kierunku Jadamin), w tym zasilenie bud. socjalnego dł. 1,3 km;*
- *cd. etapu Biesal – Jadaminy II (przedłużenie do Jadamin z uzbrojeniem po trasie terenów gminnych) dł. $L = 1,6$ km;*
- *podwyższenie ciśnienia ze zwiększeniem wydajności w części m. Naterki poprzez budowę spinki wodociągowej śr. $\varnothing$ 110 mm dł. 0,8 km;*
- *wodociągowanie terenów kolonijnych: Gietrzwałd i Nagłady dł. 3,4 km;*
- *SUW Biesal wymiana agregatu głębinowego szt. 1;*
- *SUW Sząbruk: wymiana przyłącza energetycznego SUW - stacja trafo, przebudowa linii technologicznej w stacji z rur PE na nierdzewne oraz budowa zbiornika retencyjnego o poj. $V = 500$ m³ z przebudową technologii;*
- *SUW Unieszewo wymiana pompy głębinowej szt. 1, nie planuje się dalszych inwestycji z uwagi na planowane wyłączenie SUW;*
- *SUW Jadaminy przeniesienie stacji do m. Parwółki z równoczesnym jej zasileniem w energię elektryczną i włączenia do stacji zakładowej sieci wodociągowej LP w celu zaopatrzenia mieszkańców w wodę.*

W ramach planowanych w latach 2012 – 2016 inwestycji, przewidziane są również inwestycje mające na celu ochronę środowiska naturalnego. Dotyczyć one będą w szczególności modernizacji odprowadzania wód popłucznych (wszystkie SUW posiadają pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie popłuczyn) polegające na uszczelnieniu studni pośrednich, czyszczenia i rekultywacji osadów oraz przebudowie wylotów odpływów.

9.2 Gospodarka ściekowa

Specyfika terenu, budowa geologiczna, rodzaj zagospodarowania przestrzennego oraz wysokie wymagania w zakresie ochrony środowiska wymagają uwzględnienia w gospodarce ściekowej poniższych zasad:

Zaleca się w 1-szym etapie rozwiązania systemowe gospodarki ściekowej w miejscowościach położonych na terenach bez izolacji od użytkowych warstw wodonośnych bądź o izolacji nieciągłej. Rozwiązanie to powinno zostać potraktowane priorytetowo ze względu na zagrożenie zanieczyszczeniem użytkowych warstw wodonośnych. Miejscowości położone na tych terenach powinny być skanalizowane z odprowadzeniem ścieków do systemów przesyłowych bądź oczyszczalni. *Z uwagi na atrakcyjność terenu i jego położenie nie powinno się dopuszczać do powstawania lokalnych wylewisk ścieków.*

Przyjmuje się zasadę skanalizowania docelowo wszystkich miejscowości gminy poprzez realizację systemów przesyłowych zbiorczych z przesyłem do istniejącej oczyszczalni w Gietrzwałdzie po jej rozbudowie oraz rozbudowie systemów przesyłowych do Olsztyna.

Wszystkie produkowane na terenie gminy ścieki bytowo - gospodarcze winny być oczyszczone w oczyszczalniach o odpowiednim stopniu redukcji zanieczyszczeń. Należy poddać stałej analizie wodę surową z ujęć oraz skład chemiczny ścieków surowych i oczyszczonych, co stanowi wskaźnik pracy oczyszczalni.

Na terenach pozbawionych izolacji od użytkowych warstw wodonośnych oraz izolacji nieciągłej na okres przejściowy dopuszcza się gromadzenie ścieków w szczelnych zbiornikach bezodpływowych z atestem na ich użytkowanie. Nie dopuszcza się innych rozwiązań gospodarki ściekowej zagrażających użytkowym warstwom wodonośnym. Na terenach odpornych na antropopresję ścieki bytowo- gospodarcze z wszystkich obiektów w zabudowie zwartej i rozproszonej powinny być odprowadzone do kanalizacji sanitarnej zbiorczej lub systemów utylizacji indywidualnych po uprzednich szczegółowych badaniach hydrogeologicznych wskazujących możliwości odprowadzenia ścieków oczyszczonych w grunt.

Istniejące zainwestowanie w infrastrukturę techniczną na terenie gminy, zrealizowane oczyszczalnie ścieków oraz podjęte działania w celu skanalizowania znacznej części gminy (wykonane projekty techniczne) pozwalają prognozować docelowo bardzo wysoki stopień skanalizowania gminy.

W latach 2014-2016 planowane są następujące inwestycje dotyczące rozwoju urządzeń kanalizacji sanitarnych

- skanalizowanie rejonu ul. Drzewnej (Gietrzwałd/Naglady) do istniejącej przy Salmo zlewni P1 z rur PVC $\varnothing$ 160-200 mm dł. 0,4 km;
- cd. etapu Guzowy Piec z ppomp. PG, kanalizacja grawitacyjna dł. 1,4 km oraz kanalizacja sanitarna tłoczna 0,4 km;
- cd. etapu Śródka z rur PVC śr. $\varnothing$ 90-200 mm kanalizacja sanitarna grawitacyjna i tłoczna z ppomp., dł. 1,3 km;
- Biesal – Jadaminy I (kolonia Biesal w kierunku bud. socjalny) kolektor sanitarny tłoczny z rur PE lub PVC o śr. $\varnothing$ 90 mm oraz przykanal. graw. $\varnothing$ 200 i ppomp. dł. łącznej 1,4 km;
- cd. etapu Biesal – Jadaminy II (przedłuż. do terenów gminnych) dł. L = 0,3 km;
- przełożenie nieszczelnej sieci sanitarnej grawitacyjnej z rur PVC $\varnothing$ 200 mm z uszczelnieniem trzech ppomp. w m. Gietrzwałd i Rentyny, dł. łącznej 0,8 km;
- przerzut ścieków ze zlewni Łęguty do zlewni Gietrzwałd poprzez zaprojektowanie i wykonanie kolektora tłoczego śr. $\varnothing$ 90 mm dł. L = 1,4 km do zlewni P4 w Worytach oraz likwidacja oczyszczalni ścieków z rekultywacją terenu i dostosowaniem ppomp. do przerzutu do Woryt;
- przerzut ścieków ze zlewni Unieszewo – Sząbruk – Siła przez Naglady i Łajsy do zlewni Gietrzwałd: etap I Unieszewo-Naglady i Unieszewo-Łajsy dł. 3,2 km;
- cd. etapu II Sząbruk-Naglady dł. 2,2 km;
- modernizacja czterech ppomp. głównych (Kudypy 1, Sząbruk 1, Naterki i Biesal 1)

z montażem monitoringu;

- budowa zagrodowych i przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy kolonijnej m.in. Grazymy i Parwółki.

W przyszłości planowana jest też rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Gietrzwałdzie jak również rozbudowa systemów przesyłowych do Olsztyna. Oczyszczalnia ścieków w Gietrzwałdzie po jej rozbudowie i wybudowaniu sieci kanalizacji sanitarnej na terenach obecnie obsługiwanych przez oczyszczalnię w Biesalu i Łęgutach przejmie ścieki z tych terenów. Gdy powyższa inwestycja zostanie zrealizowana powstanie możliwość likwidacji oczyszczalni ścieków w Biesalu i Łęgutach.

Zaznacza się, iż likwidacja oczyszczalni w Biesalu jest uzależniona od wybudowania sieci kanalizacji sanitarnej na terenach, które obecnie obsługuje oraz od rozbudowy oczyszczalni ścieków w Gietrzwałdzie. W związku z powyższym w chwili obecnej dopuszcza się dalsze użytkowanie w sposób dotychczasowy oczyszczalni w Biesalu, a także jej adaptację, rozbudowę, nadbudowę, modernizację w celu spełnienia warunków określonych w przepisach oraz w celu zapewnienia sprawnej gospodarki ściekowej na tym terenie. Oczyszczalnia winna być dostosowana do zapewnienia możliwości przejmowania ścieków z terenów obecnie obsługiwanych i terenów, na których dopiero planuje się zainwestowanie (przepustowość oczyszczalni winna odpowiadać rzeczywistemu zapotrzebowaniu). Należy również zachować pas zieleni izolacyjnej.

9.3 Gospodarka gazowa

Przez teren gminy przebiega gazociąg średniego ciśnienia Dn 225, 160mm relacji Tomaszkowo - Gietrzwałd i Dn 63mm relacji Tomaszkowo - Naterki. Sieć gazowa średniego ciśnienia zlokalizowana jest w miejscowościach: Gietrzwałd (część miejscowości), Łajsy (jedno gospodarstwo), Nagłady (nowe osiedle), Naterki (część miejscowości), Sząbruk (część miejscowości), Sząbruk-Siła, Unieszewo (część miejscowości), Woryty (hotel). Na terenie gminy funkcjonuje stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa średniego ciśnienia w miejscowości Woryty, przy alei Lipowej, działka o nr ew. 246/1 a także stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa średniego ciśnienia w miejscowości Siła, na działce o nr ew. 207/87.

Ustala się następujące kierunki i zasady dotyczące sieci gazowej na terenie gminy

- lokalizacja obiektów terenowych przy sieci gazowej średniego ciśnienia powinna uwzględniać wymogi zawarte w przepisach odrębnych;
- dopuszcza się lokalizowanie sieci gazowej na terenie obszaru gminy Gietrzwałd na warunkach określonych właściwymi przepisami dotyczącymi sieci gazowych;
- zasilenie z sieci gazowej podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci będzie możliwe w przypadku istnienia odpowiednich wskaźników opłacalności ekonomicznej na warunkach określonych przez operatora sieci gazowej;
- należy podjąć działania zmierzające do podwyższenia standardu życia ludności poprzez eliminację nieuciążliwych dla środowiska małych, lokalnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym z przechodzeniem na opalanie gazem bądź olejem opałowym. W planach miejscowych należy zawierać zapisy dotyczące możliwości udostępnienia terenu w formie korytarzy technicznych pod nowoprojektowane sieci gazowe;
- dla istniejących i projektowanych sieci gazowych wyznaczone są strefy kontrolowane (odległości), w których nie wolno wznosić obiektów budowlanych, urządzać składów i magazynów oraz podejmować działań podczas jego użytkowania. W strefach tych nie mogą również rosnąć drzewa. Wymagania w zakresie stref kontrolowanych zawarte są w odrębnych przepisach. Odległość obiektów budowlanych od stacji gazowych średniego ciśnienia redukcyjno-pomiarowej powinna być większa od poziomego zasięgu stref zagrożenia wybuchem określają odrębne przepisy;
- dopuszcza się rozbudowę i przebudowę istniejących sieci gazowych na warunkach określonych przez dysponenta sieci.

Gmina posiada opracowaną koncepcję gazyfikacji gminy obejmującą zasięgiem cały teren. W powyższej koncepcji przewidziano zasilenie gminy z kierunku południowo-wschodniego siecią średniego ciśnienia. Realizacja powyższej koncepcji gazyfikacji uzależniona jest jedynie od możliwości finansowych gminy.

9.4 Gospodarka ciepła

W perspektywie należy dążyć do wyeliminowania bądź modernizacji istniejących kotłowni indywidualnych na paliwo stałe z przechodzeniem na paliwo ekologiczne *a także stworzyć system zachęt i promocji dla alternatywnych źródeł ciepła takich jak: energia słoneczna, pompy ciepła, rekuperatory, wykorzystanie słomy i odpadów drzewnych itp.* Należy wprowadzić zaostreżenie wymogów stawianych przy źródłach ciepła dla nowych budynków zarówno mieszkalnych jak i produkcyjnych i usługowych – stosowanie paliw o niskich emisjach pyłów.

Należy dążyć do zwiększenia termoizolacyjności obiektów wszystkich rodzajów:

- modernizacji i ocieplania budynków w tym budynków użyteczności publicznej;
- usprawnienia i wymiany kotłów grzewczych na wykorzystujące źródła ekologiczne o niskiej emisji;
- dążenie do likwidacji wielu źródeł emisji w jednym budynku wielorodzinnym (tj.: indywidualne źródła ciepła i ciepłej wody w każdym mieszkaniu w oparciu o węgiel i drewno), tworzenie systemów zbiorczych.

9.5 Gospodarka odpadami

Gmina Gietrzwałd jest jedną z gmin ujętych w programie pn. „System zagospodarowania odpadów komunalnych w Olsztynie. Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów.” Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o. o. w Olsztynie. Program ma na celu rozwiązanie problemu gospodarki odpadami na terenie kilkudziesięciu gmin województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach realizacji inwestycji jest przewidziana m. in. budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Olsztynie czy rekultywacja 8 składowisk odpadów przeznaczonych do zamknięcia.

9.6 Elektroenergetyka

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w obszarze gminy pokrywane jest przez istniejącą stację elektroenergetyczną 110/15kV - GPZ Gietrzwałd oraz układ sieci dystrybucyjnej SN 15kV.

Stacja 110/15kV GPZ Gietrzwałd zasilana jest przelotowo liniami napowietrznymi 110kV stanowiącymi własność ENERGA - OPERATOR SA. Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia dostawy energii elektrycznej na potrzeby nowej zabudowy mieszkalnej i wielofunkcyjnej (np. obiekty turystyczne, usługowe itp.) niezbędne będzie wybudowanie na terenie gminy nowych stacji 15/0,4 kV wraz z wykonaniem powiązań funkcjonalnych z istniejącymi i projektowanymi liniami 15kV w tym liniami stanowiącymi powiązanie z nowoprojektowaną stacją elektroenergetyczną 110/15kV w miejscowości Łupstych (w granicach administracyjnych miasta Olsztyna). Szczegółowa lokalizacja stacji elektroenergetycznych i linii elektroenergetycznych 15 i 0,4 kV zostanie ustalona na etapie opracowania wymaganej dokumentacji technicznej.

Zgodnie z założeniami Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. na terenie gminy przewiduje się budowę elektroenergetycznej linii napowietrznej o napięciu 400kV relacji Płock - Olsztyn Mąki (*orientacyjny przebieg sieci wskazano na załączniku graficznym do studium*).

Dla planowanej linii wymagany jest pas technologiczny o szerokości 70,0m (35,0m od osi linii). Warunki lokalizacji inwestycji w pasie technologicznym należy uzgadniać z Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. z siedzibą w Konstancinie - Jeziornie. W pasie technologicznym nie można lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Pod linią nie należy sadzić zieleni wysokiej - zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii,

który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów. Wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii. Dla linii elektroenergetycznych musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych.

Ze względu na konieczność stałego zwiększania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej w regionie oraz stale rosnące zapotrzebowanie na moc i energię, niezbędne będzie w perspektywie najbliższych lat:

- wzmocnienie zasilania we wschodniej części gminy poprzez budowę stacji elektroenergetycznej 110/15kV GPZ Łupstych (stanowiącej jednocześnie częściowe rezerwowanie linii 15 kV zasilanych ze stacji GPZ Gietrzwałd) wraz z wykonaniem powiązań funkcjonalnych 15kV z lokalnymi liniami 15kV w miejscowości Łupstych, Naterki, Kudypy, Gronity – alternatywą jest likwidacja stacji w Łupstychu i budowa nowej stacji w Gutkowie w pobliżu granic miasta Olsztyna na terenie Gminy Jonkowo;
- przebudowa istniejącej linii napowietrznej 110 kV Ostróda - Gietrzwałd na linię dwutorową;
- budowa nowego odcinka linii jednotorowej 110 kV od miejscowości Biesal do Olsztynka.

Realizacja ww. inwestycji zapewni harmonijny rozwój terenów zarówno gminy Gietrzwałd jak i gmin sąsiednich pod względem dalszego zabezpieczenia ciągłości dostaw energii elektrycznej. W związku z tym przewiduje się niezbędną rezerwę terenu w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących linii 110kV jak również rezerwuje się w studium pas techniczny dla projektowanej linii 110 kV.

Obiekty budowlane o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t., przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, wymagają zgłoszenia do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.

9.7 Infrastruktura telekomunikacyjna

Gmina Gietrzwałd jest jedną z gmin, na terenie których jest obecnie realizowana sieć szerokopasmowa składająca się z sieci szkieletowej. Od sieci szkieletowej zostanie poprowadzona sieć dystrybucyjna do miejscowości Gietrzwałd, która zakończona będzie węzłem dystrybucyjnym sieci. Inwestycja zapewni mieszkańcom gminy Gietrzwałd możliwość dostępu do Internetu, po zrealizowaniu etapu tzw. "ostatniej mili" (dostawa Internetu bezpośrednio do użytkownika). Mieszkańcy gminy, samorząd czy inwestorzy będą mieli możliwość korzystania z usług teleinformatycznych co usprawni efektywną wymianę danych elektronicznych czy wpłynie na rozwój gospodarczy regionu.

Ustala się konieczność zabezpieczenia technicznej i przestrzennej dostępności do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, funkcjonujących na rynku usług komunikacji elektronicznej poprzez możliwości :

- lokalizowania sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej;
- objęcia terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych, wojewódzkiej i krajowej;
- rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.

9.8 Odnawialne źródła energii

Możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii narzuca konieczność przestrzegania rygorów, które określają przepisy odrębne. Na terenie gminy wskazuje się następujące możliwości wykorzystania źródeł odnawialnej energii:

- Energia słoneczna

Na terenie gminy Gietrzwałd dopuszcza się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika) o mocy nieprzekraczającej 100 kW. Dopuszcza się też realizację ulicznych lamp solarnych wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

- Energia wodna

Wskazuje się, iż szczególne zagrożenie dla obszaru Natura 2000 stwarza budowa urządzeń piętrzących. Lokalizacja elektrowni wodnych w obszarze Natura 2000 jak i poza nim -może na niego negatywnie oddziaływać. Elektrownie wodne mogą mieć bezpośredni negatywny wpływ na gatunki ryb i minogów oraz zwierząt ziemno-wodnych objętych ochroną w granicach obszaru siedliskowego. W związku z powyższym nie zaleca się realizacji urządzeń wodnych na terenie gminy Gietrzwałd.

- Energia wiatrowa

Na terenie gminy, który nie znajduje się w granicach obszarów Natura2000 dopuszcza się realizację elektrowni wiatrowych o mocy nieprzekraczającej 100kW, przy czym na terenach przyległych do obszarów Natura 2000 Dolina Pastęki, elektrownie wiatrowe mogą być lokalizowane w odległości nie mniejszej niż 5,0 km od granicy obszaru.

- Biomasa

W obrębie Łęguty zlokalizowana jest elektrownia biogazowa zlokalizowana w południowo-zachodniej części działki o nr ew. 4/110. Moc nominalna - przekraczająca 100kW. Biogazownia wykorzystuje odpady organiczne takie jak: kiszonki z kukurydzy, gnojownicy, gliceryny itp.

10. CELE PUBLICZNE

Do zadań wykonywanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad należą:

- przebudowa drogi krajowej nr 16 do klasy GP, w pierwszej kolejności nowa koncepcja przebiegu drogi zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi ze studium oraz opracowanie zmian planu;
- budowa parkingów w miejscach atrakcyjnych turystycznie przy drodze krajowej nr 16.

Do zadań wykonywanych przez samorząd wojewódzki należą:

- przebudowa do klasy Z oraz utrzymanie drogi wojewódzkiej,
- budowa parkingów przy tej drodze,
- budowa chodników w Łęgutach.

Do zadań wykonywanych przez samorząd powiatowy należy:

- przebudowa do klasy Z lub L dróg w układzie podstawowym oraz ich utrzymanie,
- budowa parkingów przy tych drogach,
- budowa chodników w miejscowościach, przez które przebiegają drogi powiatowe.

Do zadań wykonywanych przez samorząd gminny należy:

- stałe podnoszenie jakości dróg poprzez: wykonywanie i renowację odwodnień, wykonywanie podbudowy i utwardzanie nawierzchni dróg, w których ułożono sieci wod-kan,
- lokalizacja parkingów w miejscach atrakcyjnych dla turystów - współpraca z samorządami wojewódzkim i powiatowym,
- przebudowa odcinków dróg gminnych w celu usprawnienia funkcjonowania układu komunikacyjnego gminy,
- prowadzenia ruchu rowerowego - trasy lokalne nad brzegami jezior i w miejscach atrakcyjnych turystycznie,
- wykonanie w pierwszej kolejności utwardzenia na drogach gminnych wg opracowywanego programu przebudowy,
- realizacja inwestycji celu publicznego na terenie ogrodów działkowych w miejscowości Łajsy (działka o nr ew. 1/9).

W zakresie infrastruktury technicznej:

- budowa kanalizacji burzowych w dużych miejscowościach w gminie (Gietrzwałd, Unieszewo, Sząbruk, Biesal, Naterki, Gronity);
- zaopatrzenie w gaz ziemny terenu gminy zgodnie z opracowaną koncepcją.

Szereg dokumentów odrębnych wskazuje zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne zlokalizowane na obszarze gminy Gietrzwałd:

A. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Główne zadania to:

- przebudowa drogi krajowej nr 16 na odcinku Stare Jabłonki – Gietrzwałd (planowane lata realizacji inwestycji – po roku 2015);
- budowa obwodnicy Olsztyna, której fragment przebiega przez teren gminy Gietrzwałd („Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”; planowane lata realizacji inwestycji – po roku 2015);
- modernizacja linii kolejowej przebiegającej przez teren gminy, do odpowiednich prędkości przewozowych w tym 101-120 km/h na linii Inowrocław – Korsze („Master Plan dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030”);

- budowa linii 400kV Olsztyn Mątki – Płock („Plan Rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2010-2025. Aktualizacja w zakresie lat 2014-2018. Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.”);
- budowa odcinka linii 110kV Olsztynek – Ostróda („Plan Rozwoju na lata 2014-2019. ENERGA OPERATOR S.A.”);
- przebudowa linii 110kV Hawa – Hawa Wschód – Lubawa – Ostróda – Gietrzwałd na dwutorową („Plan Rozwoju na lata 2014-2019. ENERGA OPERATOR S.A.”);
- modernizacja linii 110kV Olsztyn Mątki – Olsztynek („Plan Rozwoju na lata 2014-2019. ENERGA OPERATOR S.A.”);
- modernizacja linii 110kV Olsztyn Mątki – Gietrzwałd („Plan Rozwoju na lata 2014-2019. ENERGA OPERATOR S.A.”);
- realizacja gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Kościerzyna – Olsztyn („Plan rozwoju PSG Sp. z o.o. o/Gdańsk”).

B. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2014-2021:

- remont budynku GOK w Gietrzwałdzie oraz przebudowa instalacji centralnego ogrzewania wraz z przebudową kotłowni z paliwa stałego na paliwo gazowe;
- rozwój e-usług usprawnieniem dostępności administracji w Gminie Gietrzwałd;
- budowa kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w Guzowym Piecu;
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Dłużki, Rapaty, Podlejski, Tomaryny, Gietrzwałd;
- rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Gietrzwałdzie wraz z budową przedszkola;
- budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Sząbruku;
- budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Łęgucki Młyn, Łobkajny, Łęguty, Grażymy, Rapaty;
- przebudowa dróg gminnych.

C. Lokalna Strategia Rozwoju „Krainy Drwęcy i Pasłęki” m. in.:

- zagospodarowanie terenów o szczególnych walorach krajobrazowych dla potrzeb turystyki i rekreacji np. wyznaczenie Szlaku Gietrzwałdzkich Kapliczek, utworzenie plaż wraz z małą infrastrukturą, modernizacja bazy noclegowej i gastronomicznej;
- rewitalizacja obiektów zabytkowych i zwiększenie ich dostępności dla społeczności lokalnej i turystów;
- tworzenie i promowanie lokalnych produktów turystycznych opartych na tradycjach lokalnych.

D. Plan Odnowy Miejscowości Gietrzwałd m. in.:

- budowa nowego przedszkola i rozbudowa szkoły podstawowej w Gietrzwałdzie;
- budowa placu zabaw dla dzieci;
- budowa parkingu dla autokarów na obrzeżach wsi.

E. Plan Odnowy Miejscowości Biesal m. in.:

- budowa nowych chodników;
- modernizacja dróg lokalnych;
- modernizacja budynku ochotniczej straży pożarnej.

F. Plan Odnowy Miejscowości Gronity m. in.:

- budowa utwardzonych dróg dojazdowych do wsi;
- utwardzenie nawierzchni dróg osiedlowych;
- wykonanie oświetlenia ulicznego wsi;

- rozbudowa strefy rekreacyjno-sportowej;
- zagospodarowanie ścieżki edukacyjno-sportowej;
- renowacja zabytkowej kapliczki w centrum wsi.

G. Plan Odnowy i Rozwoju Wsi Naterki m. in.:

- budowa utwardzonych dróg dojazdowych do wsi;
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej obsługującej nowo zabudowane tereny;
- rozbudowa infrastruktury o charakterze usługowo rekreacyjnym wokół pola golfowego;
- uzupełnianie oświetlenia ulicznego.

H. Plan Odnowy Miejscowości Łęguty m. in.:

- wyposażenie świetlicy wiejskiej w Łęgutach;
- modernizacja i doposażenie boiska sportowego;
- doposażenie istniejącego placu zabaw;
- budowa chodnika przy drodze wojewódzkiej;
- modernizacja wodociągu – wymiana rur cementowo-azbestowych.

I. Plan Odnowy Miejscowości Unieszewo m. in.:

- zapewnienie konserwacji kapliczek warmińskich, zabytkowych chat warmińskich;
- konserwacja budynku Ochotniczej Straży Pożarnej;
- remont boiska i infrastruktury towarzyszącej;
- doposażenie placu zabaw dla dzieci i remont sąsiedniego boiska;
- wprowadzenie ograniczeń zabudowy na osiach widokowych i wzniesieniach, wprowadzenie dużych obszarów zieleni publicznej w planie zagospodarowania przestrzennego, miejsca wypoczynku dla turystów;
- kontynuacja budowy chodników, uzupełnianie oświetlenia, uzupełnianie zieleni wiejskiej;
- rozwój produkcji rolnej;
- modernizacja infrastruktury drogowej.

J. Zadania rządowe:

- na terenie Gminy nie przewiduje się realizacji zadań rządowych.

K. Zadania wynikające ze Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna:

- budowa i modernizacja:
  - droga powiatowej nr 1370 N od miejscowości Sząbruk, przez Unieszewo do drogi krajowej nr 16;
  - droga gminna od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1457 N poprzez miejscowości Naterki, Gronity do Kudyp – węzeł obwodnicy Olsztyna;
  - droga gminna od granicy Olsztyna w miejscowości Łupstych do skrzyżowania z drogą krajową nr 16 połączenie poprzez ul. Żurawią z drogą wojewódzką nr 527 – węzeł obwodnicy Olsztyna;
- na liście rezerwowej znalazły się zadania:
  - droga powiatowa nr 1425 N Biesal-Guzowy Młyn jako połączenie drogi krajowej nr 16 z węzłem drogi krajowej nr 51 Olsztynek;
  - droga gminna Gietrzwałd-Rentyny (Wrzesina) jako połączenie drogi krajowej nr 16 z drogą wojewódzką nr 527.

Ponadto na terenie gminy Gietrzwałd planuje się realizację następujących zadań:

- budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Śródcie;

- *przebudowę dróg gminnych: Łajsy – Pęglity, Tomaryny od drogi nr 16 i drogi gminnej w Worytach wraz z przebudową skrzyżowania z drogami w kierunku Rentyn i Pelnika;*
- *budowę drogi Naterki – Gronity – Kudypy oraz droga do Łupstycha od krajowej „16” w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Olsztyńskiego Obszaru Funkcjonalnego;*
- *rozbudowę oczyszczalni w Gietrzwałdzie i rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej w celu przejęcia ścieków z oczyszczalni w Łęgutach i Biesalu.*

11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

Na terenie gminy Gietrzwałd obecnie nie występują tereny, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

12.OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie gminy Gietrzwałd wskazane jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla następujących terenów:

- tereny z zakazem zabudowy zlokalizowane pomiędzy drogą krajową nr 16 i gminną nr 158105 N (panorama na wieś Gietrzwałd),
- tereny z zakazem zabudowy zlokalizowane przy drodze krajowej nr 16 pomiędzy wsią Gietrzwałd i Nagłady,
- sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z całkowitym zakazem powstawania nowej zabudowy dla obszaru położonego w granicach obszaru Natura 2000 Rzeki Pasłęki oraz w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki (obręb ewidencyjne Woryty, Tomaryny, Gietrzwałd) – nie dotyczy terenów, dla których już uchwalono miejscowe plany, a także rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych oraz lokalizowania nowej zabudowy na przedłużeniu zwartej zabudowy wiejskiej.

13. POLITYKA PRZESTRZENNA ZWIĄZANA Z OBRONNOŚCIĄ I BEZPIECZEŃSTWEM PAŃSTWA ORAZ TERENY ZAMKNIĘTE

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa oraz na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu należy przyjąć kierunki polityki przestrzennej w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa na obszarze gminy Gietrzwałd.

Tereny zamknięte występujące na terenie gminy Gietrzwałd

Linia kolejowa nr 353 Poznań- Iława - Ostróda- Olsztyn - Korsze znaczenia państwowego. Linia jest w przeważającej części zelektryfikowana oraz stanowi teren zamknięty. Granice terenu zamkniętego przebiegają po aktualnych granicach działek będących własnością Polskich Kolei Państwowych wskazanych w poniższej tabeli:

Tabela 3.
Tereny zamknięte w gminie Gietrzwałd

TERENY ZAMKNIĘTE NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD				
L. p.	Rodzaj terenu	Obręb	Nr działki	Pow. [ha]
1	Teren kolejowy	1 Biesal	140/1	6,5200
2	Teren kolejowy	1 Biesal	140/5	0,0794
3	Teren kolejowy	1 Biesal	140/12	12,6692
4	Teren kolejowy	1 Biesal	286/6	0,3867
5	Teren kolejowy	3 Gietrzwałd	357	8,9400
6	Teren kolejowy	4 Gronity	50/1	7,7700
7	Teren kolejowy	10 Naterki	53/1	5,4083
8	Teren kolejowy	10 Naterki	53/6	4,7043
9	Teren kolejowy	12 Pęglity	32	8,7000
10	Teren kolejowy	17 Sząbruk	20	16,0100
11	Teren kolejowy	19 Tomaryny	241/7	6,9442
12	Teren kolejowy	20 Unieszewo	83/9	7,7987

Źródło: Decyzja Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych

Zgodnie z art. 3, ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie zamkniętym nie należy do zadań własnych gminy. W związku z powyższym dla przedmiotowych terenów nie wyznacza się kierunków rozwoju i nie określa zasad polityki przestrzennej.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PROCEDURY PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

Na terenie gminy Gietrzwałd nie wyznacza się obszarów, dla których wymagane jest wszczęcie procedury scalania i podziału nieruchomości na podstawie przepisów o gospodarce nieruchomościami.

15. OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY WIĘKSZEJ NIŻ 2000 m²

Na terenie gminy Gietrzwałd nie wyznacza się miejsca lokalizacji projektowanych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży większej niż 2000 m².

16. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

W gminie Gietrzwałd wyróżnia się następujące obszary przestrzeni publicznej:

Tabela 4.

Przestrzenie publiczne w gminie Gietrzwałd

L. P.	MIEJSCOWOŚĆ	TERENY	DZIAŁKA O NR EW.	POW. [HA]
1	Gronity	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie jednorodzinnej	3348/14	0,9
2	Gronity	Świetlica	3349/1	0,0492
3	Naterki	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie jednorodzinnej	3342/7	0,36
4	Naterki	Boisko sportowe w lesie	3343/3	19,66
5	Naterki	Plaża	8/21	0,2026
6	Naterki	Świetlica	53/27	0,0166
7	Sząbruk	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie wielorodzinnej (Hetmanówka)	75/47	0,5904
8	Sząbruk	Rozbudowa terenów rekreacyjno-sportowych przy szkole podstawowej	251 252/6	0,64 1,1815
9	Sząbruk	Plaża	192/268	0,0960
10	Sząbruk	Plaża	147/6	0,37
11	Unieszewo	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie jednorodzinnej	233/1	0,0800
12	Unieszewo	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie jednorodzinnej	215/1	0,1701
13	Unieszewo	Boisko sportowe	150	0,95
14	Unieszewo - Barwiny	Plaża	1/7	1,35
15	Unieszewo - Barwiny	Plaża	1/23	2,0
16	Unieszewo - Barwiny	Ścieżka spacerowo-rowerowa (droga nad jeziorem)		
17	Naglady	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie jednorodzinnej	70/8	0,8766
18	Gietrzwałd	Stadion	499/9	0,81
19	Gietrzwałd	Teren sportowy przy gimnazjum	252/34	1
20	Gietrzwałd	Ogrody Gietrzwałdzkie	172/1 172/2	0,52 0,09
21	Gietrzwałd	Plac zabaw	233/10	0,27
22	Gietrzwałd	Dom Pracy Twórczej	190	0,05
23	Woryty	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie jednorodzinnej	168	0,30
24	Łęguty	Teren rekreacyjno-sportowy przy zabudowie wielorodzinnej	4/42 4/115 4/118	0,2597 0,2302 0,0295
25	Biesal	Teren rekreacyjno-sportowy przy szkole podstawowej	49/7	0,4107
25	Biesal	Boisko sportowe poza wsią	94/1	1,63
26	Łupstych	Boisko	3229/8	0,52
27	Parwółki	Boisko sportowe i plac zabaw	3253/4	0,18
28	Rentyń	Plaża		
29	Teren gminy	Szlaki rowerowe		

Źródło: Dane własne Urzędu gminy Gietrzwałd

17. WYMAGANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ I WÓD PUBLICZNYCH.

Na terenie gminy Gietrzwałd występują tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 1% (raz na 100 lat) oraz tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 10 % (raz na 10 lat), stanowiące obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Zagrożenia występowania powodzi na obszarze gminy związane jest z przepływającą przez gminę rzeką Pasłęką.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zasady zagospodarowania oraz zakazy i nakazy reguluje ustawa Prawo wodne. Na terenach zalewowych (zagrożonych powodzią) nie powinno się wykonywać robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, w tym nie powinno się lokalizować obiektów budowlanych.

18. OBSZARY LUB OBIEKTY, DLA KTÓRYCH W ZŁOŻU KOPALINY WYZNACZA SIĘ FILAR OCHRONNY I TERENY GÓRNICZE

Pojęcia obszarów górniczych i terenów górniczych a także kwestii związanych ze złożami kopalin definiuje ustawa Prawo geologiczne i górnicze oraz akty wykonawcze ustawy – poszczególne Rozporządzenia.

Filary ochronne wskazuje się w projekcie zagospodarowania złoża, o którym mowa w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących projektów zagospodarowania złóż a także w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy udokumentowane zostały złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej i kredy jeziornej oraz wstępnie rozpoznano złoża torfów i kruszywa naturalnego:

- "Lajsy", złoża surowców ceramiki ilastej - złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane, objęte koncesją Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- "Lajsy II", złoża surowców ceramiki ilastej - decyzją Marszałka GW.7422.79.2013 z dnia 08.01.2014r. zostało wykreślone z rejestru;
- "Pęglity", złoża surowców ceramiki ilastej - decyzją Marszałka GW.7422.78.2013 z dnia 08.01.2014r. zostało wykreślone z rejestru;
- "Unieszewo", złoża kredy jeziornej - złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane;
- „Barwiny”, złoża kredy jeziornej;
- złoża kruszywa nie zostały jeszcze udokumentowane. Występowanie kruszywa stwierdzono w rejonie Rapat, Gietrzwałdu, Łupstycha i Unieszewa. Kruszywo nie jest obecnie eksploatowane, występuje co najwyżej wydobyć na indywidualną skalę - w okolicy Rapat, Pęglit, Unieszewa i Naterek;
- złoża torfu na terenie gminy zostały rozpoznane tylko dokumentacjami wstępnymi o zasobach szacunkowych.

Należy dążyć do minimalizowania skutków eksploatacji kopalin poprzez ochronę przed tą działalnością terenów szczególnie cennych przyrodniczo, stosowanie technologii nie powodujących istotnej zmiany poziomu wód, sukcesywną rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

W przypadku zakończenia eksploatacji złóż kopalin szczególną uwagę należy zwrócić na realizację programu rekultywacji poprzez udział Gminy w stałym monitorowaniu prac. Zaleca się aby głównym kierunkiem rekultywacji złóż kopalin, na których zakończono eksploatację były zalesienia lub przywrócenie produkcji rolnej oraz wykorzystanie terenów po rekultywacyjnych w celach rekreacyjnych np. tworzenie zbiorników wodnych.

W granicach obszarów chronionego krajobrazu dopuszcza się jedynie wydobyć ze złóż:

- o kopalin udokumentowanych przez Skarb Państwa do dnia wejścia w życie Rozporządzeń Wojewody Warmińsko-Mazurskiego dotyczących obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie gminy Gietrzwałd;
- o złóż kopalin udokumentowanych na potrzeby lokalne o powierzchni do 2 ha i wydobyć nie przekraczającym 20 000 m³ /rok na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia wejścia w życie poszczególnych Rozporządzeń Wojewody Warmińsko-Mazurskiego dotyczących obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie gminy Gietrzwałd.

19. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY

Na terenie gminy Gietrzwałd nie są zlokalizowane obszary pomników zagłady, o których mowa w ustawie o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

20. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REWITALIZACJI, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI ORAZ OBSZARY PROBLEMOWE

Na terenie gminy Gietrzwałd znajdują się obszary problemowe. Jednym z nich jest kopalnia iłów ceramiki budowlanej „Lajsy”. Cegielnia stanowi obszar produkcyjny, który może przyczyniać się do powstawania uciążliwości dotyczących wielu stref. Mogą być one związane z zagrożeniem środowiska przyrodniczego czy mieć wpływ na zagospodarowanie terenów przyległych do kopalni. Sąsiedztwo kopalni może np. potencjalnie wykluczać rozwój zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej czy turystycznej na terenach przyległych.

Innym obszarem problemowym jest teren miejscowości Łupstych. Pod względem podziału administracyjnego na gminy, miejscowość jest podzielona na dwie części. Fragment miejscowości przynależy do miasta Olsztyn a część miejscowości do gminy Gietrzwałd. Konsekwencją podziału administracyjnego Łupstycha jest m. in. problem obsługi komunikacją wewnętrzną wsi czy też projektowanie i budowa sieci infrastruktury technicznej. Podział wsi na przynależność do dwóch jednostek administracyjnych utrudnia też wskazanie i realizowanie polityki przestrzennej co może mieć wpływ na charakter nowopowstałej zabudowy czy powstawanie konfliktów funkcji.

W gminie Gietrzwałd w przyszłości wskazana jest rewitalizacja istniejącej zabudowy wielorodzinnej po państwowych gospodarstwach rolnych, którą należy dostosować do charakteru zabudowy regionalnej (np. nadbudowa dachami dwuspadowymi z użytkowym poddaszem itp.). Zabudowa do rewitalizacji występuje w miejscowościach: Unieszewo, Sząbruk, Biesal. Wymagana będzie też rewaloryzacja budynków mieszkalnych pochodzących sprzed 1944r. w celu poprawy ich stanu technicznego, podniesienia standardu oraz zachowania walorów kulturowych gminy.

21. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY ORAZ TERENY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA

Zakaz lokalizacji nowej zabudowy

Zakaz lokalizacji nowej zabudowy obejmuje następujące tereny:

- tereny wód powierzchniowych;
- tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 1% oraz 10%, stanowiące obszary szczególnego zagrożenia powodzią a ewentualne odstępstwa od tego zakazu wymagają zgody Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej;
- tereny w odległości 5,0m od podstawowych rowów melioracyjnych;
- tereny wskazane jako tereny bez prawa zabudowy - wskazane na załączniku graficznym;
- tereny posiadające zakaz zabudowy ustanowiony w przepisach odrębnych;
- nie wolno lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi w granicach pasa technologicznego od projektowanej linii energetycznej 400 kV;
- obszar położony w granicach obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka oraz w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki (obróby ewidencyjne Woryty, Tomaryny, Gietrzwałd) – nie dotyczy terenów, dla których już uchwalono miejscowe plany, a także rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych oraz lokalizowania nowej zabudowy na przedłużeniu zwartej zabudowy wiejskiej;
- obszary chronionego krajobrazu – w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych (od zakazu występują wyjątki wskazane w Rozporządzeniu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego i Uchwałach Sejmiku Województwa Warmińsko-mazurskiego dotyczących danych obszarów chronionego krajobrazu).

Ograniczenia w użytkowaniu terenu

Ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu na terenie gminy Gietrzwałd są związane głównie z negatywnym oddziaływaniem infrastruktury technicznej i komunikacyjnej lub wynikają z przepisów prawa:

Na terenie gminy Gietrzwałd projektowana jest linia **elektroenergetyczna przesyłowa o napięciu 400 kV**, od której należy wyznaczyć po obu stronach w odległości 35,0m pas technologiczny. Pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej – zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzane w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów. Wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii. Dla linii elektroenergetycznych musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych.

Inne ograniczenia w zagospodarowaniu terenu będą związane z **planowaną przebudową drogi krajowej nr 16**, budową obwodnicy Olsztyna i lokalizacją węzłów umożliwiających skomunikowanie miejscowości gminy Gietrzwałd z drogą krajową nr 16. Dla docelowego przebiegu drogi krajowej nr 16 należy zarezerwować pas terenu szerokości 100,0 m w liniach rozgraniczających, ze zwiększoną rezerwą terenu pod budowę węzłów.

Na obszarze gminy znajdują się również obszary, dla których gmina nie określa zasad polityki przestrzennej tzn. **tereny zamknięte**. Zgodnie z art. 3, ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o zagospodarowaniu przestrzennym, kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie zamkniętym nie należy do zadań własnych gminy. W związku z powyższym dla przedmiotowych terenów nie wyznacza się kierunków rozwoju i nie określa zasad polityki przestrzennej. Jako teren zamknięty w gminie Gietrzwałd wskazuje się teren linii kolejowej nr 353.

Na terenach stref ochronnych ujęć wody występują ograniczenia w użytkowaniu gruntów i korzystaniu z wody określone w ustawie Prawo Wodne.

22. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY GIETRZWAŁD

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium określa się w szczególności m. in. obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, stanowiące obszary o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej gminy. Na terenie gminy Gietrzwałd wyszczególniono następujące obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym:

- Gietrzwałd, jako miejscowość o charakterze kultu religijnego z Sanktuarium Maryjnym i Drogą Krzyżową oraz pobliskim parkiem kulturowym „Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd-Woryty”. Obszar charakteryzuje się udziałem obiektów zabytkowych, historycznym układem zabudowy miejscowości Gietrzwałd czy krajobrazem kulturowym ziemi warmińskiej. Sanktuarium Maryjne stanowi cel pielgrzymki wiernych na skalę krajową;
- obszar Naterki – Sząbruk – Unieszewo. Teren, na którym szczególnie zauważalny jest wpływ ośrodka wojewódzkiego. Następuje zanik funkcji rolnej a rozwój zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej niezwiązanej z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Napływa ludność miejska w celu osiedlania się na terenie podmiejskim (miejsce pracy zazwyczaj pozostaje Olsztyn). Na przedmiotowym obszarze rozwija się również zabudowa rekreacji indywidualnej. Tereny predysponowane do rozwoju funkcji mieszkalnej i turystycznej w związku z obecnością jezior;
- obszar funkcjonalny miejscowości Łupstych. Miejscowość Łupstych pod względem administracyjnym przynależy do dwóch gmin: część wsi znajduje się w granicach gminy Gietrzwałd, a część w granicach miasta Olsztyn. Wieś leży nad jeziorem Ukiel (Krzywym). Wśród zabudowy rolnej, siedliskowej powstają zabudowania mieszkalne jednorodzinne.
- obszar funkcjonalny miejscowości Gronity. Na terenie wsi funkcjonuje jedynie 7 gospodarstw rolnych i ogrodniczych. Obecnie wieś pełni głównie funkcje mieszkalną i rekreacyjną – jest miejscem spędzania wolnego czasu jej mieszkańców, pracujących głównie w sąsiednim Olsztynie. Obserwuje się zanik funkcji rolniczej.

Gmina Gietrzwałd wraz z gminą Barczewo, Dywity, Jonkowo, Purdą, Stawigudą i miastem Olsztynem należeć będzie do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego. Obszar zostanie utworzony najprawdopodobniej w III kwartale 2015r.

23. ZWARTA ZABUDOWA

W niniejszym rozdziale zostanie przedstawiona problematyka związana z wyznaczeniem tzw. zwartej zabudowy.

Podstawa prawna traktująca o wskazywaniu w Studium uwarunkowań obszarów zwartej zabudowy:

Zgodnie z art. 24, ust. 1, pkt. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, na terenach objętych formą ochrony przyrody, jaką jest obszar chronionego krajobrazu, ustala się m. in. zakaz:

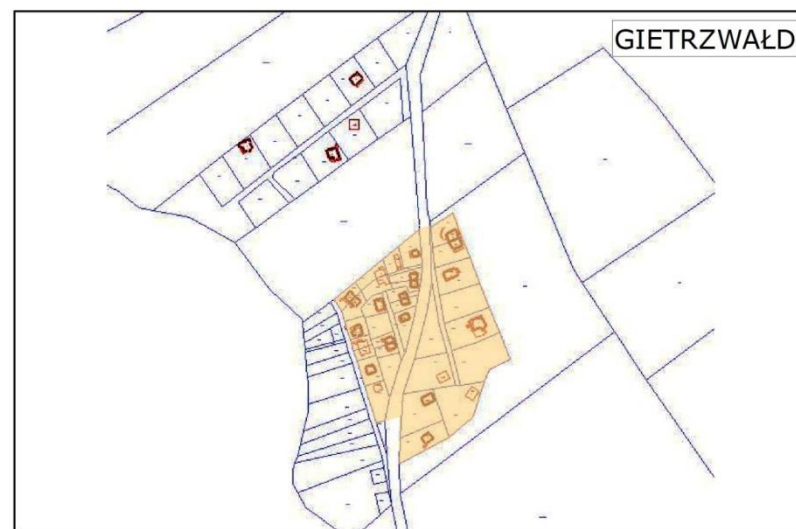
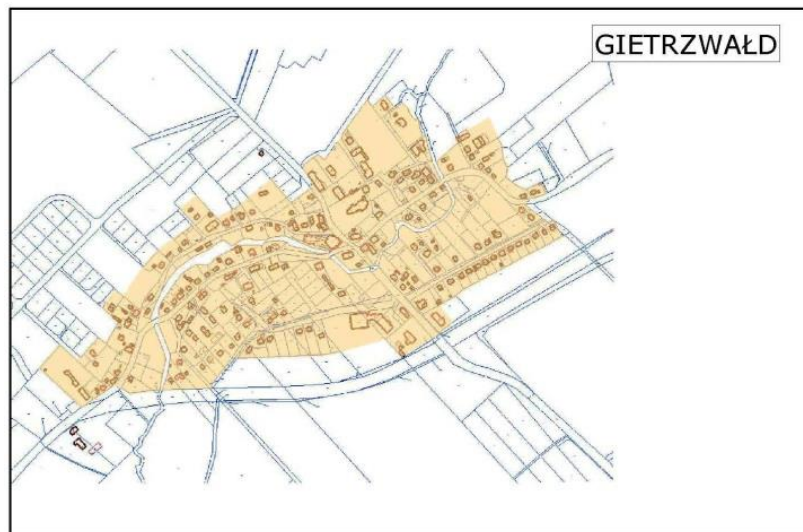
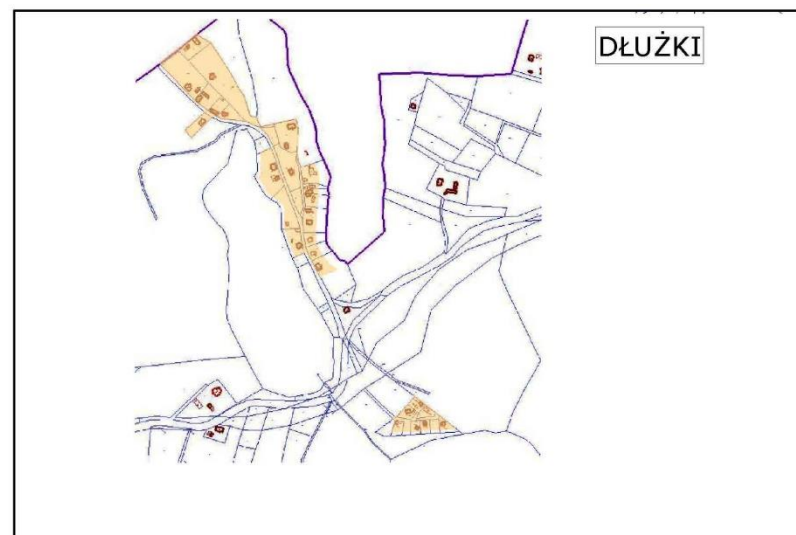
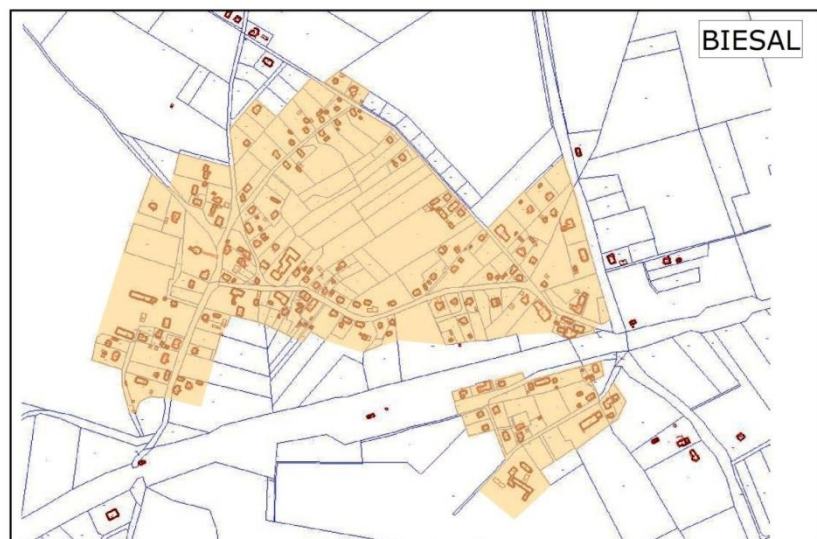
„budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

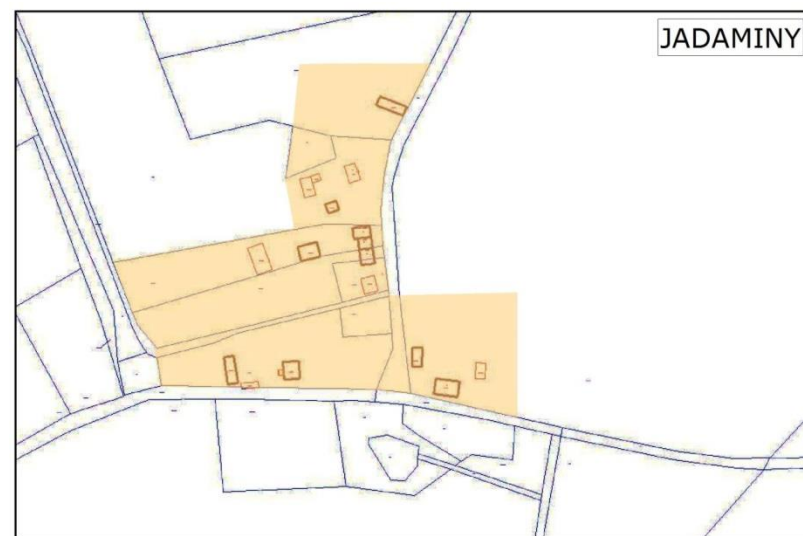
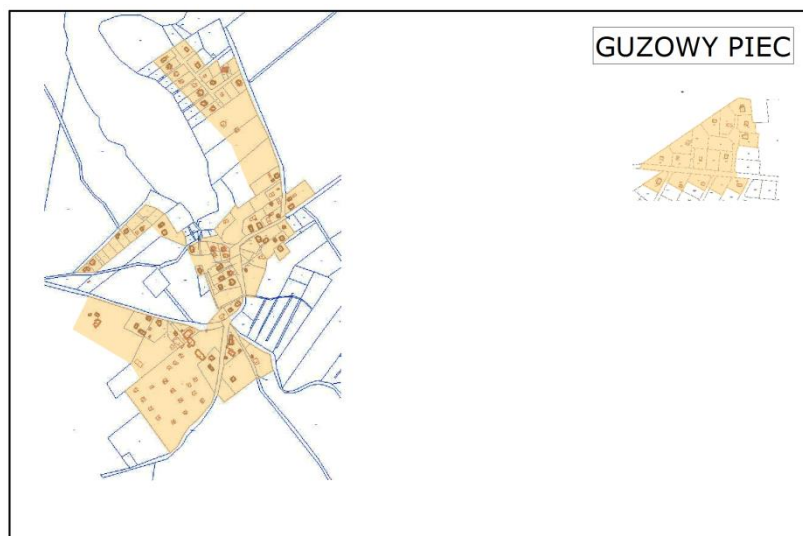
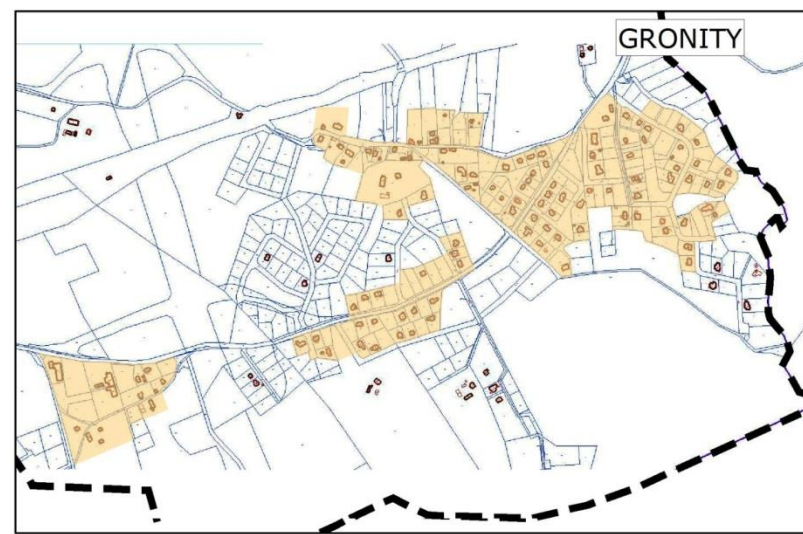
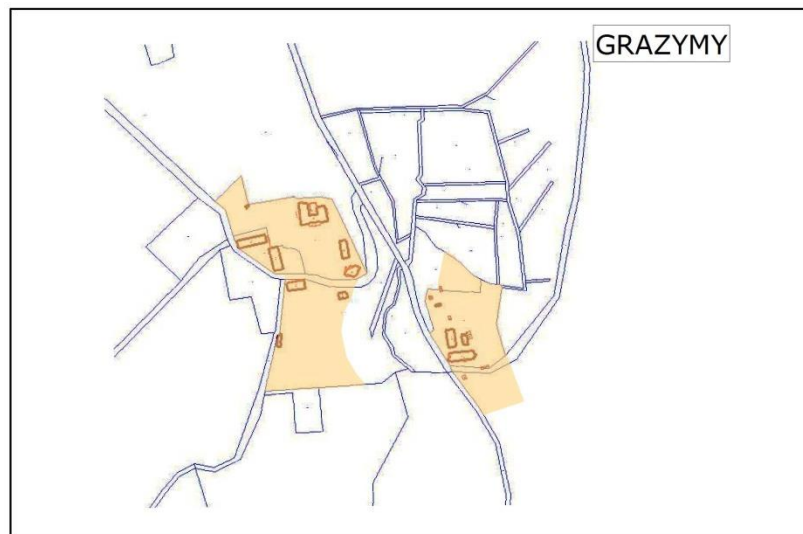
- a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
- b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej”.

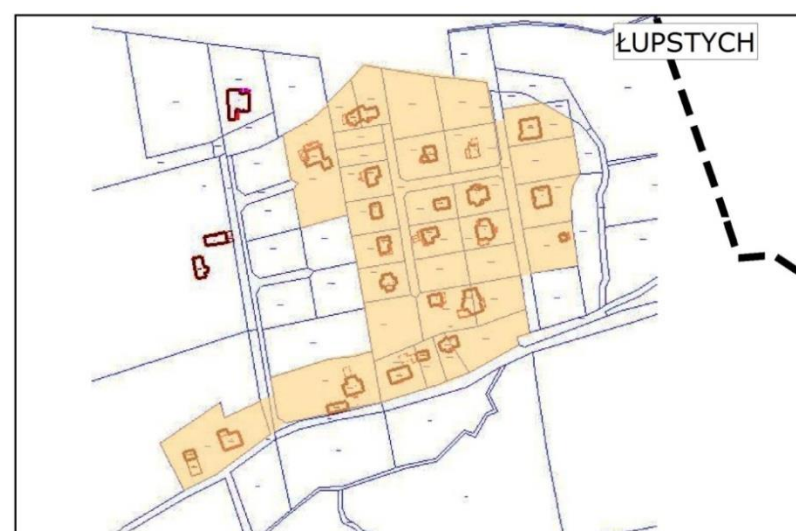
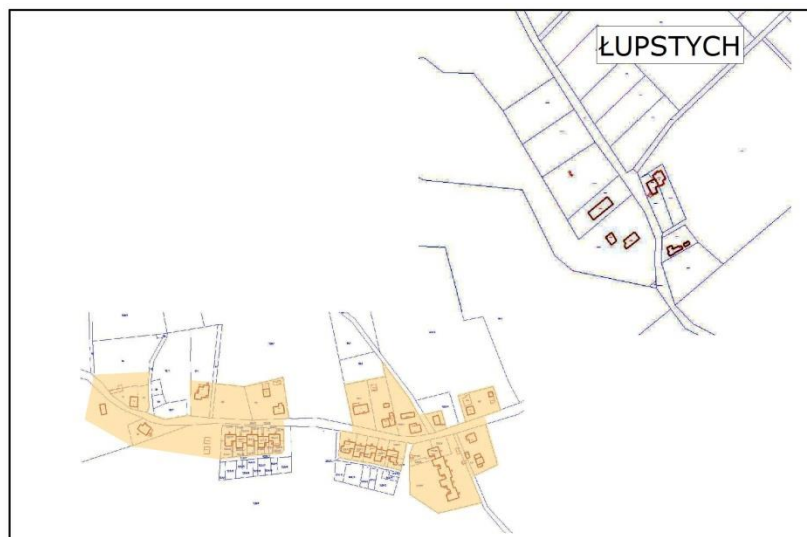
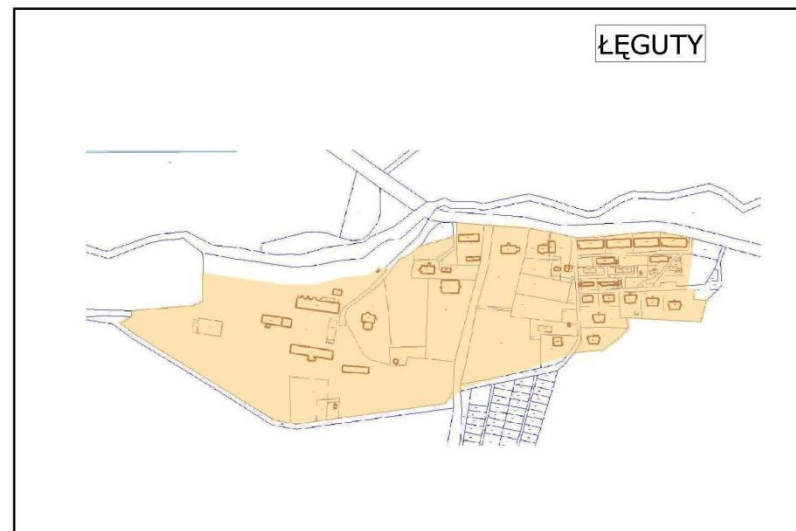
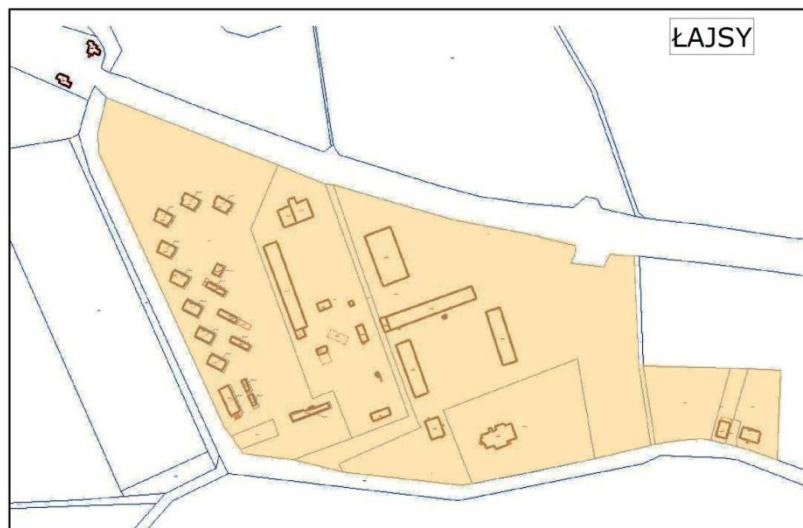
Istnieją również wyjątki od powyższego zakazu. Jednym z nich są „obszary zwartej zabudowy miast i wsi w granicach określonych w obowiązujących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (...)”. Stąd w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wskazuje się tereny zwartej zabudowy wsi.

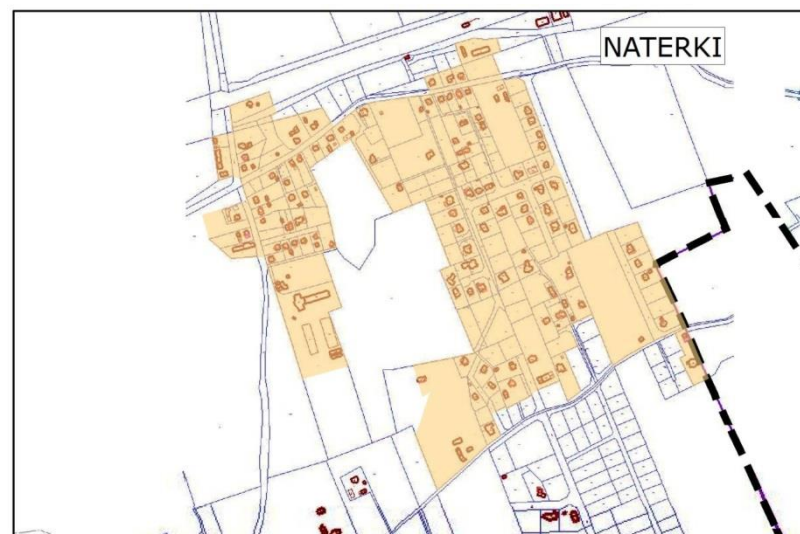
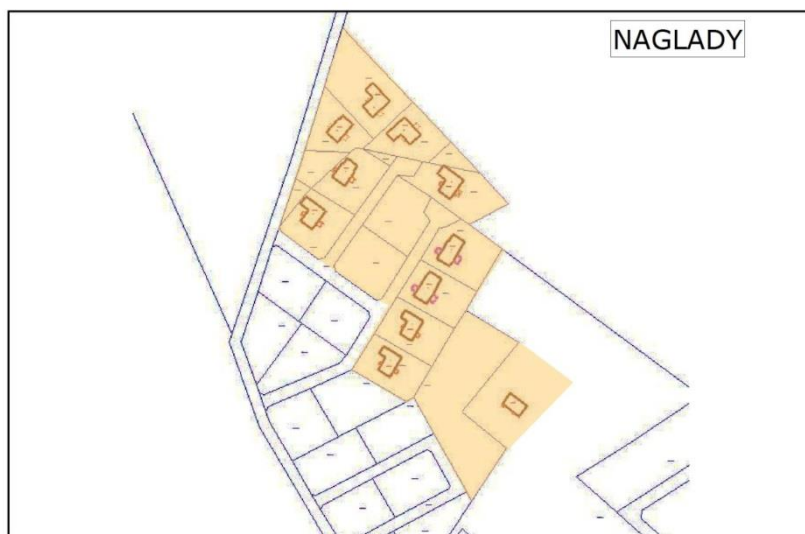
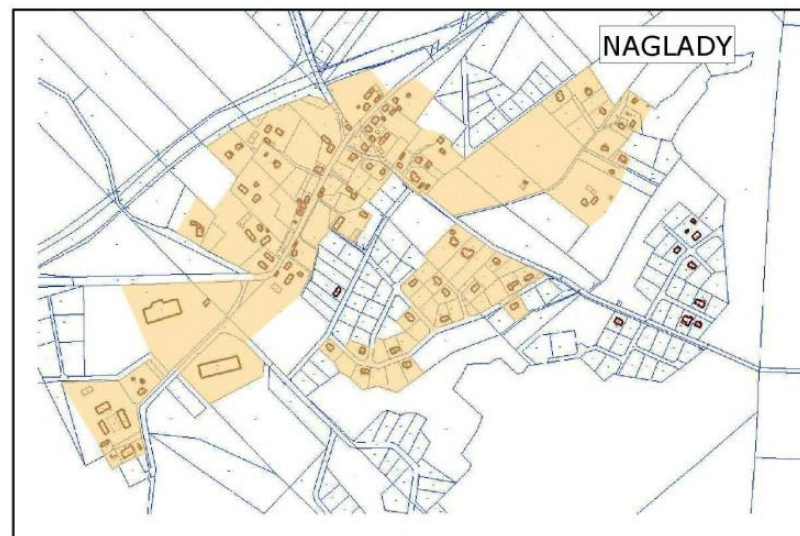
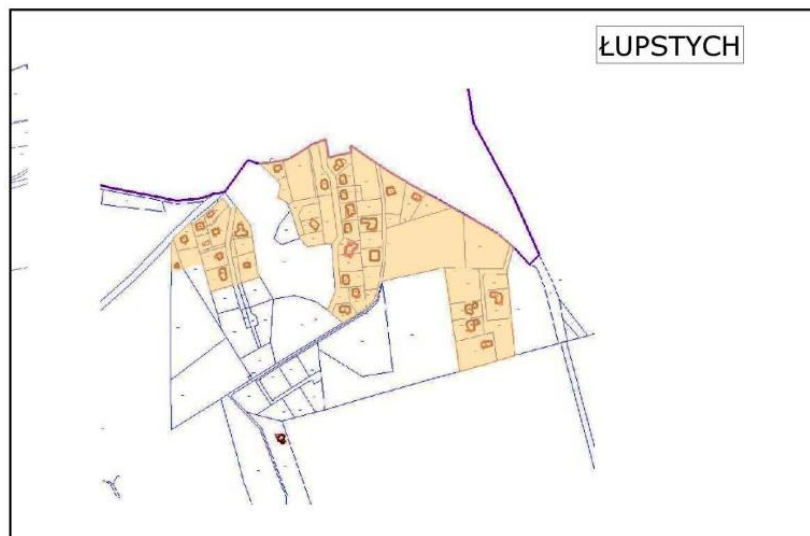
Rysunek w skali 1:25000 do Kierunków rozwoju przestrzennego i polityki przestrzennej w zakresie ustalania zasięgu zwartej zabudowy wsi stanowi poglądowe granice. W zakresie rozstrzygania co do przebiegu granic zwartej zabudowy wsi należy kierować się rysunkami zamieszczonymi w rozdziale 22 tekstu Kierunków rozwoju przestrzennego i polityki przestrzennej. Przy wątpliwościach interpretacyjnych zasięgu granic tych obszarów należy uznać, iż ich granice przy jeziorach i rzekach zostały wyznaczone na podstawie najbliższej położonego budynku w danym układzie zabudowy.

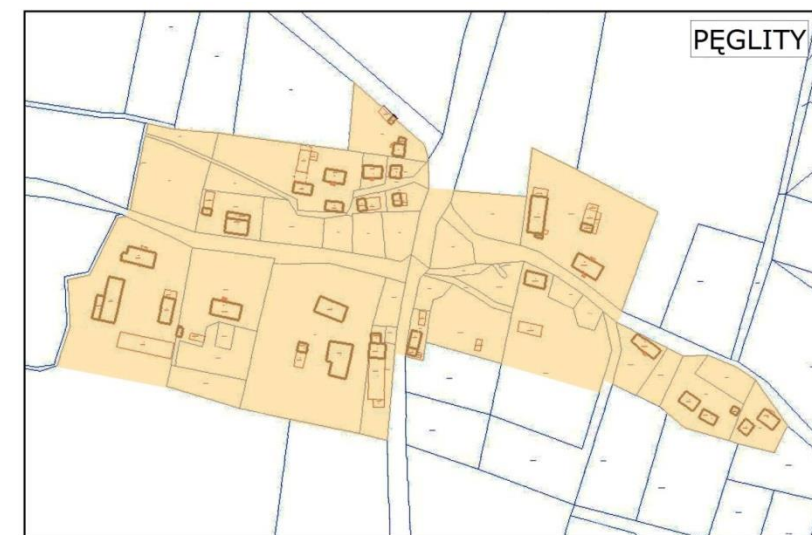
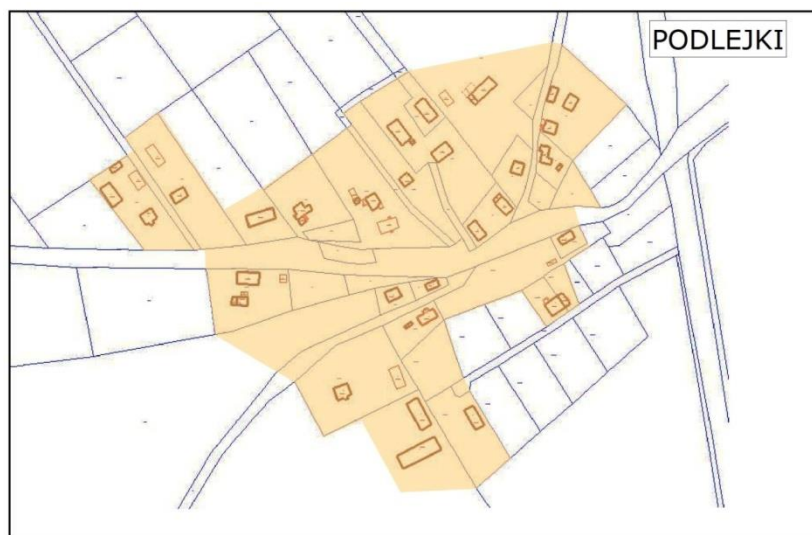
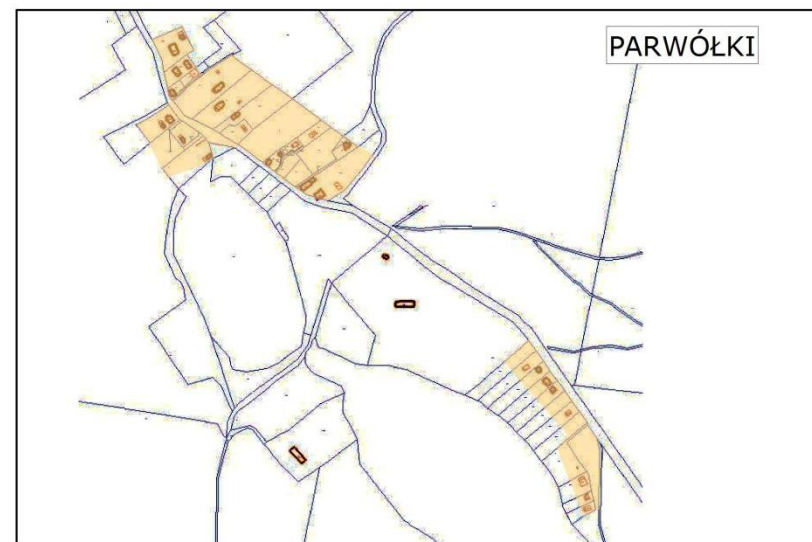
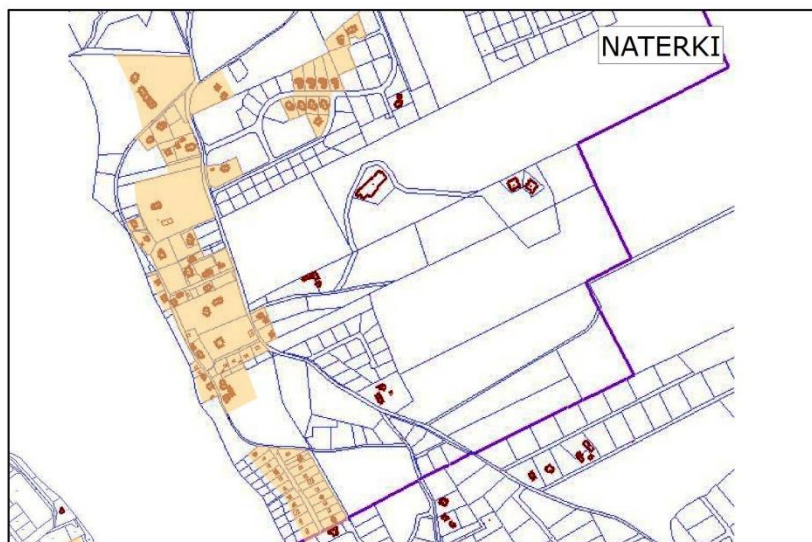
Poniżej wskazano mapy stanowiące uszczegółowienia wyznaczonych obszarów zwartej zabudowy oznaczonych kolorem żółtym.

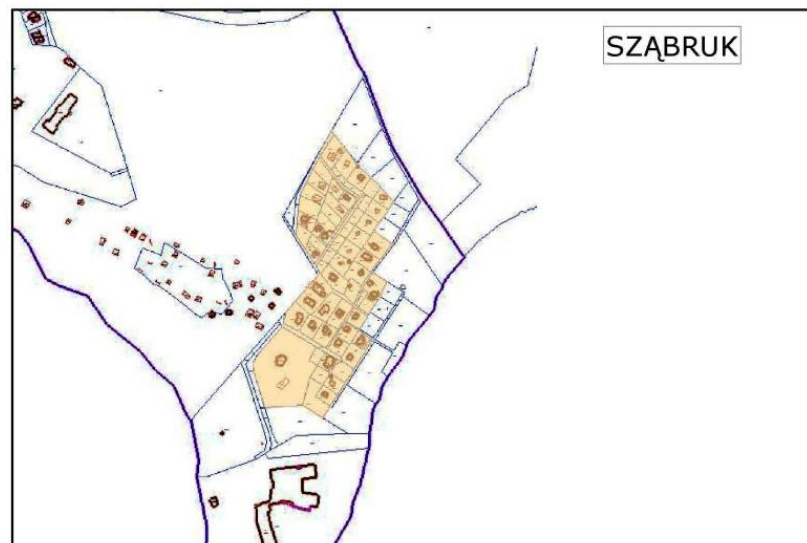
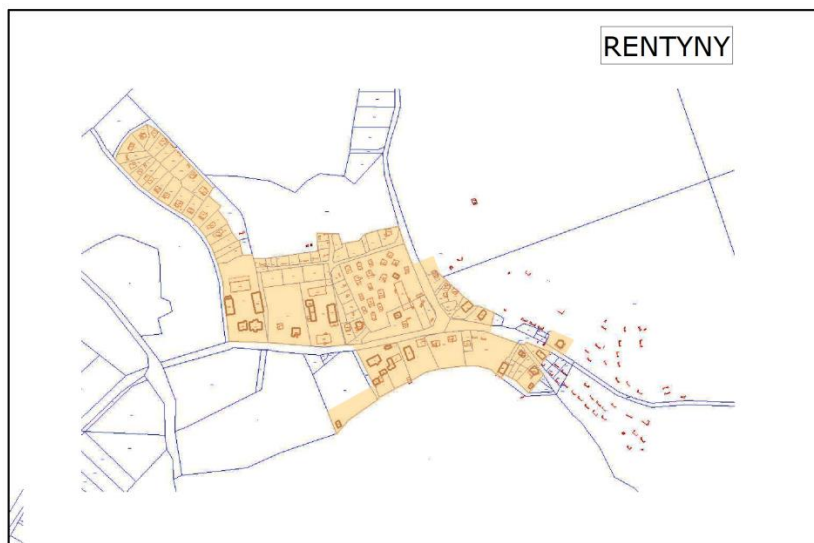
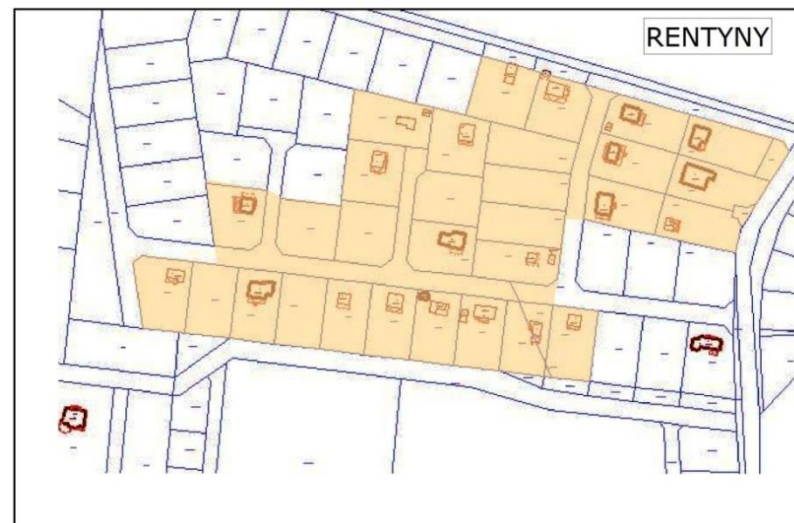
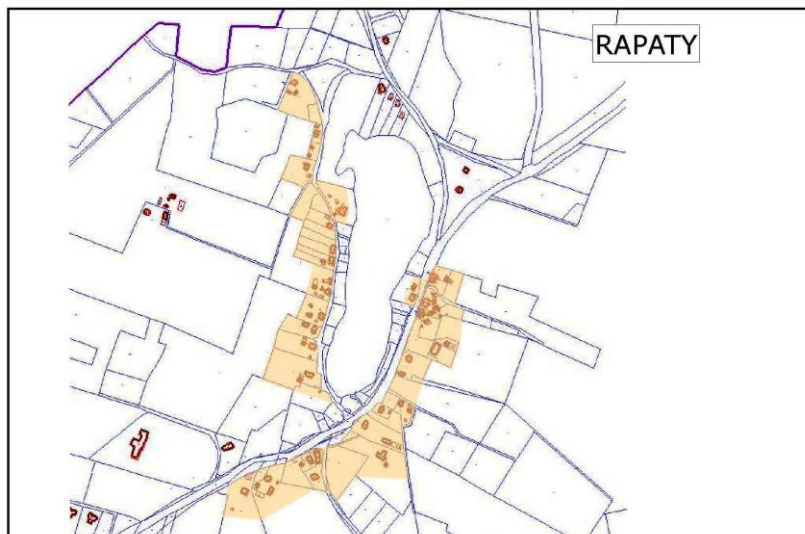

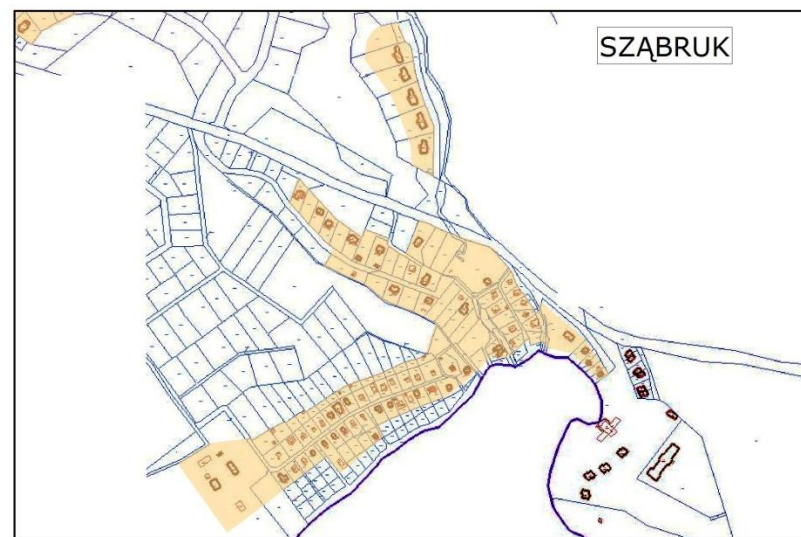
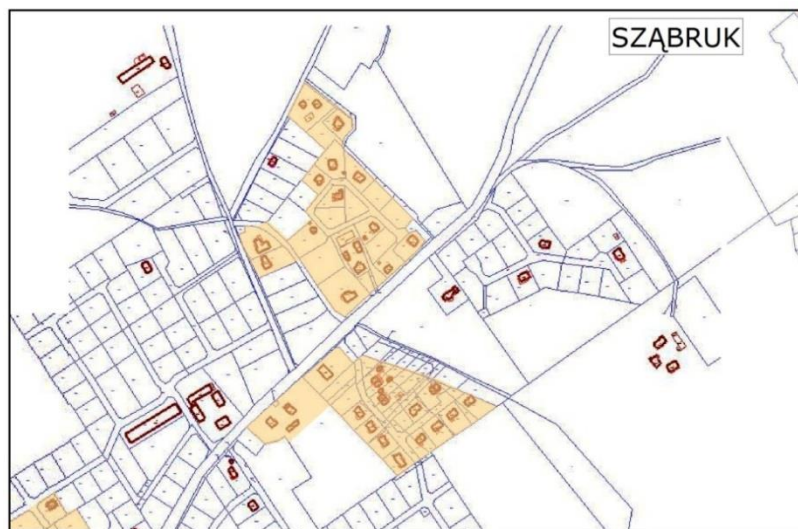
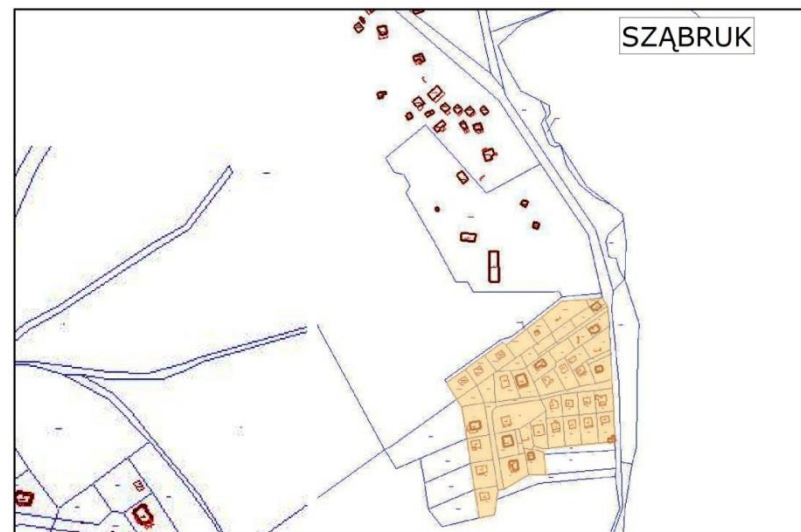
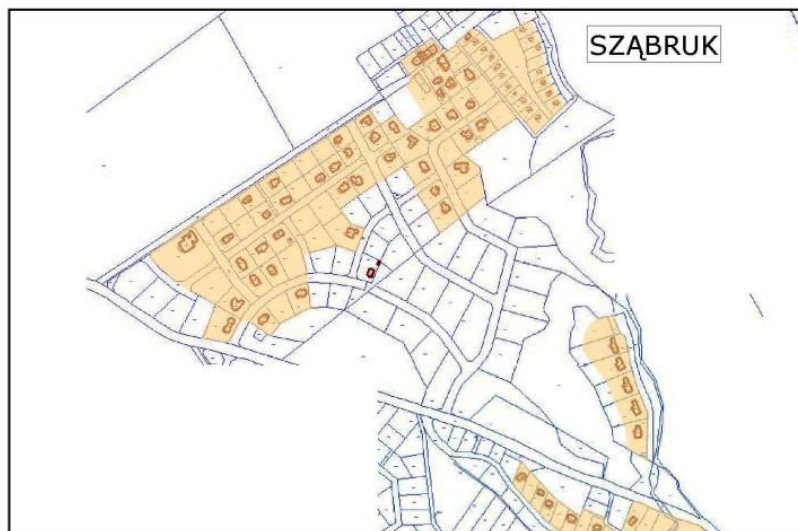

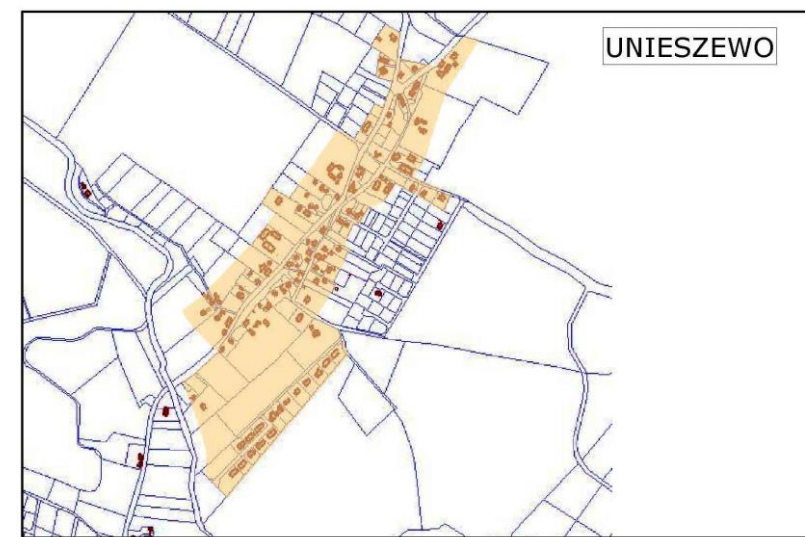
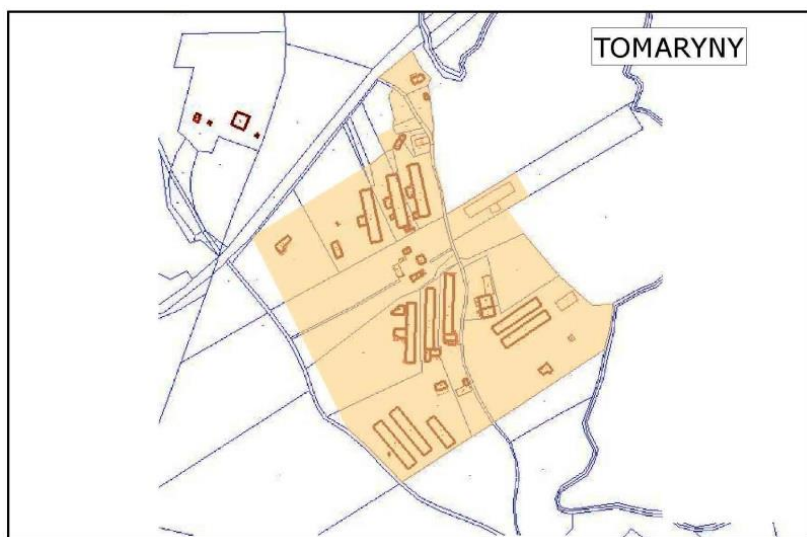
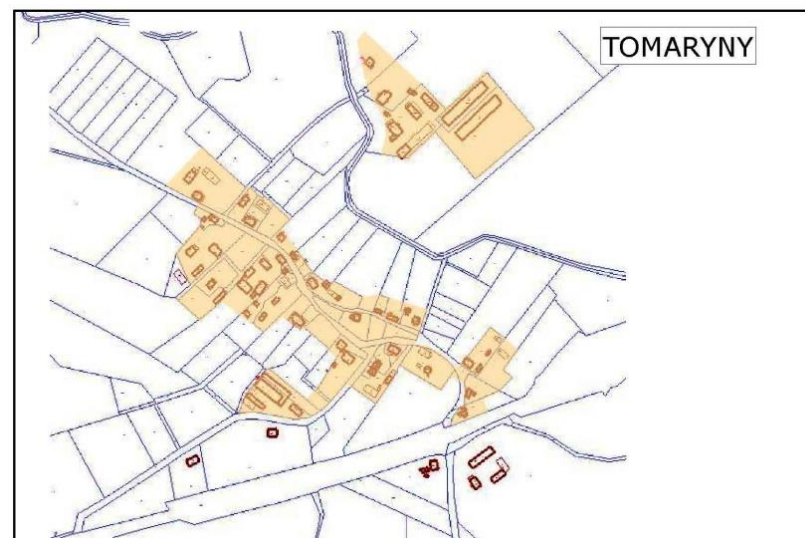
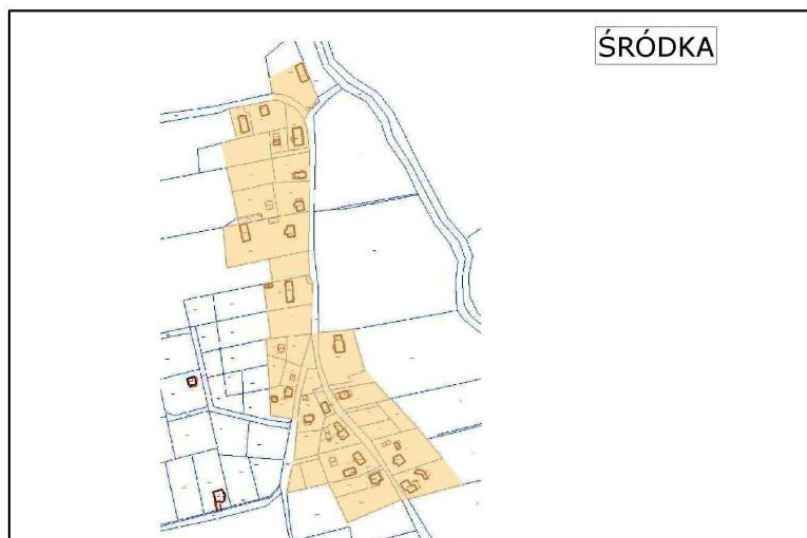

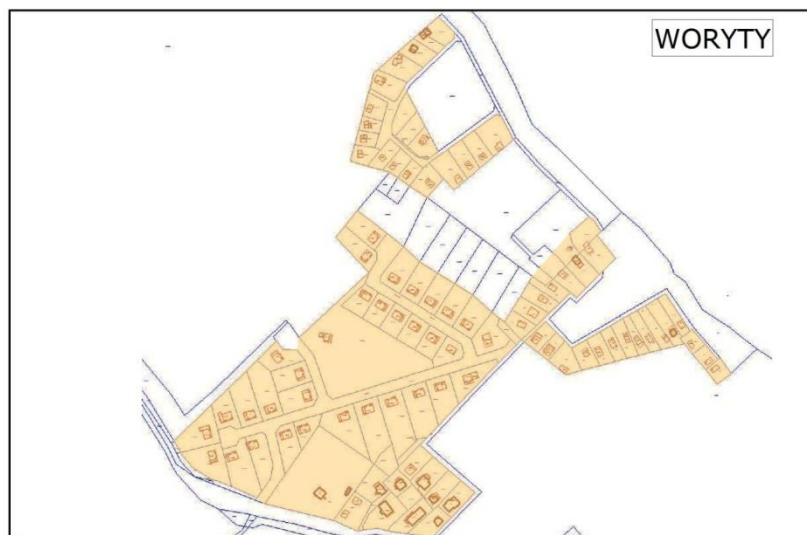
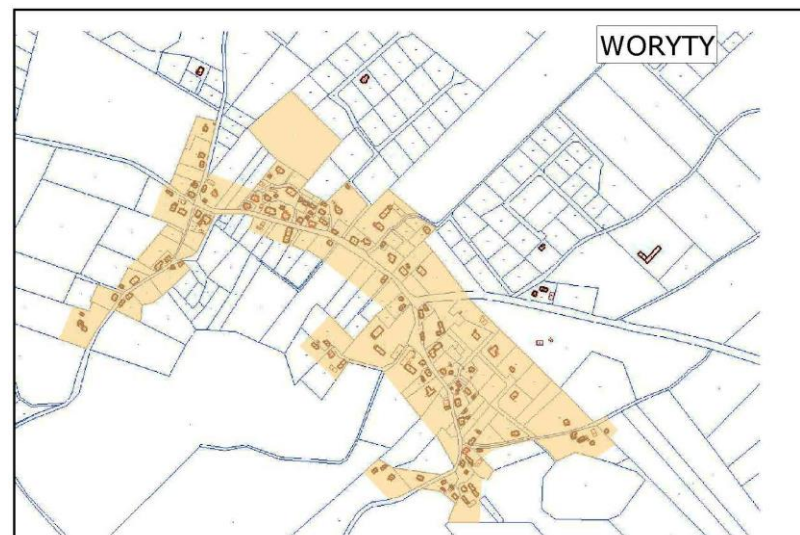
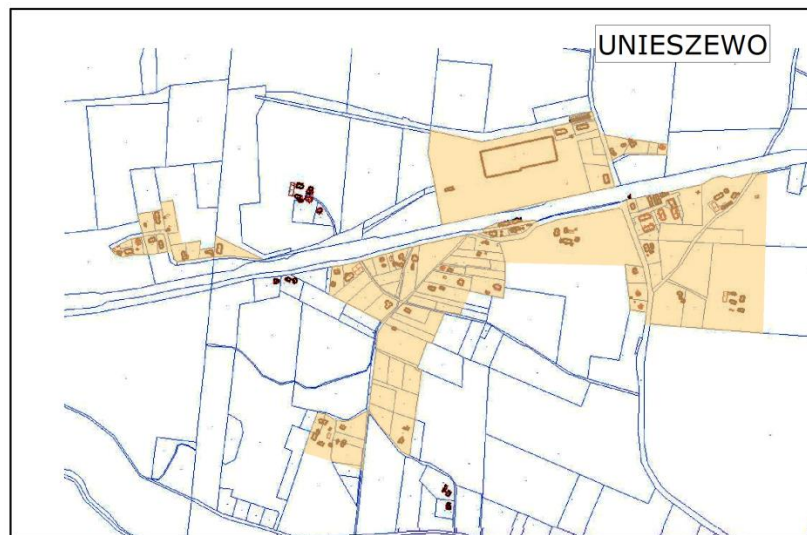

24. WYKAZ TABEL I WYKRESÓW

WYKAZ TABEL

<i>Tabela 1. Akty prawne definiujące nakazy i zakazy obowiązujące na obszarach chronionych .....</i>	<i>9</i>
<i>Tabela 2. Prognoza zapotrzebowania na zabudowę użytkową na obszarze gminy Gietrzwałd.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 3. Tereny zamknięte w gminie Gietrzwałd.....</i>	<i>60</i>
<i>Tabela 4. Przestrzenie publiczne w gminie Gietrzwałd .....</i>	<i>63</i>

WYKAZ WYKRESÓW

<i>Wykres 1. Budżet gminy Gietrzwałd w latach 2003-2013.....</i>	<i>35</i>

UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ
ORAZ SYNTĘZĘ USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

1 PODSTAWA OPRACOWANIA

Podstawą przystąpienia do prac polegających na zmianie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd jest Uchwała Nr XXV/240/2012 z dnia 8 listopada 2012r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd.

2 CEL OPRACOWANIA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego to opracowanie przestrzenne, które jest sporządzane przez organ wykonawczy (wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) dla obszaru w granicach administracyjnych jednostki samorządu terytorialnego miasta/gminy.

Głównym celem przedmiotowego Studium jest ustalenie kierunków rozwoju gminy Gietrzwałd oraz polityki przestrzennej określającej zasady ich realizacji a wynikającej z rozpoznanych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

W ramach prac nad Studium przyjęto następującą kolejność wykonania prac:

- 1) rozpoznanie stanu istniejącego gminy i procesów zachodzących w jego zagospodarowaniu;
- 2) analizę uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych;
- 3) diagnozę stanu zagospodarowania;
- 4) zdefiniowanie celów wymagających działań i miejsca w przestrzeni;
- 5) określenie polityki przestrzennej;
- 6) określenie zapotrzebowania na nową zabudowę;
- 7) określenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy;
- 8) określenie chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- 9) czynności formalno - prawne określone ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- 10) analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i wynikającą z niej potrzebę dokonania zmiany Studium.

3 ZAKRES OPRACOWANIA

Zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd opracowano w dwóch zasadniczych częściach:

- 1) pierwszej – która dotyczy określenia uwarunkowań rozwoju gminy, na którą składają się:
  - a) część tekstowa Studium pt.: „Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. Część I. Diagnoza uwarunkowań rozwoju” jako załącznik Nr 1 do uchwały;
  - b) mapa w skali 1:25000 pt.: „Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. Diagnoza uwarunkowań rozwoju” jako załącznik Nr 2 do uchwały;
- 2) drugiej - wskazującej kierunki polityki przestrzennej, na którą składają się:

- a) część tekstowa Studium pt.: „Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. Część II. Kierunki rozwoju przestrzennego i polityka przestrzenna” jako załącznik Nr 3 do uchwały;
- b) mapa w skali 1:25000 pt.: „Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd. Kierunki rozwoju przestrzennego” jako załącznik Nr 4 do uchwały.

4 SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM ORAZ UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

- 1) Zgodnie z art. 9, ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Studium jest dokumentem sporządzanym w granicach administracyjnych całej gminy.
- 2) Dokonano oceny aktualności treści Studium pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami prawnymi – w tym w szczególności z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W wyniku zmiany ustawy należało treść Studium uzupełnić o elementy wskazane w ustawie.
- 3) W ostatnich latach zmianie uległy również uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wynikające z rozwoju gminy. Przedmiotowa zmiana studium jest też związana z koniecznością uwzględnienia w polityce przestrzennej przemian jakie obecnie zachodzą na terenie gminy w zakresie rozwoju gospodarczego i przestrzennego. Szczególną dynamikę zmian zaobserwowano we wschodniej części gminy, gdzie zauważono wpływ miasta Olsztyn na rozwój budownictwa mieszkalnego jednorodzinnego i zanik rolniczego sposobu użytkowania ziemi.
- 4) Dokonując zmiany opracowania zaktualizowano również dane dotyczące dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Występujące formy ochrony przyrody i zabytków narzucają pewne reżimy w rozwoju gminy co należało mieć na uwadze określając kierunki rozwoju gospodarczego i infrastruktury technicznej.
- 5) Ponadto zaktualizowano i wskazano na załączniku graficznym prawidłowy przebieg granic administracyjnych gminy, szczególnie przy granicy z gminą miejską Olsztyn. Określenie prawidłowego przebiegu granic gminy ma duże znaczenie szczególnie przy określaniu zasad zagospodarowania terenów zlokalizowanych przy granicy z gminami sąsiednimi.
- 6) Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko (m. in. sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko projektu zmiany Studium).
- 7) Dla terenów opracowania zmiany Studium uszczegółowiono przeznaczenie terenów z uwagi na uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zapisy zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nie powinny naruszać ustaleń studium.
- 8) Skorygowano przebieg projektowanej linii elektroenergetycznej WN zgodnie z Planem zagospodarowania województwa warmińsko – mazurskiego.
- 9) Wyznaczono tereny zwartej zabudowy wsi.
- 10) Zaktualizowano wartości danych statystycznych, na które powoływano się w treści dokumentu Studium.
- 11) Zaktualizowano listę obiektów objętych ochroną konserwatorską w tym w szczególności obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego oraz wykaz zabytków archeologicznych.

- 12) Wskazano tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 1% (raz na 100 lat) oraz tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi z prawdopodobieństwem wystąpienia 10 % (raz na 10 lat), stanowiące obszary szczególnego zagrożenia powodzią.
- 13) Zaktualizowano dane dotyczące form ochrony przyrody występujących na terenie gminy: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki, Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich, Obszar Natura 2000: Dolina Pasłęki kod obszaru: PLB280002, Obszar Natura 2000: Rzeką Pasłęka kod obszaru: PLH280006, Obszar Natura 2000: Dolina Drwęcy kod obszaru: PLH280001; Rezerwat Ostoja bobrów na rzece Pasłęce, pomniki przyrody.
- 14) Uszczegółowiono zapisy dotyczące infrastruktury technicznej oraz transportu a także zaktualizowano kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej.
- 15) Przeanalizowano zmiany zachodzące na terenie gminy Gietrzwałd dotyczące zagospodarowania terenu a także sytuacji gospodarczej gminy. Zaobserwowano rosnący popyt na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W związku z powyższym wskazano projektowane tereny pod rozwój funkcji mieszkaniowych np. tereny:
  - mieszkalno – usługowe i rekreacji indywidualnej;
  - mieszkalno – usługowe;
  - wielofunkcyjne.
- 16) Zweryfikowano wykaz zadań ponadlokalnych i lokalnych, które powinny zostać zrealizowane w okresie perspektywnym.
- 17) Zmieniono szatę graficzną załączników graficznych - zostały wykonane przy użyciu oprogramowania GIS, z uwzględnieniem przebiegu granic działek ewidencyjnych. Opracowanie elektronicznych map przy użyciu tego typu oprogramowania umożliwi w przyszłości ich publikację w Internecie i udostępnienie dla szerokiego grona odbiorców.

1. PODSUMOWANIE

Głównym celem przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Gietrzwałd była utrata aktualności informacji zawartych w dokumencie a także potrzeba wyznaczenia obszarów zwartej zabudowy wsi.

Wprowadzone w dokumencie Studium zmiany są zatem głównie związane:

- 1) ze zmianą przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, które wymusiły uzupełnienie Studium o dodatkowe elementy;
- 2) z aktualizacją danych statystycznych dotyczących np. demografii, infrastruktury społecznej i infrastruktury technicznej;
- 3) z obserwacją przemian zachodzących w przestrzeni i gospodarce gminy Gietrzwałd a co za tym idzie koniecznością dostosowania polityki rozwoju do istniejących i prognozowanych trendów. Wprowadzone w związku z tym zmiany dotyczące kierunków rozwoju gminy przyczynią się do poprawy sytuacji gospodarczej gminy oraz umożliwią inwestorom lokalizację działalności gospodarczej na projektowanych, atrakcyjnych terenach.

Dokonane w treści opracowania zmiany uwzględniają pełen zakres Studium wskazany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w związku z czym jest to dokument zgodny z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Ponadto zmiana Studium zawiera aktualne informacje dotyczące uwarunkowań rozwoju gminy. Na podstawie analizy uwarunkowań rozwoju gminy Gietrzwałd, przemian mających miejsce na płaszczyźnie gospodarczej i w zagospodarowaniu przestrzennym, wskazano kierunki

polityki przestrzennej. Kierunki rozwoju gminy zostały przemyślane i sprecyzowane adekwatnie do sytuacji gospodarczo-społecznej gminy Gietrzwałd.

Realizacja wskazanych kierunków pozwoli gminie osiągnąć pożądaną rozwój gospodarczy i wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, iż wprowadzone zmiany w przeznaczeniu terenów pozwolą na uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego adekwatnych do istniejących potrzeb samej gminy i jej społeczności, a co ważniejsze – będą to akty prawa miejscowego o zapisach zgodnych z kierunkami rozwoju określonymi w Studium.

**Załącznik Nr 6 do uchwały Nr XX/200/2016
Rady Gminy Gietrzwałd
z dnia 13 września 2016 r.**

**ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG WNIESIONYCH
DO PROJEKTU STUDIUM**

Rada Gminy Gietrzwałd po zapoznaniu się z dokumentacją formalno-prawną dotyczącą uwag do zmiany Studium rozstrzyga co następuje:

1. Udokumentowano, że w czasie wyłożenia projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd oraz w terminie obligatoryjnym na oczekiwanie na uwagi do Studium tj. w terminie nie krótszym niż 21 dni od ostatniego dnia wyłożenia projektu zmiany Studium do publicznego wglądu nie została złożona w postaci pisemnej w Urzędzie Gminy Gietrzwałd ani jedna uwaga do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.: Dz. U. 2016 r. poz. 778), rozstrzygnięcie o rozpatrzeniu uwag do Studium jest załącznikiem do Uchwały o uchwaleniu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gietrzwałd.